

NAGY ERZSÉBET GYÖRGYI

**A BIZALMI VAGYONKEZELÉS
PARTICIPÁCIÓS KONCEPCIÓJA**

**A JOGVISZONY KOMMUNIKÁCIÓ- ÉS
MÉDIAELMÉLETI ELEMZÉSE**

Kommunikáció és Szociológiai Intézet

Témavezetők:

Dr. Demeter Márton, PhD

egyetemi docens

Dr. habil. Sándor István, PhD, DSc, TEP

egyetemi docens

Budapesti Corvinus Egyetem

Szociológia és Kommunikációtudomány Doktori Iskola

A BIZALMI VAGYONKEZELÉS PARTICIPÁCIÓS KONCEPCIÓJA

A JOGVISZONY KOMMUNIKÁCIÓ- ÉS MÉDIAELMÉLETI ELEMZÉSE

Doktori értekezés

Nagy Erzsébet Györgyi

Budapest, 2020

Gyermekeimnek:

Alexiának és Xéniának

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Doktori értekezésem több éves munka eredménye, mindez összefoglalóan tükrözi eddigi életpályámat, az érdeklődési körömet, valamint a tanulmányaimat és a kiválasztott témához kapcsolódó kutatásaimat. A disszertáció megszületését nem tekintem önálló érdemnek, így meg kívánom ragadni az alkalmat, hogy hálás köszönetemet fejezzem ki a környezetemben élő azon személyeknek, akik segítettek, és hozzájárultak a munkám elkészültéhez.

A kutatási témám általános kiindulópontját az a személyes tapasztalat és tudás orientálta, amelyet a Szent István Egyetem Bizalmi Vagyonkezelő Szakirányú Képzésén elsajátítottam a törvényt kodifikáló jogász-oktatók kurzusain, és szakirányú beszélgetéseken az ott közreműködő gyakorlati szakemberekkel. Legnagyobb hálával dr. Sándor Istvánnak, a képzés meghatározó személyiségének tartozom a bizalmi vagyonkezelés elméleti hátterének elsajátításáért, továbbá az értekezés készítése során nyújtott szakmai segítségéért, iránymutatásáért s a témavezetésért.

Dr. Demeter Márton patronálása is elengedhetetlen volt, aki a Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskolában megismertetett a társadalomtudományos gondolkodásmód alapjaival, valamint segítette kutatásaim rendszerezését, értékelését és feldolgozását. Nagyon köszönöm a jogviszony elemzéséhez, a participációs kommunikációs elmélethez és az egyéb kommunikáció- és médiaelméleti modellek megfelelő használatának az alkalmazásához nyújtott támogatását, bírálatát, kiegészítéseit és a témavezetést.

Köszönetemet fejezem ki dr. Horányi Özsébnek, aki az alma materemben személyes konzultációkkal irányította a doktoranduszi kutatásaimat. Segítségével megismertem a kommunikáció participációs elméletét, amely az értekezésem témájához kapcsolódó teoretikus és empirikus diszciplináris keretet biztosította.

További köszönettel tartozom dr. Menyhei Ákosnak, a bizalmi vagyonkezelés és vagyongervezés kiemelkedő szakértőjének, aki a Szent István Egyetemen a diplomamunkám belső konzulense volt, s akivel rendszeres konzultációkat folytathattam a bizalmi vagyonkezelés gyakorlati alkalmazásának a lehetőségeiről.

Köszönetemet fejezem ki a Budapesti Corvinus Egyetem Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskolában tanáraimnak, továbbá évfolyamtársaim közül András Hangának, dr. Deli Eszternek és Farkas Jácintnak, akik hozzájárultak a kutatómunkám megalapozásához, továbbá a konstruktív kritikáikkal segítették konferenciaelőadásaimat és publikációimat. Ösztönző és motiváló barátságukkal felejthetlenné tették számomra a Doktori Iskola éveit. Szintén hozzájárultak az értekezésem elkészítéséhez szakmai támogatásukkal és gyakorlati tapasztalataikkal a Szent István Egyetem Bizalmi vagyonkezelő szakirányú képzésén a tanáraim és az évfolyamtársaim. Köszönöm a segítséget és a gyakorlati tanácsokat Pál Attilának, Udvardi Péternek és Virág Attilának.

Megköszönöm Szále Lászlónak az Aranytollas Újságírók Társasága és az Aranytoll Bizottság elnökének szakmai segítségét és az értekezésem stilisztikai lektorálását.

Köszönettel tartozom gyerekeimnek, hiszen pozitív életszemléletükkel és megértésükkel, valamint támogatásukkal tették lehetővé, hogy édesanyaként, velük párhuzamosan egyetemi oktatásokon részt tudjak venni, és kutatómunkát tudjak végezni. Empatikus hozzáállásuknak köszönhetem, hogy sikeres diplomamunkákat készíthettem, és a jelenlegi doktori értekezést megírhattam.

Ezúton is örök hálával gondolok férjemre, gyermekeim édesapjára (†2013), akinek az életszemléletéhez szorosan hozzátartozott az élethosszig tartó tanulás (long life learning). Bevezetett a jelenlegi doktori témám alapjaiba, amelyet az angolszász világban a *trust* kifejezéssel, míg a német kultúrkörben a *Treuhand* terminussal írtak le. Saját tökéletességre törekvő, ám korántsem teljes körű kutatásommal kívánok ezzel a disszertációval emléket állítani számára, hiszen a témaválasztásomat indirekt módon neki köszönhetem.

Nagy hálával tartozom édesanyámnak is, az ő szeretete végigkíséri az életemet. Neki köszönhetően tanultam meg, hogy a becsületes, kitartó és áldozatos munkával elérem a céljaimat, hiszen kizárólag ez adhat valódi értelmet az életemnek.

Végezetül köszönetemet szeretném kifejezni mindazoknak, akiket az előző részekben név szerint nem volt alkalmam megnevezni, azonban végig hittek disszertációm elkészítésére való képességemben, és ezzel erősítették, támogatták motiváltságomat.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS.....	22
2.	A KUTATÁS CÉLJA, MÓDSZERE ÉS KERETE.....	27
2.1.	A kutatás célja.....	27
2.2.	A kutatás módszere	30
2.3.	Az elemzés módszereinek konceptuális bemutatása.....	32
2.3.1.	A tartalomelemzés módszere	33
2.3.2.	A kérdőív elemzési módszere	37
2.3.3.	Az interjúk elemzési módszere	39
2.4.	A használt módszerek elméleti háttere	41
2.5.	A kutatás kerete.....	42
3.	HIPOTÉZISEK.....	44
4.	A BIZALMI VAGYONKEZELÉS HAZAI SZAKIRODALMI, ILLETVE SZERVEZETI KERETRENDSZERE.....	46
4.1.	Magyar szakirodalmi háttér	46
4.1.1.	A bizalmi vagyonkezelés kézikönyve.....	46
4.1.2.	A bizalmi vagyonkezelés és a trust - Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés	48
4.2.	A bizalmi vagyonkezelés szakmai szervezeti háttere	49
5.	A JOGVISZONY NEMZETKÖZI KULTÚRTÖRTÉNETE	51
5.1.	A bizalmi vagyonkezelés kultúrtörténeti háttere	51
5.1.1.	Az angliai trust konstrukciója	53
5.1.2.	Törekvések a vagyonkezelés egységesítéséért.....	57
5.1.3.	A bizalmi vagyonkezelés elterjedése a világban – nemzetközi áttekintés.....	58
5.2.	A bizalmi vagyonkezelés előzményeinek a történeti áttekintése.....	61
5.3.	Összefoglalás	64

6. A BIZALMI VAGYONKEZELÉS JOGI ÉS KÖZGAZDASÁGTANI ÉRTELMEZÉSE 66

6.1.	A bizalmi vagyonkezelés jogi értelmezése	67
6.2.	A bizalmi vagyonkezelés közgazdaságtani értelmezése.....	70
6.2.1.	A materiális vagyon kezelése.....	73
6.2.2.	A pénzügyi vagyon kezelése.....	74
6.2.3.	Szellemi termékek vagyonkezelése	75
6.3.	A bizalmi vagyonkezelés gyakorlati alkalmazása	77
6.3.1.	Generációs vagyontranszfer.....	77
6.3.2.	Vagyonkezelés	79
6.3.3.	Vagyonvédelem	79
6.3.4.	Pénzügyi műveletek.....	80
6.3.4.1.	Szindikált hitelezés	81
6.3.4.2.	Vállalati reorganizáció.....	81
6.3.4.3.	Értékpapírosítás.....	81
6.3.4.4.	Vállalatfelvásárlások, bonyolult ingatlan adásvételek.....	81
6.3.4.5.	Biztosítéki célú felhasználás	82
6.3.5.	Közös tulajdon	82
6.3.6.	Közös vállalkozás és szindikátusi szerződés	83
6.3.7.	Adótervezés.....	83
6.3.8.	Filantropia.....	83
6.3.9.	Korlátozott cselekvőképességűek támogatása	84
6.3.9.1.	Gondnokság esete	84
6.3.9.2.	Támogatott döntéshozatal esete	85
6.3.9.3.	Előzetes jognyilatkozat esete	85
6.3.10.	Anonimitás megőrzése.....	87
6.3.11.	A jogviszony alkalmazása koronaválság kezelésére.....	87
6.3.11.1.	Likviditás biztosítása	88
6.3.11.2.	Operatív válságkezelés.....	89
6.3.11.3.	Az üzleti modell felülvizsgálata.....	89
6.3.11.4.	Szükségállapot bevezetése	90
6.3.11.5.	Reflexió.....	90
6.3.11.6.	Az üzleti modell innovációja	91

6.4.	Összefoglalás	91
7.	A BIZALMI VAGYONKEZELÉS INTERIORIZÁLT FELTÉTELEI	94
7.1.	Bizalom – bizalomhiány – bizalomvesztés.....	94
7.1.1.	Bizalom.....	95
7.1.2.	Bizalomhiány	98
7.1.3.	Bizalomvesztés	99
7.2.	Akarat.....	100
7.3.	Felelősség.....	102
7.4.	Együttműködés	104
7.5.	Összefoglalás	106
8.	A JOGVISZONY KOMMUNIKÁCIÓELMÉLETI SZEMPONTÚ MEGKÖZELÍTÉSE	107
8.1.	A kommunikáció tranzaktív felfogása	109
8.2.	A kommunikáció interaktív modellje	111
8.3.	A participációs modell koncepciója.....	112
8.3.1.	Probléma	113
8.3.2.	A bizalmi vagyonkezelés mint intézmény	116
8.3.2.1.	Jogintézmény	117
8.3.2.2.	Gazdasági intézmény	118
8.3.3.	A bizalmi vagyonkezelés színtere.....	119
8.3.4.	Ágens	120
8.3.4.1.	Vagyonrendelő.....	121
8.3.4.2.	Vagyonkezelő	123
8.3.4.3.	Kedvezményezett.....	124
8.3.4.4.	Protektor.....	124
8.3.4.5.	Felügyeleti szerv	126
8.4.	Összefoglalás	126
9.	A BIZALMI VAGYONKEZELÉS MÉDIAELMÉLETI SZEMPONTOK SZERINTI MEGKÖZELÍTÉSE.....	130

9.1.	A hír konceptualizációja	132
9.2.	Médiahatás elméleti megközelítései	135
9.2.1.	A lövedékelmélet	135
9.2.2.	A szelektív érzékelés elmélete	137
9.2.3.	A kódolás – dekódolás modell	138
9.2.4.	A framing elmélet	139
9.3.	Az újmédia	140
9.4.	Összefoglalás	142
10.	A TÖMEGKÖMUNIKÁCIÓS MÉDIUMOKBAN ÉS AZ INTERNETES OLDALAKON MEGJELENT NEM SZAKIRÁNYÚ CIKKEK TARTALOMELEMZÉSE	145
10.1.	Mintavétel	146
10.2.	Kódolás és kategóriák	147
10.3.	A kódolás helye a tartalomelemzésben és a meghatározott kategóriák	149
10.4.	Tartalom	149
10.4.1.	A bizalmi vagyonkezelés szereplőinek megjelenése a cikkekben	149
10.4.2.	A jogviszony pozitív értelmezése a gyakorlati felhasználás lehetőségéről ...	150
10.4.3.	A jogviszony negatív értelmezése	151
10.5.	Hangulatkeltés	154
10.6.	Hatás	155
10.7.	Összefoglalás	156
11.	KVANTITATÍV KÉRDŐÍV A LAIKUS BEFOGADÓKKAL	157
11.1.	Kvantitatív kérdőív szociodemográfiai szempontok szerinti koncepciója	160
11.2.	Vagyonnal kapcsolatos eredmények	162
11.2.1.	Korlátozott cselekvőképesség támogatása	165
11.2.2.	Házassági vagyoni jogi szerződést helyettesítő bizalmi vagyonkezelés	165
11.3.	Összefoglalás	168

12. SZAKÉRTŐKKEL KÉSZÜLT FÉLIG STRUKTURÁLT INTERJÚK ELEMZÉSE.....	170
12.1. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása.....	171
12.2. A bizalmi vagyonkezelés kommunikációjának a problematikája az interjúalanyok véleménye alapján.....	175
12.3. Összefoglalás	177
13. KONKLÚZIÓ A KUTATÁSOK ALAPJÁN	179
14. A BIZALMI VAGYONKEZELÉS KOMMUNIKÁCIÓS STRATÉGIÁJA	182
14.1. A kommunikációs stratégia tervezésének a folyamata	183
14.1.1. A kommunikáció célja	187
14.1.2. A kommunikációs kampány költségvetése	187
14.1.3. Message.....	188
14.1.4. A kommunikációs csatornák.....	189
14.1.5. Mérés.....	189
14.1.6. Brief	191
14.1.7. A kommunikációs kampány résztvevőinek kiválasztása	192
14.2. A kommunikációs stratégia.....	192
14.2.1. A feladat megfogalmazása	193
14.2.2. Helyzetelemzés	194
14.2.3. SWOT analízis	195
14.2.4. Vízió és jövőkép	201
14.2.5. Célcsoport	201
14.2.6. Piaci helyzet elemzése	203
14.2.7. Szakmai szervezeti háttér meghatározása, vizuális megjelenítése	203
14.2.8. Honlap.....	204
14.2.9. Megjelenés helye, módja	204
14.3. Célrendszer	207
14.3.1. Megvalósítás	209
14.4. Összefoglalás	210
15. KITEKINTÉS	213

15.1.	Családi alkotmány.....	214
15.2.	Family office.....	219
15.3.	Utóöröklés.....	222
15.4.	Vagyonkezelő alapítvány.....	223
15.5.	Összefoglalás	224
16.	A HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA.....	226
17.	KONKLÚZIÓ	231
18.	BIBLIOGRÁFIA.....	239
18.1.	Jogszabályi háttér.....	239
18.2.	Nyomtatott forrásjegyzék.....	242
18.3.	Online forrásjegyzék.....	253
18.4.	Az Országgyűlés Hivatala Közgyűteményi és Közművelődési Igazgatóság. Képviselői Információs Szolgálat gyűjteménye a bizalmi vagyonkezeléssajtómegjelenéseiről és a tanulmányokról. (2014-2017).....	268
19.	FÜGGELÉK.....	275
19.1.	Kódolás az elemzéshez	275
19.2.	A bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatos nem szakmai publikációk	278
19.2.1.	Nehezen beinduló bizalmi vagyonkezelés. Rendelési rendellenességek	278
19.2.2.	Végrehajtás a Hungária bizalmi vagyonkezelője ellen. Summás megközelítések 281	
19.2.3.	Bizalmi vagyonkezelés Magyarországon. Szürkeállomány?.....	284
19.2.4.	Jönnek a bizalmi vagyonkezelők. Menekülési útvonal.....	287
19.2.5.	Mintaszerűen.....	290
19.2.6.	A globális gazdaság kábítószere	291
19.2.7.	Titkolózás állami segédlettel.....	293
19.2.8.	Megbízhatóbb szerződések	294
19.2.9.	A tárca nem akadt fenn a céghálón	295
19.2.10.	A bizalmi vagyonkezelésnél is rizikós a túlzott kreativitás	296

19.2.11.	Évszázados újdonság: Hogyan működik a bizalmi vagyonkezelés?	298
19.2.12.	Tékozló utódok ellen itt a bizalmi vagyonkezelés	300
19.2.13.	Mi fán terem a bizalmi vagyonkezelés?.....	302
19.2.14.	Újítanak a magyar szupergazdagok: egyre többen bízzák pénzüket bizalmi vagyonkezelőre	305
19.2.15.	Vagyonkezelő alapítványok: Bűvésztükk vagy családi mentőöv?.....	309
19.2.16.	Nem szívesen adják ki vagyonuk tulajdonjogát a magyarok.....	313
19.2.17.	Szétsztották a Puskás Stadion 150 milliárdos koncát	317
19.2.18.	Csak főtevékenységként lesz végezhető a bizalmi vagyonkezelés.....	319
19.2.19.	Magyarország kezd megtetszeni az offshore-lovagoknak	321
19.2.20.	Óriási eladási hullám indulhat Magyarországon - sokan becsukhatják a boltot 328	
19.2.21.	Magyarország megcsinálja, amit az offshore paradicsomok sem mernek.....	333
19.2.22.	Milyen a magyar stróman?.....	335
19.3.	Youtube-on található felvételek a bizalmi vagyonkezelésről.	336
19.3.1.	Az Angol Trust Gyökerei.....	336
19.3.2.	Angol Trust VS Magyar Bizalmi Vagyonkezelés	336
19.3.3.	Az Angol Trust Fejlődése	336
19.3.4.	Asset Tracing	337
19.3.5.	A bizalmi vagyonkezelési szerződés	337
19.3.6.	A bizalmi vagyonkezelésről.....	337
19.3.7.	A Vagyonrendelő	338
19.3.8.	A Rendelt Vagyon.....	338
19.3.9.	A Vagyonrendelés Adózásra, Helyi Adók.....	338
19.3.10.	A Vagyonrendelés Adózása	339
19.3.11.	A Vagyonrendelés Adózása II. rész.....	339
19.3.12.	A Bizalmi Vagyonkezelő I. rész	339
19.3.13.	A Bizalmi Vagyonkezelő II. rész.....	340
19.3.14.	A Kezelt Vagyon Adózása.....	340
19.3.15.	Vagyonvédelem és a Bizalmi Vagyonkezelés	340
19.3.16.	Vagyonvédelem és a Bizalmi Vagyonkezelés II. rész	341
19.3.17.	A Kezelt Vagyon Védettsége.....	341
19.3.18.	A Bizalmi Vagyonkezelő Visszahívása	341

19.3.19.	A Kezelt Vagyon Védettsége (2.)	342
19.3.20.	A Vagyonkezelő Ellenőrzése.....	342
19.3.21.	A Kezelt Vagyon.....	342
19.3.22.	A Kezelt Vagyon Adózása.....	343
19.3.23.	A Kezelt Vagyon Kiadása, Adózás I. rész.....	343
19.3.24.	A kezelt vagyon kiadása, adózás II. rész	343
19.3.25.	A kezelt vagyon kiadása, adózás III. rész	344
19.3.26.	Vagyon és Adótervezés.....	344
19.3.27.	Step Hungary Konferencia 2017 Tervezett családi vagyonvédelem	344
19.3.28.	Bizalmi vagyonkezelés (Trust) – Lehetőségek – Korlátok – Jogszabályi háttér 345	
19.3.29.	Bizalmi vagyonkezelés – tudatosabbak lettek a befektetők.....	345
19.3.30.	A bizalmi vagyonkezelésről családi vállalkozásoknak.....	345
19.3.31.	Egy húron pendülnek? A bizalmi vagyonkezelés, a magántőkealap és a vagyonkezelő alapítvány jellemzői.....	346
19.3.32.	PwC's Academy bizalmi vagyonkezelés képzés.....	346
19.4.	Kérdőív	347
19.5.	A kérdőív feldolgozásának eredményei.....	356
19.5.1.	A bizalmi vagyonkezelés ismertsége	356
19.5.2.	A minta szociodemográfiai jellemzőinek megoszlása (n=349).....	357
19.5.3.	A család/háztartás jelenlegi anyagi helyzetének az értékelése (n=349)	359
19.5.4.	A vagyoni helyzet és a vagyon fontosságának az összehasonlítása	360
19.5.5.	A vagyon fontosságának a nemek szerinti megoszlása	363
19.5.6.	A vagyon fontossága az életkor függvényében	364
19.5.7.	A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása.....	366
19.5.8.	A bizalmi vagyonkezelés a fogyatékoság támogatására	370
19.5.9.	Házassági szerződés kötése.....	373
19.5.10.	Házassági szerződés – életkort és nemet összehasonlító táblázat.....	374
19.5.11.	Házassági szerződés vagy bizalmi vagyonkezelési szerződés.....	376
19.5.12.	Generációs vagyontranszferre fókuszálva az életkor és a nem összehasonlítása 379	
19.5.13.	Bizalmi vagyonkezelés a vagyon megőrzése céljából	381
19.6.	A félig strukturált interjúk kérdőíve	383

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra. A tartalomelemzés műveleti felépítése	34
2. ábra. A kérdőív készítésének módszere	38
3. ábra. Az interjúk készítésének módszere.	40
4. ábra. A bizalmi vagyonkezelési jogviszony.....	69
5. ábra. A koronavírus kezelés.....	88
6. ábra. A koronavírusban elhunyt magyar nők és férfiak életkori elosztása	90
7. ábra. Életkor szerinti megosztás.	161
8. ábra. A kitöltők vagyoni helyzete	163
9. ábra. Házassági szerződés vagy bizalmi vagyonkezelés alkalmazása	167
10. ábra. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása.....	168
11. ábra. A bizalmi vagyonkezelés termék-életciklus modellje	180
12. ábra. AIDA – modell.....	185
13. ábra. A kommunikációs stratégia felépítése	192
14. ábra. A családi alkotmány felépítése	218
15. ábra. Family office tevékenységei	222
16. ábra. A koronavírus-járvány hatása a hazai vállalkozások működésére.....	234

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat. Reklám- és médiakutatási módszerek	190
2. táblázat. SWOT analízis.....	200
3. táblázat. Az ágensek információs viselkedésének különbségei	207
4. táblázat. A bizalmi vagyonkezelés ismerete	356
5. táblázat. A minta szociodemográfiai jellemzőinek megoszlása	358
6. táblázat. A család/háztartás jelenlegi anyagi helyzetének az értékelése.....	359
7. táblázat. A vagyoni helyzetés a vagyon fontosságának az összehasonlítása	362
8. táblázat. A vagyon fontosságának nemek szerinti megoszlása.....	363
9. táblázat. A vagyon fontossága az életkor függvényében	365
10. táblázat. A bizalmi vagyon kezelés alkalmazása	369
11. táblázat. A bizalmi vagyonkezelés a fogyatékoság támogatására.....	372
12. táblázat. Házassági szerződés kötése	373
13. táblázat. Házassági szerződés – életkort és nemet összehasonlító táblázat	375
14. táblázat. Házassági szerződés vagy bizalmi vagyonkezelési szerződés	378
15. táblázat. Generációs vagyontranszferre fókuszálva a nem és az életkor összehasonlítása	380
16. táblázat. Bizalmi vagyonkezelés a vagyon megőrzése céljából.....	382

AZ ÉRTEKEZÉSBEN ALKALMAZOTT RÖVIDÍTÉSEK FELOLDÁSA

ABGB	Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
BVK	Bizalmi vagyonkezelés
Bvktv	Bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvény
CSR	Corporate Social Responsibility
FATF	Financial Action Task Force (Pénzügyi Akciócsoport)
FTTV	Fogyasztóvédelmi tárgyú törvények
KHR	Központi Hitelinformációs Rendszer
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency
MNB	Magyar Nemzeti Bank
NAV	Nemzeti Adó- és Vámhivatal
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet)
OPTK	Oszták Polgári Törvénykönyv (ABGB: Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch)
Ptk	Polgári Törvénykönyv
STEP	Society of Trust and Estate Practitioners
Szt	Számvitelről szóló 2000. évi C. törvény
WHO	World Health Organization (Egészségügyi Világszervezet)

1. BEVEZETÉS

„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn.”

(Széchenyi István)¹

Jelen interdiszciplináris értekezéshez gróf Széchenyi István szentenciáját választottam mottóként, mert szavai iránymutatásul szolgálhatnak minden felelősen gondolkodó ember számára, s annak szűkebb környezetére is: a családra, a társadalom alappilléreire.

A 2011. évi CCXI. számú, a családok védelméről szóló törvény preambuluma szerint: a családok harmóniája elősegíti a társadalom működését. A család kiemelt fontosságú a társadalom életében, mint annak építőköve, eleme, s a szocializációhoz elsődleges terepet biztosít (Korpics [2016] p. 158.). Ebből következően a családot mint mikrostrukturális közeget nem pusztán támogatni kell, hanem állami és társadalmi szinten is hozzá kell járulni stabilitása megteremtéséhez. Ez komplex jellegű, vagyis egyszerre kulturális, gazdasági és jogi feladat. A múltbeli tapasztalatok, értékek megőrzése, illetve átadása a családon belül a következő generációnak nemcsak a kulturális, hanem a gazdasági javakra is vonatkozik. A történelem során jellemző az emberekre az a motiváció, hogy vagyont gyűjtsenek. Az összegyűjtött javakat pedig szeretnék megtartani, és továbbörökíteni utódaiknak. A gyakorlati életben kialakulhatnak olyan helyzetek – az életkor előre haladásával, az egészségi állapot romlásával, korlátozott cselekvőképesség esetén, illetve külföldi tartózkodás, házasságkötés vagy válás miatt –, amikor célszerű külső személyre bízni a vagyon felügyeletét. A felsorolt okok nélkül is előfordulhat olyan helyzet, hogy a családban az utódok nem alkalmasak vagy nem képesek a megszerzett materiális javak pénzügyi tervezésére, illetve a produktív megvalósítási szolgáltatások elvégzésére. Ilyenkor indokolt a vagyontárgyak vagy a vagyoni értékű jogok elkülönítése a *possessortól*.

Az ilyen típusú vagyonok tulajdonosainál meghatározó döntés, hogy munkájának eredményét vagyonátörökítés formájában átruhazza egy másik személyre. Olyanra, akiben megbízva

¹ (https://www.citatum.hu/szerzo/Szechenyi_Istvan?r=6, (2019. 06. 21.))

lemond saját tulajdonjogáról, ami egyidejűleg biztonságot is nyújt számára. Többféle jogviszony közül választhatnak a vagyon felügyeletét és tulajdonját átadni szándékozó személyek. Ilyenek – a teljesség igénye nélkül –: az ajándékozás, a letét, a haszonélvezet, az alapítvány, a gazdasági társaság, a befektetési alap, a vagyonkezelő alapítvány és a bizalmi vagyonkezelés.

Disszertációm tárgya a hazai szabályozás szerint létező vagyonkezelési formák közül a bizalmi vagyonkezelés jogintézménye. A bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó magyarországi törvény az angolszász és a német joggyakorlaton² alapul (B. Szabó et al. [2014] pp. 27-29.), ám hatott rá a francia magánjog gondolkodásmódja és jogrendszere is (Vékás [2010] pp. 3-19.)³. A magyar bizalmi vagyonkezelés szabályzata leginkább az angolszász *trust*⁴ elnevezésű intézményrendszerrel harmonizál. A jogviszony elsősorban jog- és közgazdaságtudományi szempontból értelmezhető, de jelen értekezésben meghatározó a kultúrtörténeti fejlődés, a kommunikációelméleti és médiaelméleti megközelítés, valamint az érintettekre vonatkozó pszichológiai háttér is. A jogi konstrukció elmélete illetőleg annak gyakorlati tartalma térben és időben variábilis tulajdonságokat hordoz magában, vagyis intermodális jellegű, így kimutatható és igazolható, hogy a bizalmi vagyonkezelés több tudományterületet összekapcsoló jogintézmény.

A bizalmi vagyonkezelésnek megfelelő jogintézmények külföldön sikeresek és elfogadottak, sőt a rendszerváltás óta magyar állampolgárok által más országokban is gyakran használt konstrukció⁵, mivel a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13-as törvényerejű rendelet engedélyezi a polgári felekre vonatkozóan, hogy más állam magánjogát is alkalmazhatják. Így a magyar állampolgárok külföldön igénybe vehették és ma is vehetik a *trust* vagy a *Treuhand* intézményét. A bizalmi vagyonkezelés intézményrendszere Magyarországon még nem vált

² A német *Treuhand* a magyar bizalmi vagyonkezeléstől nagyobb eltérést mutat, mint az angolszász *trust*. (Bodzási [2018] p. 57.)

³ 2007-ben született meg a *fiducie* szabályozásáról szóló törvény, amelynek szabályai beépültek a Code Civil 2011 – 2030. szakaszaiba. A francia szabályozás előírja a kezelt vagyon tulajdonjogának átruházását a vagyonkezelő részére azzal, hogy a vagyonkezelő azt különvagyonként kezelje.

⁴ A *trust* a *common law* és az *equity* kettősségén alapuló angolszász jog sajátosságának megfelelő vagyoni jogi helyzetként értelmezhető jogintézmény. A nemzetközi joggyakorlatban a *trust* 1992 óta a jogintézményhez hasonló, annak funkcióit betöltő jogviszonyok esetében is értelmezhető. A magyar bizalmi vagyonkezelési szabályozás funkcionálisan megfelel az angolszász *trustnak*, azonban az *equity* alapján felállított kettős tulajdonjogi helyzet nem érvényesül. (Sándor [2019] p. 32., p. 220.)

⁵ 2014-ben a Magyar Nemzeti Bank adatai szerint a magyar háztartások külföldi bankbetétjének összege 2 065 millió euró (Magyar Nemzeti Bank [2014] p. 45.).

igazán elfogadottá az elmúlt néhány évben. Az érintetteknek még nincsenek megfelelő ismereteik, kellő tapasztalatuk, amely elősegítené a jogviszony hazai alkalmazását. Így nem tudhatják, hogy igénybevétele jelentős előnyökkel járhat egyéni, családi és állami szinten egyaránt. Az új lehetőségeket kínáló jogi konstrukció alkalmazása alternatív megoldásokat nyújt többek között a hazánkban is időszerűvé vált generációs vagyontranszferhez, hiszen azon vállalkozók számára, akik a rendszerváltás idején indították el a családi vállalkozásaikat, jelen periódusban életkoruk miatt szükségessé válhat a vagyonaik átöröklítése. A disszertáció későbbi 6.3.1. fejezetében részletesen foglalkozom a generációs vagyontranszfer problémájával. Célom annak bemutatása, hogy a sikeres generációváltás egyrészt elsődleges feladat a családfenntartók számára, másrészt – makroszociális szempontból – így válhat elkerülhetővé a munkanélküliség növekedése, az adó- és járulékkiesés, valamint egyéb állami kötelezettségek felhalmozódása (B. Szabó – Rybaltovszky [2017] pp. 32-34.). Napjainkban a koronavírus-járvány következtében kialakuló válság túlélésében és a vállalkozások további sikeres működésében kulcsszerepe van a stabil stratégiai alapoknak, az innovációra törekvésnek és mindemellett a gyors reagálásnak. A sikeres és hosszú távú stratégia felállításához a bizalmi vagyongazdálkodás alkalmazása is egy opció, válaszolva a piaci követelményekre, hiszen hosszú távon elősegíthető a vállalat sikeres működése. A társadalmi felelősségvállalás kategóriában a jogviszony alkalmazásával is igazolhatják a vállalkozások tulajdonosai és vezetői az elkötelezettségüket a közösség, a társadalom, a közvetlen vagy a tágabb környezet iránt a járvány idején, illetve annak következtében (6.3.11. fejezet).

Kiemelkedő jelentőségű a jogviszony alkalmazása a korlátozott cselekvőképességű személyek esetében is (6.3.9. fejezet), mivel olyan célirányos, személyre szabott vagyonekülönítés jöhet létre, amelyet a jelenlegi állami intézményrendszer nem tud és nem is képes alkalmazni a hatályos jogszabályok miatt (Nagy [2020] pp. 59-62.). A jogviszony által nyújtott megoldások ezzel együtt megfelelhetnek a közhatalom igényelte transzparenciának és a polgári társadalom diszkréció iránti elvárásainak.

A disszertáció fókuszában az a kérdéskör áll, hogy a jogi és a gazdasági feltételek megteremtésén túl milyen módszerekkel érhető el a bizalmi vagyongazdálkodás meghonosítása. Feltevésem szerint elsősorban kommunikációs feladat a jogviszony népszerűvé tétele Magyarországon, s a megismerést követhetné az aktív alkalmazás az érintettek részéről.

A disszertációt a bizalmi vagyonkezelés kultúrtörténeti bemutatásával kezdem. A kommunikációelmélethez kapcsolódó kutatásomhoz a jól ismert diszciplináris keretek (gazdaságtörténet, jogtörténet, kultúrtörténet) konvergenciáját használom fel, hogy mindezt vagyonkezelési megközelítésben mutathassam be. A gazdaság és kultúra viszonyának a klasszikus értelmezése helyett új szempontból vizsgálom dolgozatomban a bizalmi vagyonkezelést. Magyar Beck István definíciója szerint „a kultúra maga az alap” (Magyar Beck [2001] p. 111.), amelyen nyugszik a társadalom értelmezése. A bizalmi vagyonkezelést a kulturális szemlélet alapján közelítem meg, etikai szempontokkal és erkölcsi tartalommal vegyítve. A gazdaság és a kultúra jelenségei rendkívül szerteágazóak, ám nem a heterogenitásra kíván fókuszálni a dolgozat, hanem a kölcsönhatásokra. A téma teljességéhez tartozik a bizalmi vagyonkezelés jogi és közgazdaságtani szempontú bemutatása a Polgári Törvénykönyvben kodifikált forma szerint. Tudományos háttérrel ismertető szakirodalom a jogviszonyról a szakemberek számára elérhető, ám a tömegmédiában megjelent cikkek száma csekély, s nem is tükröződnek bennük minden esetben a valóság különféle szegmensei.

Céлом az elméleti szabályszerűségek mellett a jogintézmény gyakorlati alkalmazásának is a bemutatása annak érdekében, hogy ne csak a külföldiek mutassanak érdeklődést a saját anyasorságaikban már megismert, illetve az egész világon elterjedt jogintézmény használatára, hanem hogy a magyar állampolgárok is mindinkább éljenek ezzel az univerzális és diszpozitív lehetőséggel. A kommunikációval foglalkozó szakemberek számára különösen fontos lenne a jogviszony adekvát értelmezése, közhasznúságának bemutatása, mert elősegítené a témáról a hiteles, objektív ismeretanyag terjesztését, közlését. Az objektív médiatartalom ténylegesen hozzájárulna a széles körű, és a társadalom tagjai számára jól használható intézmény hazai akklimatizációjához. Erről a jogintézményről annak a tudatában érdemes beszélni, hogy az elméleti és gyakorlati alkalmazása közel ezeréves múltra tekint vissza a világon. A nemzetközi szinten a gazdasági életben aktív jogintézmény magyarországi megismertetése és reális megítélése szükségszerű. Jelen disszertáció a jogintézmény média- és kommunikációelméleti szempontú megközelítésével hozzájárulhat a jog- és közgazdaságtudományi szakirodalomhoz, s a jogviszony társadalmi elfogadásának elősegítéséhez.

Széchenyi István mottóul választott mondata – *„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn”* – méltó módon szolgálhat a bizalmi vagyonkezelés ideológiájaként is, mivel a múltban megteremtett javak megfelelő jogi és gazdasági intézkedésekkel a jövő

generációjának nyújthatnak biztosítékot a munkához, az élethez és a társadalmi fejlődéshez, s a kontinuitás fenntartásához elengedhetetlenek az interperszonális kommunikáció jelenségszintjei.

2. A KUTATÁS CÉLJA, MÓDSZERE ÉS KERETE

*„Nem az igazság birtoklása termékenyíti meg és teszi boldoggá a kutatót,
hanem a sikeres kutatás az igazság után.”*

(Max Planck)⁶

2.1. A kutatás célja

A disszertáció célja a bizalmi vagyonkezelés újfajta paradigmaként történő kezelése és ezzel szorosan összefüggő értelmezése. A jogi és közgazdaságtani fejezetekben megtalálhatók a bizalmi vagyonkezelés főbb ismertetőjegyei. A kultúrtörténeti háttér a jogi keretek fejlődését vázolja fel. Az ismeretekre azért van szükség, mert a Polgári Törvénykönyvben megjelent „újdonságból” egy élő jogintézményt kellene és lehetne létrehozni (B. Szabó et al. [2018] p. 26.), amelyhez adekvát kommunikációs stratégia alkalmazása elkerülhetetlen. Ennek eléréséhez szükséges, hogy az emberek számára látszólag objektív módon ismertté váljon a jogviszony, s tudatosuljanak az alkalmazás előnyei. Az egyének különféle akaratmegnyilvánulásai összefüggésben állnak a bizalommal, valamint a meggyőződéssel, a jogviszony létrejötte után pedig az együttműködéssel. A bizalom szintje egyértelműen meghatározza a keresletet, illetve a felhasználást. Magyarországon a 2015-ben lezajlott brókerbotrányok következtében⁷ a pénzügyi intézményrendszerben megingott a hazai fogyasztók bizalma, a továbbiakban fenntartással fogadnak minden új gazdasági strukturális fejleményt. A jogviszonyt alkalmazni akaró emberek bizalmának megelőlegezését igényli, hogy az üzletszerű bizalmi vagyonkezelési formát válasszák, mivel nem feltétlenül ismerik azt a személyt vagy vállalkozást, amely a vagyonukat kezelné. Alapvető kérdés, hogy bár a Magyar Nemzeti Bank engedélyezte az üzletszerűen működő bizalmi vagyonkezelő cég alapítását, vajon a vagyonrendelő valóban megbízik-e, illetve hisz-e a számára ismeretlen bizalmi vagyonkezelőben. A szerződés szerint a bizalmi vagyonkezelőnek a vagyonrendelő akaratára szerint kell eljárnia a kedvezményezettek érdekében. Annak a személynek, aki a vagyonát

⁶ (<https://www.citatum.hu/idezet/94863>), (2020. 09. 08.). Fordította: M. Zemplén, Jolán;

⁷ Buda-Cash Brókerház Zrt., Hungária Értékpapír Zrt., Quaestor Értékpapír-kereskedelmi és Befektetési Zrt.

szeretné valamilyen formában bizalmi vagyonkezelésbe adni, biztosítékot jelenthet, ha a leendő bizalmi vagyonkezelő az interdiszciplináris intézményrendszer gyakorlati alkalmazásait bemutatja, ha sikeres tevékenységéről példákat prezentál annak érdekében, hogy a vagyonrendelő személy megfelelő módon értelmezni tudja a vagyonának a biztos fennmaradását. A kezelt vagyonokról azonban a törvény szerint teljes titoktartással kell a bizalmi vagyonkezelőnek élnie, tehát ilyen valódi referenciáról nem lehet egyértelműen beszélni (Ptk. [2013] 6:319. §). A bizalmi vagyonkezelés nem üzletszerű formájának a lehetőségéről – amely esetben a bizalmi vagyonkezelő általában a vagyonrendelő bizalmasaként gyakran a családjából vagy az ismeretségi köréből kerül ki, s nem feltétlenül vagyonkezelésre szakosodott – nem tájékoztatnak a tömegkommunikációs médiumok, ezen forma ismertetése legfeljebb néhány szakirodalmi cikkben jelenik meg. Az intézményrendszer identifikációjához járulhatnak hozzá érdeklődés esetén a médiatartalmak és a megfelelő kommunikáció. Gálik Mihály véleménye szerint a médiafogyasztásra ösztönző módon hat többek között a kíváncsiság, a tudásvágy, az önmagunk gazdagítására, társadalmi elismertségünk növelésére való törekvés, a bizonytalanságérzet csökkentése, egy képzelte világba való belépés vonzereje (Gálik – Urbán [2014] p. 48.). Ahogy a disszertációban is bemutatom, jelenleg mindez nem működik adekvát módon. A befogadókhoz egyetlen szinten sem érkezik megfelelő ismeret és motiváció erről a jogintézményről, melyet a jelenleg Európában uralkodó irányvonal alapján keltett életre hazánkban az új Ptk.

Az angolszász *trust* megfelelőjének tekinthető bizalmi vagyonkezelés esetében is megfigyelhető a globalizációs hatás, amelynek során a világgazdaság legerősebbé váló szereplői a legjelentősebb nemzetközi intézményeken keresztül, az adott és általuk formált jogi keretek között, saját érdekeik alapján egységesítik és teszik általános érvényűvé a gazdasági szabályokat (Veress [2009] pp. 401-416.). A világérdek multikulturális alapokra helyezése megköveteli az átjárhatóságot, amely nemzetközi érdekegyeztetések alapján lehetséges. A bizalmi vagyonkezelés bevezetésével lehetővé vált, hogy a külföldi gazdasági élet szereplői számára átláthatóvá és átjárhatóvá is váltak a vagyonkezelési lehetőségek Magyarországon, s ezen keresztül előremutató módon változzon az ország ökonomikus megítélése és kezelése. A nemzetközi gazdasági élet szereplői betekintést nyerhetnek Magyarország jogi és gazdasági kultúrájának pénzügyi és befektetési szegmenseibe. Annak érdekében, hogy nemzetközi szinten is ismertté váljon a magyar bizalmi vagyonkezelés lehetősége, elkerülhetetlen az interkulturális kommunikáció stratégiájának adaptációja. A meghonosításhoz meg kell találni azokat az eszközöket, amelyek segítségével a magyar gazdasági életben is populáris és irányadóvá

válí a jogviszony használata a magyar és a külföldi állampolgárok számára. Ezen eszközök közé tartoznak a megfelelően értelmezhető (objektív és gyakorlati alkalmazást közvetítő) médiatartalmak, így a közérthető, ám szakmai igényeket is kielégítő, országhatárokon átívelő interkulturális kommunikáció is.

Disszertációm célja, hogy a kutatással segítsen ennek a jogviszonynak a megismerését, mivel a participáció szükségszerű ezzel kapcsolatosan a magyar gazdasági szférában és a társadalmi közgondolkodásban. Meghatározó célkitűzés annak a bizonyítása is, hogy bizalmi vagyonkezelési jogviszonynak létjogosultsága van a magyar társadalmi és gazdasági életben. Az együttműködésre épülő bizalmi vagyonkezelés jogintézményének az alkalmazásába be kell vonni a lakosságot, a családi vállalkozások tulajdonosait, a cselekvőképességükben korlátozott személyek családtagjait, továbbá a gyámhatóságokat, a kamarákat, az érdekelt civil szervezeteket, az állami intézményeket, továbbá a hiteles médiaszolgáltatókat.

A tanulmány egyszerre exploratív, illetve analitikus módszereket is alkalmazó, hiszen a célja a téma minél alaposabb feltárása. A kommunikációelméleti, valamint a médiaelméleti kutatások fényében egyértelmű, hogy kollaborációra jellemző reláció és összefogás elengedhetetlen. A 14. fejezet általános iránymutatást ad a jogviszony kommunikációs stratégiájáról.

- A bevezető rész tárgyalja a stratégia-készítés indíttatását, a jogterület gazdasági és társadalmi előzményeit.
- A helyzetelemzés vázlatos formában átfogó képet ad a bizalmi vagyonkezeléshez kapcsolódó kommunikáció- és médiaelmélet jelenlegi hazai helyzetéről.
- A vízió és jövőkép című stratégiai rész egységesíti, hogy az átmeneti helyzet milyen különféle jövőképek alapján ad kiindulópontokat. A jövőbeli helyzetek különféle lehetséges eltérései alapot adhatnak a stratégia célrendszerének.
- A célok megvalósítását szolgáló tanulási folyamat – Tapscott elmélete szerint – a kialakított normarendszerrel válí teljessé egy olyan kommunikációs irányvonallal, amely a tömegkommunikációs médium és az úgynevezett újmédia alkalmazásával járul hozzá a stratégiai célok megvalósításához.

- A realizáció a megfogalmazott akciók kibontását jelenti, amelyek a stratégiához szorosan kapcsolódó feladatoknak számítanak. Az egyes akciókhoz rendelt forrásokat, felelősöket és határidőket akkor lehet meghatározni, ha a kidolgozott stratégiát a nevezett minisztériumok, gazdasági társaságok, civil szervezetek elfogadták, s ennek következtében létrehozható egy ismeretterjesztéssel foglalkozó szakértői csoport.

A fenti megfontolások szerint létező modell univerzálisan nem alkalmazható, viszont premisszaként használható az egyetemleges szabályokhoz és feltételekhez. A különféle gyakorlati felhasználási területek esetén eltérőek a felügyeleti szervek, továbbá más és más törvények érvényesek. Az érintettek érdekeit a heterogén szakterületeken célszerű egyedi formában kezelni, ennek következtében a speciális kommunikációs módszerek elkészítése és alkalmazása elengedhetetlen. Az új kommunikációs stratégia kidolgozásához hozzájárulnak a jogviszonnyal kapcsolatos jelenlegi magyarországi médiaelméleti és kommunikációs alternatívák, továbbá a kvalitatív és kvantitatív kutatásaim eredményei.

2.2. A kutatás módszere

A disszertációban a teoretikus és empirikus részek egységben kezelendők, amelyek a téma feldolgozása során összefonódnak illetőleg kiegészítik egymást, hogy az interpretációs igazság még inkább kidomborodhasson. Az elméleti részhez tartozik többek között a bizalmi vagyongazdálkodás jogtudományi, közgazdaságtudományi, a kommunikációelméleti és médiaelméleti exponálása, a kutatás gyakorlati része pedig a megjelent cikkek tartalomelemzése, a saját szerkesztésű kérdőívek és az interjúk vizsgálata.

A médiában való megjelenések, valamint a kommunikáció egyéb fontos területei kapnak helyet a jogi, gazdasági, társadalmi környezetekben, amelyek mindezeket jelentős mértékben determinálják. A jogi szabályok megértéséhez és gyakorlati alkalmazásához elengedhetetlen ezeknek a tényezőknek az analízise, hogy látható legyen milyen hatásokkal érvényesülnek a befolyásoló faktorok. A témák esetében különféle módszerek és vizsgálatok szükségesek (Babbie [2001] p. 310.). Az értekezés 10., 11. és 12. fejezetében kifejtett triadikus, valamint kombinált módszertan – tartalom-, kérdőív-, interjúelemzés – segítségével alapos vizsgálat készült arról, hogy a törvényes lehetőségek adottak, a magyar gazdasági élet szereplői a

nemzetközi tradícióknak megfelelően hazánkban is alkalmazhatják a bizalmi vagyonkezelés szerződésformát, s egyértelművé válik mennyiben élnek az adaptáció lehetőségeivel.

A médiaelméleti tartalomelemzés arra irányul, hogy elősegíti-e a bizalmi vagyonkezelés elterjedését a vele kapcsolatos bármilyen implementációs hírfolyam. Elsődleges szempont, hogy a vagyont befektetni kívánó emberek milyen gyakorisággal fordulnak a médiához, mekkora a potenciális hatása a befektetésekről szóló információknak az egyénekre és a közösségekre, s milyen szükségszerű eredményt követel a témakör normatív vizsgálata során a tömegmédiában. A hazai közszolgálati médiában illetőleg az internetes híroldalakon 2014 és 2019 között rendkívül kevés számú (22 darab) nem szakközönségnek szóló cikk jelent meg a bizalmi vagyonkezelésről. Ezeket elemzem a 10.4., 10.5. és a 10.6. fejezetekben⁸.

A közembereknek szóló médiamegjelenések elemzése a nyomtatott sajtóból és az internetes oldalakról egységesen történik. A médiahatás interpretációjához Harold Lasswell 1927-es lövedékelmélete, valamint az egy évtizeddel későbbi Joseph Klapper nevéhez fűződő szelektív érzékelés elmélete és a hidegháború végén hatást gyakorló Stuart Hall nevéhez köthető kódolás–dekódolás-modell illetőleg Noam Chomsky és Edward Herman *Az egyetértés-gépezet - A tömegmédia politikai gazdaságtana* [2016] című munkájában található framing elméletek adnak iránymutatást. Az úgynevezett újmédiában, azaz az internetes cikkek tartalomelemzésében kiemelt jelentőségre tesznek szert a textuális tapasztalatok, a reprezentáció nyelvezete és módja. Az egyéni identitás és a közösségi szempontok közötti kapcsolatok mindezek alapján a társadalomban betöltött szereplehetőségekben ragadhatóak meg. A jelen disszertáció mindezt kizárólag a bizalmi vagyonkezelés mint jogviszony szempontjából definiálja.

A bizalmi vagyonkezelés kommunikációelméleti értelmezéséhez Horányi Özséb participációs modelljét [2007] használok fel. Ez a leginkább releváns kommunikációs teória, amivel a kommunikációkutatás legfontosabb fogalmi eszközei – intézmény, színtér és ágens – alkalmazhatóak a kutatott témakör vizsgálatára. A participációs felfogás a közlések sajátos rendjét olyan állapotnak tekinti, amelynek során a kommunikáció alkalmazásával az emberek az életükben felmerülő problémás helyzeteket először fel-, majd remélhetőleg elismerik. Ezt

⁸ A szakértőknek, illetve a nem szakközönségnek szóló cikkeket öt bizalmi vagyonkezelő szakképzettségű személy és további öt ilyen ismeretanyaggal nem rendelkező személy véleménye alapján választottam szét.

követően válnak alkalmassá a diszkusszióra, amelynek interperszonális közegben történő lezárásával megoldást találhatnak a felmerülő és tárgyalt problémára, dilemmára.

A bizalmi vagyonkezelés a kommunikatív esemény során betöltött szerepe alapján mutatható be az intézmény, a szintér és az ágencia dimenziójában (Horányi [2007] pp. 14-15.). A jogkonstrukció alkalmazása során egyének és csoportok lépnek egymással interakcióba, információvándorlásról beszélhetünk, hiszen ismeretek átadása történik. A kérdéses jogintézmény sikeres működéséhez illetőleg a problémák megoldásához a kommunikáción túl a közös részvétel szükséges, de nem elégséges feltétel. Azt Horányi elmélete alapján kizárólag valamiféle együttműködéssel lehetséges kialakítani. Ha a kommunikáció fogalmát a participáció említett elméletére alapozzuk, akkor az egymással diszkusszióban lévő ágensek felkészültséggel teli kölcsönös részesedése az egyik szükséges feltétele a sikeres problémamegoldásnak. Jelen kutatás összefoglaló hipotézise alapján a megfelelő kommunikáció hiányában látom a fő akadályát a kérdéses jogintézmény megértésének és elterjedésének. A hipotézis bizonyításához a bizalmi vagyonkezelésről megjelent nem kizárólag szakembereknek szóló cikkek tartalomelemzésével, illetve az általam felvett kérdőívek elemzésével, valamint a témához kapcsolódó interjúk kiértékelése alapján juthatunk el. A szintézis a 14. fejezetben található új kommunikációs stratégia.

2.3. Az elemzés módszereinek konceptuális bemutatása

A tudományos kutatás elősegíti a valóságban felmerülő problémák megértését, az ezzel kapcsolatos ismeretek kiterjesztését. Közkeletűen kutatómódszertanként értelmezett megközelítések azért is hasznosak, mert lehetővé teszik az esetleges kutatási eredmények kritikai megítélését. A tudományos kutatást nehezítő tényező, hogy különféle diszpozíciójú személyek közreműködésével valósul meg. Az empirikus eredményeket befolyásolják a részt vevő alanyok tulajdonságai, gondolkodásuk és élethelyzetük. A kutató számára a személyes adatok védelme természetesen elengedhetetlen. Jelen disszertációban a kérdőívekben egyes kutatási szempontok könnyen kivitelezhető feladatnak számíthatnak, amíg a kvalitatív szempontú megismerés során az interjúk esetében ugyanezek a kutatási szempontok akár

problémákat is okozhatnak⁹. A kutatásban egy könnyen értelmezhető tipológia, vagyis egy hármas szerkezetben, kombinált módszertan – tartalom-, kérdőív-, interjúelemzés – segítségével kerülnek bemutatásra a kutatás eredményei a bizalmi vagyonkezelésről.

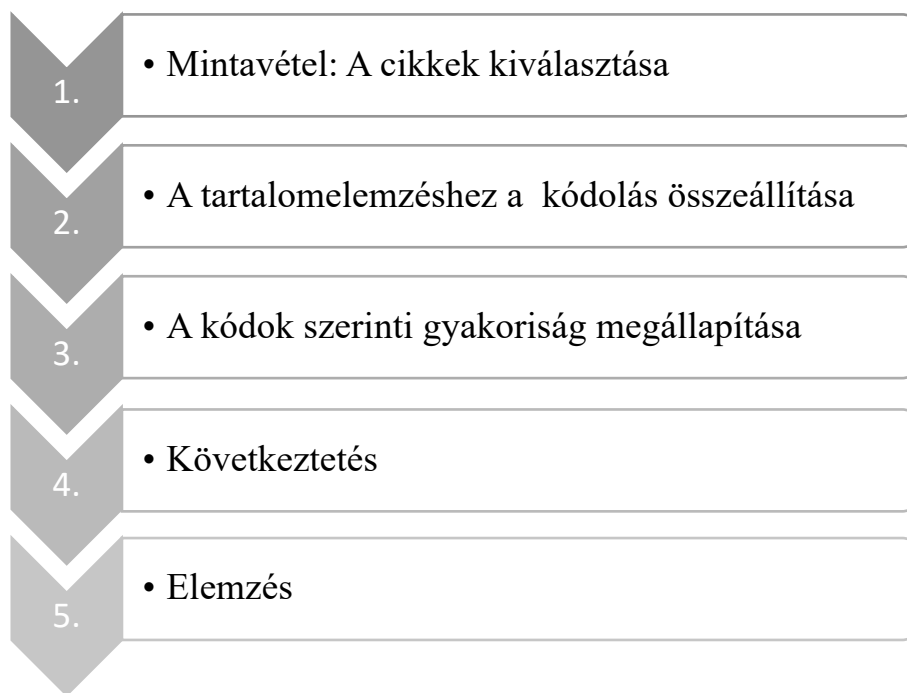
2.3.1. A tartalomelemzés módszere

A tartalomelemzés huszonkét írást vizsgál. Ebből kilenc közmédiában jelent meg, tizenhárom pedig az internetes sajtóban. A kimutatások szerint 2014-2019-ig összesen ennyi releváns¹⁰ médiatermék olvasható, amelyek elsősorban tájékoztató jellegűek, vagyis bizonyosan nem szakembereknek szólnak. A tartalomelemzés első tudományosan megfogalmazott definíciója Berelsontól származik, mely szerint: *„A tartalomelemzés a kommunikáció manifeszt tartalmának objektív, szisztematikus és kvantitatív leírására szolgáló kutatási technika”* (Berelson [1952] p. 18.).

A disszertációban a bizalmi vagyonkezelést úgy elemezem, hogy hármas szerkezetben keretezem a témát, amelyben a jogi és gazdasági intézményrendszer mellett szervezetszociológiai szempontból az országos médiában megjelenő kommunikáció determinálja a megismerést. Az információ ebben az esetben különféle médiumokon keresztül jut el a befogadóhoz. A bizalmi vagyonkezelésről a közmédiában és internetes oldalakon megjelent cikkeket a jogi és a gazdasági hírek közé lehet pozicionálni. A közmédiában megjelent kilenc szöveg tartalomelemzése a hagyományos műveleti sorrendeket követi (1. ábra):

⁹ Az interjúalanyokkal „Beleegyezési nyilatkozat személyes adatok gyűjtésére és feldolgozására” dokumentum készült.

¹⁰ Minden egyes szöveg új információval rendelkezik.

1. ábra.

A tartalomelemzés műveleti felépítése

Forrás: Saját szerkesztésű ábra

A tartalomelemzés annak a felismerésnek a jegyében született meg az értekezésben, hogy lehetővé vált a tömegkommunikációs médiumokban megjelent textusok összehasonlítása és elemzése. A tartalomelemzés módszere a társadalomtudományi kutatások rendszerében jelentős múltra tekint vissza, hiszen a 19. század végétől jelenlévő vizsgálati módszer Amerikában, ami a két világháború közötti időszakban előzetesen, majd a hidegháború idején egyértelműen összekapcsolódott a sajtóelemzéssel. A tartalomelemzés módszerének segítségével behatóan elemezhető, hogy mit és miért tartalmaznak a cikkek, továbbá milyen eseményeket, valamint milyen módon interpretálják a felmerülő társadalmi kérdéseket. McQuail véleménye szerint a médiatartalom aspektusai szövegekben található rejtett és bizonytalan jelentések összessége (McQuail [2009] p. 266.).

A médiatartalom vizsgálatának a motívumai (McQuail [2009] p. 266.):

- A médiatermés leírása és összehasonlítása – a tömegkommunikáció szempontjai szerint jellemezve az egyes médiumok tartalmát.

- A média összehasonlítása a társadalmi valósággal – visszatérő kérdés, hogy a médiatartalom tükrözi-e a társadalmi valóságot, pontosabban milyen valóságot, vagy még inkább kinek a valóságát.
- A médiatartalom mint a társadalmi és kulturális értékek és meggyőződések tükrözése – a médiatartalmat meghatározott idő, tér, vagy társadalmi csoport értékeinek, állásfoglalásának a megjelenésének tekinthető.
- A média funkciói és hatása – a tartalom önmagában nem a hatás bizonyítéka, ugyanakkor a hatásokat nem lehet a tartalomra való hivatkozás nélkül vizsgálni.
- A médiateljesítmény értékelése – a tartalomelemzés célja a média meghatározott kritériumainak a minőségének a kutatása.
- A szervezeti elfogultság/torzítás vizsgálata – a hivatalos hírforrásoktól való függőség, a tartalom illeszkedése a fennálló hatalom elvárásaihoz.
- Közönségelemzés – a közönséget a médiatartalom befolyásolja, így nem vizsgálható a tartalom elemzése nélkül.
- Műfaji, szöveg és diskurzuselemzési kérdések – ebben az esetben a szöveg a vizsgálat tárgya, a cél a megértés, hogy a szöveg hogyan működik, hogyan éri el a kibocsátó és a befogadó esetében az elérni kívánt hatást.

Az internetes oldalakon megjelent cikkek tartalomelemzése általában eltér a nyomtatott sajtóban megjelent cikkekéhez képest. Jellegzetes kérdés az idő, amely, mint mulandóság és állandóság jellemezhető (Schneider – Foot [2004] pp. 114-122.). Az online térben fellelhető médiatartalmak kevésbé időtállóak. A kutatás során figyelemmel kell lenni arra, hogy a tartalom egy-egy adott időpontra vonatkozik, így bármikor megváltozhat vagy átalakulhat. Meghatározó az internetes oldalakon megjelenő cikkek esetében a gyakorlati intertextualitás, vagyis különféle narratívák egymás mellettsége az online térben. A felnyíló, ugynevezett pop-up oldalak, ábrák, ablakok olyan szövegstruktúrát hozhatnak létre, amelyek a nyomtatott sajtóban megjelenő cikkek esetében elképzelhetetlenek. Az internetes oldalak cikkeinek

tartalomelemzése alapvetően kétféle módon történhet. Alkalmazhatóak a hagyományos tartalomelemzési technikák, figyelembe véve az online szövegek sajátosságait, illetve lehetőség nyílik új technikák bevezetésére, amelyek az internetes tartalom mellett a kontextust is felhasználva különféle változásokat is figyelembe vehetünk, amelyek fórumokon, linkeken keresztül alkotott vélemény alapján jöhetnek létre (Herring et al. [2009] pp. 233-249.).

A disszertációban a nyomtatott sajtóbeli, illetve az internetes oldalakon megjelent cikkek tartalomelemzése tradicionális technikával történnek, a kiválasztott cikkeket Lehota József [2001] teóriája szerint vizsgálom. Véleménye szerint a modern tartalomelemzések kvalitatív jellegűek, amelyekben a kategóriarendszer a vizsgálat folyamán bővíthet, így hármas munkafázisban gondolkodik:

- Az első fázis a kódolás szakasza, amely szerint a kódokat az elemzés folyamatában határozzuk meg.
- A második fázis az elemzés, amelyben az előfordulási gyakoriságot, az együttes előfordulást vizsgáljuk.
- A harmadik fázis az értelmezés, amelynek során a tendenciaszerű együttes előfordulások alapján a szövegben megjelenő törvényszerűségekre lehet következtetni.

Ez a fajta kvalitatív tartalomelemzés többszöri átolvasást jelent. Az első olvasáskor a befogadó az első hatást figyeli meg és értelmezi annak érdekében, hogy a tartalomelemzéshez a megfelelő kódokat létrehozza. Ennek célja, hogy az elemzés adott kategóriák szerint átláthatóvá, rendszerezetté váljon. A disszertációban a feldolgozás 16 kód alapján történik. Laswell elméletének szempontjai szerint az a kérdés, hogy a befogadókhoz megfelelő módon juttatja-e el a média a jogviszonyról alkotott üzenetet, megérti-e a befogadói réteg a jelentését, tartalmát, motiváltta teszik-e az érintett embereket arra, hogy ezt a szolgáltatást hogyan vehetik igénybe, és a jogviszonyt miként használják.

A disszertációban alkalmazott tartalomelemzés több társtudomány módszertanát is érinti. A tartalomelemzés nem beavatkozó technika, hanem elemző keretrendszer. A tagolatlan szimbolikus kommunikációkat adatokként fogja fel, s a jelenségekört a vele kapcsolatban álló adatközvetítőn keresztül képes analizálni. A tartalomelemzés arra a hipotézisre keresi a választ,

hogy Magyarországon a bizalmi vagyonkezeléshez a média normatív működésének hatására kapcsolódnak-e negatív értelmű másodlagos jelentésrétegek, konnotációk?

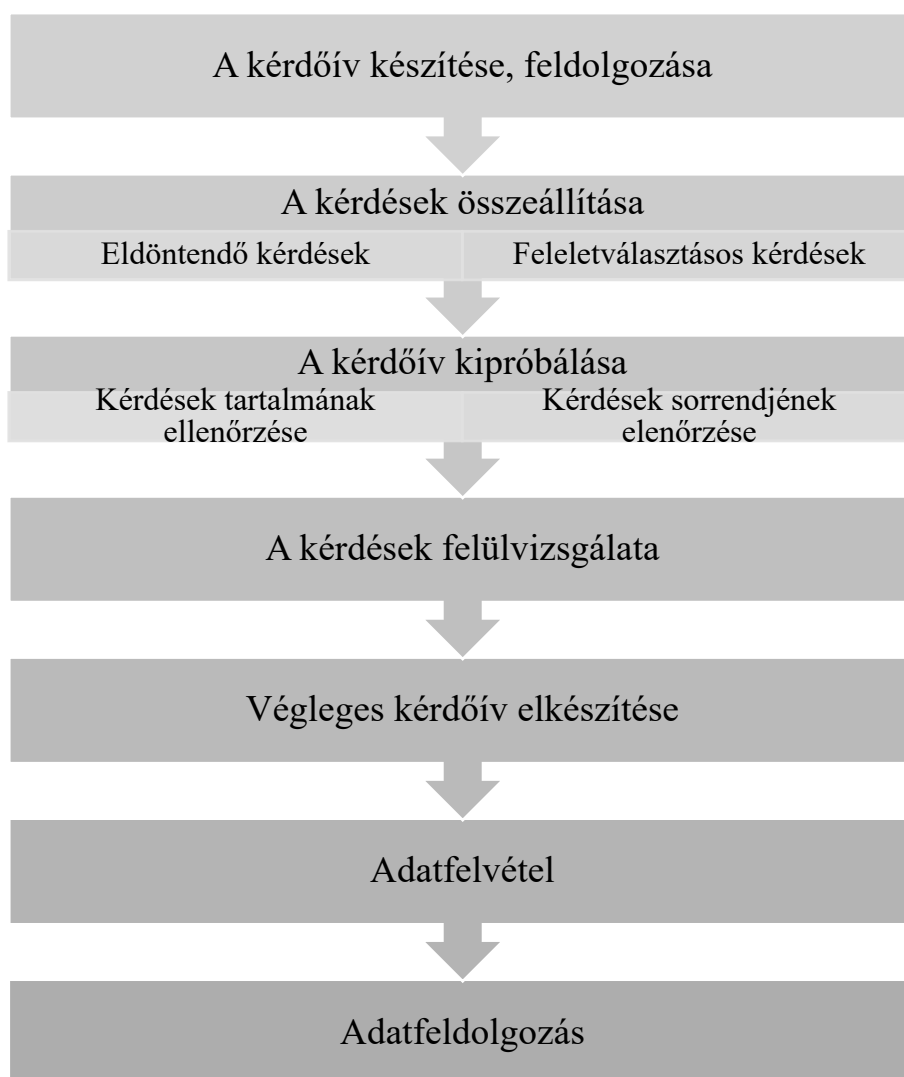
2.3.2. A kérdőív elemzési módszere

A kérdőíves vizsgálat a kvantitatív kutatási módszerek egyik legelterjedtebb formája. Ezzel az információszerzési technikával feltáró jellegű kutatási célokat lehet elérni, az információkat megszerezni a kitöltők személyes adatairól, ismereteiről és véleményéről. Érdekes eredményekre lehet számítani, amelynek a legfőbb kritériuma a jól megfogalmazott kérdések és a vizsgálat tárgyának pontos meghatározása (Babbie [2001] pp. 274-276.). Ezeket különböző célokra lehet alkalmazni, mint: leíró, magyarázó és felderítő. A legfontosabb, hogy a releváns tényeket kérdésekké érdemes transzformálni, így a kapott válaszok alapján lehet a helyzetet elemezni.

A kérdések összeállításánál lehetőség van nyitott, illetve zárt típusú kérdések együttes használatára. A nyitott kérdésekre a válaszadó a saját szavaival válaszol, a zárt kérdések esetében pedig a megadott válaszlehetőségek közül tud választani az alany, ebben az esetben komoly előkutatást igényel a válaszkritériumok összeállítása. A célcsoport meghatározása után olykor lehetőség van reprezentatív mintavételre. Ehhez a célcsoportról készült teljes körű lista szükséges, amely lehetőséget teremt a véletlen rendszerű mintavételre. A közvéleménykutatások (mint például Gallup, Harris, Roper) alkalmasak nagyobb alapsokaság viselkedésmintáinak, véleményeinek mérésére. A nagyobb sokaság előnye az aránylag részletgazdagabb mintavétel, így több kérdést lehet feltenni, mindez pedig rugalmassá teheti a feldolgozást. A kérdőíves kutatás hátránya lehet, hogy a válaszadók attitűdjét, orientációját, körülményeit és tapasztalatait nem lehet alaposan megvizsgálni, s nem lehet leszűrni az identitásra vonatkozó részleteket, sem alaposan felmérni a társadalmi körülményeket (Babbie [2001] pp. 308-312.). Viszont nagy létszámú alapsokasághoz lehet eljutni, a válaszadás név nélkül történik, ami segíti a kitöltésre vonatkozó hajlandóságot. Egyidejűleg azonban nem nyújt a kérdőív átható ismereteket a társadalmi kontextusra vonatkozóan (Babbie [2001] p. 309.). Feltételezhető, hogy előítélet nélküli őszinte válaszok érkeznek, amelyekből objektív következtetéseket lehet levonni, ám nem lehet teljességgel megállapítani az élethelyzeteket, a cselekedeteket. Ennek következtében az adott témával kapcsolatban a legbiztonságosabb

módszer a különféle kutatási módszerek alkalmazása, ezért jelen dolgozat hármaskutatási módszertan alkalmazását szorgalmazza (Babbie [2001] p. 310.).

A kérdőív készítésének és adatfeldolgozásának a folyamata (2. ábra):

2. ábra.

A kérdőív készítésének módszere

Forrás: Saját szerkesztésű ábra

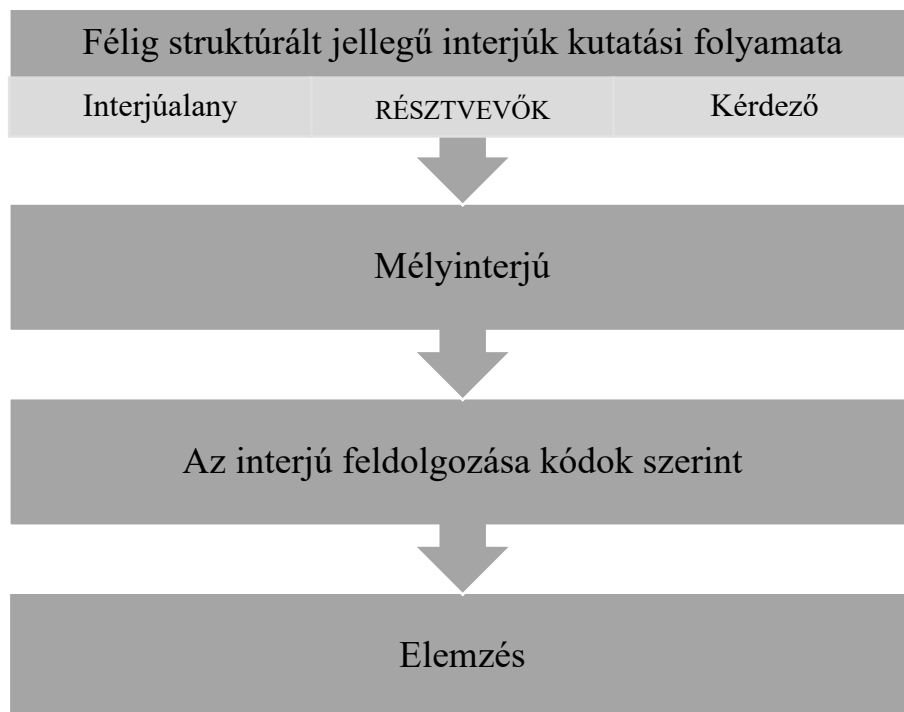
2.3.3. Az interjúk elemzési módszere

A bizalmi vagyonkezelés médiaelméleti bemutatása a releváns cikkek tartalomelemzésén keresztül történik, amihez hozzákapcsolódik a kommunikációelméleti megközelítések igazolása kérdőívekből illetőleg interjúkból. Az interjú, mint kvalitatív módszer 1970-es években az interpretatív paradigma megerősödésével a társadalomtudományi kutatásokban terjedt el. A terepkutatás folyamán a személyes megkereséseket igénylő és szakmai előkutatáson alapuló mélyinterjúk betekintést nyújtanak a témával foglalkozó szakemberek tevékenységébe és gondolkodásmódjába. Az egyéni interjúk olyan szakemberekkel készültek, akik ismerik a bizalmi vagyonkezelés lehetőségét, s hosszú idő óta aktívan végeznek vagyonkezelői tevékenységet Magyarországon és külföldön. A kvalitatív technikával készített interjúkban jellemző volt az interaktivitás, a rugalmasság és a reflexivitás. Az interjúk félig strukturált jellegűek, vagyis a kérdések jelentős része előzetesen rendelkezésre állt, ám a téma széles körű alkalmazása miatt kötetlen típusú további beszélgetésekre volt lehetőség, illetve kiegészítő kérdések felvetésére. Ezeknek a feltételeknek köszönhetően szabad mozgástere volt az interjút adó személyeknek, s érezhették azt, hogy valamilyen céllal készült párbeszéd alanyai. Abból a tényből fakadóan, hogy nem álltak rendelkezésre szigorúan meghatározott kérdések és a sorrendjük sem volt meghatározva, így az interjú során ad hoc módon történt a válaszadás (3. ábra). Gyorsan, hatékonyan és koherens módon kellett arra törekedni, hogy az interakció során valóban adatok generálása jöjjön létre, mely feltételezi az adott szituáció intellektuális és társas dinamikájának fenntartását. (Mason [2002] p. 67.).

Az interjúkészítés során a következő kritériumok betartására törekedtem:

- Az interjúalanyok számára egyértelmű kérdések összegyűjtése és megfogalmazása.
- A kérdéseknek az interjúalanyok körülményeihez, tapasztalataihoz igazítása.
- Az interjúalanyok szükségleteinek, jogainak, etikai pozíciójának a tiszteletben tartása.
- Az interjú folyamatos menetének a biztosítása.
- A kutatási kérdéseknek megfelelő témákra való fókuszálás (Mason [2002] p. 74.).

Azt az alapkérdést, hogy – „a jogviszonyra vonatkozóan szükséges-e Magyarországra identifikált kommunikációs stratégia kidolgozása” – társadalmi szinten kellett megfogalmazni a nemzeti sajátosságokat is figyelembe véve. Az interjúk tartalomelemzése egyéni módszerrel kialakított kódolással történt. Az információk kvalitatív szempontú elemzésével a kontextusra vonatkozó következtetéseket kívánom levonni. Az interjúk elemzésében elsődleges szempont a szemantika. Összefoglaló módon igényel különös figyelmet, hogy a bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatos szempontok – az attribúciótól az analízisig – hányszor említenek egyes releváns kérdéseket, amelyek megnevezés, illetve kijelentés jellegű vizsgálatként értelmezhetőek. A jogviszonyról hat interjú készült szakértőkkel. Felhasználtam további négy interjúból rövid részletet, amely interjúadó személyek bizonyos előfeltételek mellett nyitottak lennének ezt a típusú vagyonkezelést használni saját céljaikra. A szakértői interjúkat kiegészítik ezek az interjúrészletek, bár elemzésük nem tartozik teljes egészében a disszertáció tárgyához, mivel a bizalmi vagyonkezelésről a közvélemények elemzése főként a kérdőívek alapján történt. A kommunikációs stratégia elkészítéséhez a STEP Hungary – Magyarországi Bizalmi Vagyonkezelők és Örökléssel Foglalkozó Szakemberek Egyesületének az elnökével, dr. Sándor Istvánnal folytattam beszélgetést.

3. ábra.

Az interjúk készítésének módszere.

Forrás: Saját szerkesztésű ábra

2.4. A használt módszerek elméleti háttere

A kutatási kérdések megválaszolásához, azaz a bizalmi vagyongazdálkodásról folytatott kommunikáció- és médiaelmélet sajátosságainak feltárásához felhasználtunk kvantitatív és kvalitatív jellegű módszereket egyaránt. A kétféle megközelítés együttes használata az egész kutatási folyamatot jellemzi, mert a módszertan-elméleti megközelítés a kevert módszertan alapjain nyugszik, amely nem szétválasztani, hanem összekapcsolni igyekszik a kvantitatív és a kvalitatív eljárásokat. Ez a kevert módszertani eljárás akkor bizonyul hasznosnak, amikor a kvalitatív vagy a kvantitatív megközelítés önmagában nem ad teljességre törekvő megoldást, illetve abban az esetben, ha a kevert módszertani eljárással együttesen jobb megértés biztosítható (Creswell [2009] pp.18-19.).

A disszertációban használt módszertani keverés Creswell nézete szerint példaként funkcionál. A kvantitatív tartalomelemzés segítségével egy általános képet kapunk a médiában megjelent cikkek különféle aspektusairól, míg a kvalitatív vizsgálatokkal a jogviszonyban alkalmazható szerepkörök, valamint néhány kiemelt témakör értelmezése történik. Ugyancsak módszertani keverés jellemző a kérdőívek feldolgozására is, mivel a kvantitatív kutatás segítségével a beérkezett válaszokból statisztikai adatokhoz lehet jutni, egyidejűleg azonban a kvalitatív tartalmi interpretáció révén meghatározhatóak a társadalmi szerepkörök és a magatartásformák. Az interjúk feldolgozása kvalitatív módszerek segítségével történik.

A kvalitatív és kvantitatív felméréseknek megvannak az erősségei és gyengeségei, amelyeket alkalmazni, illetve kompenzálni lehet a kombinálásukkal. Amellett, hogy mindkettő a megfigyelés által válaszolja meg a kutatási kérdéseket, mindkét módszerben hasonló jellegű technikák találhatók. További hasonlóság, hogy a kutatás tartalma nem az adatgyűjtésből származik önmagában, hanem az adatok interpretációjából, függetlenül attól, hogy azok számok vagy szavak. Mindegyik törekszik az adatokban rejlő jelentések és komplex kapcsolatok legteljesebb feltárására és az elmélettel való összekapcsolására. Abban az értelemben fel is cserélhetőek, tehát szinte minden számszerűsíthető, illetve a kvantitatív adatok is leírhatók szavakkal (Onwuegbuzie – Leech [2005] pp. 378-381.).

2.5. A kutatás kerete

A dolgozat tárgya a bizalmi vagyonkezelés, az angolszász *trust* mintájára megalkotott jogintézmény. A disszertáció 4.1.1. és a 4.1.2. fejezeteiben rövid ismertetés szerepel azokról a szakkönyvekről, amelyekből alapvető és teljes körű ismereteket lehet szerezni a magyar jogviszonyról. A disszertációban ezek a könyvek adják a szakmai háttérrel a bizalmi vagyonkezelés jogi, történeti, illetve közgazdasági értelmezéséhez. Hazánkban a jogviszony hatályba lépése óta megjelent még néhány könyv, bővített, illetve aktualizált kiadás, valamint gyűjtemény is, ám ezek ismertetése kevésbé fontos, mert kiegészítő jellegű művek, s elsősorban résztvevékenységekre vonatkoznak.

Az értekezésben a bizalmi vagyonkezelés média- és kommunikációelméleti értelmezése meghatározó. Magyarországon a rendszerváltás óta eltelt évtizedekben nagy erőfeszítéseket tettek a kommunikáció és médiatudomány diszciplináris stabilitása érdekében (Demeter [2018] p. 10.), s ezek a tudományágak a jogviszonyra vonatkozóan sem kerültek eddig a vizsgálatok fókuszába. A kutatásaim során megtekintettem a külföldi bizalmi vagyonkezelésnek megfelelő jogintézmények honlapjain a „kommunikációra” utaló kifejezések használati gyakoriságát. Az eredmények értékelése nem tartozik a disszertáció kutatási kérdésköréhez, de megállapítható, hogy a nyugat-európai vagyonkezelő cégek honlapjain gyakran jelennek meg a kommunikációelmélethez kapcsolódó terminusok, ami azt jelenti, hogy felismerték ennek a diszciplinának a jelentőségét e sajátos a jogintézmény alkalmazásával kapcsolatosan is. Az engedéllyel rendelkező magyar bizalmi vagyonkezelő cégek (amelyekből jelenleg a Magyar Nemzeti Bank nyilvántartása szerint kilenc folyamatosan és szervezetszerűen tevékenykedik¹¹) feltérképezése során az derült ki, hogy a jogviszonyhoz tartozó kommunikációs kapcsolat nem releváns. Nem tulajdonítanak ennek jelentőséget azok az állami intézmények, minisztériumok sem, amelyeknek a segítségével, támogatásával a megfelelő kommunikációs stratégia kidolgozása és érvényesítése megvalósulhatna, ezáltal a jogintézmény alkalmazása társadalmi szinten is támogatást élvezne. Az állam nem vállal szerepet az intézményesülésben, annak ellenére, hogy ez a jogkonstrukció megoldást nyújthat többek között a családi vállalkozások generációváltásában, a mezőgazdasági szférában a korlátozottan forgalomképes vagyonelemek átörökítésénél, továbbá a cselekvőképességükben korlátozott személyek

¹¹Magyarországon működő bizalmi vagyonkezelő vállalkozások.
(Magyar Nemzeti Bank; <https://intezmenykereso.mnb.hu>, (2020. 08. 01.))

problémamegoldásában is. A hosszútávú megoldás biztosítása érdekében az állami szintű, szakemberekkel közösen előkészített különféle felhasználási területekre irányuló kommunikációs stratégia elengedhetetlen. A megismerést, az alkalmazást továbbá a jogintézmény hatékony működését elősegíthetnék a médiamegjelenések is. A kutatásban az elméleti keretek megfogalmazása során kiemelkedő a Horányi-féle participációs elmélet, amellyel a bizalmi vagyonkezelést értelmezem. A jelen kutatásban igazolni kívánom a bizalmi vagyonkezelés hazai problémáit, ezért az ágensek esetében a problémakezelés sajátos facilitációit emelem ki ehhez a helyzethez, amely eddig nem vált könnyen megismerhetővé a kortárs magyar joggyakorlatban. Az elemzett jogintézmény kommunikáció- és médiaelméleti áttekintése ma még olyan egyedülálló kutatás, amely interdiszciplináris kontextusban teszi lehetővé, hogy Magyarországon a bizalmi vagyonkezelés, a törvény 2014. évi hatályba lépését követően a gyakorlatban is lehetővé váljon és elterjedjen.

3. HIPOTÉZISEK

„Az idővel tévesnek bizonyuló hipotézis is jobb, mint a semilyen.”

(Dmitrij Ivanovics Mengyelejev)¹²

Magyarországon a hatályos bizalmi vagyonkezelési lehetőségeket alapvetően három – gazdasági, jogi és kulturális – területen vizsgálom. A disszertációban felállított hipotézisek bizonyítása vagy elvetése a releváns szakirodalommal, a témához kapcsolódó tartalomelemzéssel, kérdőívekkel továbbá a szakértői interjúk segítségével történik. A hipotézisek a következők:

A bizalmi vagyonkezelés, illetve az ennek megfelelő nemzetközi elnevezés szerinti *trust* jogi és közgazdasági szempontok szerint pozicionált intézmény, amelynek egyidejűleg igazolható a nemzetközi kultúrtörténeti jelentősége.

A hipotézis igazolásához vagy elvetéséhez áttekintést adok a bizalmi vagyonkezelésnek megfelelő vagy az ehhez hasonló jogintézmények magyar és nemzetközi kialakulásának és fejlődésének a történetéről. A *trust* jogintézménye az angolszász jogrendszerben fejlődött ki, szakítva a római jogi hagyományokkal. A *trust*, amely szerint a vagyon tulajdonjogi viszonya megoszlik a vagyonkezelő és a kedvezményezett között egyedi és sajátos, ennek ellenére a jogviszony terjedése megfigyelhető a nemzetközi jogi és gazdasági életben. A hipotézis verifikációja magyar és nemzetközi szakkönyvek segítségével és a szakirodalom felhasználásával történik.

A bizalmi vagyonkezelés Magyarországon hatályba lépett törvényi szabályozása és a társadalmi felelősségvállalás növekedése a poszt szocialista gazdaságban innovatív megoldásokkal segíti elő a generációs vagyontranszfer megvalósulását és elterjedését.

A bizalmi vagyonkezelés jogi és közgazdaságtani kérdéseit a hatályba lépett törvény és a megjelent szakirodalmi háttér segítségével értelmezem. A hipotézis igazolása a szakirodalmi

¹² (Gál [2014])

háttér és a szakmai konferenciák anyagának ismertetése segítségével, valamint az értekezésben alkalmazott kérdőív vonatkozó eredményeivel érhető el.

A közmédia egyoldalú tájékoztatásának és disszonáns befolyásolásának hatására a bizalmi vagyonkezelés negatív konnotációt feltételez Magyarországon.

A közmédiában és az internetes oldalakon megjelent, nem a szakembereknek, hanem a laikus közvéleménynek szóló cikkek tartalomelemzésével keresem a választ a hipotézis igazolására vagy annak elvetésére.

A szakszerű kommunikáció hiánya a közemberek számára participációs problémaként értelmezendő, amely akadályozza a bizalmi vagyonkezelés népszerűvé válását, valamint széleskörű alkalmazhatóságát Magyarországon.

A kutatások és az interjúk kérdéseinek összeállításakor elsődleges szempont volt, hogy válaszokat kapjunk olyan kérdésekre, amelyek a kommunikációval, illetve annak a hiányával kapcsolatban merülnek fel. A szakemberekkel – bizalmi vagyonkezelőkkel és ügyvédekkel – folytatott interjúk, valamint a befogadók hiányos ismeretei is igazolják a szakszerű kommunikáció szükségességét. A tartalomelemzés kódolásakor külön rész igazolja, hogy az újságírók gyakran pontatlan jogi megfogalmazásokat, illetve jellemzően érzelmekre apelláló kifejezéseket használnak.

Magyarországon kommunikációs stratégia kidolgozása szükséges a bizalmi vagyonkezelés népszerűsítése és a társadalmi közgondolkodás formálásának megváltoztatása érdekében.

A média a bizalmi vagyonkezelés gyakorlati alkalmazási lehetőségei közül a vagyonnak a haszonnal összefüggő és az adótervezéssel kapcsolatos prioritásait mutatja be, gyakran manipulatív módon. Nem történik utalás azokra a szociális célú felhasználási módokra, amely a cselekvőképtelen személyek érdekében előremutató megoldás lehetne, vagy a generációs vagyontranszferre, amely a családi vállalkozások fenntartása érdekében alkalmazható, illetve amelyek a nyugdíj védelme céljából megvalósíthatóak. Felmerülhet a jogviszony alkalmazásának lehetősége jótékonyági cél esetében is. A kutatások és a releváns szakirodalmi tételek segítségével lehet válaszokat keresni a fenti hipotézisek alátámasztására.

4. A BIZALMI VAGYONKEZELÉS HAZAI SZAKIRODALMI, ILLETVE SZERVEZETI KERETRENDSZERE

„Ha vezetni akarsz, fejlődnöd kell.

*Az egyedüli módszer bármely szervezet fejlesztésére:
a vezetők fejlesztése és növekedése.”*

(John C. Maxwell)¹³

4.1. Magyar szakirodalmi háttér

A bizalmi vagyonkezelés jogintézménye Magyarországon jelen formájában néhány éves múltra tekint vissza, így a szakirodalmi feldolgozottsága sem lehet számottevő. A későbbi fejezetekben bemutatom a dolgozatom keretét is meghatározó jelentősebb szakmai értelmezést felmutató könyveket, hiszen a jogintézmény szempontjából kiemelt jelentőségűek. A kézikönyvként is használható művek tartalma jogi, közgazdaságtani és kultúrtörténeti vonatkozásban teljességgel bemutatják a szerződéses alapokra épülő jogintézményt.

4.1.1. A bizalmi vagyonkezelés kézikönyve

A témát széleskörűen, alaposan és komplex módon áttekintő, Magyarországon megjelent kézikönyv öt szerzőnek a közös munkája. B. Szabó Gábor – Illés István – Kolozs Borbála – Menyhei Ákos – Sándor István monografikus feldolgozásának a címe: *A bizalmi vagyonkezelés*. A könyv értékelése azért elengedhetetlen, mert ez olyan mű, amely teljeskörűen szemlélteti a bizalmi vagyonkezelés jogintézményének különféle aspektusait. A második kiadás (2018) ugyan követi a 2017-ben hatályba lépett jogszabályok módosításait, ám a disszertáció elméleti szakmai alapjai mindkét kiadásból ugyanúgy megérthetőek.

A könyv valamennyi szerzője gyakorló jogász, továbbá egyetemi tanár, adójogász és bizalmi vagyonkezeléssel a gyakorlati életben is foglalkozó szakember. A könyv komplex

¹³ (John C. Maxwell [2014] p. 41.)

ismeretanyagot nyújt, elméleti és gyakorlati megközelítésben egyaránt beszámol a kérdéses jogviszony polgári jogi kérdéseiről, az adózási feltételeiről, valamint a közigazgatási előírásokról. Hasonló szakirodalom – amely ilyen általános és átfogó ismertetést nyújt a bizalmi vagyonkezelés szükséges tudnivalóiról – eddig nem jelent meg hazánkban.

A Magyarországon használatos vagyonkezelési formákra úgy érdemes utalni, hogy összehasonlíjuk ezt a bizalmi vagyonkezelés rugalmas lehetőségeivel. Kevés részletes leírás jelent meg a nyilvánosságban a bizalmi vagyonkezelés gazdasági indokoltságáról, valamint annak felhasználási területeiről. A vagyonrendelés átfogó elemzése a könyv leghosszabb fejezete, mely részletesen tartalmazza a vagyonkezelési szerződés létrejöttének feltételeit és a tartalmi elemeit. A kezelt vagyon átruházásával kapcsolatban tételesen informál a vagyonrendelőre és a vagyonkezelőre vonatkozó adózással és illetékfizetéssel kapcsolatos kötelezettségekről. A kezelt vagyon természetét és jogi helyzetét illusztrálva érthető meg, hogy mit jelent a vagyonelemek elkülönítésének mozzanata. A bizalmi vagyonkezelésnek mindez kulcsfontosságú követelménye. Ismereteket lehet szerezni a kezelt vagyon kiadásáról, a szerződés megszűnése utáni következményekről. Különösen fontos rész a vagyon kiadásakor megjelenő adók a magyar és a külföldi természetes vagy jogi személyek esetében. Figyelmet érdemel a bizalmi vagyonkezelés helyzetének elemzése nemzetközi adózási kontextusban, mivel a jogintézmény alkalmazásának járulékos előnye lehet az adóoptimalizálás, s mivel a magyarországi adójogi feltételek kedvezőek, így megfelelő kommunikáció esetén lehetőség nyílhat arra is, hogy külföldiek érdeklődését elnyerje a Magyarországon érvényes bizalmi vagyonkezelés jogintézménye. A mű identifikálja a vagyonrendelő státuszát, jogait és kötelezettségeit. A vagyonrendelő olyan ágens, aki az egész bizalmi vagyonkezelési jogviszony determináns alapítója. Az ő döntésétől függ, hogy létrejön-e a jogviszony, kit jelöl ki vagyonkezelőnek, és kik lesznek a jogviszony kedvezményezettjei, a kedvezményezettek milyen módon jutnak a vagyonhoz (B. Szabó [2014] pp. 5-11.).

A vagyonkezelő szerepének bemutatásával ismerhető meg a bizalmi vagyonkezelés üzletszerű és nem üzletszerű formája, nyilvántartásba vétele. A közigazgatási eljárások engedélyeztetéséről szóló tájékoztatóból érthető meg, hogy az üzletszerű bizalmi vagyonkezelési vállalkozás személyi feltételeinek a legfontosabb követelménye a jó üzleti hírnév. Prioritást élveznek az etikai feltételek, ezek közül is elsősorban a büntetlen előélet. Az engedélyezést a Magyar Nemzeti Bank hajtja végre. A létrejövő jogviszonyban a természetes vagy jogi személy lehet kedvezményezett, akiknek a státuszáról, jogairól vagy éppen lehetséges

kötelezettségeiről részletes tájékoztatást ad a könyv. A protektor a magyar jogintézményben nem előírt szerepkör, ugyanakkor fontos funkciót tölthet be, ha a vagyonrendelő kijelöli. A vagyonkezelő munkáját segítheti, hiszen általában tanácsadó, sőt mediátor szerepet lát el a vagyonrendelő és a vagyonkezelő között. (B. Szabó [2014] pp. 279-286.).

4.1.2. A bizalmi vagyonkezelés és a trust - Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés

A könyv adja a keretet a disszertáció 5. fejezetében az angolszász eredetű jogintézmény bemutatásához, amely jogintézményi forma egyedülálló a világon. A definíció szerint „a *trust* egy olyan, az angol jogban kialakult jogintézmény, amelynél a vagyonrendelő (*settlor*) által átruházott vagyon tulajdonjoga megoszlik azon személy között, akire rábízják azt (*trustee* - vagyonkezelő), s aki egyben jogilag tulajdonosnak minősül, illetve a kedvezményezett (*beneficiary*) között, akinek kifejezetten a javára köteles a vagyonkezelő a jogait (*right and powers*) gyakorolni (Sándor [2017] p. 22.).” A kötet szerzője, Sándor István leírja, hogy a tulajdonjog kettős megosztása hogyan érvényesül. Részletes elemzést kap az angol joggyakorlat sajátossága, a *common law*, amely az angol királyi bíróságok gyakorlata, a *statute law*, a királyi törvénykezés majd a parlament törvényalkotási joga és az *equity*, a lordkancellár joga (*Court of Chancery*) (Nagy [2018] pp. 196-199.)

Az angol *trust* szabályozása keretében ismerhető meg a jogviszony szereplőinek a jogállása. Ki kell emelni az esetjogi példák gyakoriságát, amelyeken keresztül a szerző közéleti példák segítségével mutatja be a bizalmi vagyonkezelés alkalmazhatóságát. A civiljogi konstrukciók bemutatásával pedig utal a *trust* rugalmas és széles körű felhasználásának lehetőségére. Sándor István részletesen ismerteti a *trust* nemzetközi elterjedését, és a jogviszony alkalmazásában az egységesítési törekvéseket. A könyvben megtalálható nemzetközi *trustok* és a magyar bizalmi vagyonkezelés bemutatása is. A *trust* Angliában alakult ki, s egyértelmű, hogy elterjedése a Brit Birodalomban, illetve annak jogutódaiban gyorsan és problémamentesen zajlott le. A tradíciók és a joggyakorlat következtében alapvető hasonlóságot lehetett felfedezni az anyaország jogintézményeivel összevetve. A római jogi hagyományokon nyugvó európai országok nem alkalmazták az angolszász tulajdon-átruházási szabályokat. Ezekben az országokban önálló vagyonkezelési formák jelentek meg, rendszerint a *fiduciarius* átruházási formát használták.

Németországban, Svájcban, Liechtensteinben és Ausztriában a 20. század elején alakultak ki a hasonló jellegű *Treuhand* jogintézmények. A nemzetközi jogegyesítési törekvésekre jelentős hatással volt a Hágai Nemzetközi Magánjogi Egyezmény. A *trust* alkalmazásáról szóló 1985. évi egyezményt 1985. július 1-jén, a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia 15. ülésén fogadták el. A *trust*ra vonatkozó jog elismerésével és az alkalmazandó joggal kapcsolatos nemzetközi egyezményrel olyan szabályozási minta kialakítására törekedtek, amely életképes a kontinentális európai jogrendszerek között is. Motivációja, hogy a civiljogi jogrendszerű országok kormányai és nagyvállalatai számára szükséges a megfelelő, biztonságos jogszabályi háttér a *trust* konstrukciójával működő üzleti partnerek tekintetében. Az egyezmény 1992. január 1-jén lépett hatályba. Nem terjed ki a *trust* létrehozására, azt az államok saját belső jogára bízta (Sándor [2017] pp. 399-407.).

A nemzetközi jogegyesítési törekvésekhez a magyar bizalmi vagyonkezelés szerkezete is igazodik, vagyis a hazai jogintézmény követte a globalizáció adta lehetőségeket, így a modern, külföldi befektetők által is elfogadott, értelmezhető és használható vagyonkezelési forma lehetősége nyílt meg Magyarországon is (Nagy [2018] p. 197.).

A tárgyalt kötetben a gazdaságtörténeti háttér, valamint a kultúrtörténeti összefüggések párhuzama, illetve keveredése egyértelműen megfigyelhető. Ezt a szerkezeti hasonlóságot az alábbi idézet támasztja alá: „*Egy társadalom a közös jelentések és irányvonalak megtalálása révén jön létre, fejlődése pedig a tapasztalat, az érintkezés és a felfedezés kiváltotta aktív vita és korrekció eredménye, mely mintegy beleírja magát a környezetbe*” (Raymond [1974] p. 154.).

4.2. A bizalmi vagyonkezelés szakmai szervezeti háttere

A témában ismert szakmai konferenciák főként a fentebb ismertetett könyvekben szereplő leírásokra épülnek. Ennek köszönhetően a különféle konferenciákra meghívott előadók közt gyakorta ott vannak az ismertetett könyv szerzői is. A *Society of Trust and Estate Practitioners*, a bizalmi vagyonkezelő, adó- és vagyontervezéssel foglalkozó szakemberek nemzetközi szakmai szervezete jelentős befolyást gyakorol a nemzetállami és nemzetközi jogalkotási folyamatokra egyaránt. A STEP együttműködik az Európai Unió OECD szervezetével, a FATF-fel, a nemzeti kormányzatok bizalmi vagyonkezelési-, adózási-, öröklési-, továbbá a

pénzmosás megakadályozása érdekében tett erőfeszítésekben. A STEP HUNGARY tájékoztatásokat bocsát ki a Magyar Ügyvédi Kamarának, a Budapesti Ügyvédi Kamarának és a Magyar Könyvvizsgálói Kamarának, s tagjaikat meghívja a konferenciáira és szimpóziumokra, a szakmai tapasztalatok megosztása és a folyamatos szakmai képzés érdekében. A STEP HUNGARY magyarországi szervezete 2011-ben kezdte el, s 2013-tól szinte minden évben nagyszabású konferenciákat rendez Budapesten, alkalmanként 200-300 résztvevővel (Menyhei – Sándor [2017] pp. 21-24.).

A szimpóziumokon szakmai javaslatokat dolgoztak ki a magyarországi adó- és illetékszabályokat illetően. A STEP HUNGARY szakmai állásfoglalása alapján a Magyar Nemzeti Bankot javasolták, hogy felügyelje a bizalmi vagyonkezelői vállalkozások tevékenységének engedélyezését és nyilvántartását. Logikusan, hiszen az MNB a pénzügyi intézetek és pénzügyi vállalkozások engedélyezési és felügyeleti eljárásával több, a bizalmi vagyonkezeléshez hasonló területet ellenőriz és felügyel. Az MNB mint felügyelő hatóság erősíti a bizalmat a magyarországi és külföldi üzletfelekben, annak ellenére, hogy a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok tekintetében csak a pénzmosás megelőzése céljából gyakorol felügyeleti jogkört (Menyhei – Sándor [2017] pp. 25-27.).

A STEP HUNGARY szervezésén kívül több egyetem jogi karának szervezésében is elhangzanak előadások és megjelennek szakmai publikációk a bizalmi vagyonkezelés témakörében, ezek elemzése és bemutatása azonban nem tárgya a disszertációnak, mivel nem tekinthetők az univerzális közönségnek szóló ismertető anyagoknak.

A tematika alapján kiemelkedőnek vélt könyvek, valamint a témakörben megrendezett konferenciák a vizsgált jogintézmény jogi és közgazdasági megközelítésére fókuszálnak. Nem foglalkoznak behatóan olyan – a kutatásom szerint megkerülhetetlenül fontos – aspektusokkal, mint a bizalmi vagyonkezelés menedzsmentje, marketingje, valamint kommunikáció- és médiaelméleti megközelítése. Közülük disszertációm az utóbbi két szemlélet kifejtésére vállalkozik. Rámutat a jelenség elterjedéséhez elengedhetetlen releváns kommunikációs platformok és metódusok szükségességére és a törvény hatályba lépése óta eltelt időszakban fennálló hiányosságokra.

5. A JOGVISZONY NEMZETKÖZI KULTÚRTÖRTÉNETE

*„Legalább annyi ok van trustot létrehozni,
mint ahány ember van a világon.”*

(Alastair Hudson)¹⁴

Sir Frederic William Maitland jogász, történész, a modern angol jogtörténetírás atyjának a véleménye szerint „a *trust* évszázadról évszázadra történő fejlődése az angolok legnagyobb és legjellemzőbb eredménye a joggyakorlat területén” (Garton, et al. [2015])¹⁵. A *trust* és a *trust*nak megfelelő bizalmi vagyonkezelés egy szociokulturális, politikai, jogi és gazdasági intézmény, amelynek modern formája történeti fejlődés eredménye.

5.1. A bizalmi vagyonkezelés kultúrtörténeti háttere

A vagyonkezelés értelmezési keretbe helyezése rendkívül hosszú múltra tekint vissza, amelyben az eredeti definíció szerint a kezelésbe adott vagyontárgyak, jogok és egyéb követelések átruházhatóságáról beszélhetünk, amely a tulajdonostól elkülönülő személyhez kerül át, mindez pedig bizonyos esetekben az érték megőrzésén túl vonatkozhat annak hasznosítására, illetve a tulajdonosi jogosítványok gyakorlására is. A bizalmi vagyonkezelés jogintézményének jelentős jogtörténeti, gazdaságtörténeti és kultúrtörténeti irodalma van. A jogviszonynak megfelelő *trust* az angolszász jogban jelent meg először, így a disszertációban a kultúrtörténeti háttér ismertetése elsősorban az angliai eredetre épül. A további országok vagyonkezelési formáival a jogrendszerük mássága miatt csak röviden foglalkozom.

A jogtörténet olyan diszciplína, amely a fennálló jognak az állam és a nemzet jogéletének a keletkezését, fejlődését mutatja be. Az úgynevezett belső jogtörténet a jogforrások lényegét, míg a külső jogtörténet a joggal összefüggésben álló írott források, feljegyzések tartalmát kutatja. A jogtörténet segítségével lehet megismerni a fennálló jogrendszerek és

¹⁴ (In: Sándor [2017] p. 167.)

¹⁵ ‘The development from century to century of the *trust* idea’ as ‘the greatest and most distinctive achievement performed by Englishmen in the field of jurisprudence’

jogintézmények mondanivalóját, tartalmát, jelentőségét és az összefüggéseit (Új magyar lexikon [1962] p. 516.).

A vagyonkezelés jogtörténeti szempontból érdekes elemei megtalálhatók már a Bibliában is. Különösen szemléletes az ószövetségi iratokban az a történet, amelyben Potifár, az egyiptomi fáraó testőrségének parancsnoka megvásárolta Józsefet, majd a vagyonának kezelésével is megbízta a tehetséges fiatalembert.

4. „Megnyerte hát József a jóindulatát, és a háziszolgája lett. Azután háza felügyelőjévé tette, és rábízta egész vagyonát.

5. Attól fogva, hogy házának és egész vagyonának a felügyelőjévé tette, megáldotta az Úr az egyiptomi ember házáat Józsefért, és az Úr áldása volt mindenén, amije csak volt a házban és a mezőn.

6. Ezért Józsefre bízta mindenét, és semmire sem volt gondja mellette, legfeljebb csak arra, hogy megegye az ételt” (Biblia, Mózes első könyve. 39: 4-6.).

A párhuzam kedvéért idézzünk fel az Újszövetségből is egy vagyonkezeléssel kapcsolatos esetet.

1. „Egy gazdag embernek volt egy intézője. Bevádolták nála, hogy eltékozolja vagyonát.

2. Magához hívatta tehát és így szólt hozzá: Mit hallok rólad? Adj számot a vagyonkezelésről. Nem maradhatsz tovább intézőm.

3. Az intéző így gondolkodott: mitévő legyek? Uram elveszi tőlem az intézőséget. Kapálni nem tudok, koldulni szégyellek.

4. Tudom már, mit tegyek, hogy befogadjanak házukba az emberek, mikor elmozdít az intézőségből.

5. Egyenként magához hívatta ura minden adósát. Az elsőtől megkérdezte: mennyivel tartozol uramnak? Száz korsó olajjal, felelte az.

6. Vedd elő adósleveledet, mondta neki, ülj le hamar és írd ötvenet.

7. Aztán egy másiktól kérdezte: hát te mennyivel tartozol? Száz mérő búzával, volt a válasz. Vedd elő adósleveledet, mondta neki, és írd nyolcvanat.

8. Az úr megdicsérte a hűtlen intézőt, mert okosan cselekedett.” (Biblia, Újszövetség, Lukács evangéliuma 16:1-8.)

A vagyontárgyak átadására, kezelésére vonatkozó számos egyéb utalás található még a Bibliában, ezek teológiai, illetve jogtörténeti ismertetése azonban nem tárgya ennek a kutatásnak.

A római jogban is megjelentek olyan kodifikált konstrukciók, amelyek szerkezete – a korszak sajátosságait figyelembe véve – megfelelt a vagyonkezelés feltételeinek. Ezek a fogalmak többek között, a *fiducia cum amico*, (kezdetben a vagyontárgy megőrzése, majd kezelése) a *testamentum per aes et libram* (végrendelkezés, melynek értelmében a hagyatékot átadják egy bizalmi embernek avval a feltétellel, hogy az átruházó halála esetén azt adja ki a megfelelő személyeknek), a *fideicommissum* (hitbizomány), vagy akár a *mandatum* (megbízási szerződés) (Sándor [2017] pp. 82-93.).

5.1.1. Az angliai trust konstrukciója

A római jog hatásának megítélése Angliában vitatott kérdés. Hivatalos álláspont szerint a kontinentális jog rendelkezik római jogi alapokkal, míg az angol jog a szász-normann-frank jogokból épült fel, kevés római jogi behatással.

Az angol jogtörténet sajátos, a kontinentális jogtörténettől eltérő fejlődést mutat. Az angolszász jogrendszer túlnyomórészt nem elsősorban kodifikált, sokkal inkább a már lezajlott eseményekre épülő, főként történeti alapú, amely forma nem jellemző a kontinentális jogrendszerekre. Az angol joggyakorlat sajátossága, a *common law*, amely az angol királyi bíróságok gyakorlata, esetjoga. A *common law* jogesetekre épülő szokásjogot jelent, amelyet bírói jogkönyvekben jegyeztek le. A joggal összefüggésben álló írott források, feljegyzések tartalma meghatározó jelentőségű az esetjog szempontjából. Az angol jog kontinentális jogokhoz hasonlító része a *statute law*, a királyi törvényhozás joga. A kezdetekben kizárólagosan a király, később a parlament kodifikálhatta a törvényeket. A törvényeknek primátusa volt az addig kialakult szokásjoggal szemben. A *common law* és a *statute law* mellett érvényt szerzett a kancelláriai bíróság joga az *equity*, ami a jognál bővebb koncepcióra épült, kiegészítve a jóhiszeműség és a természetes igazságosság (*natural justice*) elvével, valamint a lelkiismeret (*consience*) követelményével. Az *equity* tulajdonképpen a *common law*-ban nem szereplő hiányosságokat is tartalmazta. Elsősorban a szerződési jog és a kereskedelmi jog területén alakultak ki az *equity* elvei. Ezekből a jogelvekből folyamatosan egységes joganyag

fejlődött ki, amely a kancelláriai bíróság ítélkezési gyakorlata alapján a vagyonkezelés legfontosabb kérdéseit szabályozta, és először a *use*, majd később a *trust* mai szabályainak alapját képezte (Sándor [2017] pp. 36-40.).

A *use* volt az a vagyonkezelési forma, amely elsősorban az angol feudális birtokrendszerre épült (Sándor [2017] p. 49.). A *use* földhasználattal kapcsolatos kifejezés, amely azt a jogviszonyt jelentette, amikor a földet átruházták a kezelőre (*feoffee to use*), akinek azt a kedvezményezett érdekében kellett hasznosítani. Két típus létezett: az aktív és a passzív *use*. Ha nem kellett a vagyonkezelőnek tevékenységet végeznie, csak biztosítani, hogy a kedvezményezettnek ne származzon semminemű hátránya, akkor passzív *use*-ről beszélünk. Aktív *use* esetében a vagyonkezelő kötelezettséget vállalt, hogy a földre vonatkozóan előnyöket fog élvezni a kedvezményezett (*History of Uses and Trusts Notes*). A XIV. század végéig a *use* kezelésére nem születtek törvények, az *equity* bíróság megjelenése után jelent meg az a hivatalos állásfoglalás, amelyek alapján a *use*-t validálni lehetett.

- A *use* eredetére többféle elmélet alakult ki. Egyik ilyen a római jogi *fideicomisum* elmélete, amelyet a papság hozott be az angol területekre. Különbözőség mutatkozik azonban abban, hogy a *fideicomisum* intézményén alapuló vagyonátháramlás főként végrendelet útján volt elérhető, a *use* esetében viszont nem a testamentum volt a determináns.
- A germán teória szerint a *use* előtörténete a *Salman* (Rounds et al. [2018] p. 1353.). A Lex Salicában említik a *Salmannus* szerepkörét, aki a tulajdonok átruházható technikáit olyan módon segítette, hogy az örökös kinevezése vagy adoptálása esetén valósulhatott meg. Ez az elképzelés a normann hódításig, azaz 1066-ig vezet vissza a *use* használatát.
- A római-germán teória szerint a *use* az *ad opus* kifejezésből származik, amelynek jelentése: valaki javára. A latin *opus* szó francia közvetítéssel az *os* vagy *ous* szóból származtatva került az angol jogi nyelvbe a *use* kifejezéseként (Sándor [2017] p. 228.).
- Létezik egy angol eredetű teória, amely szerint a *use* nem rendelkezik kontinentális jogi előzménnyel, azt kifejezetten a lordkancellár joggyakorlata alakította ki és a *Statute of Uses* érvénybe lépése után a XVI. században a *trust* névvel illették.

- Az ötödik elmélet szerint a *use* az iszlám *waqf* mintájára született meg, amelyet leginkább felajánlásként értelmezhetünk. A *waqf* mint jogintézmény a vagyont nem használta fel, kizárólag a hasznot, amelyből jótékonyági céllal működtettek mecseteket, iskolákat, valamint árvaházakat (Falus [2014] pp. 1-2.).

A *use* alkalmazása a XI. századtól kezdődött, és főként a ferences rendi szerzetesek megjelenésével vált népszerűvé. Mivel tulajdonnal nem rendelkeztek, így a rájuk bízott kórházakat, szegényházakat hasznosították a *use* előírása szerint. A *use elterjedése* a keresztes háborúk idejére tehető, amikor a háborúba induló földesurak számos esetben az egyházra bízták a vagyonukat megőrzésre, kezelésre. A tényleges tulajdonosok ebben a szituációban a kedvezményezettek voltak. Öröklés esetén az örökösöknek megváltást kellett fizetniük az örökség után, ennek a korlátozó rendelkezésnek az eltörlését, illetve a gyámság megszorítását a középkorban a *Magna Carta* tartalmazta (Sándor [2017] pp. 59-60.). A kora újkorban, a rózsák háborúja idején vált lehetővé a *use* alkalmazásával, hogy védelemhez jussanak egyes családok a vagyonek ellopása ellen. Tényleges oka ennek az volt, hogy az arisztokrácia elköteleződött a Lancaster-ház, vagy a York-ház mellett. Nem tudták, melyik ház kerül ki győztesként, ezért saját javaikat úgy próbálták megőrizni, hogy egy semleges oldalon álló családra bízták a vagyonaik kezelését, így megteremtve a biztonságos megőrzést (Csizmazia – Sándor [2012] p. 13.). A jogviszonyt általában titkos megállapodással hozták létre. Kedvezőbb volt, ha nem egy, hanem több bizalmi ember között osztották szét a vagyont, mivel a bizalmi emberek között a növedékjog ((*right of survivorship, ius adcrescendi*) folytán, vagy bármelyikük kiesése esetén, a többi változatlanul a tulajdonosnál maradt. A *use* alkalmas volt a hűbéri birtok elidegenítési tilalmának kijátszására, és a keresztes háborúba induló földesúr vagyonának megfelelő kezelésére, annak halála esetén a holtkézi törvények kijátszására, amely eltiltotta a főpapokat, az egyházakat a birtokszerzéstől. A szegénységi fogadalmat tett szerzetesek számára biztosította az anyagi biztonságáról való gondoskodást, illetve a különféle adókat is el lehetett kerülni az intézmény segítségével.

Mint ahogy a *use* alapján csökkentek a kincstári bevételek, VIII. Henrik kibocsájtotta a *Statute of Uses*-t, amelyet 1536-ban fogadtak el (Sándor [2017] pp. 67-71.). A rendelet célja a *use* alkalmazásával megcsappanó királyi jövedelmek helyreállítása mellett a végrendelkezési jog szabályainak átalakítása, az átruházás nyilvánosságának a kötelezővé tétele, továbbá a *legal* és az *equitable* tulajdon elválasztása volt (Smith [2014] pp. 47-50.). A *Statute of Use* nem volt minden *use*-ra alkalmazható, ezt követően a király 1540-ben kibocsájtotta a *Statute of Wills*-t.

A két törvény következtében a *use* használata az eredeti célok elérésére már nem volt alkalmas, így a *use* intézménye veszített a jelentőségéből. A joggyakorlat azonban kialakította a *use upon use* konstrukcióját, amely a modern *trust* kezdetének tekinthető (Sándor [2017] pp. 67-69.).

A *trust* valójában az a vagyoni jogi helyzet, amely az *equity* és a *common law* kettősségére épült (Sándor [2019] p. 32.). Jellemzője a tulajdonjog kettőssége, vagyis a kedvezményezett joga (*equitable ownership, equitable rights*) a jogi értelemben vett tulajdonossal (*legal owner*) szemben (Sándor [2017] p. 72.). A kontinentális jogászok szerint ez a dologi, valamint a kötelmi jog határterületén elhelyezkedő olyan jogintézmény, amely az angol *trust* konstrukciója és ezek alaptételeit viselik magukon. A mai napig létező részletszabályok mind a bírói esetjog, mind pedig az egyes törvények alapján több esetben váltak átalakíthatóvá. Kiemelendő, hogy a *trust* alkalmazási köre folyamatosan bővül. Míg a 19. század közepéig alapvetően az ingatlanvagyon kezelésére irányult (*strict settlement*), attól kezdődően viszont már igénybe vették különféle egyéb gazdálkodási egységek, vállalkozások működtetésére is. Megjegyzendő, hogy a *trust* (*deed of trust companies*) jelentős konkurenciája volt a gazdasági társaságoknak, mivel ez utóbbiakat a 19. század közepéig csak uralkodói vagy parlamenti engedéllyel lehetett alapítani. A *trust* elfogadott értelmezése szerint a vagyonrendelő, azaz az alapító (*settlor*) a vagyontárgyak, a vagyon (*trust property*) tulajdonjogát ruházza át a vagyonkezelőre (*trustee*) akár élők közötti jogügyletekkel, akár halál esetére szólóan. A *trustee* a *common law* alapján tulajdonossá válik (*legal title*). A vagyont a létesítő okiratban leírtak szerint kell, hogy kezelje, ellenkező esetben a kedvezményezett (*beneficiary*) az *equity* alapján tulajdonjogi igényrel (*equitable / beneficial title*) léphet fel a vagyonkezelővel szemben (Sándor [2011] pp. 37-50.). A 18. század elejétől, vagyis az ipari forradalom időszakát követően a *trust* már nem csak a földbirtokra volt értelmezhető, hanem az ipari és a kereskedelmi tevékenységekre is, tehát elterjedt a pénzügyi szféra területén is. A 19. századtól megjelentek a befektetési jellegű szerződések. Ebben az időszakban elkezdtek működni *trustee* pozíciót betöltő professzionális cégek is.

A *Statute of Uses* 1925-ig volt hatályos, az ekkor elfogadott törvények jelentősen átalakították az angol ingatlanjogot. Megemlítendő, hogy a *trust* funkcióján az 1873-75-ben elfogadott *Judicature Act* sem változtatott, vagyis a *trust* intézménye túlélte a kancelláriai bíróság betagolását is az egységes bírósági rendszerbe (Sándor [2011] pp. 37-50.).

5.1.2. Törekvések a vagyonkezelés egységesítéséért

Az angolszász keretek között a *trust* jogintézménye olyan alkalmazható vagyonkezelési forma volt, amelynek bevezetésére a 20. században az európai kontinentális országokban is igény mutatkozott. Több nemzetközi jogi konferencián megjelent a *trust* és a *Treuhand* szabályozásának a kérdése. 1937-ben a Párizsi Világkiállítás ideje alatt rendezett Semaine internationale de droit¹⁶ keretében az International Bar Association¹⁷ szervezésében, 1952-ben a Madrid Fourth International Conference of the Legal Profession¹⁸, 1959-ben Róma Congrès international de droit privé¹⁹ rendezvényen. Kiemelkedő szerepet játszott a *trust* jogintézmény szempontjából 1985. július 1-én a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia 15. ülése. Elfogadták a *trustra* vonatkozó nemzetközi egyezményt, amely ennek az alkalmazását rögzítette, és 1992. január 1-én lépett hatályba (Sándor [2017] pp. 400-401.). Az egyezmény megszületése szükségszerű volt, hiszen így a jogviszony adaptálása meg tud valósulni a nem angolszász jogrendszerű országokban is. A civiljogi jogrendszerekben működő országokban ugyanis a tulajdonjog funkciói nem egyeznek meg az angolszász jog szerinti értelmezéssel. Az egyezmény fő célja, hogy a *trust* jogintézményét nem ismerő országok is elismerjék a jogviszony létezését nemzetközi magánjogi korrelációban. Ennek következtében a *trust* kifejezés nem csak az angolszász jogintézmény nevét szimbólizálja, hanem összefoglaló értelmezése a nemzetközileg elfogadott modelleknek (Sándor [2017] pp. 400-401.). A nemzetközi egyezmény elfogadása után 1996-ban az International Working Group on European Trust Law²⁰ kidolgozta a modellszabályzatot a *trustok* működéséhez, amely iránymutatást adott a jogászoknak a szerződések egységes elkészítéséhez (Sándor [2017] p. 407.). 1998-tól az Európai Polgári Törvénykönyv Munkacsoportja – *Study Group a European Civil Code* – dolgozott az egységes európai vagyonkezelési szabályozás alapjainak az előkészítésén. Munkájuk eredménye 2009-ben a *Draft Common Frame of Reference*²¹ (DCFR), amelyben a *Book X „Trusts”* szabályozási mintaként használható a jogintézményhez (Sándor [2017] pp. 51-54.). Megállapítható, hogy a nemzetközi egyezmény elfogadása óta a vagyonvédelem

¹⁶ Nemzetközi Jogi Hét

¹⁷ Nemzetközi Ügyvédi Kamarai Egyesület

¹⁸ Madridi jogi szakma negyedik nemzetközi konferenciája

¹⁹ Nemzetközi magánjogi kongresszus

²⁰ Nemzetközi munkacsoport az európai bizalmi jogról

²¹ Közös referenciakeret tervezete

területén jogbiztonságot nyújtó törekvések kidolgozása és szabályozása jött létre, amely hozzájárult a *trust* népszerűvé válásához és nemzetközi elterjedéséhez.

A bizalmi vagyonkezelésről szóló nemzetközi egyezmény elfogadását követően Magyarország még nem ratifikálta az 1985. július 1-én a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia 15. ülésén a *trustra* vonatkozó irányadó normaszöveget (Sándor [2017] pp. 347-348.), amely egyébiránt a nemzetközi kollíziós magánjog alkalmazása alapján kiterjedtebb formát tenne lehetővé.

5.1.3. A bizalmi vagyonkezelés elterjedése a világban – nemzetközi áttekintés

A bizalmi vagyonkezelési jogviszony, azaz a *trust* intézménye – amint azt az 5.1.1. fejezetben bemutattuk – Angliában alakult ki, globális elterjedését az befolyásolta, hogy milyen jogrendszer jellemző az adott országra. Ezért kultúrtörténeti szempontból szükséges a disszertációban röviden ismertetni a világban elterjedt tipikus vagyonkezelési módszereket, ezen belül néhány esetjogi (*common law*), vegyes jogrendszerű, kontinentális (civiljogi) és vallási alapokon nyugvó ország vagyonkezelési konstrukcióját.

- A *common law* jogrendszerű országokban, ahol az angolszász jog van érvényben, a *trust* jogintézményét hasonló módon és keretek között alkalmazzák, mint az anyaországban. Így a *trust* alapvető szabályai is megegyeznek, mivel az angol szabályokra épülnek (Sándor [2017] p. 247.). Ezek az országok korábban a Brit Birodalomhoz tartoztak – Ausztrália, Új-Zéland, India, valamint Észak-Amerika, Afrika és Délkelet-Ázsia bizonyos részei. A Föld lakosságának körülbelül egyharmad része él angolszász jogrendszert uraló területen. A *common law* azért vált uralkodó jogrendszerré, mert a jog prioritást élvezett a gyarmatosított területeken is (Kelemen [2018] p. 5.).
- Vegyes jogrendszer kialakulásáról elsősorban akkor beszélhetünk, ha egy jogrendszerben keverednek a *common law* és a római-germán, azaz a kontinentális (civiljogi) jogcsalád jellegzetességei (Badó [2018] pp. 7–8.). A *trust* a civiljogi jogintézmények felhasználásával működik a Dél-afrikai Köztársaságban és Skóciában. A *trust* szabályainak megalkotása speciális jogalkotással történt Közép- és Dél-Amerika

néhány országában, Québecben és Louisianában a 19. század végén és a 20. század elején (Sándor [2019] p. 40.). Érdekes jogviszonyt vezettek be néhány latin-amerikai országban, az úgynevezett új *fideicomisumot* (pl. Panama). Ezekben az országokban korábban a spanyol, majd a francia jogrendszer volt érvényes. A kettős tulajdonjog nem volt elfogadott, a vagyonkezelő nem rendelkezett teljességgel és abszolút joggal az átruházott vagyonnal (Sándor [2011] pp. 37-49.).

- A civiljogi azaz a római jogi alapokon nyugvó jogrendszerű országokban vagy teljességgel elutasították a *trust* intézményét, vagy pedig hasonló formátumot vezettek be, de más alapokkal. Ez törvényhozási úton valósult meg. Egyes országokban a civiljogi berendezkedéstől függetlenül vették át az angol szabályozást, példa erre Japán, míg Liechtensteinben a külföldi tőke bevonása érdekében alakították ki a *trust* jogintézményét 1926-ban, s ez működik napjainkig nagyon kedvező adózási feltételekkel. A német *Treuhandhoz* hasonlíthatóak a jogintézmény megbízási feltételei, megtalálhatók azonban az angol *trust* jellemzői is. A vagyonrendelő korlátozott utasításadási joggal rendelkezik (Sándor [2013] p. 123.).

Franciaországban a *fiducie* vagyonkezelési formát a liechtensteini, a luxemburgi *Anst* és az angolszász *trust* mintájára vezették be 2007-ben. Már az 1980-as évtizedben is több próbálkozás történt ugyanennek a bevezetésére, de a tulajdonjog oszthatatlansága, a pénzmosás és az adókerülés feltételezése megghiúsította a törekvéseket.

A polgári törvénykönyvek módosításával szerződéses jogviszonyként került be a *trustnak* megfelelő jogviszony a posztszocialista országok szabályozásába, de az egyes országok osztott tulajdonjogi viszonyai között különféle megoldások jöttek létre (Sándor [2019] p. 41.).

- A vallási alapokon nyugvó jogrendszerek is elkészítették *trustra* vonatkozó szabályozásukat kereskedelmi és gazdasági kapcsolataik erősítése érdekében (Sándor [2019] p. 41.).

A civiljogi és a vegyes jogrendszerű országokban a vallási alapokon nyugvó országokhoz hasonlóan a *trust* bevezetése a felmerülő gazdasági igények kielégítése miatt vált célszerűvé. Különösen hasznosnak mutatkozott a jogviszony azokban az országokban, ahol jelentős volt az angol gazdasági és politikai befolyás.

Németországban, Ausztriában és Svájcban a vagyonkezelésre vonatkozó joggyakorlat *Treuhand* formában valósult meg, amely nem azonos a *trust* jogintézményével. A német vagyonkezelői jogviszony szemléletesen járul hozzá a vagyonkezelés kultúrtörténeti szempontú elemzéséhez.

Németországban a vagyonkezelés kérdésében a *Lex Salica*, vagyis a Száli törvények szerint a 6. századtól különösen az öröklés játszott fontos szerepet. Az egyenesági örökösök hiányában kizárólag úgy szállhatott át egy meghatározott harmadik személyre a tulajdon, ha az örökséget az örökhagyó egy vagyonkezelőnek átadta, akinél megnevezte az örököst, és a vagyonkezelőnek követnie kellett az örökhagyó utasításait. Ha ez nem történt meg, akkor a vagyon a közösséget illette meg (Lück [1991 p. 238.]).

A német jogrendszerben a vagyonkezelésre kétféle irányzat alakult ki. Ferdinand Regelsberger a *Treuhand* intézményét a római jogi alapok, azaz a *fiduciarius* rendszer továbbfejlesztett változataként, Alfred Schultze a longobárd okiratokat alapul véve dolgozta ki a konstrukciót. Ezek között az a különbség, hogy a római jogi elképzelés szerint kötelmi jogi, míg a germán alapokon nyugvó megoldás szerint dologi jogi igénye lehetett az alapítónak (Eichler [1994] p. 53.). A *Treuhand* intézménye a 19. századtól vált általánossá a joggyakorlatban, és elsősorban a közvetett képviselő konstrukciójának feleltethető meg. A vagyonkezelés úgy volt értelmezhető, mint egy idegen tulajdon kezelése vagy a harmadik fél érdekeinek megfelelő jogok gyakorlása. Különös értelmet kapott a bizalmi vagyonkezelés az első világháború befejezése után. A háború következtében fellépő nyomorúságnak, szerencsétlenségnek és zűrzavarnak köszönhetően sok tulajdonos nélküli birtok volt, amelyet kezelni kellett. Ebben az időszakban számos bizalmi vagyonkezelő céget hoztak létre, amelyeket gyakran bankok alapítottak. A cél az volt, hogy a tulajdonos nélkül maradt vagyont kezeljék, majd a jogilag és gazdaságilag jogosult felek számára a megfelelő időben átadják (Lück [1991 p. 239.]). A vagyonkezelés fogalmát először 1899-ben említették a jelzálogbank törvényben, amely különféle módosításokkal ugyan, de még a mai napig hatályban van (Goedecke et al. [1998] p. 29.). Az első bizalmi vagyonkezelő céget 1890-ben alapították a német-amerikai *Treuhandgesellschaft* néven a *Deutsche Bankban* Berlinben, majd 1892-ben *Deutsche Treuhandgesellschaft* nevet vette fel a cég (Lück [1991 p. 238.]). Célja a befektetők és a nagy tőkeigényű nagyvállalatok közötti tőketranszfer biztosítása.

A bizalmi jogügylet – *fiduciáris Treuhand* – a német területen leggyakrabban hitelbiztosítékként (*Sicherungsübereignung*), vagy egyes esetekben a vagyonkezelés céljából (*Verwaltungstreuhand*) jelentkezett (Sándor [2011] pp. 41-42.). Önálló szerződéstípusként sem a *Bürgerliches Gesetzbuch*²², sem az *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*²³ nem szabályozza. A *Treugeber*²⁴ (*Fiduziant*) és a *Treuhänder*²⁵ között két jogügylet jön létre: egy dologi jogi és egy kötelmi jogi. A *Treugeber* átruhazza a kezelésre szánt vagyont a *Treuhänder*-re, ami alapján a *Treuhänder* tulajdonos (jogok, követelések esetében jogosult) lesz (*Vollrecht*). A *Treugeber* és a *Treuhänder* között létrejön egy szerződéses jogviszony is (*pactum fiduciae*), amelyben rögzítik, hogy a *Treuhänder* a teljes tulajdonjogához képest milyen jogosítványokat nem gyakorolhat, illetve milyen tulajdonosi jogok gyakorlására köteles (Sándor [2017] p. 336.). A szisztéma az alapító számára a kötelmi jogi igény kielégítésére szolgál a joggyakorlatban.

5.2. A bizalmi vagyonkezelés előzményeinek a történeti áttekintése

Magyarországon a vagyonkezelés intézményesítése a *fideicommissum* azaz hitbizomány bevezetése óta létezett, amely hasonlóságokat mutat a bizalmi vagyonkezelés intézményével. Az öröklési jog területén a céljaik között analógia figyelhető meg, továbbá mindkettő a vagyon védelme érdekében alakult ki. Nem tekinthető a *fideicommissum* a bizalmi vagyonkezelés előzményének a tulajdonjogi viszonyok miatt, viszont egyértelmű a párhuzamosság a két jogintézmény között. A hitbizományt a mórak elleni küzdelem idején vezették be Kasztíliaiban (Homoki Nagy [2001] pp. 81-82.), Habsburg közvetítéssel jutott el Magyarországra. A jogtörténet-tudomány értelmezése szerint „A hitbizomány olyan elidegeníthetetlen és megterhelhetetlen kötött birtok, amelyet az osztályos atyafiak jóváhagyásával, a király engedélyével hoztak létre, és az alapítólevélben meghatározott módon, de mindig csak egy kézen öröklődött” (Mezey [2007] pp. 137-138.). A magyar újkori történetírásban több intézményi keretrendszer lehetővé tette, hogy 1653-ban gróf Pálffy Pál által alapított – királyi jóváhagyással – hitbizományról beszéljünk, ezek példáját hamarosan számos nemesi család követte, mint például a Thurzó család, az Esterházy család és a Zichy család. Az első jogi szabályozásra 1687-ben került sor, az 1687/88-as pozsonyi országgyűlés alkalmával, Esterházy

²² Polgári Törvénykönyv

²³ Általános Polgári Törvénykönyv

²⁴ Vagyonrendelő

²⁵ Vagyonkezelő

Pál nádor kívánságára iktatták törvénybe a *fideicommissum* intézményét is (1687. évi IX. törvénycikk). Az 1723. évi 50. törvénycikkben kiterjesztették a köznemességre (1723. évi L. törvénycikk). Ez a jogintézmény az Osztrák Polgári Törvénykönyv közvetítésével megmaradt a magyar magánjogi rendszerben. A hitbizomány intézménye, amelyről 1862-ben királyi rendelet, majd 1868-ban az 54. törvénycikk intézkedett, a magyarországi földbirtokelosztáshoz járult hozzá (1868. évi LIV. törvénycikk). Valójában a hitbizományi szerződésekben olyan igény mutatkozott, hogy a birtok egy kézben maradjon. Ennek érdekében három öröklési forma alakult ki.

- A *primogenitura* szerint az elsőszülött örökölte a birtokot.
- A *senioratus* elv szerint a család legidősebb tagja örököl.
- A *majoratus* elv szerint az alapítóhoz ízből legközelebb álló, legidősebb férfi rokon volt az örökös (Mezey [2007] pp. 59-174.).

A *primogenitura* örökösödést az elsőszülöttségi jog határozta meg. A *senioratus* elv szerinti örökös az, aki a családban korra nézve legöregebb. Ez az úgynevezett kor elve (*successio senioris*). A *majoratus* elv szerinti öröklés esetén a hitbizomány azt illeti, aki az utolsó birtokosnak legközelebbi rokona, ha ilyenek többen vannak, azt, aki a legidősebb. Ez valójában egy sajátos fokozati rendként (*successio gradus* vagy *majoris*) mutatkozik meg.

A hitbizományi kötött birtok azonban káros gazdasági és szociális hatással rendelkezett (Mezey [2007] pp. 137-138.). Az eltörlését az 1949. évi VII. törvény mondta ki.

A magyar jogban a bizalmi vagyonkezelés intézményével a 20. század első felében is foglalkoztak, 1939-ben Ifj. Szladits Károly monográfiájában arra a következtetésre jutott, hogy „a magyar jogba ez a jogintézmény nem illeszthető bele.” (Sándor [2017] p. 110.).

A szocializmus időszaka alatt az állami, illetve társadalmi tulajdon vált dominánssá. Az 1949 és 1956 közötti időszakban a vagyonkezelés kérdése nem volt aktualitás. A Rákosi-korszak enyhülése idején, vagyis Nagy Imre miniszterelnökségének éveiben alakult ki az az alapgondolat, hogy szükséges a gazdasági erőforrások hasznosítása. Az 1957 és 1967 közötti időszakban a vagyonkezelés szocialista alapjai elkezdtek működni, s 1965-től megkezdődött

egy új gazdasági mechanizmus kidolgozása, amelyet 1968-ban bevezettek, ezzel Magyarország megtette az első lépéseket a piacgazdaság felé vezető úton. Az új gazdasági mechanizmussal az állami vagyon célirányos kezelése kezdődött meg és indult el az a folyamat, amely végső formáját az államháztartásról szóló 1992. XXXVIII. törvényben nyerte el (1992. évi XXXVIII. törvény). Az 1980-as évek elejétől kialakultak a kisvállalkozási formák, amelyeknek a következményeképpen az állami tulajdon mellett megjelentek az egyéni-társas tulajdoni formák (Csillag [1999]). Ez az időszak nevezhető a tömeges polgárosodás korának (Kopátsy [2001] pp. 131-135., pp. 176-185.). A szocializmus idején az elsődleges tőkefelhalmozás még nem alakult ki, így annak kezelésére vonatkozó igények az 1990-es évektől jelentek meg hazánkban. Az egyes vagyonkezelési konstrukciók előtérbe kerülése elsősorban a privatizációhoz és az állami tulajdon piaci alapú működtetéséhez volt köthető.

1998-ban határozatot hozott a kormány az új Polgári Törvénykönyv előkészítéséről. Az új Ptk. szükségszerűségét a gazdasági és társadalmi változások indokolták. Az 1959-ben elfogadott korábbi kódex nem felelt meg a piacgazdaságra történt áttérés követelményeinek. Időközben olyan mértékben megváltoztak a tulajdoni viszonyok, hogy ezt a szerződési jogokban is megváltozó formákként kellett kezelni. A társadalmi változások, az életkor kitolódása és az élettársi kapcsolatokból adódó jogi helyzetek is igényelték az új szabályozásokat. A vagyonkezelés szabályozásának kodifikálása nem volt egyszerű feladat, hiszen több vagyonkezelési mód közül lehetett választani, s egyidejűleg az Európai Unió jogalkotásához is alkalmazkodni kellett a Társulási Szerződésben meghatározott jogharmonizációs kötelezettség következtében (Sándor [2017] pp. 430-432.).

Jogrendszerünkben először a 2009. évi CXX. törvény tartalmazott a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó rendelkezéseket. A 2009. évi jogalkotás a bizalmi vagyonkezelést önálló jogintézményként kezelte, s az angolszász intézmény csökkentett hatókörű változataként tartották számon. A bizalmi vagyonkezelést önálló szerződéstípusként tervezték szabályozni. A vagyonrendelő tulajdonjogot ruházott volna át a vagyonkezelőre, de nem jött volna létre osztott tulajdon. Alkotmányossági okokból azonban a törvény nem lépett hatályba.

Számos kutatásnak és a jogalkotói akaratnak köszönhetően a bizalmi vagyonkezelés helyet kapott a magyar jogrendszerben, mint egy új jogintézmény, amelynek alapjait a 2014. március 15-én hatályba lépő, új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény alapozta meg.

5.3. Összefoglalás

Az 5. fejezetben bemutattam a bizalmi vagyonkezelés megjelenésének, kialakulásának és fejlődésének a történetét. A vagyonkezelés történeti háttérének leírásában utaltam a Bibliában leírt eseményekre, valamint a római jogi hatásokra, s arra, hogy a magántulajdon kialakulásával egyidejűleg a társadalom tagjai elsődleges gazdasági és szociális feladatuknak tekintették a vagyonuk összegyűjtését, valamint annak gyarapítását, megőrzését. A *trust* angolszász eredetű jogintézmény, így a vagyonkezelés hitelességét Angliából az egész világon elterjedt gazdaságtörténeti és jogtörténeti fejlődés igazolja. Evidenssé vált a *use*, később a *trust* tartalma, jelentősége és koherenciája. A gazdasági célok egységesítése – a jogintézmény segítségével – elősegítette az európai kontinentális államokban is a *trust* szabályozásának és alkalmazásának bevezetését. A modern gazdasági életben a nehézséget a kontinentális európai magánjogi dogmatikai jogrendszerben a kettős tulajdonjog jelenti, amely a vagyonkezelői és a kedvezményezett kört érinti.

A hipotézisek között felsorolt első állítás szerint a bizalmi vagyonkezelés kultúrtörténeti jelentőségű jogintézmény. A kultúrafogalom holisztikus meghatározásai közül a gazdasági fejlődést elősegítő funkció hozható összefüggésbe a *trust* jog- és gazdaságtörténeti fejlődésével. „*A kultúra az ember viszonya az objektivációk által teremtett világával.*” (Vitányi [1996] pp. 5-6.). Ez a meghatározás magában hordozza az emberek életmódját, a társadalomban meghatározott szerepét, a fogyasztási szokásokat, termelési folyamatokat. A gazdasági értékek fenntarthatóságához és a kultúrához szorosan kapcsolódik a moralitás. Az erkölcsi normák spontán módon alakulnak ki a társadalmi, közösségi gyakorlatban. A gazdasági fejlődés fenntarthatóvá tételének a kultúra is részese, hiszen a megteremtett értékek az emberek jólétéhez járulnak hozzá. A *trust* jogviszony kialakulásának az oka visszavezethető a megteremtett gazdasági javak fenntartására, s alapvető feltételei közé tartozik a moralitás. Az interiorizált erkölcsi normákat (Krémer [2001] p. 60.), amelyek a bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatosak, a disszertáció 7. fejezetében ismertetem. A jogintézmény elterjedése, amint az az 5. fejezetben látható volt, az angol birodalom világhódító tevékenységének eredménye, így az angol jogrendszerre épül. A jelen részben a vagyonkezelés kultúrtörténetéből megállapítható, hogy a különböző jogrendszerekben eltérőek a típusjegyek. Nem lehetséges tehát egzaktt, egységes modelltől beszélni (Würdinger [1951/3-4.] p. 31.). Ez a jog, a gazdaság és a kultúra sokszínű és összetett hatásának következménye. Napjainkban a jog területén folyó

joghatósági verseny (*forum shopping*) és a jogintézmények versenye miatt válik a *trust* egyre népszerűbbé, ez pedig joggazdaságtani okokra vezethető vissza.

Az 5. fejezetben olvashatók az első hipotézis megalapozásához szükséges jogtörténeti, gazdaságtörténeti és kulturális ismérvek. Összegezve: **„A bizalmi vagyonkezelés, illetve az ennek megfelelő nemzetközi elnevezés szerinti *trust* jogi és közgazdasági szempontok szerint pozicionált intézmény, amelynek egyidejűleg igazolható a nemzetközi kultúrtörténeti jelentősége”.**

6. A BIZALMI VAGYONKEZELÉS JOGI ÉS KÖZGAZDASÁGTANI ÉRTELMEZÉSE

*„A trustnak nincs olyan elfogadott meghatározása,
amely teljeskörű és pontos lenne.”*
(Majo J.)²⁶

A bizalmi vagyonkezelés esetében egyidejűleg jelenik meg a társadalom két esszenciális alrendszere a gazdaság és a jog. Mivel társadalmi szintén ezek heterogén elemek, nem kezelhetők ekvivalens módon. A jogviszonyra vonatkozó hatályos törvények szabályozzák a gazdasági tevékenység magatartásszabályait. A két alrendszer közötti szabályozószerv a Magyar Nemzeti Bank, amely intézményt a jogalkotó bejelentési, engedélyezési és nyilvántartásbavételi eljárások lefolytatására jelölte ki (Magyar Nemzeti Bank: Tájékoztató a bizalmi vagyonkezelői tevékenységről). A jogviszony sikeres alkalmazásához és működéséhez jogászok és közgazdászok kooperációja elkerülhetetlen (Kecskés [2018]).

Az új Polgári Törvénykönyv, a 2013. évi V. törvény a bizalmi vagyonkezelési szerződés szabályzatát tartalmazza. Emellett 2014. március 15-én lépett hatályba a 2014. évi XV. törvény, amely a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól rendelkezik, amelynek módosítása 2017. 06. 23-tól és 2018. 01. 01-től lépett hatályba, s napjainkig érvényben van (B. Szabó et al. [2018] p. 17.). A 2017. évi LXI. törvénybeli módosításokra azért volt szükség, mert az első alkalommal történt kodifikálás után a törvényi szabályozás a bizalmi vagyonkezelésről olyan esetleges korlátozó tényezőket eredményezett, amelyeket meg kellett szüntetni. Jelenleg az üzletszerű bizalmi vagyonkezelési vállalkozások pénzügyi biztosítékait külön kormányrendelet szabályozza²⁷.

2014. évi XV. törvény (Bvktv.) és módosítási annak érdekében jöttek létre, hogy biztosítsák a bizalmi vagyonkezelői tevékenység és a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok átláthatóságát.

²⁶ „No definition of a trust seems to have been accepted as comprehensive and exact.” (Majo, J. In: Re Scott [1948]: S.A.S.R., p. 193. Idézi: Greenberg [2010] p. 2832.)

²⁷ A bizalmi vagyonkezelő vállalkozások pénzügyi biztosítékainak egyes szabályairól szóló 87/2014. (III. 20.) kormányrendelet.

A közpénzek, illetve a vagyonelemek rendelői, a kedvezményezettek, hitelezőik és egyéb harmadik személyek védelmét olyan módon biztosítják, hogy a szektor hatékony ellenőrzése (Bvktv. [2014] XV. törvény, Bevezetés) meghatározhatja azokat a részletszabályokat, amelyek megalapozzák a vagyonkezelő egyéb tevékenységét is.

6.1. A bizalmi vagyonkezelés jogi értelmezése

A bizalmi vagyonkezelési szerződés új, – a magyar jogban – hagyományok nélküli szerződési típusként jelent meg, amelyet a jogalkotó az új Ptk-ban a megbízási típusú szerződések között helyezett el (Polgári Törvénykönyv [2013]). A Polgári Törvénykönyv lehetőséget ad arra, hogy az alapító egyoldalú jognyilatkozattal és végrendelettel is létrehozza a jogviszonyt, amelynek három szereplője van: a vagyonrendelő, a vagyonkezelő illetőleg a kedvezményezett (B. Szabó et al. [2014] p. 254.). A vagyonrendelő döntése nélkül maga a jogviszony nem jön létre. A Ptk. nem szabályozza, hogy ki lehet vagyonrendelő, így természetes és jogi személy is lehet, de polgári jogi jogalanyisággal felruházott jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy maga az állam is. (Polgári Törvénykönyv; [2013] 3:3 § (3), 3:405. § (1)), (B. Szabó et al. [2014] p. 86.).

A kedvezményezett személyét – hazai esetben – a mindenkor hatályos Polgári Törvénykönyv szabályozza, amely szerint a kijelölését a vagyonrendelőre bízza (Ptk. [2013] 6:311. § (1)). Az utóbbi jogi karakter meghatározhatja azt is, hogy a kedvezményezett személyét a vagyonkezelő jelölje ki (Ptk. [2013] 6:311. § (3)). A Ptk-ban ilyen értelemben nincs a kedvezményezett személyére vonatkozó megkötés, vagyis nem állít fel kötöttségeket, ahogyan a vagyonrendelő személyére sem. Ennek következtében kedvezményezett lehet természetes vagy jogi személy, polgári jogi jogalanyisággal felruházott jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet vagy az állam (B. Szabó et al. [2014] p. 256.).

A Bvktv. értelmében a vagyonkezelést lehet üzletszerű és nem üzletszerű formában végezni. Üzletszerű a bizalmi vagyonkezelés, ha a vagyonkezelő legalább két bizalmi vagyonkezelési szerződést köt. Az üzletszerű tevékenység engedélyköteles (Bvktv. [2014] XV. törvény 3. § (1), [2017] LXI. törvény). Ezt a tevékenységet a Magyar Nemzeti Bank által nyilvántartásba vett bizalmi vagyonkezelő vállalkozás végezheti (Bvktv. [2014] XV. törvény 3. § (2)). Nem üzletszerű a tevékenység, ha az adott jogi személy egyidejűleg egy bizalmi vagyonkezelői

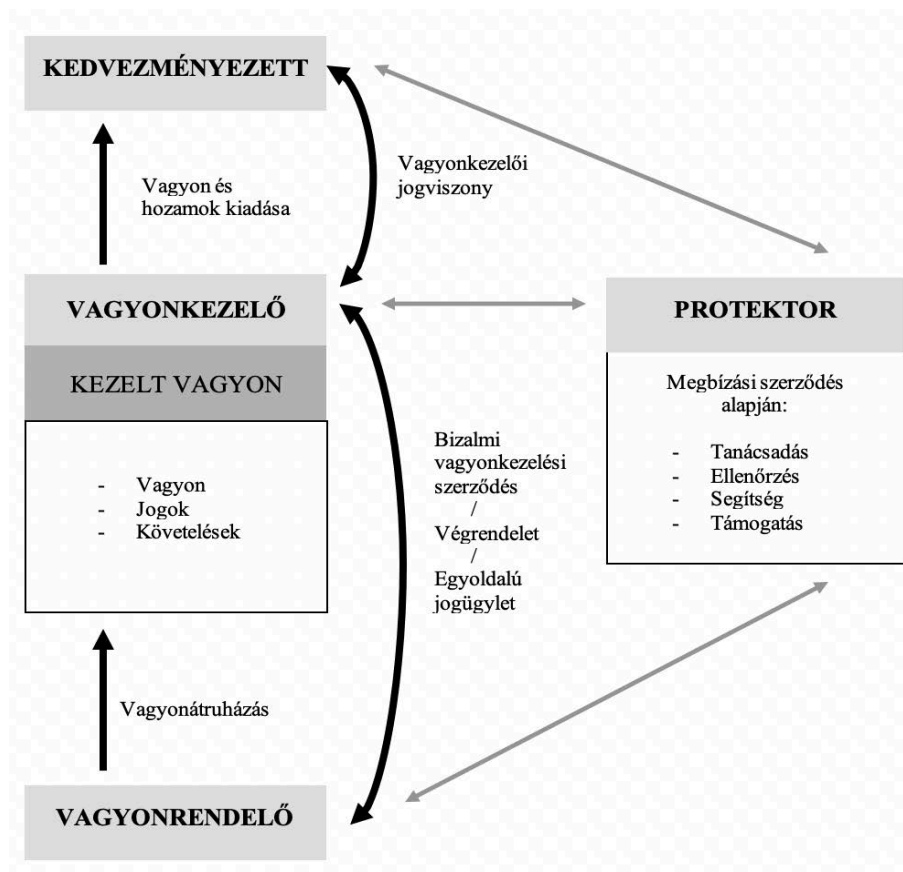
szerződést koordinál bizalmi vagyonkezelőként. Ha az lejárt, vagy megszűnik, új, de kizárólag ismét csak egy szerződés köthető nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelőként.

A nem üzletszerűen működő vagyonkezelő személyére vonatkozóan nincs szabályozás a Polgári Törvénykönyvben, így akár természetes, akár jogi személy is betöltheti ezt a szerepet (B. Szabó et al. [2014] p. 161.), a jogait és kötelezettségeit a Ptk. meghatározza. A feleknél a jogképesség megléte nélkülözhetetlen, a cselekvőképesség vizsgálata szükségszerű. A jogviszony egyes szereplői között lehetséges az átjárás is. Ez argumentum arra, hogy rendkívül rugalmas jogviszonyról van szó. Létezhet olyan helyzet, hogy ugyanaz a természetes vagy jogi személy egyszerre legyen vagyonrendelő, vagyonkezelő és kedvezményezett is, de kizárólag azzal a kikötéssel, hogy a vagyonkezelő nem lehet kizárólagos kedvezményezett.

A bizalmi vagyonkezelésben a vagyonrendelő kinevezhet protektort, de a magyar jog nem tesz említést erről a jogalanyról (B. Szabó et al. [2014] p. 289.).

A bizalmi vagyonkezelés olyan kötelmi és dologi jogi jogintézmény, amelyben az alapító vagyonrendelői szerepkörben szerződéssel, egyoldalú jognyilatkozattal vagy végrendelet útján vagyontárgyakat, jogot vagy követelést ruház át egy másik személyre, a vagyonkezelőre. Így a kezelt vagyon a vagyonrendelő tulajdonából – a bizalmi vagyonkezelési szerződésben meghatározott időre²⁸ vagy a szerződésben meghatározott körülmény bekövetkeztéig (Ptk. [2013] 6:311. § (2)) – a vagyonkezelő tulajdonába kerül. A bizalmi vagyonkezelés időszaka alatt a vagyonkezelő dologi jogilag korlátlan tulajdonjogot szerez a kezelt vagyon felett, tehát megilleti a rendelkezési jog és a birtoklás joga (Ptk. [2013] 5:21. §), jogosult annak használatára, hasznainak szedésére, a terheinek viselésére (4. ábra) (Ptk. [2013] 5:22. §). Kötelmi jogilag korlátot jelentenek – a vagyonkezelő tulajdonjoga tekintetében – a kedvezményezett érdekei, illetve a bizalmi vagyonkezelési szerződésben foglaltak (B. Szabó et al. [2014] p. 30.). Az üzletszerű vagyonkezelő egyidejűleg több vagyont kezelhet, illetve magánszemélyként saját vagyonnal is rendelkezhet. A Polgári törvénykönyv *expressis verbis* kimondja, hogy „a kezelt vagyon a vagyonkezelő saját vagyonától és az általa kezelt egyéb vagyonoktól elkülönült vagyont képez, amelyet a vagyonkezelő köteles külön nyilvántartani.” (Ptk. [2013] 6:312. § (1)). A felek ettől eltérő rendelkezése semmis (Ptk. [2013] 6:312. § (1)).

²⁸Határozott időre vagy maximum 50 évre.

4. ábra.

A bizalmi vagyonkezelési jogviszony

Forrás: Saját szerkesztésű ábra

A bizalmi vagyonkezelés szerződéssel jön létre, de elválik egymástól a jogi tulajdonos, illetve a kedvezményezett tulajdonos kategóriája. A tulajdonjog átruházása lényegi előfeltétele a bizalmi vagyonkezelésnek, e nélkül nem beszélhetünk erről a jogintézményről. A vagyonrendelő a vagyonkezelő között jön létre a tulajdonjog-átruházás, ugyanakkor az értékviszony a vagyonrendelő és a kedvezményezett között manifesztálódik, mivel a vagyonkezelő a kedvezményezett javára köteles a rábízott vagyont kezelni. A bizalmi vagyonkezelő a vagyon átadása után a saját nevében jogosult a tulajdon, a részjogosítványok gyakorlására, rendelkezési joga van a tulajdon felett, amely korlátozott, mert ezt kizárólag a kedvezményezett javára gyakorolhatja. A rábízott vagyont a kereskedelmi észszerűség követelményének megfelelően köteles kezelni. A kezelt vagyon felett a jogosultságokat és ugyanakkor a kötelezettségeket is koordinálnia kell. A vagyonaátruházás konkrét cél megvalósulása érdekében történik, amelyet a szerződésben rögzítenek.

A vagyongazdálkodónak teljes titoktartási kötelezettsége van, s ez vonatkozik nem csak a vagyongazdálkodási, hanem az azt követő időszakokra is. A vagyongazdálkodó a vagyongazdálkodó és a kedvezményezett kérésére köteles felvilágosítást adni a kezelt vagyonról. Az átadott vagyon felett a vagyongazdálkodó nem véglegesen, hanem csak meghatározott időtartamra szerez tulajdonjogot. A modern jogok gyakran lehetővé teszik a vagyon tulajdonjogának átadását úgy is, hogy lehetségessé váljon egyfajta kontroll közvetlen tulajdonlás nélkül is. Ennek indítéka lehet adó, illeték vagy egyéb vagyongerkezési ok. Felmerülhet olyan motiváló erő is, amely szerint praktikussá válik a tulajdonjog átadása, s egyidejűleg az ellenőrző jog fenntartása. A bizalmi vagyongazdálkodás alapításának okai között gyakran szerepel a vagyontárgy feletti kontroll megtartása direkt vagy indirekt módon a szerződésben meghatározott futamidő időszakára. Ez jelentheti azt, hogy a vagyongazdálkodó meghatározhatja a bizalmi vagyongazdálkodásba adott vagyon működését akár halála utáni időszakokra is. A bizalmi vagyongazdálkodás a vagyongerkezési alapegysége. Sok magyar családnak van külföldön vagyona, amelyre örökösdés esetén nem a magyar illetékrend az érvényes, hanem az adott ország öröklési és illetékrendje, ahol esetleg már kötelező fizetésekkel jár együtt, ami adott esetekben akár problémát is okozhat az örökösdőknek, azonban ezt a vagyongazdálkodó a kezelt vagyon egyéb hozamaiból képes rendezni. A vagyongazdálkodási jogviszony futamideje Magyarországon legfeljebb ötven év (B. Szabó et al. [2014] p. 113.), amennyiben a jogviszonyt fenn akarják tartani, új szerződést kell kötni.

6.2. A bizalmi vagyongazdálkodás közgazdaságtani értelmezése

A vagyon egy gazdasági szereplő tulajdonában lévő vagyonelemek nettó pénzértéke adott időpontban. Matriális és pénzügyi eszközökből tevődik össze. Matriális eszközök a ház, földtulajdon, autó, más anyagi tárgyak: pénzügyi eszközök a készpénz, a takarékbetétek, kötvények, részvények (Nordhaus – Samuelson [2009] pp. 205-206.).

A vagyongazdálkodás a tulajdonosi jogok egészének vagy egy részének átruházása. A tulajdonos lemond annak a jogáról, hogy önmaga döntsön a vagyon hasznosításának kérdéseiben, meghatalmaz olyan személyt vagy szervezetet, amely hozzáértése, szakmai tapasztalata révén növelheti a tevékenység hatékonyságát, a tőke hozamát. A tulajdonos célja a vagyonérték megőrzése és gyarapítása. A konstrukcióban determináns a kockázatok és a haszon elosztása a tulajdonos és a megbízott között, továbbá az, hogy miként lehet érvényesíteni a tulajdonosi

érdekeket, hogyan lehet ellenőrizni a széles körű jogokkal felruházott vállalkozó tevékenységét (Nagy [2018] p. 22.).

A bizalmi vagyonkezelés során alapvető a vagyon létezése, amelyet a vagyonrendelést követően a vagyonrendelő átruház a vagyonkezelőre. Számviteli szempontból a vagyon a vállalkozás alapításához, működéséhez szükséges erőforrások egyedi kombinációja, a vállalkozás rendelkezésére álló anyagi és nem anyagi javak összessége. A vagyonelemeknek értéket kell képviselni. Vállalkozások esetében a vagyon értékét szigorú számviteli szabályok alapján határozzák meg, természetes személyek esetében a vagyonelemek sokasága következtében az értékének meghatározása, nyilvántartása nem jogszabályi szabályozás függvénye.

A kezelt vagyont a bizalmi vagyonkezelési jogviszony alapításakor önálló számviteli alanyként kell kezelni, mivel a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 2.§ (6) bekezdés kimondja, hogy belföldi illetőségű alanynak minősül a kezelt vagyon – a bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján.

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény értelmében a vállalkozókra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon vonatkozásában, amely a könyvvizetést és a beszámolókat is magában foglalja (Szt. [2000] 7/B §). A vagyonkezelő az általa kezelt vagyonról köteles nyilvántartást vezetni (Ptk. [2013] 6:312. § (1)), amely magában foglalja a vagyon, illetve a szerződés önálló nyilvántartását. A vagyonkezelőnek azért kell ezt ebben a formában rendezni, hogy biztosítva legyen a kezelt vagyon elhatárolása a többi kezelésében lévő vagyontól, illetve a saját vagyonától (Kőműves [2015] pp. 3-19.).

Kezelt vagyonnál a saját tőke öt részből tevődik össze:

- Az induló tőke.
- A tartalék.
- A lekötött tartalék.

- Az értékelési tartalék.
- A tárgyév adózott eredménye (Szt. [2000] 40/A § (1)).

Az induló tőke a bizalmi vagyonkezelés során a vagyonrendelő által a bizalmi vagyonkezelő rendelkezésére bocsátott eszközök meghatározott értéke, csökkentve azt a bizalmi vagyonkezelés során kiadott vagyon összegével (Szt. [2000] 50. § (9)). A meghatározott érték tekintetében a bizalmi vagyonkezelési szerződésben meghatározott eszközök együttes értékét kell alapul venni (Szt. [2000] 50. § (9)). Ezek alapján az induló tőke csak a bizalmi vagyonkezelési szerződés módosításával változhat (Adorján et al. [2017] p. 354.).

A bizalmi vagyonkezelőnek ugyanúgy, mint minden más kettős könyvvitelt vezető vállalkozónak kötelessége éves beszámolót, illetve egyszerűsített éves beszámolót készíteni a kezelt vagyonról (Adorján et al. [2017] p. 355.). Több kezelt vagyon esetén minden egyes kezelt vagyonról külön, külön. Egyidejűleg mentesül ezeknek a beszámolóknak a közzététele és könyvvizsgálata alól (Szt. [2000] 154. § (1a)). Nem érvényes a mentesség akkor, ha a kötelezettségek teljesítését a bizalmi vagyonkezelési szerződés előírja (B. Szabó et al. [2014] p. 253.).

A vagyonkezelőnek tájékoztatási és számadási kötelezettsége van. A vagyonrendelő és a kedvezményezett kérésére köteles tájékoztatást adni az általa kezelt vagyonról:

- A kezelt vagyon tényleges és várható gyarapodásáról.
- A kezelt vagyonba tartozó vagyon elemekről és azok értékéről.
- A kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekről (Adorján et al. [2017] p. 355.).

A kedvezményezett részére hozamkifizetés akkor teljesíthető – az előző üzleti évi adózott eredménnyel kiegészített tartalékból – ha a lekötött tartalékkal, továbbá a pozitív értékelési tartalékkal csökkentett saját tőke összege a hozamkifizetés után sem csökken az induló tőke összege alá (Szt. [2000] 40/A. § (7)).

A vagyonkiadásra csak az induló tőke – negatív tartalék, illetve tárgyévi veszteség esetén a tartalékkal, illetve a tárgyévi veszteséggel csökkentett induló tőke – összegéig kerülhet sor. Az évközben történő vagyonkiadásnál a kiadható vagyon megállapításánál a közbenső mérlegben kimutatott negatív adózott eredményt is figyelembe kell venni (Szt. [2000] 40/A. § (8)).

A vagyonkezelésnek sokféle típusa létezik, amely csoportosítható:

- A vagyon jellege szerint – értékpapír, ingatlan, működő vállalkozás, vagy portfóliókezelés.
- A vagyon megtestesülése szerint lehetséges materiális vagyon, pénz, pénzügyi alapok vagyonelemei és szellemi termékek.
- A vagyon tulajdonosa szerint.
- A vagyonkezelés jellege alapján.
- A szerződés jellege szerint (Nagy [2018] p. 23.).

6.2.1. A materiális vagyon kezelése

A materiális vagyonok, illetve velük kapcsolatban a kezelőtől elvárt feladatok két részre bonthatók: lehetőség nyílik a vagyon tényleges kezelésére – vállalkozás működtetése, ingatlan hasznosítása, ingóságok kezelése –, esetleg olyan jogi aktus, amelyet adózási szempontok motiválnak. Az első esetben a hasznosított vagyon kevésbé tekinthető likvidnek, az e körben meghozott befektetési döntéseket csak hosszú távon, esetleges veszteségek árán lehet módosítani.

Működő magánvállalkozások a külső vagyonkezelést ritkán veszik igénybe Magyarországon, erre lehetne megoldás a családi vállalkozások esetében megjelenő generációs vagyontranszfer elhárítása a bizalmi vagyonkezelés lehetőségével.

A materiális vagyonok kezelésének speciális területe az ingatlankezelés. Ez elfogadott és kiterjedt körben művelt tevékenység. Az ingatlankezelés átfogó kötelezettség, amely révén az ingatlan műszaki és kereskedelmi szempontjait is figyelembe kell vennie. Az ingatlankezelő a tulajdonos érdekeit képviseli, miközben gyakran a tulajdonosnál objektívebben képes a helyzet megítélésére és a megfelelő megoldások kivitelezésére, hiszen szakmai ismeretekkel és tapasztalatokkal rendelkezik, illetve kívülállóként képes az objektív helyzetelemzésére (Nagy [2018] p. 23.).

6.2.2. A pénzügyi vagyon kezelése

A pénzügyi vagyonok kategóriájába minden likvid, ingó eszköz beletartozik. A vagyonkezelő a megbízó által megadott cél érdekében bármikor transzformálhatja szabad belátása szerint (Nordhaus – Samuelson [2009] pp. 467-468.).

A pénzügyi eszközök – *financial assets* – nem mások, mint reáleszközökre vonatkozó követelések. A pénzügyi eszközök tehát csak más konstrukciókon keresztül válthatók át valamilyen jószágra. Pénzügyi eszköznek minősül minden olyan befektetés, egyéb tőzsdei termék, valamint minden más eszköz, amelynek forgalmazását szabályozott piacon engedélyezték. Emellett pénzügyi eszköznek minősül az a befektetési annuitás is, amely nincs jelen szabályozott piacon, ám értéke egy szabályozott piacon lévő eszköztől függ (Nordhaus – Samuelson [2009] pp. 467-468.).

A vagyonkezelő köteles menedzselni, megóvni, növelni a rábízott pénzügyi javakat, a kereskedelmi ésszerűség követelményeit betartva, a kezelt vagyont köteles megóvni az előre látható fenyegető kockázatokkal szemben (Nagy [2018] p. 23.).

Jelenleg a hazánkban működő cégek vagyonkezelői tevékenysége leginkább a befektetési szolgáltatói tevékenységhez hasonlítható. A bizalmi vagyonkezelő cégek elvégzik a pénzügyi befektetéseken kívül más jellegű vagyontárgyak kezelését is. Különösen jellemző ez a *family office* jellegű szolgáltatásra, amelynek működő gyakorlata Nyugat-Európában kiemelkedően jól prosperál.

6.2.3. Szellemi termékek vagyonkezelése

A szellemi termékekben megtestesülő vagyonok, vagyonrészek kezelése különleges hozzáértést kíván. A vagyonkezelő abban az esetben tud eredményesen tevékenykedni, ha a szellemi termékről alapos információ áll a rendelkezésére, s ennek az értékteremtő voltáról önmaga is meggyőződik.

Szellemi termékek közé lehet sorolni a szabadalmakat, szerzői jogot, márkanevet, *know-how*-t, az egészségügyi és kozmetikai termékeket, technikai innovációk regisztrációját (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala) (Nagy [2018] p. 24.).

A vagyon tulajdonosa szerinti csoportosítás alapján lehet állami tulajdonos, közösségi-intézményi tulajdonos (csoportvagyon), magánszemély vagy magánkézben lévő társaság (magánvagyon).

A tulajdonos szerint csoportosított vagyonok kezelése a tulajdonosok által vállalt kockázat szempontjából is eltéréseket mutathat, hiszen a magánvagyonok esetében a kockázatvállalás akár korlátlan is lehet. Az állami vagyon esetében a vagyonkezelés kockázatát szükségszerű minimalizálni, ugyanakkor a csoportvagyonok esetén a kockázat a minimum és a maximum között bármekkora lehet (Kiss – Horváth [2018] pp.135-156.).

A vagyon kezelőjének típusa alapján megkülönböztethető állami-hivatali szervezet, állami tulajdonú vállalkozás, magánvállalkozás, magánszemély, ide tartozhat a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelést végző személy, illetve vállalkozás is (Nagy [2018] p. 24.).

A vagyonkezelési szerződés jellege szerint a vagyonkezelő megkaphatja a terhelés és elidegenítés jogát, vagy ezeken a pontokon a tevékenysége korlátozott, fix díjazásban részesül, illetve a szerződés szerint akár osztozhat a tulajdonossal a hozamon (Nagy [2018] p. 24.).

A pénzügyi megtakarítások kezelése, az az eset, amikor egy magánszemély vagy intézmény hozzáértő cégekre (bankokra, befektetőtársaságokra, brókerekre) bízta pénzét annak reményében, hogy a közreműködők szakértelme, technikai tudása, kapcsolatai révén jobb hozamot érhet el, mint ha önmaga foglalkozna a befektetésekkel. Ez a klasszikus portfólió-

menedzsment (*asset management*), amely napjainkra Magyarországon is ismertté vált. A személyes döntés itt csak az alap kiválasztásáig terjed. A kockázat mértéke, illetve a kezelő megbízhatósága alapján a pénzügyi közvetítő dönti el a befektetés konkrét konstrukcióját (Nagy [2018] p. 24.).

A működő vállalkozásokat vagy ezek tulajdonrészeit érintő vagyonkezelés a másik kezelési forma. Lehetséges olyan megoldás, hogy a szerződéseket magánszemélyek kötik, illetve szervezetek is állhatnak mögötte.

Logikai alapon történő vagyonkezelési formák:

- A közvetlen vagyonkezelés, amikor a vagyonkezelő szervezet tulajdonosi jogosítványait saját magának tartja fenn, ami az esetek túlnyomó többségében azt is jelenti, hogy az adott társaság irányítását közvetlenül végzi.
- A közvetett, nem üzleti típusú vagyonkezelés esetében a szervezetek egymás között osztják el a tulajdonosi jogok egészét vagy egy meghatározott részét (Mihályi [1997] pp. 177-198.).

A közvetett, üzleti típusú vagyonkezelés, amikor a vagyonkezelő kiadja a vagyont egy vállalkozásnak, és tulajdonosi jogosítványait szerződő partnerére ruházza át. A jogok átruházásának mértéke, illetve a vagyonkezelési szerződésben megfogalmazott célok eltérőek lehetnek, és ennek megfelelően a közvetett vagyonkezelésnek különböző változatai jöhetnek létre (Mihályi [1997] pp. 177-198.).

A bizalmi vagyonkezelési tevékenység során a vagyonrendelő a bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján a vagyonkezelő tulajdonába ad át saját tulajdonából bizonyos vagyonelemeket, amelynek a célja, hogy a vagyonkezelő az átruházott vagyont saját nevében, de a kedvezményezett javára kezelje. A vagyonkezelő a kezelt vagyon tulajdonosává válik. Nemcsak birtokolja, hanem hasznosíthatja és rendelkezhet is vele. Tulajdonosi jogai gyakorlásának a kereteit a vagyonrendelésben foglalt feltételek határozzák meg.

A magánvagyon kezelése történhet jellege és megtestesülése szerint heterogén vagyonelemekkel, a vagyonkezelőt tekintve lehet magánszemély, vagy magán társas

vállalkozás. A bizalmi vagyonkezelési szerződésben a vagyonkezelő megkaphatja a terhelés és elidegenítés jogát, vagy ezeken a pontokon a tevékenysége lehet korlátozott. A vagyonkezelő díját a szerződésben állapítják meg. A vagyonkezelő a díjának és indokolt költségeinek megfelelő, továbbá a vagyonkezelési jogviszonyból fakadó egyéb követelését a kezelt vagyomból kielégítheti közvetlenül is (B. Szabó et al. [2014] p. 343.).

A bizalmi vagyonkezelés felhasználása a rugalmassága és a bizalmi vagyonkezelő tevékenységének nagyfokú szabályozottsága miatt sokrétű és szerteágazó lehet. A rugalmasság teremti meg a felhasználás sokféleségét. A legtipikusabb felhasználási módok a vagyonkezelés, vagyonvédelem, generációs vagyontranszfer, vállalkozási felhasználás, pénzügyi műveletek, nyugdíjalap, előtakarékosság, jótékonyosság, adótervezés.

6.3. A bizalmi vagyonkezelés gyakorlati alkalmazása

A tömegkommunikációs médiumokban megjelenő cikkek elemzéséből a 10. fejezetben egyértelművé válik, hogy sehol nem történik említés a bizalmi vagyonkezelés hasznosításának a lehetőségeiről. A cikkek negatív konnotációt feltételeznek a jogviszonyról, ahelyett, hogy felhívnák az olvasók figyelmét arra, hogy milyen esetekben jár előnyökkel a jogviszony adaptációja. A bemutatott alkalmazási lehetőségek Nyugat-Európában népszerűek, feltételezhető, hogy Magyarországon is előremutató lehetőségeket tárnának fel.

6.3.1. Generációs vagyontranszfer

Hazánkban, Európához hasonlóan a családi vállalkozások jelentős szerepet töltenek be a nemzetgazdaságban. A PricewaterhouseCoopers (PwC) az ún. Global Family Business Survey keretében 2014-ben és 2016-ban felméréseket készített arról, hogy rövidtávon milyen kihívások elé néznek a családi vállalkozások. Az eredmények között megtalálható a vállalatok utódlásának a tervezése (PwC [2014, 2016]). Magyarországon is Európához hasonlóan a családi vállalkozások jelentős részére jellemző a generációváltás megoldásának a feladata. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 1998. december 31-én 1.100.757, 2018. december 31-én

1.908.808 regisztrált gazdasági szervezet működött Magyarországon²⁹. A teljes hazai társas vállalkozói cégbázis 40 százaléka (204 ezer) családi jellegű vállalkozásként működik és a család aktívan vesz részt a tevékenységben (Opten [2020. 06. 02.]). A NAV, az MNB, az Opten³⁰ és a KHR adatai szerint a vállalatok 18%-ában a tulajdonos 60 év feletti. Ez azt jelenti, hogy előreláthatólag 53.000 magyar vállalkozást érinti a generációs vagyontörzstervezési problémája a következő években, évtizedben (Magyar Nemzeti Bank [2019] p. 27.). A tulajdonosi és a menedzsment funkciók nem feltétlenül, vagy nem teljesen válnak szét egymástól. A tulajdonos vagy ügyvezető cselekvőképességnek megszűnése vagy halála a vállalatok életében a jövedelmezőséget és a foglalkoztatási képességet veszélyeztetheti. Ez különösen megmutatkozik azokban az esetekben, amelyekben nincs cégvezetésre feljogosított más személy. A napi döntéshozatali feladatok is azonnal lehetetlenné válnak, a tulajdonosi jogkört gyakorló személy nélkül pedig ezeket a funkciókat nem is lehet helyreállítani a hagyatékátadó végzés jogerőssé válásáig, ha a köztes időszakban nincs olyan személy, aki új ügyvezetőt tudna kinevezni, aki a munkát teljes felelősséggel tudná végezni³¹. Ügyvezető hiányában pedig leállhat a vállalkozás tevékenysége. Egy ilyen helyzet, gyors és elkerülhetetlen összeomlást okozhat, és az egyéb szempontból működőképes vállalkozás is a felszámolás sorsára juthat, mielőtt még az örökös a rendelkezési jogát igazoló hagyatékátadó végzést megszerezne (B. Szabó et al. [2014] p. 58.). Felvetődhet az a kérdés is, mi legyen a családi vállalkozással abban az esetben, ha a következő generáció nem mutat érdeklődést annak vezetésére, vagy nem megfelelőek hozzá a képességei. Ilyen esetekben a leginkább gyümölcsöző lehetőség a vállalat értékesítése vagy opcionális lehetőség a bizalmi vagyonkezelés igénybevétele, ahol megfelelő menedzsment tudja igazgatni a már sikeresen működő vállalkozást³². Így csökkenthető – többek között – a vagyonhoz kapcsolódó családi viszályok esélye és nagyobb valószínűséggel tartható egyben a vagyon, sikeresen folytatható a családi vállalkozás, illetve biztosítható a kontinuitás. Ez a fajta generációs vagyontörzstervezési a

²⁹ Regisztrált gazdasági szervezetek; <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>, (2019. 09. 20.)

³⁰ Céginformáció, követelés adatbázis, partnerfigyelő, pályázati tanácsadó Kft.

³¹ A koronavírus-járvány miatt elrendelt veszélyhelyzet ideje alatt nem lehet hagyatéki tárgyalást kitűzni. Nem lehet meghatározni a hagyatéki tárgyalás időpontját, és erről az érdekelteket értesíteni. A rendelet úgy fogalmaz, hogy „tárgyalás kitűzését a közjegyző a veszélyhelyzet megszűntét követő időpontra halasztja el.” Ez azt jelenti, hogy nem lehet kitűzni, illetve megtartani a hagyatéki tárgyalást. Tehát még a hagyatéki tárgyalás későbbi időpontját sem lehet hivatalosan meghatározni a veszélyhelyzet alatt (74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet 31§ (8), (9); [2020. 06. 01.])

³² A kérdőív válaszadóinak a 42,2%-a hozna létre bizalmi vagyonkezelést a gazdasági vállalkozásra, s a 8. kérdés szerint 50,7% nyilatkozott, hogy szeretné, ha az örökösei nem tékoznának el a megszerzett vagyont, hanem ha fennmaradna, s hasznosulna több generáción keresztül.

tulajdonosok számára a felépített vállalkozás fennmaradását biztosítja, amelyet kielégítő eredményként tud a tulajdonos konstatálni, továbbá a Magyarországon foglalkoztatott státuszban lévő emberek 8 %-át is pozitívan érinti (Portfolio [2019. 05. 29.], (Nagy [2017] p. 86.).

6.3.2. Vagyongkezelés

A bizalmi vagyongkezelés segítségével a vagyongrendelő vagyongának egyes elemeit tulajdonjog-átruházás keretében harmadik személyre bízza. Ez a személy a jogviszony esetében a bizalmi vagyongkezelő. A vagyongrendelő dologi jogi szempontból teljes körű tulajdonjogot ruház át a vagyongkezelőre, akit megillet a birtoklás, a használat, a hasznok szedése, továbbá a rendelkezési jog. A vagyongkezelés a jogviszony rugalmas szabályrendszere, a vagyongrendelők széles körű igényei és a rendelt vagyong sokfélesége miatt lehet aktív és passzív vagyongkezelés. Az aktív vagyongkezelési formában a kezelt vagyongnak a vagyonggyarapítási célú befektetését végzi a vagyongkezelő. Tág körű és szofisztikált lehetőségek vonatkoznak a rendelt vagyong tárgyra és a lehetséges működési területekre egyaránt. A rendelt vagyong őrzésére, értékének és állapotának megóvására irányul a passzív vagyongkezelés. Ez a forma kiemelt lehetőséget nyújt politikusi vagy köztisztviselői feladatokat ellátó személyek esetében. Meghatározott pozíció betöltése alatti időszakban külső vagyongkezelő képes ellátni vagyongelemekhez kapcsolódó tevékenységeket. (Nagy [2017] p. 86.).

6.3.3. Vagyongvédelem

A vagyongvédelem jogi keretrendszere biztosítja azt, hogy harmadik személy a már meglévő vagy örökölt vagyongra ne tudjon igényt formálni a tulajdonos akarata nélkül, illetve elkülönítés is lehetséges az üzleti életben megszerzett vagyontól vagy jogoktól. A vagyongvédelem szempontjából a legfontosabb indító ok, hogy a vagyongrendelő harmadik személy esetében fennálló követeléssel szemben megóvja és biztonságba helyezze a már meglévő vagyongát. A jogviszony fennállása esetén a jogosulatlan követelések vagy a jogos követelések kielégítése megnehezíthető. Ez nem fedezetelvonás, hanem a meglévő vagyongnak azt a részét, amely korábbi megállapodás alapján valamely hiteljogviszony mellé mint fedezet nincs odarendelve, biztonságba lehet helyezni a jövőbeli követelésekkel szemben. A vagyongrendeléssel a vagyong

szerződésben meghatározott része kikerül a vagyonrendelő tulajdonából, így az a vagyonrendelő hitelezőivel szemben is biztonságba kerül. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a jogviszonyt nem lehet rendeltetés ellenesen használni, azaz alkalmazása nem eredményezhet fedezet elvonó ügyletet, amelynek már súlyos kártérítési és büntetőjogi következményei is lehetnek. Így a vagyonvédelmi célokra történő felhasználás alapos körülmétekintés mellett és az ügy összes körülményének alapos feltárása után javasolt. A jogviszony nem alkalmas már létező és nem vitatott hitelezői igények fedezetének elvonására, de védhetővé válik a vagyon a jövőbeni és előre fel nem mérhető kockázatok és esetleges hitelezői igények előli időben történő biztonságba helyezésére. Személyes jogviszonyból fakadó követeléseket (válás, élettársi jogviszony felbontása) vagyontervezéssel, vagyonvédelemmel lehet szabályozni. Az életben előre nem látható követelések jelenhetnek meg kártérítési esetekben, kezességi ügyek során, amelyből problémák alakulhatnak ki. A bizalmi vagyonkezelési szerződés alkalmazásával a problémák elkerülése előre tervezhető állapotot teremt. Azok a személyek, akik a munkájuk során teljes vagyonukkal felelnek – orvosok, ügyvédek, vezérigazgatók – evvel a strukturálási móddal biztosítani tudják a kedvezményezettek felé a szerződésben meghatározott vagyon elkülönítését. Házassági szerződés helyett is alkalmazható a bizalmi vagyonkezelési szerződés, amely rögzítheti, hogy a kezelt vagyon nem minősül közös vagyonnak. Válás esetén családjogi és vagyoni vitákat lehet megelőzni az idejében létrehozott „*magyar trust*” alkalmazásával³³ (Nagy [2017] p. 86.). A potenciális külföldi vagyonrendelők számára a bizalmi vagyonkezelés a vagyonvédelmi jellege miatt kifejezetten érdekes jogkonstrukcióvá válhat (Bodzási [2018] p. 62.).

6.3.4. Pénzügyi műveletek

A jogviszony legelterjedtebb felhasználási területe a generációs vagyonátörökítés, azonban a mindennapi üzleti életben felmerülő különféle pénzügyi műveletek lebonyolításához is megfelelő keretet biztosít.

³³ A mellékletben található kérdőív 7. kérdésére a válaszadók 52,7%-a jelezte, hogy elgondolkodna a bizalmi vagyonkezelési jogviszony használatán, házassági szerződés helyett.

6.3.4.1. Szindikált hitelezés

Több hitelező által nyújtott kölcsön esetén a bizalmi vagyonkezelés alkalmazásával a vagyonkezelő végzi a kölcsön kihelyezését. A hitelezők a bizalmi vagyonkezelési szerződés közbeiktatásával nyújtják a kölcsönt, így a vagyonkezelő, mint egyetlen hitelező látja el a képviselőt, nagyobb biztonságot nyújtva a feleknek a teljesítésre, illetve a kockázat csökkentésére (Nagy [2017] p. 87.).

6.3.4.2. Vállalati reorganizáció

A vállalat fizetéseképtelensége esetén, a gazdálkodás helyreállítására új hitel nyújtását a magyar csődjog nem engedélyezi, így a bizalmi vagyonkezelés beiktatásával a vagyonkezelő lesz a hitel és a beszerzések tulajdonosa. Evvel a megoldással a gazdálkodás visszaállítható, egy esetleges felszámolás esetén a hitelezőnek kedvezőbb lesz a pozíciója a hitel megtérülésére, mint kedvezményezettnek. A hitelező ebben az esetben prioritást élvez a kedvezményezettekkel szemben (Nagy [2017] p. 87.).

6.3.4.3. Értékpapírosítás

A vagyonrendelő az értékesíteni kívánt vagyontárgyat, jogot vagy követelést helyezi bizalmi vagyonkezelésbe. A tranzakcióban gazdaságilag a kezelt vagyont, jogilag a kedvezményezetti pozíciót „értékpapírosítják”. A piaci értéket csak nehezen képviselő vagyontárgy forgalomképesé tehető, a kedvezményezetti pozíció átruházható. Ebben az esetben az értékpapír fedezete a kezelt vagyon. Szigorú jogszabályi korlátok figyelembevételével valósítható meg a jogviszony. (Nagy [2017] p. 87.).

6.3.4.4. Vállalatfelvásárlások, bonyolult ingatlan adásvételek

A cégek vagy nagy értékű ingatlanok értékesítésének az időszaka alatt a jogi helyzet nem egyértelmű az eladó és a vevő között. Az eladó nem óhajtja az eladás ideje alatt az árut

teljességgel megmutatni, átadni, addig, amíg a vételárat nem kapja meg, a vevő pedig a háttérinformációk nélkül nem szeretne vásárolni. A bizalmi vagyonkezelésben az eladó a cégtulajdonát vagy az ingatlant, a vevő az ellenértéket képviselő összeget helyezheti el. A vagyonkezelő objektív módon biztosítja a vagyon védelmét a felek számára, amíg a kereskedelmi folyamat lezárul (Nagy [2017] p. 87.).

6.3.4.5. Biztosítéki célú felhasználás

Hitelezési jogviszonyban az adós vagy dologi adós bizalmi vagyonkezelésbe helyezi a kölcsön fedezetéül szolgáló dolgot, jogot vagy követelést. Nem teljesítés esetén a hitelezőnek nagyobb a biztonsága – előbb jut a pénzéhez –, az adósnak kevesebb költséggel jár, mint a bírósági végrehajtási eljárás, amely a bizalmi vagyonkezeléssel megelőzhető. Használható abban az esetben is, amikor egy személy nem felel meg a banki feltételeknek ahhoz, hogy befektetéseire kölcsönhöz jusson. A vagyonkezelő ebben az esetben a bizalmi vagyonkezelésbe tett biztosíték zálogjogával képes a szükséges hitelképességnek megfelelni (Nagy [2017] p. 87.).

6.3.5. Közös tulajdon

A közös tulajdonban álló vagyontárgyak egy tulajdonosra eső értéke nem mindig áll arányban a kezeléshez szükséges befektetéssel, a tulajdonjog hatékony gyakorlásával, vagy a vagyonkezeléshez szükséges szakértelemmel. A vagyonkezelő alkalmazása segíthet abban, hogy a kedvezményezettek között a befektetésnek megfelelően, igazságos legyen a vagyon elosztása. Különösen hasznos megoldás lehet akkor, amikor a közös tulajdon egymással össze nem hasonlítható formátumban áll rendelkezésre: szellemi javak, gazdasági eszközök, különleges képességek keveredése esetén. Előremutató megoldás találmányok és gazdasági javak közös vállalatban történő használata esetén, illetve akkor, ha vállalat alapításakor a cégekben apport jelenik meg (Nagy [2017] p. 86.).

6.3.6. Közös vállalkozás és szindikátusi szerződés

A bizalmi vagyonkezelés az együttes befektetési rendszer működtetésére is alkalmas, mivel a résztvevők részesedési egységgel rendelkeznek. Abban az esetben, ha a felek a bizalmi vagyonkezelőnek átadják az induló tőkét vagy a szellemi javakat, a bizalmi vagyonkezelő a szerződés szerint tudja a közös vállalkozást létrehozni és a szerződésben foglaltakat végrehajtani. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása garantálja, hogy minden jog és kötelezettség megfelelő módon legyen kezelve és minden személy betartsa vállalásait. Elfogadott abban az esetben is, ha a közös vállalatban a magyar tulajdonosi kör mellett megjelenik külföldi jogi személy is (Nagy [2017] p. 87.).

6.3.7. Adótervezés

A vagyon önálló adóalanyként, önálló adószámmal és illetőség-igazolással rendelkezik. A bizalmi vagyonkezelésbe került vagyon sem a vagyonrendelő, sem a bizalmi vagyonkezelő oldalán nem jelent adó- és illetékfizetési kötelezettséget. A kezelt vagyon a számviteli törvény hatálya alá tartozik, úgy adózik, mint egy gazdasági társaság. A vagyonkiadás során a kezelt vagyont két részre kell osztani: tőke és hozam. A tőke esetében a vagyonkiadás során illetékfizetési kötelezettsége áll fenn a kedvezményezettnek. Nem áll fenn ez a kötelezettség, ha a kedvezményezett nem más, mint a vagyonrendelő, illetve, ha a kedvezményezett a vagyonrendelőnek házastársa vagy egyenesági rokona. A hozam kiadása esetén a magánszemély kedvezményezettnek úgy kell adóznia, mintha osztalékot kapna. A bizalmi vagyonkezelés adótervezési célú használata vonatkozik azokra a külföldiekre is, akik a Magyarország által kötött kétoldalú kereskedelmi egyezmény országaiban élnek (Nagy [2017] p. 87.).

6.3.8. Filantrópia

Bizalmi vagyonkezelés létrehozható jótékony célra vagy közszolgálati feladatok ellátására. Előnyös megoldás, mivel nem feltétlenül szorosan meghatározott cél érdekében jön létre, mint az alapítvány. A vagyon felhasználásával vagy a kijelölt cél megszűnésével a bizalmi

vagyonkezelés megszüntethető. Ez a lehetőség hasznos magánszemélyeknek, de az állami és a közszféra jótékonyági céljainak egyaránt. A bizalmi vagyonkezelési jogviszony hatályba lépése előtt az alapítvány volt az alternatívája a támogatásnak és a jótékonyagnak. Ez azonban magas költségekkel és nehézkes adminisztrációval jár. A bizalmi vagyonkezeléssel rugalmasabban valósítható meg a jótékonyág, különösen kisebb mértékű vagyon, vagy egyetlen, időben korlátozott cél támogatása esetén. Magán- és jótékony cél együttesen megjelölhető. A 2019. évi XIII. törvény kodifikálta a vagyonkezelő alapítványok megvalósításának a lehetőségét, amelyeknek a célja hasonló a bizalmi vagyonkezelés karitatív tevékenységéhez. Jelentős különbség abban rejlik, hogy a bizalmi vagyonkezelés esetén nincs a vagyonnal kapcsolatban kötelező minimális érték előírva, míg a vagyonkezelő alapítványok esetében törvényes előírás vonatkozik a kezdő összegre.

6.3.9. Korlátozott cselekvőképességűek támogatása

A jogviszony előremutató megoldás lehet azoknak a családoknak, akik szeretnék biztosítani a vagyon fenntartását a korlátozott cselekvőképességű, s ezáltal gondnokolt vagy kiskorú, gyámság alatt álló családtag számára. Alkalmazása lehetővé teszi az életfeltételeknek hosszútávú védelmét. A gyámságot Magyarországon jogi rendelkezések, kógens szabályok jellemzik, a gyám jogköre kiterjed a gyámolt teljes vagyonára. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása nem váltja ki a gyámságot vagy a gondnokságot, hanem azoknak a kiegészítésére használható, mivel a meglévő vagyonra vonatkozóan kettős védelmet nyújt a kedvezményezett számára. A vagyonkezelő feladata a szerződésben leírtak szerint a vagyon kezelése a kedvezményezett érdekében. A bizalmi vagyonkezelési szerződés alapításával a vagyonrendelő a halála utáni időszakra is tervezni tud a támogatást élvező kedvezményezett életére vonatkozóan (Nagy [2020] pp. 95-96.).

6.3.9.1. Gondnokság esete

A korlátozott cselekvőképességű személy gondnoksága esetén a bizalmi vagyonkezelési szerződés – amely jogviszonyban a gondnokolt kedvezményezettként szerepel – a vagyon szabadabb felhasználására irányul. A cselekvőképesség részleges vagy teljes korlátozása esetén a gondnok kijelölése mindig kötelező. A gondnok és a bizalmi vagyonkezelő szerepe nem

cserélhető fel és nem helyettesíthető egymással, sőt nem is vonható össze. A jogviszony működése esetén a vagyon nem kerül be az állami felügyeleti körbe. Beszámolási kötelezettség ugyan fennáll a gyámhatóság felé, de nem válik szükségszerűvé az állam által felügyelt gondnokságra vonatkozó vagyonkezelési felügyelet. A gondnok és a bizalmi vagyonkezelő személyének elválása esetén kettős kontroll jön létre a vagyon felett. Cselekvőképtelen vagy korlátozott cselekvőképességű kedvezményezett esetén a bizalmi vagyonkezelőnek beszámolási kötelezettsége van a kedvezményezett érdekében a kezelt vagyonról a törvényes képviselőnek, azaz a gondnoknak, illetve a gyámnak. A bizalmi vagyonkezelőnek a szerződés szerint kell eljárni a kedvezményezett, azaz a cselekvőképtelen vagy a korlátozottan cselekvőképességű személy érdekében. (Nagy [2020] pp. 95-96.).

6.3.9.2. Támogatott döntéshozatal esete

A támogatott döntéshozatal jogintézménye (2013. évi CLV. törvény) a mentális zavar korai stádiuma vagy enyhe foka esetén a cselekvőképesség korlátozása helyett alkalmazható. Ha valaki úgy érzi, hogy bonyolultabb ügyek egyedüli intézése kockázatos számára, és az áttekintése, megoldása nehézséget jelent, a gyámhatósághoz fordulhat, és igénybe veheti egy támogató segítségét. A támogatást kérheti a gyámhatóságtól, de ezzel párhuzamosan egy bizalmi vagyonkezelőt is megbízhat a gazdasági feladatok ellátásával. A gyámhatóság által kijelölt támogató és a bizalmi vagyonkezelő ebben az esetben közösen végezhetik a feladatokat a teljes feladatkört megosztva. A vagyonkezelő a vagyonnal kapcsolatos felügyeletet láthatja el, szerződéseket köthet a vagyonrendelő által a bizalmi vagyonkezelési szerződésben leírt utasítások szerint, és a vagyonkezelő önmaga, vagy szükség esetén szakértők segítségével végezheti el a szerződésben meghatározott feladatokat. Ebben az esetben a támogató hatásköre a személyes segítségnyújtásra, a vagyonkezelő a szerződésekre és a vagyonkezelésre terjed ki (Nagy [2020] p. 97.).

6.3.9.3. Előzetes jognyilatkozat esete

Cselekvőképességű személyek közokiratban, ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratban vagy gyámhatóság előtt tett ügynevezett előzetes jognyilatkozatban (2013. évi CLXXV. törvény) megnevezhetik, kit javasolnak gondnokul, vagy kit zárnak ki a lehetséges gondnokok köréből.

Az előzetes jognyilatkozatot tevő személy rendelkezhet arról, hogy egyes személyes és vagyoni ügyeiben a gondnok hogyan, milyen módon járjon el. Elrendelheti azt, hogy betegsége esetén hogyan gondoskodjanak róla. Megjelölheti azt az intézményt, ahol élni szeretne, vagy éppen kijelentheti azt az elvárását, hogy az otthonában részesüljön szakértő gondoskodásban.

A bizalmi vagyonkezelés és az előzetes jognyilatkozat együttes alkalmazása több szempontból is determináns lehet. Az előzetes jognyilatkozat esetében háromféle elhatározásra van lehetőség:

- Javaslat gondnokságra.
- Meghatározható, hogy a gondnok a gondnokolt személyes és vagyoni ügyeiben hogyan járjon el.
- El lehet valakit a gondnokságtól tiltani.

Az előzetes jognyilatkozattal párhuzamosan bizalmi vagyonkezelési szerződést is lehet kötni. Az előzetes jognyilatkozatot alkalmazó személy kérésére bírósági határozatban elrendelhető az is, hogy a bizalmi vagyonkezelő egyidejűleg gondnokká is váljon és a bizalmi vagyonkezelési szerződésben leírtak szerint járjon el.

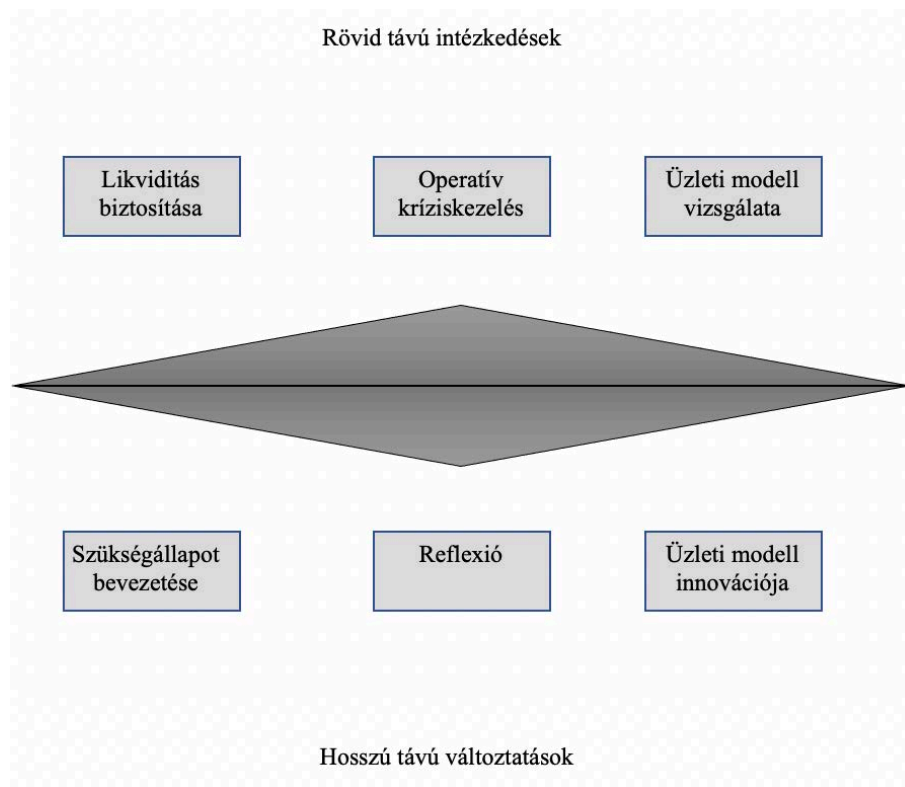
Ebben az esetben a vagyonrendelő cselekvőképesen köt szerződést, tehát ítélőképességének teljes birtokában. A vagyonrendelési szerződés akkor válik hatályossá, amikor a bíróság arról rendelkezik, hogy az előzetes jogviszonyt hozó személy elvesztette cselekvőképességét. A bizalmi vagyonkezelés diszpozitív szabályai szerint ebben a helyzetben a felügyelői jogokat nem az állam gyakorolja, s az előzetes jognyilatkozatot tett személy azon a módon élhet, ahogyan ezt még cselekvőképes állapotában előzetesen meghatározta. A bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján a vagyonkezelő a megkötött szerződés szerint köteles eljárni (Nagy [2020] p. 97.).

6.3.10. Anonimitás megőrzése

A bizalmi vagyonkezelés az egyik leginkább szofisztikált módja az anonimitásnak. A bizalmi vagyonkezelő titoktartási kötelezettsége miatt a vagyonrendelő személye nem válik ismertté, mivel a bizalmi vagyonkezelő tulajdonosként jár el. A piacra történő belépéskor vagy a versenytársak előtt a vagyonrendelő anonim módon jelenik meg. A tényleges tulajdonos inkognitóban tud maradni a Magyar Nemzeti Bank által felügyelt bizalmi vagyonkezelés segítségével. A nyilvánosság előtt nem válnak ismertté olyan információk, amelyeket a vagyonrendelő diszkréten szeretne kezelni (Nagy [2017] p. 86.).

6.3.11. A jogviszony alkalmazása koronavírus kezelésére

A 2019 végén kialakult új koronavírus jelenségét a kínai Wuhan régióra lokalizálták, 2020. március 11-én a WHO már világjárvánnyá nyilvánította a Covid 19 járványt (Tájékoztató oldal a koronavírusról [2020. 03. 11]), amelynek következtében nagyon rövid időszak alatt előre nem várható globális válság alakult ki. A kialakult helyzet azt igazolja, hogy a vállalkozásoknak szembe kell nézni a kihívásokkal, innovációval és rugalmasság szellemiségével érdemes reagálni a gazdasági visszaesésre. A gazdasági problémák áthidalása összefüggésben lehet a vagyonátörökítés kérdésével is, így a válság kezelésére olyan intézkedéscsomag összeállítása ajánlott, amely minimalizálja a gazdasági recessziót (5. ábra). A modellben három -három funkció van feltüntetve, amelyek mindegyike rövid és hosszú távú intézkedéseket mutat be. Az első és a negyedik funkció a vállalkozás biztonságának fenntartásával foglalkozik. A hangsúly itt a likviditás rövid távú biztosítására és a szervezet hosszú távú ésszerű fennmaradására irányul. A második és az ötödik funkció a vállalat és a folyamatban lévő üzleti tevékenység megerősítésére, az operatív válságkezelésre és a vállalat hosszú távú reflektálására irányul. A harmadik és a hatodik funkció az innovációra összpontosít továbbá az átmeneti változtatásokra vonatkozik (Clauss – Breier [2020]).

5. ábra.

A koronavírus kezelése

Forrás: Saját szerkesztésű ábra (Clauss – Breier [2020])

6.3.11.1. Likviditás biztosítása

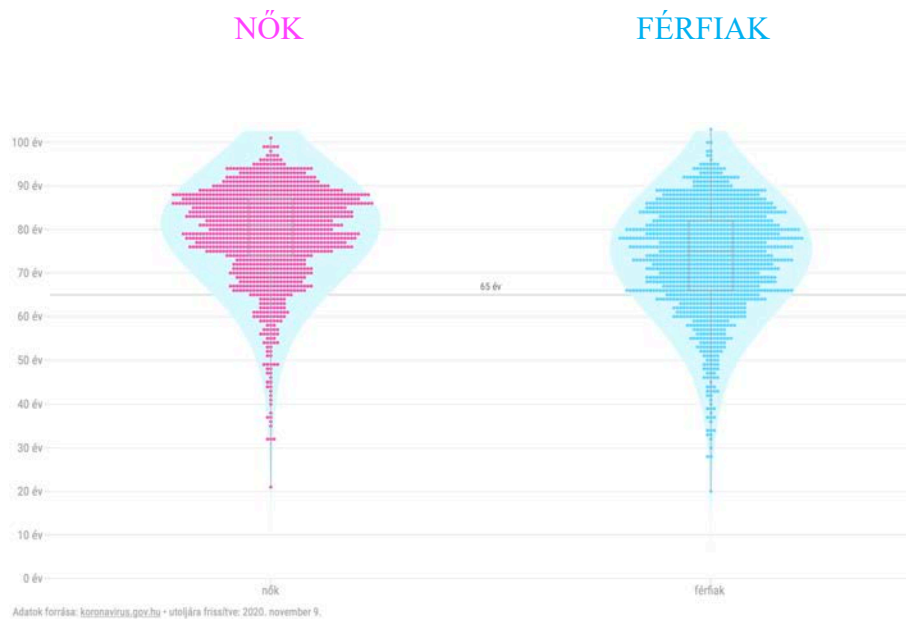
A válság idején az egyik legfontosabb prioritás a likviditás biztosítása annak érdekében, hogy hosszú távon garantálja a vállalat fennmaradását. A likviditás megteremtése magában foglalja a felesleges költségek elkerülését. A családi vállalkozásoknak - tartalékaiktól és saját tőkearányuktól függően - meg kell találni a pénzszerzési lehetőségeket. Szükségszerű, hogy aktívan vonják be partnereket és alkalmazottakat a költségmegtakarítás lehetőségének azonosítása érdekében. Intenzív párbeszédet kell folytatni a munkavállalókkal a kiadások csökkentéséről. A kommunikációval el lehet érni a az intézkedésekkel való azonosulást és a nagyobb elfogadottságot. A 6.3.4. fejezetben bemutatott pénzügyi műveletek elősegíthetik a likviditás biztosítását.

6.3.11.2. Operatív válságkezelés

Az operatív válságkezelés elsősorban a munkafolyamatok megszervezésére irányul. Olyan intézkedésekre van szükség, amelyek megváltoztatják a munka szervezeti felépítését a lehető legproduktívabb munkafolyamat fenntartása érdekében. A munkavállalók térbeli szétválasztása mellett az időbeli elkülönülésük is fontos. A munkaszervezés részeként biztosítani kell, hogy minden döntő pozícióhoz rendelkezésre álljanak helyettesítő személyek. Az esetleges megbetegedések és az ebből következő karanténintézkedések miatt tanácsos a vezetői pozíciók többrendbeli biztosítása olyan módon, hogy az emberek egymástól függetlenül is tudják végezni a tevékenységeket. El kell készíteni az otthoni irodai szabályozásra vonatkozó tervezetet, mindenekelőtt az alkalmazottak félelmeinek proaktív kezelése és a pánik elkerülése érdekében. Fontos, hogy a vezetőség tisztában legyen az otthoni iroda egyéni körülményeivel, és a lehető leggyorsabban hozzanak létre megfelelő technikai infrastruktúrát.

6.3.11.3. Az üzleti modell felülvizsgálata

A megélhetés biztosítása iránti törekvést erősíti az a tény is, ha a vállalkozásoknak magas szintű a társadalmi felelősségvállalása. A koronaválság hatására szükséges intézkedéseknek olyan innovatív megoldásokat is kell tartalmaznia, mint új szolgáltatások, csatornák és piacok megteremtése. Figyelembe lehet venni a gyors és hatékony alkalmazkodásra való képességet. A vállalat struktúrájának felülvizsgálata is elengedhetetlen. A 6.3.1. fejezetben bemutatott generációs vagyontörzsfelülvizsgálata aktuális kérdés a vállalkozások esetében. A koronaválság miatt minden felelős vállalatvezetőnek és tulajdonosnak érdemes elgondolkodni az alternatív megoldások bevezetésén, ahogyan ezt a 6. ábra életkorra vonatkozó eredményei is igazolják. Abban az esetben, ha a bizalmi vagyonkezelés nem üzletszerű formáját választják a cégtulajdonosok, s önmaguk válnak vagyonkezelővé, akkor a tulajdonosi viszonyok hasonlóak maradnak az eredeti tulajdoni viszonyokhoz, hiszen a vagyonkezelő válhat tulajdonossá, feladatai közé tartozik azonban, hogy a kedvezményezettek javára kezelje a vagyont. Kedvezményezett lehet a vagyonkezelő önmaga is, csak a Ptk. felállítja azt a korlátot, hogy „*a vagyonkezelő kizárólagos kedvezményezetté nevezése semmis*” (Ptk. 6:311. § (4) bekezdés).

6. ábra.

A koronavírusban elhunyt magyar nők és férfiak életkori elosztása

Forrás: koronavirus.gov.hu. (ATLO [2020])

6.3.11.4. Szükségállapot bevezetése

A válság következtében fókuszba kerülnek a vállalat erősségei és gyengeségei, továbbá a kialakult helyzet lehetőséget teremt a struktúrák, folyamatok és felelőségek áttekintésére. Az alkalmazottakkal folytatott kommunikáció támogatja az ügyvezető igazgatókat, a vállalatok tulajdonosait a potenciál együttes felismerésében, és egyúttal növelheti a költségmegtakarítási intézkedések elfogadását. A bekövetkező változások miatt ez a dinamika a vállalatok esetében felhasználható a további hosszú távú folyamatok elindítására.

6.3.11.5. Reflexió

A vállalatok számára a koronaválság ténye új és eddig ismeretlen kihívás. Nagyon kevés cég képes felkészültséget prezentálni egy ilyen váratlan helyzetre. A kialakult stádium a vállalatokat arra kényszeríti, hogy tanuljanak a jelenlegi körülményekből, a speciális kihívásokból, és a megszerzett tapasztalatokat felhasználják az esetleges további dekonjunktúra

időszakában. Hosszú távon érdemes a koronaválságból származó bevált gyakorlatokat rögzíteni a jövőre vonatkozó válságstratégiákká történő átalakítás érdekében.

6.3.11.6. Az üzleti modell innovációja

Az eltelt néhány hónap alatt a válság rövid távon is megváltoztatta a gazdasági életet, s a recesszióval párhuzamosan akár hosszú távú lehetőségeket teremtett, ha valaki nyitott az újításokra. A jövőről gondolkodva felmerül az a kérdés, hogy hogyan néz ki a világ a világjárvány után. A már végrehajtott változások, kényszerű kísérletek az üzleti modell ideiglenes módosulásához vezetett, továbbá a digitális eszközök fokozott használata részben fenntartható és optimalizálható hosszú távú dinamikus változás folyamatát indíthatja el. Mivel több vállalkozás számára a válság feltárja az üzleti modell gyenge pontjait, érdemes elgondolkodni továbbfejlesztésről és a diverzifikálásról. A kockázatok csökkentésére irányuló magatartást nem csak a gazdasági tevékenységek és a vagyonelemek mutatóiként kell maximalizálni, hanem az értékteremtő human erőforrás lehetőségeit is figyelemmel kell kísérni. Meg kell találni és fel kell nőni azokhoz az intézményesített lehetőségekhez, amelyek elősegítik a generációkon átívelő vállalkozások fennmaradását és a vagyonátörökítést. Ezek közé tartoznak a családi alkotmány (15.1. fejezet), a family office (15.2. fejezet), a vagyonkezelő alapítvány (15.4. fejezet) és az értekezés tárgyát képező bizalmi vagyonkezelés. Az említett jogi- és gazdasági konstrukciók hozzájárulhatnak a koronaválság kezeléséhez is.

6.4. Összefoglalás

A 6. fejezetben a bizalmi vagyonkezelés jogi, közgazdaságtani értelmezését végeztem el és összefoglaltam a gyakorlati alkalmazási lehetőségeket. A bizalmi vagyonkezelői tevékenység Magyarországon változatos és rugalmas felhasználási módjának köszönhetően részt vehet a befektetési piac minden szegmensében. A bizalmi vagyonkezelés a különféle vagyonelemek jellegének megfelelően mind a befektetési alapok, mind az egyre jobban teret nyerő alternatív befektetési formák tekintetében a kezelt vagyon értékének jelentős növekedése mellett várhatóan Magyarországon is a befektetési piac jelentős szereplőjévé válik – Nyugat-Európához hasonlóan.

Megoldatlan feladat pillanatnyilag hazánkban a korlátozott cselekvőképességű személyek és a gondnokság alatt álló személyek vagyonának kezelése. A család vagy a gyámhatóság az adott személyt érintő esetben a vagyon felügyeletére bizalmi vagyonkezelőt alkalmazhat, amely segítségével hosszútávon biztosíthatja az érintett személy életkörülményeinek fenntartását. Mint az említett példák is érzékeltetik, a bizalmi vagyonkezelés megfelelő módon alkalmazható szociális célok érdekében is. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazásával a korlátozott cselekvőképességű személyek számára finomíthatja a jelenlegi rendszert, ha felismerjük, mely esetekben van szükség a jogviszony adta lehetőségek kiaknázására.

Koronavírus-járvány kialakulása miatt különös figyelmet kellene szentelni az egészségügyi intézményekre, s azon belül is a háziorvosi praxisokra, hiszen a szakma elöregedése figyelhető meg. A háziorvosok átlagéletkora 2018-ban 58,2 év volt a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő jelentése szerint. A zárszámadás melléklete alapján 2018-ban a háziorvosok 90 százaléka 42-72 év közötti életkorú volt (NEAK [2018]). Bár a kormány évek óta meghirdeti a praxisvásárlási és letelepedési támogatást, ám a felajánlott, aránylag alacsony összeg nem elég motiváció a fiatal orvosok számára. A működő praxisok tulajdonosainak jelentős része viszont veszélyeztetett életkorban van a koronavírus szempontjából, így szükségszerű a nyugalomba vonulás és a praxisátörökítés. Az Emberi Erőforrások Minisztériumával, a Magyar Orvosi Kamarával, a helyi önkormányzatokkal és a nyugalomba vonulni kívánó háziorvosokkal együttműködve alkalmazni lehetne a bizalmi vagyonkezelési jogviszony generációs vagyontranszferre vonatkozó előnyeit, amelynek segítségével olyan átörökítési lehetőségeket lehetne kialakítani, amelyek segítségével az elhivatott orvosok inspirációt éreznének a jogviszonyban való részvételre, a megüresedő vagy átruházni kívánt praxisok átvételére³⁴.

A társadalmi felelősségvállalás (*Corporate Social Responsibility*) mint önálló jogi fogalom a mai magyar jogrendszerben nincs definiálva. Ez olyan önmagában is komplex koncepció, amely a társadalmi, ökológiai és ökonómiai szempontból felelősségteljes vállalatirányítást foglalja magában (Walden – Depping [2015] p.10.). A fogalom mélyebb interpretálása rámutat a társadalmi felelősségvállalás és a fenntartható fejlődés közötti kapcsolatra. A következő generációk megfelelő életének a biztosításához elengedhetetlen a vállalati szféra

³⁴ Magyarországon az Állami Egészségügyi Ellátó központ adatai alapján 2020. decemberben a háziorvosi szolgálatok száma: 6507, ebből a betöltetlen háziorvosi szolgálatok száma: 573 (NEAK [2020]).

felelősségvállalása is. A 6.3.1. fejezetben bemutatott generációs vagyontranszfer megoldásának szükségyszerűsége Magyarországon időszerű feladat, s a 6.3.11. fejezetben ismertetett koronavírus kezelésére irányuló megoldások napjaink legjelentősebb társadalmi és gazdasági állapotát tükrözik. Ezek nem csak a vagyon tulajdonosa számára jelentenek érintettséget, hanem cégek esetében érintettek a munkavállalók, a fogyasztók és a beszállítók is. A társadalmi felelősségvállalás kategóriái a gazdasági, jogi, etikai és diszkrecionális felelősség egyszerre vannak jelen a vállalatok életében (Carroll [1979] pp. 497-505.). A vagyon felelős átöröklése a következő generációra és a krízis kezelése biztonságos keretek között megoldható a bizalmi vagyonkezelői jogviszony segítségével. A vagyonkezelés hozzáértő szakértők segítségével, felelősségteljes irányításával megvalósítható, hogy az üzleti szervezet a társadalom által támasztott követelményeknek megfeleljen.

A 6.3. fejezetben bemutatott további gyakorlati alkalmazási lehetőségek segítségével a vagyonkezelő a vagyon teljes portfóliójának a kezelését végezheti, amely jogi keretek között egyedülálló, kiterjedt univerzális lehetőségeket kínál. A vagyonkezelő felelőssége, hogy kövesse azokat az irányelveket, meghozza a döntéseket, és megvalósítsa azokat a tevékenységeket, amelyek elvárhatók a társadalom céljai és értékei szempontjából (Bowen, [1953] pp. 268-295.). A 6. fejezet a második hipotézis igazolásához, illetve elvetéséhez nyújt jogi és gazdasági referenciát: **„A bizalmi vagyonkezelés Magyarországon hatályba lépett szabályozása a társadalmi felelősségvállalás növekedése által a posztszocialista gazdaságban innovatív megoldásokkal segíti elő a generációs vagyontörzser kérdéskörét.”**

7. A BIZALMI VAGYONKEZELÉS INTERIORIZÁLT FELTÉTELEI

„Ich würde lieber Geld verlieren als Vertrauen.”³⁵

(Robert Bosch)³⁶

A bizalmi vagyonkezelés jogintézménye Magyarországon annak ellenére, hogy 2014-ben lépett hatályba, még mindig újdonság erejével hat. A jogi és a közgazdasági háttér ismertetése alapján megállapítható, hogy a jogviszony irányítási rendszere ekvivalenciát mutat a globalizáció által felértékelődött *corporate governance*³⁷ jelenséggel. A bizalmi vagyonkezelés esetében is alkalmazni kell a felelős irányítási rendszert, amely a vagyonrendelő, a vagyonkezelő, a kedvezményezett és az esetleges protektor közötti relációk viszonylatában realizálódik. A jogkonstrukció esetében is jellemzőek a törvényes, etikus, ésszerű, hatékony és társadalmi szinten is hasznos megoldások, amelyeknek szabályait a kezelt vagyon típusa alapján a jogszabályok, a piac és az üzleti szféra önszabályozó mechanizmusai alakítják (Dr. Kecskés; [2010] pp. 7-8.). Az alapítás és a működtetés szempontjából fontos azonban megvizsgálni a bizalmi vagyonkezelés humán feltételeit is, amelyek az ágensekhez kapcsolódnak. Ezek közül legfontosabb kritériumok: a bizalom-bizalomhiány-bizalomvesztés, az akarat, a felelősség és az együttműködés.

7.1. Bizalom – bizalomhiány – bizalomvesztés

A bizalom, bizalomhiány és a bizalomvesztés fogalmak vizsgálatakor elsődleges szerepet kap a vagyonrendelő, hiszen ő tekinthető a jogviszony „urának” (B. Szabó et al. [2014] p. 85.). Elhatározása nélkül nem jön létre a jogviszony. A vagyonrendelő esetében a bizalom egyidejűleg több irányban érvényesül. El kell fogadnia a számára még ismeretlen jogviszonyt, s egyidejűleg hinnie kell a vagyonkezelőben is. A vagyonkezelő esetében a bizalomra-méltóság fogalom a hiteles kifejezés. A jogviszonyra az emberek bizalmatlansággal tekintenek, szakszerű kommunikáció szükséges ahhoz, hogy megértsék a jogviszony lényegét és elfogadják

³⁵ Inkább pénzt veszítenék el, mint a bizalmat. Saját fordítás.

³⁶ Die Robert Bosch Stiftung

³⁷ Vállalatirányítás

ezt a lehetőséget. A jogviszony alkalmazásával kapcsolatos bizalomvesztést több, Magyarországon a közelmúltban lezajlott, s a tömegkommunikációs médiumokban is megjelent gazdasági esemény előidézheti. A fogalmak elemzéséhez felhasználok a kérdőíves kutatás témájához kapcsolódó kérdéseket és válaszokat.

7.1.1. Bizalom

„A bizalom a szabályszerű becsületes és együttműködésre kész viselkedés elvárása egy közösségen belül, a közös normák alapján, a közösség más tagjai részéről” (Fukuyama [2007] p. 45.). Más megfogalmazásban a bizalom pozitív hatások, megnyilvánulások érzelmi alapú előfeltételezése a környezeti kapcsolatokban. Az emberek esetében proszociális magatartás valószínűsége a jellemző (Magyar Nagylexikon [2001] pp. 97-98.). A szó értelmezése nem egységes, megközelíthető több elméleti és pragmatikus szempont szerint. A különböző nézetek azonban egyetértenek abban, hogy a bizalom minden tartós társadalmi kapcsolatnak nemcsak létfontosságú eleme, hanem előfeltétele (Seligman [1997]). A fogalom feltételezi a bizalmatlanságot, továbbá az esetleges kockázatot is. A bizalomhoz kapcsolódó elméletek megközelítési módjai a hiten (*faith-based*) és a kockázaton (*risk-based*) alapuló szemléletek. Ezek a megközelítési módok különbözőek, ugyanakkor nem mutatnak ellentétet egymással. A hiten alapuló elmélet kutatóinak véleménye szerint a bizalom kiindulópontja a felek egymásba vetett hite. Az egymással kapcsolatban álló személyek Kumar véleménye szerint érdekeltek abban, hogy a cselekedeteik eredménye mindkettőjükben jó hatást váltson ki (Kumar [1996] pp. 93-107.). Ez összefügg a megbízhatósággal, hiszen a megbízó hisz abban, hogy a partnere, akinek ő bizalmat szentel, tisztességesen végzi el a feladatát, ebből következik, hogy megbízható partner. Kumar azt feltételezi, hogy a bizalom alapja a megbízhatóság. A bizalmi kapcsolatok velejárója továbbá az elkötelezettség.

A Das – Teng szerzőpáros értelmezése szerint a kockázaton alapuló bizalom olyan előremutató viselkedésminta, amelynek esetében az a megbízott személy, aki felé a megbízó hittel fordul, nem válik megalkuvóvá (Das – Teng [2004] pp. 85-119.). Tulajdonképpen a bizalmat szentelő személy tudatában van annak, hogy a hite és esetleges cselekedete által a másik féltől védtelenné válik. Mayer – Davis – Schoormann megkülönböztetik a bizalom (*trust*), a megbízhatóság (*confidence*), a kiszámíthatóság (*predictability*) és az együttműködés (*cooperation*) fogalmakat (Mayer, et al. [1995] pp. 708-734.).

Bizalmon azt értik, hogy a megbízó ismeri és átgondolja a megbízásra irányuló dolog pozitív és negatív eredményeinek a lehetőségét, s a teljesség feltételezése mellett elfogadja, hogy a megbízott akár opportunistá módon is cselekedhet, s ez történhet az ellenőrzése, ráhatása nélkül is.

A megbízhatóság a megbízott partnerre vonatkozó fogalom, amely olyan tapasztalatokon alapuló evidenciát feltételez, hogy a megbízott előrelátóan, megfontoltan cselekszik minden esetben. A bizalom és az ellenőrzés lehetősége elősegíti a megbízott személy tevékenységét, munkáját. Ha a bizalom szintje magas, az ellenőrzés mértéke csökkenő tendenciát mutat.

A kiszámíthatóság esetében a megbízónak nem kell számíthatnia nem várt kockázatokkal, bizonyos lehet abban, hogy a személy, aki a bizalmát élvezzi előre várhatóan, diverzifikációmentesen látja el feladatát. Az együttműködés feltételezi, hogy a felek megfelelő módon, kooperatív formában valósítják meg a közös feladatokat (Mayer, et al. [1995] pp. 708-734.).

Luhmann nézőpontja szerint a családban kialakuló bizalom nem tevődik át automatikusan a társadalomra. A modern társadalom ugyanis komplex, s ebben a tekintetben a bizalom a komplexitás redukciójának meghatározott módjához kapcsolódik. A bizalom tehát az összetett társadalmi világnak a tapasztalatok alapján történő leegyszerűsítését-elfogadását jelenti. Nem kell minden lehetséges alternatívát végiggondolni, hanem csak azok szűk körét. Az adott személy interpretálja a saját felelősségét egy feladattal, dologgal kapcsolatban, a bizalom alapján fennálló alternatívákat megfontolja, és kiválasztja azt a lehetőséget, amely mellett képes elköteleződni. Emellett megjelenik a bizakodás (*confidence*) állapota is, amely egyidejűleg magában hordozza a kockázatot és a csalódás lehetőségét is. A kétféle lehetőség között átjárhatóság van, ezt indukálhatja a megismerés feltételeinek az átalakítása (Luhmann [1988] p. 99.).

A bizalmi vagyonkezelési jogviszony esetében a bizalom meghatározó tényező. A jogügyletet a vagyonrendelő hozza létre, ha az ismeretei pozitívak a jogviszonyról. A vagyonrendelőnek kell eldöntenie, hogy számára a vagyonkezelés üzletszerű vagy nem üzletszerű formája felel-e meg. Ezt az elhatározást befolyásolja, hogy ki az a megfelelő jogi személy, aki elnyeri a

bizalmát³⁸. Ebben az esetben a vagyonrendelő kimutatja a bizalomra való hajlandóságát, megbízhatóságát (*trustworthiness*). Ez a vagyonrendelő akaratának a kifejeződését feltételezi, amely akarat kötődik ahhoz a személyhez, aki iránt bizalommal van. A bizalmat elnyerő félnek, azaz a vagyonkezelőnek bizonyítania kell, hogy méltó a bizalomra, azaz a készségét a feladat ellátására (*ability*), valamint a saját egyéni céljait összefüggésbe kell hozni a feladatával kapcsolatos közös célokkal (*integrity*) (Mayer, et al. [1995] pp. 708-734.). A vagyonkezelőnek bizonyítania kell a szakmai tudását, rátermettségét és tapasztaltságát a feladat ellátására. Fontos, hogy a vagyonrendelő megbizonyosodjon arról, hogy a vagyonkezelő nem öncélúan fog a vagyonkezeléssel kapcsolatosan cselekedni, hanem korrekt módon, a kedvezményezett érdekeit figyelembe véve. Abban az esetben, ha a vagyonrendelő meggyőződik a vagyonkezelő képességéről, jóindulatáról, feddhetetlenségéről, tisztességéről és becsületességéről, képes létrehozni a jogügyletet. A vagyonkezelő pedig a futamidő alatt képes igazolni a bizalomra méltóságot. A bizalom erősödését elősegíti a felek között a kommunikáció. Bár a törvények nem írják elő a beszámolási kötelezettséget a vagyonrendelő irányába – a vagyonkezelő kizárólag a kedvezményezetteknek tartozik elszámolással –, ennek ellenére a multilaterális kommunikáció elősegíti a közös munka hosszútávú, gyümölcsöző fenntartását. A bizalmi vagyonkezelési jogviszony alapítása kockázatvállalással jár együtt. Ez azonban csak akkor válik tényleges veszélyhelyzetté, ha a vagyonkezelő nem rendelkezik megfelelő hozzáértéssel, szakmai tapasztalattal, vagy a rá bízott vagyont túlzott kockázatvállalással használja. Ezt a fenyegetettséget a vagyonrendelőnek előre fel kell mérni, hiszen a bizalmi vagyonkezelés célja, hogy a vagyonával ne kelljen tovább foglalkoznia, hanem helyette megtegye ezt az, akire rábízta, úgy, hogy nélkülözi a meghatározó (*affective*) kapcsolatot a vagyonkezelővel (Das – Teng [2004] pp. 85-119.). A vagyonrendelő bizalma a vagyonkezelő iránt az úgynevezett kompetencia bizalomra (*competence trust*), továbbá a jószándék bizalomra (*goodwill trust*) épül, amelyek szerint képes és be akarja tartani a szerződésben leírt feltételeket (Creed – Miles [1996] pp. 16-31.). A vagyonrendelő szempontjából a jogviszony magas üzleti kockázattal jellemezhető, hiszen a számára biztonságot jelentő vagyont ruházza át a vagyonkezelőre. Ez azt jelenti, hogy a felek között erős bizalmi kapcsolatnak kell kialakulnia, hiszen ez támogatja a hosszútávú együttműködés lehetőségét és a jogviszony fenntartását.

³⁸ A 11.3. pontban mutatom be a saját összeállítású kérdőív válaszainak az eredményeit. A négy kérdés a bizalomra irányul: Ha a vagyonát kezelésbe adná, ki lenne Önnek a hiteles és megbízható vagyonkezelő? A válaszadók 42,9%-a önmagát, 30,5%-a családtagját, 7,3%-a ismerőst, 47%-a professzionális vagyonkezelőt jelölt meg. A válaszadók 6,3%-a adta az egyiket sem választ.

7.1.2. Bizalomhiány

A bizalomhiány, illetve a bizalmatlanság olyan magatartásforma és lelkiállapot, amelynek esetében valamit kételkedően, fenntartással fogadnak el a releváns személyek. Együtt jár vele az óvatosság, amely az adott személy kognitív fejlődéslélektani jellemzőire, illetve a tapasztalataira épül. Bizalomhiány esetében a résztvevő óvatosan, megfontoltan válik cselekvő személlyé, megjelenik a rendszeres ellenőrzés. A bizalmatlanság akadályozza az új lehetőségek gyors elfogadását, inkább a megszokotthoz való ragaszkodás jellemző. A bizalomhiány esetén a szereplők próbálnak megoldást keresni, vagy átveszik másoktól azokat a folyamatokat, amelyeket egyébként a megbízott gyakorolna. A bizalomhiány együttjárója, hogy a részt vevő partnerek a köztük lévő aktivitás előtt részletes, mindenre kiterjedő szerződéseket kötnek és garanciákat alkalmaznak (Czakó [2011] pp. 245-247.).

Fukuyama a Bizalom című könyvében elemzi a társadalmi tőke és a bizalom szintje közötti összefüggéseket. Megállapítása szerint azokban az országokban, amelyekben magas a társadalom bizalmi szintje, sikeresebb a teljesítmény, intenzívebb a gazdasági növekedés. Nemzetközi kutatások igazolják, hogy ezekben az országokban a szocializáció nagyobb hatékonyságot mutat, szorosabbak a családi és baráti kapcsolatok. A bizalom hiánya Magyarországon rendkívül erősen jellemző a társadalomra. Kopp Mária és Skrabski Árpád végeztek rendszeresen kutatásokat a magyar társadalom lelkiállapotára vonatkozóan. Megállapításuk szerint az emberek saját életükkel való elégedettsége összefüggést mutat többek között az egészségi állapotukkal, a gazdasági fejlődéssel, s legfőképpen a bizalom szintjével (Kopp – Skrabski [2008] pp. 74-75.).

A bizalomhiány jellemző a potenciális vagyonrendelő részéről a jogintézménnyel és a vagyonkezelővel szemben is. A jogintézménynek még nincs múltja Magyarországon, nincs rá gyakorlat, nincsenek esetjogok, ugyanakkor az idő rövidsége miatt magyar pozitív példák sem jelennek meg. Ahogyan az korábban említettem, jelenleg kilenc üzletszerű bizalmi vagyonkezelő társaság működik Magyarországon. A tulajdonosokkal készített interjúkból kiderült, hogy bár léteznek megkeresések bizalmi vagyonkezelési jogviszony létrehozásával kapcsolatban, tényleges szerződéskötés magyar ügyféllel alig jön létre. A megbízók elsősorban külföldiek. Ez is mutatja magyar társadalom tagjainak visszafogottságát, aggályait és bizonytalanságát. A nem üzletszerű jogviszonyok száma is alacsony, annak ellenére, hogy a

vagyonrendelő önmagát, valamelyik családtagját, ismerőst is kinevezheti vagyonrendelőnek. A Magyar Nemzeti Bank nem adhat ki adatot arról, hogy hány nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési szerződést vettek nyilvántartásba a törvény megjelenése óta eltelt hat év alatt, megkeresésemre annyi információt kaptam, hogy körülbelül 200 bejelentési kérelem érkezett. A kérdőív alapján a nem üzletszerű vagyonkezelés esetén a bizalom önmagához és családtagjához a legjellemzőbb, az ismerőshöz fűződő bizalmi arány alacsony, 7,3% volt. A bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt szerződéssel lehet létrehozni, amelynek készítésekor jellemzően nagy óvatossággal jár el a vagyonrendelő és a vagyonkezelő is. Ez azt jelenti, hogy nem üzletszerű szerződés megkötése előtt is érdemes megvizsgálni, hogy a vagyonkezelőnek választott személy büntetlen előéletű-e, jó üzleti hírnévvel rendelkezik-e, nincs-e foglalkoztatástól eltiltva, vagy nincs-e összeférhetlenségből eredő bármilyen kizáró ok. A vagyonkezelő a megbízás ideje alatt elfogadja a pénzmosásról és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról, valamint az Európai Unió és az Egyesült Nemzetek Szervezetének Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló törvényeket, valamint a 2017. évi LIII. törvény szerinti az MNB mintaszabályzatát. Ennek a betartásához ajánlott megvizsgálni a vagyon eredetét és törvényességét már a vagyonkezelési szerződés megkötése előtt. A vagyonrendelőnek a jogviszony létrejöttkor lehetősége van protektor kijelölésére, amely szerepkörben a vagyonkezelővel szemben ellenőrzési jogok gyakorlására van lehetőség. Ez a pozíció a vagyonrendelő bizalmát növeli, mivel a gyakorlat azt mutatja, hogy a vagyonrendelővel bizalmas kapcsolatban álló személyek kapnak protektori megbízást. Ez kiterjedhet a vagyonrendelő halála utáni időszak felügyeletére is. Az üzletszerű bizalmi vagyonkezelést alkalmazó vagyonrendelők elsődlegesen magasabb szintű szakmai tapasztalattal rendelkező személyek, így ügyvédek, pénzügyi, befektetési szakemberek, menedzserek támogatását veszik igénybe a protektori feladatok ellátására.

7.1.3. Bizalomvesztés

A bizalomvesztés erkölcsi, etikai háttérű fogalom, amelynek pontos meghatározására nem vállalkozik a Magyar Értelmező Kéziszótár sem. A fogalom használata általában személyhez kötött, kölcsönös munkavégzésre irányul, és a bizalom megszűnésére utal. Ha a bizalommal kapcsolatban Csepeli György értelmezéséből indulunk ki, akinek megfogalmazása szerint a

bizalom az intézmények, a jogrendszer, a szervezet által konstituált szerepek funkcionális működésébe vetett hit, akkor ennek az ellentéte nevezhető bizalomvesztésnek (Csepeli [2011]).

A bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatban a bizalomvesztés jelen időszakban nem elsősorban személyhez kötődik, sokkal inkább a rendszerváltás időszaka óta lezajlott pénzügyi sikkasztásokhoz, brókerbotrányokhoz és a törvénykezési eljárásokhoz. A botrányok legtöbbször klasszikus piramisjátékot üztek a tulajdonosok, akik egy idő után már nem tudták kifizetni az első belépők magas kamatait sem, így a rendszer elkerülhetetlenül összeomlott. A befektetők a pénzükhöz nem tudtak hozzájutni. Bár a bizalmi vagyonkezelés semmiképpen nem függ össze ezekkel az jelenségekkel, ennek ellenére a gazdasági élet szereplőit befolyásolják az események, hiszen hozzájárultak a pénzügyi intézmények iránti bizalomvesztéshez. A kérdőív 13. kérdése az volt, hogy *„Befolyásolná-e a bizalmi vagyonkezelés alkalmazásának a lehetőségét a Quaestor, Buda-Cash, Fortress botrány?”*. A 348 válaszadó 71%-a nyilatkozott úgy, hogy befolyásolná, s a válaszadók 29%-ánál nem jelentkezik a bizalomvesztés érzete. Említésre méltó az is, hogy a bizalmi vagyonkezelésről a tömegkommunikációs médiumokban megjelenő cikkek negatív konnotációja sem segíti elő a jogintézmény a népszerűvé válását, ennek a részletes kifejtése a 10. fejezetben következik.

7.2. Akarat

Az akarat az embernek az a képessége, amelyet a kitűzött cél elérésére irányuló tudatos törekvés jellemez (Magyar Értelmező Kéziszótár; [1972] p.16.). Az akarat függ a bizalomra lépők személyiségjegyeitől, a kulturális és szociális körülményektől és a hatalmi viszonyoktól. Az akarat vezérel az emberekben a célokért való küzdést, s a kitűzött célok elérését. A szabad akarat nem azt jelenti, hogy bármit megtehet egy ember, amit elképzelt, csupán választhat a rendelkezésre álló lehetőségek közül. Az akarat és a cselekvés szabadsága nem feltétlenül egyeznek meg. A szabad akaratot vizsgálják filozófiai, etikai, pszichológiai és teológiai szempontok szerint, már a görög filozófusok is elmélkedtek róla, de a kibontakozása a keresztény filozófiára jellemző. Napjainkig szinte minden jelentős filozófus kifejtette véleményét a szabad akaratról, ennek részletes ismertetése azonban nem tartozik szorosan a disszertáció témájához (Földesi [1960] p. 36.). Az akarat szabadságáról kétféle nézet uralkodik.

A libertáriánus nézet szerint a szabad akarat és a fizikai determinizmus nem összeegyeztethető egymással. Ez feltételezi, hogy a determinisztikus fizikai törvények nem vonatkoznak a cselekedetekre és a döntésekre (Huoranszki [2003] pp. 141-148.). Véleményük szerint egy személy akkor rendelkezik szabad akaráttal, ha előfordulnak olyan esetek, amikor másként cselekedhetett, mint ahogy cselekedett volna. A libertáriánusok nézete szerint a szabad akarat feltétele a morális felelősségnek. A másként cselekvést a morális felelősséghez szükséges kontroll elégséges feltételeként fogadják el (Kane [1996]).

A determinizmus kizárja az emberek szabad akaratát. A cselekedetek meg vannak határozva az azt megelőző okoktól. Mindent definiál az ok, ezért ami történik, az okok következtében jön létre. Nincs véletlen, csak kauzális szükségszerűség. Az okok meghatározzák, hogy mi történik, ennek következtében szabad akarat nem létezik. A döntések szükségszerűek és meghatározottak. A puha determinizmus irányzata alapján a döntések szerepet játszanak a jövő alakulásában, de ugyanakkor kauzálisan meghatározottak. Tevékenységek szabadok a következményeik szempontjából, de az okaik léteznek. A szigorú determinizmus szerint ez a megkülönböztetés értelmetlen. A szabadság – az okok kellő ismeretének hiánya miatt – illúzió. Az erkölcsi felelősség irracionális.

Akkor lehet azt mondani, hogy egy cselekvésnek indoka van, ha megfontolás és tudatos cselekvés előzi meg. A vagyonkezeléssel kapcsolatban az embereknek tudatosan át kell gondolniuk, hogy mit csináljanak a vagyonukkal. A világ jelentős részén már évszázadok óta működik a bizalmi vagyonkezelés – *trust* – és a vagyonkezelési alapítványok jogintézménye. Magyarországon a poszt szocialista korszakban jelentek meg először ezek a jogintézmények. Abban az esetben, ha valaki eldöntötte, hogy vagyonkezelést akar alkalmazni, a cselekvést megelőzi az a döntés, hogy nem kizárólag önmaga szeretné kezelni a vagyonát. A tudatos döntést a jogintézményi forma kiválasztása követi, amelynél figyelembe kell venni a jogszabályi előírásokat, az ezekből fakadó megfelelés feltételeit, tehát a cselekvési lehetőségeket. A vagyonnal rendelkező személy szabad akaratát jelenti, hogy eldöntheti, akar-e egy jogviszonyt létrehozni, vagy nem tart rá igényt. Az akarat szükséges előfeltétele a cselekedetnek, ebben az esetben a vagyonkezelő kijelölésének. Vannak olyan esetek, amikor a vagyonrendelő kényszer kapcsán dönt a vagyonkezelésről, ez a kényszer lehet akár fizikai, akár biológiai befolyás. Ilyen eset lehetséges életkor, egészségi problémák, vagy családi állapot megváltozása miatt, de egyéb nem várt helyzetek következtében is. Ilyen alkalmakkor bár kényszer hatására jön létre, a tényleges cselekvés akkor is a vagyonrendelő szabad akaratának

minősül, mivel a fennálló helyzet ugyan kauzális feltételt teremt, de a végső megoldás a vagyonrendelő döntése. A vagyonrendelő akaratát tükrözi a vagyonkezelő és a kedvezményezettek kiválasztása is, sőt szerződésben rögzítheti, hogy milyen feltételek megvalósulása esetén vehetik át a kedvezményezettek a vagyont³⁹. Több esetben igazolom a disszertációban, hogy a bizalmi vagyonkezelés használható lenne a jelenlegi gazdasági életben Magyarországon, ennek ellenére az ismeretlensége és a megfelelő kommunikáció hiánya miatt az emberek kis számban fejezik ki akaratukat a használatára, bár gyakran előremutató helyzetet és konjunktúrát teremtené a jogintézmény alkalmazása.

7.3. Felelősség

A felelősség erkölcsi, jogi vagy hivatalos kötelezettség, amelynek alapján valaki, valamely testület vagy közösség számot adni tartozik valakiért vagy valamiért (A magyar nyelv értelmező szótára). Az általános értelmezése helytállási kötelezettséget jelent a tettekért vagy a mulasztásokért. Az erkölcsi normák a társadalom legszélesebb körű elvárásait jelentik az egyén számára. A jog azon normákkal foglalkozik, amelyek megsértése a társadalmi normák szerint veszélyt hordoz magában. Ennek értékelése koronként és országonként változik, egyidejűleg alakul a jog is különböző módon és ütemben. A cselekedetek precedensek, s egyidejűleg felelősségvállalási kötelezettséget vonnak maguk után (A magyar nyelv értelmező szótára). Abban az esetben, ha a cselekedetet egy cselekvőnek tulajdonítják, felelőssé teszik a cselekedetért. A cselekvő ember számadási kötelezettséggel tartozik a cselekedeteiért, amelyeket tudatosan és szabadon hajt végre. A társadalmi normák határozzák meg a felelősséget, amelynek be nem tartása szankciókkal jár. A cselekedeteket befolyásolják a külső körülmények is, s ha a cselekedetnek negatív tartalma van, fontos az a kérdés, hogy tudatosan okozott kár jött-e létre, volt-e társadalmi-nyomás, vagy személyes érdek. Abban az esetben, ha a cselekvő nem felel meg a társadalmi elvárásoknak, releváns kérdés az is, hogy miként lehetne más formában megoldani a feladatot. A felelősség típusai közül meg kell említeni a retrospektív

³⁹ A kérdőívben a 2. kérdés az akarat fogalmával kapcsolatos. Ha vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne-e bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt?

348 válaszadó, 2 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	119	34,2%
Nem:	131	37,6%
Talán:	98	28,2%

– visszatekintő – felelősséget, amely a cselekedetekre és azok elmulasztására irányul. Másik típus az előremutató felelősség, amely jellege szerint partikuláris és meghatározott szerepkörre vagy feladatra vonatkozik. A partikuláris felelősség a jövő feladataira irányul (Heller [1994] pp. 86-104.). A jövőbeli cselekvéshez Kant „kategorikus imperatívusz” elvét alkalmazva (Kant [1998] pp.181-182.) „Cselekedj másokkal úgy, ahogyan kívánnád, hogy veled szemben cselekedjenek (Warburton)!” Ezt interpretálva mindig úgy kell eljárni, mintha ez a tevékenység új világot teremtené, amely világnak az adott cselekvés elve szükségszerű törvényévé válna. Eszerint úgy érdemes bármit tenni, ahogy a cselekvő személy elvárja, hogy vele is minden helyzetben mindenki hasonló módon viselkedjen.

A felelősség – szélesebb perspektívából – olyan társadalmi, politikai, erkölcsi, érzelmi értelemben értendő kötelezettség, amely alapján valamely jogi személy, testület vagy közösség valakiért, valamiért valamilyen elvárt számadási és helytállási kötelezettséget vállal. A jogi felelősség fogalmán belül büntetőjogi és polgári jogi felelősséget lehet megkülönböztetni. Ez lehet szerződés megszegéséért való felelősség (*kontraktuális*), vagy szerződésen kívül álló felelősség (*deliktuális*) (Szalma [2015] (pp. 335–353.)). A Polgári törvénykönyv a *kontraktuális* és a *deliktuális* károk felelősségét egymástól elkülönítve tünteti fel. A szerződések a gazdasági életben a hatékony működésnek a követelményévé váltak, így a szerződésszegés mint magatartás értékelése során a felróhatóság kérdésének vizsgálata másodlagos. A károsultat tekintve a reparáció szempontjából – amely a kártérítési rendszerben elsődleges funkcióvá vált – nem releváns kérdés, hogy menthető, vagy nem menthető okokból történt-e szerződésszegés. A károsultnak legitim igénye van a kártalanításra. Ez jelenik meg a Polgári Törvénykönyvben, amely szerint a kontraktuális károkozás esetén fő szabályként nem szükséges vizsgálni a felróhatóság tényét. Amikor a kimentési lehetőségek és a megtérítendő károk köre is részben eltérő – mint a szerződésen kívüli károkozás esetében –, ahol a felróhatóság a felelősség megállapításához szükséges kellék (Ptk. [2013] 6:144. § (1)). A különbözőség abból a szempontból figyelhető meg, hogy míg a szerződésszegésért való felelősség esetén a Ptk. szakít a felróhatósági követelménnyel, addig a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség továbbra is a károkozó felróhatóságán alapul. A kontraktuális károkozást időben és logikailag megelőzi egy már létező relatív szerkezetű jogviszony, a szerződés – a károkozó magatartás ennek a szerződésnek a megszegése. A deliktuális kártérítés esetén a károkozó magatartást megelőzően a károkozó és a károsult között nem létezik szerződés, egy abszolút viszony áll fenn, azaz mindenki köteles tartózkodni attól, hogy másnak kárt okozzon.

A disszertáció relevanciáját az a gazdasági szükségszerűség adja, hogy Magyarországon a piacgazdasági áttérést követően előtérbe kerültek a vállalkozásokban az első generáció váltásával kapcsolatos kérdések, és a vagyonok kialakulásával a családi vagyontervezés. Ezek megoldásának egyik eszköze lehet a bizalmi vagyonkezelés. A jogintézmény alkalmazására a vagyonrendelő elhatározásából kerülhet sor, akit azonban ebben elbizonytalaníthat a bizalmi vagyonkezelés létesítésével felmerülő kockázat, annak a kérdése, hogy a kiválasztott vagyonkezelő kellő felelősséggel, lojalitással és professzionális módon követi-e a szerződés előírásait. A vagyonkezelési szerződés szerint a vagyonkezelőnek a felelősségi és a helytállási kötelezettségeknek a szerződés időtartama alatt kell megfelelni, továbbá kártérítési garanciát is kell biztosítani. Az üzletszerűen működő bizalmi vagyonkezelő vállalkozás tőkekövetelményeit, biztosítékállítási kötelezettségét, a professzionális vagyonkezelés személyi feltételeket, technikai követelményeket jogszabály határozza meg, eljárási szabályok keretezik, tehát a felelősség jog által meghatározott. A nem üzletszerű vagyonkezelés esetén törvény által előírt hasonló feltételek nincsenek. Bármely jogi személy lehet eseti bizalmi vagyonkezelő. A bizalmi vagyonkezelés esetén kontraktuális felelősség áll fenn, mivel szerződés, azaz kötelmi jogviszony jön létre, amelyet írásba kell foglalni. A vagyonkezelő felelőssége a vagyonrendelő és a kedvezményezett felé érvényesül. A vagyonkezelő felelőssége és kötelezettsége dispozitív jogszabályi előírások szerint működik (Körmüves [2015] p.14.). A vagyonkezelő által kezelt vagyonnal kapcsolatos jogosultságokhoz kötelezettségek is társulnak, illetve a felek akaratából nevesített jogosultságok gyakorlása kötelezettségként is megjelenhet a szerződésben, amely kötelezettségek megszegéséért a vagyonkezelő felelősséggel tartozik. A vagyonkezelőnek felelőssége van abban az esetben is, ha az valamely törvényi előírás megszegéséből eredő kár következményeként merül fel, illetve a vagyonkezelés mint tevékenység nem megfelelő végzése miatt bekövetkező kár esetén, amely helytállási jellegű.

7.4. Együttműködés

Az együttműködés az emberi kapcsolatoknak az a formája, amikor az egyének arra törekednek, hogy az adott kapcsolatban együttesen hozzák létre a legnagyobb közös előnnyel járó helyzetet. A felek általában pozitív, kollektív függésben vannak egymástól. Az együttműködés közelebbi oka általában a megvalósítani remélt célok elérése, amelyeket kizárólag kooperáció révén lehet realizálni, külön-külön vagy egymás nélkül nem. Együttműködés a legkülönbözőbb interakciós kontextusokban kialakuló proszociális viselkedés. Kelley és Stahelski összefogásra hajlamos

személyek vizsgálatát követően megállapították, hogy az együttműködő személyek összetett emberképet alakítanak ki maguknak, és igen erős késztetést éreznek arra, hogy információkat szerezzenek partnereikről. Hisznek abban, hogy másokat is rá tudnak bírni az együttműködő minták követésére. A partnerségre való hajlam felismerése igen fontos lehet az olyan szerepek esetében, ahol emberekkel kell foglalkozni (Kelley-Stahelski [1970] pp. 66-91.).

A cél elérésének a feltétele megfelelő stratégia felállítása, amely az együttműködés kialakítására és fejlesztésére vonatkozik. Lehetséges olyan állapot is, hogy egy adott személy individuálisan is el tudja érni a kitűzött célokat, de a közös munka nagyobb hatékonyságot, biztonságot, szakértelmet, odafigyelést feltételez. A megfelelő stratégiát különféle együttműködési kompetenciák mint taktikai módszerek az adott helyhez, időhöz, szituációhoz, környezeti körülményhez, szereplőkhöz igazodó portfóliójának megfelelő kombinációja segítheti.

Daniel Goleman [1997] vezette be az érzelmi intelligencia fogalmát, és fogalmazta meg, hogy a siker, a sikeres együttműködés egyik nagyon fontos titka a fejlett érzelmi agyműködés, ami kibővíti a hagyományos értelemben vett intellektuális képességeket. Az individuum és más személyek érzelmeinek a megfelelő kezelése megkönnyíti az adott célok megvalósítását.

A bizalmi vagyonkezelés folyamatában meghatározó az együttműködés annak érdekében, hogy a vagyonkezelő és a vagyonrendelő képesek legyenek közös cél kijelölésére. Szükségszerű a pozitív interdependencia, amely szerint a jogviszonyban részt vevő ágensek között kölcsönös függőség áll fenn, azaz csak akkor lehetnek sikeresek, ha kooperálnak egymással. Ezt a függőséget a közös, fölérendelt cél, közös jutalom, a feladat megfelelő elosztása determinálja (Berta –Korpics [2019] p. 14.). A vagyonkezelőnek törekedni kell a szerződésben leírtak betartására, mivel jogviszony csak ebben az esetben felel meg a vagyonrendelő követelményeinek. A vagyonkezelő megszólíthat tanácsadókat, más szakembereket, szervezeteket, intézményeket a sikeres működés érdekében. A jogviszonyban fennálló konföderáció a gazdasági és társadalmi együttélés fenntartásához szükséges rendet és kiszámíthatóságot teremti meg a társadalom tagjai számára.

7.5. Összefoglalás

A bizalmi vagyonkezelés interiorizált feltételei fejezetben a bizalmi vagyonkezelés legfontosabb viselkedési feltételeit elemeztem. Niklas Luhmann megkülönbözteti a kis csoportokban, azaz a családban keletkező és a rendszer iránti, az ismeretlen, mások iránt kialakított bizalmat (Luhmann [1988] p. 99.). A jogviszony esetében a leírt tények alapján összegezni lehet, hogy a bemutatott viselkedési formák elengedhetetlenek és szükségesek az intézményrendszer működtetéséhez. Üzletszerű bizalmi vagyonkezelés alkalmazásakor a vagyon kezelését egy idegen végzi, illetve a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelés esetében jellemző a familiaritás megjelenése. Bármelyik forma elengedhetetlen feltétele a bizalom, amely *„a szabályszerű, becsületes és együttműködésre kész viselkedés elvárása egy közösségen belül, a közös normák alapján, e közösség más tagjai részéről.”* (Fukuyama [2007] p. 23.). A bizalom mellett megjelenik az akarat, a vagyonrendelő részéről és a felelősség, amely a vagyonkezelő elkerülhetetlen kötelezettségvállalását kell, hogy jellemezze. Az együttműködés az ágensek között válik szükségszerűvé. A kulturális különbségek miatt a bizalmi vagyonkezelés, illetve az ennek megfelelő jogintézmény fogadtatása minden országban különböző, de egyezőség mutatkozik abban, hogy a jogviszony kreatív megoldást jelenthet a társadalomban azoknak, akik valamilyen ok miatt szeretnék elválasztani a tulajdonjogot, a vagyon hasznosítási és felhasználási jogköröket a vagyon hasznának élvezetétől. Fukuyama gondolatait használva „durkheimi organikus szolidaritáshoz” hasonló állapotot lehet teremteni, amely egyfajta munkamegosztáson alapuló kapcsolatot hozhat létre a felek között. A jogviszony létrehozásának a lehetőségével a gazdasági és a társadalmi élet kontinuitása erősíthető.

8. A JOGVISZONY KOMMUNIKÁCIÓELMÉLETI SZEMPONTÚ MEGKÖZELÍTÉSE

„Die Grenzen meiner Sprache bedeuten die Grenzen meiner Welt⁴⁰.”

(Ludwig Wittgenstein)⁴¹

A magyarországi jogalkotásban hiánypótló intézkedésként került bevezetésre a bizalmi vagyonkezelési jogviszony, mivel a hatályba lépéséig megoldatlan volt a magánvagyonok védelmének és irányításának jogi koncepciója. A törvény kodifikálását több éves szakmai vita és előkészítési folyamat előzte meg, amelynek egyik fő kérdése az volt, hogy az alapvetően angolszász jogrendszerekre jellemző *trustok*, vagy a kontinentális jogrendszerekben elterjedt magánalapítványok⁴² mintájára alakítsák-e ki a hazai szabályozást. A 2014⁴³ és a 2019⁴⁴ óta hatályos törvényekkel mindkét jogintézményi forma alternatív módon képes biztosítani Magyarországon is több generáción keresztül a családi és magánvagyonok hatékony védelmét.

A jogtudomány területén a kommunikáció nem követi a közösségi média és az újmédia modern kihívásait. A szakemberek nem készültek fel a megváltozott új és Magyarországon hagyományokkal nem rendelkező gazdasági környezetre és az erős versenyhelyzetre, így kiemelt szerepe van a kommunikációnak, a marketingnek és a személyes imázsnak. Minthogy kevés jogi szakember rendelkezik pontos információkkal a bizalmi vagyonkezelésről, a jogviszony alkalmazását sem tudják ajánlani az érintetteknek. Abban az esetben, ha a jogi szakértők nem adják meg a törvényekből fakadó információkat, az ügyfél nem tudja, hogy mihez van joga, nem tud felelősen megbízást sem adni, sem a legális lehetőségek közül választani. Amint a 6.3. fejezetben kifejtettem a bizalmi vagyonkezelés gyakorlati alkalmazásának széles körű alternatíváit, látható, hogy egy bizalmi vagyonkezelési szerződés alapításához szükségesek lehetnek családjogi, társasági jogi, agrárjogi, szellemi alkotáshoz fűződő jogi, gazdasági jogi és egyéb ismeretek, de emellett a szakembereknek egyidejűleg

⁴⁰ Nyelvem határai a világom határait jelentik. Saját fordítás.

⁴¹ (Wittgenstein [2001])

⁴² A vagyonkezelő alapítványok rövid bemutatása a 15.4. fejezetben található.

⁴³ A bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvény

⁴⁴ A vagyonkezelő alapítványokról szóló 2019. évi XIII. törvény

mediátori szerepet is el kell látniuk. A bizalmi vagyokezelés interdiszciplináris jogviszony, amelyből következik, hogy a kommunikációt több szintén kell alkalmazni:

- Szakemberek egymás közötti kommunikációja.
- Különféle jogi pozícióban és eltérő ismeretekkel rendelkező szakemberek kommunikációja.
- Szakemberek és laikus érdeklődők kommunikációja.

Az egyes jogalkalmazóknak feladata, hogy megkönnyítsék a laikus ügyfelek, jogkeresők, megrendelők hozzáférését a jog adta védelemhez és az érdekvédelemhez. A jogalkalmazók feladata a jogi nyelv, a fogalmak és a jogintézmények közvetítése a köznyelvet beszélők számára olyan módon, hogy ne érezzenek kiszolgáltatottságot, félelmet, bizonytalanságot, s a megértési és tényleges döntési lehetőségeket ne zárják el éppen azoktól, akik érdekében a jogviszony létrejött. Ez tartalmi, kommunikációs és etikai feladatokat jelent. Az ügyvédek etikai szabályzatában olvasható, hogy az ügyféllel való kommunikáció általános jogalkalmazói követelmény, amelynek a teljesítése erőfeszítéseket igényel a szakmai szervezetektől és a jogalkalmazóktól (Tóth [2017]).

A jogviszony alkalmazásáról érdeklődő személlyel a kommunikáció hosszú időt igénylő feladat. Kiindulópont, hogy etikai okokból a jogalkalmazó ne a legegyszerűbbnek tűnő, konvencionális joggyakorlatra buzdítsa az ügyfelet, hanem arra tegyen javaslatot, ami a legjobb megoldást kínálja a problémájára. Ahhoz azonban, hogy a bizalmi vagyonekezelést javasolni tudja egy ügyvéd vagy más bizalmi vagyonekezeléssel foglalkozó szakember, alaposan ismerni kellene a jogviszonyt – ami nem jellemző a jelenlegi magyar ügyvédi rétegre. Ezt a megállapítást a kutatásaim során készült interjúk alapozzák meg⁴⁵. Ha az ügyvédek, a könyvelők és a banki tanácsadók valóban az ügyfél érdekeit tartják fontosnak, és érzik a jogviszonnyal együttjáró társadalmi felelősségvállalás kompetenciáját és az előnyeit, akkor az információátadás előremutató megoldáshoz vezethet a potenciális ágens számára.

⁴⁵ A kutatásaim során 2017-2018-ban készítettem huszonkettő mélyinterjút a jogviszonyt nem ismerő, ebből következően nem is alkalmazó jogászokkal. Ezek a kutatások az értekezésben nem kerültek elemzésre, de azon hipotézist igazolják az elkészült anyagok, hogy a kommunikációs stratégia szükséges a jogviszony népszerűsítéséhez.

A jogviszonyt ismerő szakemberekre azért van szükség, mert a bizalmi vagyonkezelés intézménye diszciplinaként a jogtudományra és a közgazdaságtudományra épül. A jogra, amely magatartási szabályok és azokhoz kapcsolódó egyéb magatartás-előírások, elvek, célmeghatározások összessége (Szilágyi [2014]), illetve közgazdaságtanra, amely a javak megtermelésével, elosztásával, értékelésével és fogyasztásával foglalkozik. Abban az esetben, ha a bizalmi vagyonkezelést szemléletként értelmezzük, mint konfliktuskezelési folyamat resztoratív vagy helyreállító szerepe válik hangsúlyossá. A jogintézmény arra hivatott, hogy fenntartsa az átalakulásra váró, vagy beavatkozás nélkül határozatlan időn belül megszűnő egyensúlyi állapot kontinuitását az adott családokban és vállalkozásokban. A jogi képviselő és a laikus ágens között a kommunikációs színtér a leginkább determináns, hiszen a vagyonrendelő jelöltnek a bizalmát szakember képes formálni, s ő az, aki meggyőző erővel tudja kommunikálni a gazdasági-jogi egyensúly fenntartásának szükségszerűségét.

A bizalmi vagyonkezelési jogviszony alapításakor olyan kommunikációs folyamat alakul ki, amely esetben információ áramlik egyik helyről a másikra. A kommunikáció értelmezése a bizalmi vagyonkezelési jogviszony vizsgálatakor különféle kommunikációs iskolák felfogása szerint történhet. A különböző kommunikációs modellek csoportosíthatóak úgy, hogy a jelentések közül melyiket tekintik alapvetőnek: hogyan, miképp lehet a kommunikációt kategorizálni (Demeter [2012] pp. 181-188.). Lehetséges rendszerezési forma az is, hogy mit tekintenek a kommunikáció fogalom központi kérdésének. A tranzakciós aspektus egyirányú folyamatokkal, az interakciós modell kétirányú folyamatokkal foglalkozik. A participációs felfogás a komplett kommunikációt cselekvésként értelmezi.

8.1. A kommunikáció tranzaktív felfogása

A tranzaktív felfogás a kommunikációt egyszerű információáramlásnak tekinti az adó és a befogadó között. A befolyásoló tényezők beépítése csak részleges a Ralph Hartley, Claude Shannon és Warren Weaver által képviselt modellben (Fodor-Kriskó [2014]). A tranzaktív felfogást a társadalomtudományokra jellemzően Roman Jacobson alkalmazta.

A feladó tevékenysége a kommunikáció, a feladata, hogy az információ eljusson a címzetthez, ugyanakkor kizárt a befogadó választási és döntési lehetősége, a tartalmak szabad értelmezése, a tartalmak befogadásával kapcsolatos kritikai viszonyulása. A tranzakciós felfogás esetében a

jelkibocsátó és a jelbefogadó kölcsönösségi folyamat a meghatározó. Jellemző az emberi kommunikációra az intencionalitás, a szándék, a másik személy tudatának és viselkedésének a befogadása. A befogadó részéről szükségszerű az üzenet dekódolása és értelmezése.

Ha a tanulmány tárgyát, a bizalmi vagyonkezelést vizsgáljuk a tranzaktív kommunikációs felfogásra alapozva, akkor a ki kommunikál kérdésre több szempontból adható válasz. Jelentheti az üzenet küldőjét, aki lehet egy szakértő, de meghatározó szempont lehet a szakirodalom, vagy közmédiában megjelent cikkek, s ebben az esetben kérdés, hogy az adott feladót, tehát médiumot ki irányítja, illetve médium esetében ki a tulajdonos. A mit közöl kérdés tartalma az üzenetek tulajdonságára vonatkozik, hogyan reprezentálják – jelen esetben – a bizalmi vagyonkezelést mint jogviszonyt. A téma szempontjából meghatározó az a kérdés is, hogy a kommunikáció a társadalom melyik gazdasági rétegét helyezi fókuszba, milyen módon nyilvánul meg az ábrázolás. A milyen csatornán kérdés jelen esetben vonatkozhat a szakemberrel történő kommunikációs csatornára, illetve a tömegkommunikációs médium kiválasztására. A második esetben determináns, hogy mekkora közönséget ér el és hogyan jelenik meg az üzenet – pozitív vagy negatív felhanggal (McQuail [2003] pp. 54-55.). A bizalmi vagyonkezelés esetén a verbális kódok a gyakoriak, de érdemes rátekinteni a kiválasztott médiában megjelenő cikkek vizuális megjelenésére is. A kinek kérdéssel a befogadók köre határozható meg. A célcsoport jelen esetben fontos, mivel a bizalmi vagyonkezelés felhasználói köre korlátozott, a célcsoport nem az egész társadalomra vonatkozik, hanem a társadalom gazdasági szereplőinek egy meghatározott részére. A milyen hatással közöl kérdés nem tartozik szorosan a kommunikációelmélet keretei közé, ugyanakkor az érintett szakemberek számára a legfontosabb topik. A kommunikációs vizsgálat során a keresendő válasz, hogy miért, milyen szempontok szerint és milyen feltételek között képes hatást gyakorolni a megszerzett információ a bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatban a befogadók megfelelő csoportjára. Az elméletek szempontjai szerinti kérdés, hogy a befogadókhoz megfelelő módon juttatja-e el a jogviszonyról alkotott üzenetet, megérti-e a befogadó réteg az üzenet jelentését, tartalmát, motiválttá teszik-e a rászoruló embereket arra, hogy ezt a szolgáltatást igénybe vegyék, a jogviszonyt használják (McQuail [2003] pp. 54-55.).

8.2. A kommunikáció interaktív modellje

A kommunikáció az interaktív felfogás szerint nem csupán információk közlése, hanem olyan sajátos interakció, amelyben a felek közös cél elérésére törekednek. Ez a kölcsönhatás összefüggésben van a kooperációval, amelynek következtében korábban nem létező eredmény jön létre, ésszerű és hasznos hajtó kapcsolatra ösztönzés érzékelhető (Fodor-Kriskó [2014]). Ez lehet közös szemlélet, vagy valamiről hasonló nézet kialakítása (Béres-Horányi [2001]).

A bizalmi vagyonkezelésről az ismeretek átadása az érdekelt személyeknek napjainkban még csak szűk keretek között valósul meg, mivel a jogviszony meghonosodása még nem jellemző. A jogviszony a résztvevők, azaz a vagyonrendelő és a vagyonkezelő – esetleg a protektor – közös cselekvésével kezdődik, ennek következtében jön létre az eredmény: a szerződéses jogviszony. A tényleges kommunikáció általában nem határozott elképzeléssel és megbízással kezdődik, hanem a jogviszony megismertetésével. Az új tudásanyag közvetítése az érdeklődők számára a szakemberek kompetenciája és feladata. Erre azonban napjainkban még nincs irányított, kialakult gyakorlat, mivel Magyarországon kevés a képzett szakember. Ha létrejön a jogviszony, s a vagyonrendelő megbízza a vagyonkezelőt, olyan interakció kezdődik, amely létrehozza az ésszerű és hasznos hajtó állapotot. A bonum nem csak gazdasági szempontból értendő, társadalmi hatása is lehet a jogviszonynak, ha a cselekvések és a magatartásszabályok értékteremtéssel járnak.

A transzmissziós megközelítés az információátadáson alapul, az interakciós szemlélet az ágensek közötti együttműködés során végrehajtott aktusok sorozataként leírható információcserén. Ezek a modellek nem képesek a helyzet teljes elemzésére, bemutatására és értékelésére. A participációs kommunikációs modell használatával érhető el, hogy a korábbinál teljesebb képet lehessen alkotni a cselekvésről és a cselekvésben résztvevőkről. Tágabb rálátást jelent, komplexitást, amelynek az eredménye a kommunió, s ez a tudásközösség⁴⁶ önmaga teljességében képezi a kommunikációt. Ez tágan értelmezhető, hiszen nem csak tudások vannak

⁴⁶ A tudásközösségek nem csupán akadémiai, vagy elméleti tudósokból álló csoportokat ölelnek fel. A nemzetközi szervezetek működésében lehet találkozni speciális tudással vagy képzettséggel bíró, de a gyakorlat terén is meghatározó szerepet játszó szakmai csoportokat, amelyek szintén a tudásközösségek csoportjába tartoznak (Davis Cross [2013] pp. 137-160.)

benne, hanem több egyéb attitűdöt is magában hordoz – hiedelmeket, érzelmeket, tapasztalatot. A participációs modell a közösségi részvételt ábrázolja, ezenkívül tudásszociológiai többletet is ad, amelynek segítségével és vizsgálatával túlléphetünk a jog- és a közgazdaságtudomány korlátaiban.

8.3. A participációs modell koncepciója

A kommunikáció teóriájának participációként történő értelmezése esetén a participáció a közösségben való részvétel stratégiájára és kritériumaira utal (Horányi [2007] p. 14.). A közös, kommunikatív cselekvést a probléma felismerése, majd megoldása motiválja. Ez függ a résztvevők felkészültségétől és a cselekvésre ösztönző késztetésétől. A kommunikáció participációs felfogása alapján minden egyes létrehozott bizalmi vagyongazdálkodási jogviszonyról elmondható, hogy participatív, mert közösségi részvétel történik a jogviszony megvalósítása esetén. Ám egyidejűleg önmagára a kodifikált jogintézményre is vonatkoztatható a kommunikáció participációra alapozott elmélete, hiszen magához a törvényalkotáshoz is fűződnek kommunikációs problémák. Ennek alapvető oka a különféle jogcsaládok azaz a kontinentális és a *common law* találkozása, illetve a jogviszony tulajdonjogi szempontjainak újszerűsége. A jogcsaládok megkülönböztetésének az alapja a jogrendszerek kialakulása, struktúrája, és az általánosan elfogadott jogi, mindenekelőtt jogszabály-értelmezési módszerek (Szilágyi [2014]), amelyekből fakadó problémák megmutatkoznak a bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony befogadásában is. Ugyancsak jelentős nehézséget okoz a pénzügyi háttérintézmények jogviszonnyal kapcsolatos működésének a megvalósítása, amely a nem üzletszerű bizalmi vagyongazdálkodásra vonatkozóan eddig nem valósult meg.

A kommunikáció participációs értelmezése szerint a kommunikatív állapot a probléma felismeréséhez és megoldásához szükséges releváns felkészültség – tudás, hiedelmek, szokások – egy lehetséges helyét jelenti az ágens számára, aki felismeri és megoldja a problémát. Ezt nevezzük az ágens világának egy lehetséges állapotának. A participáció kifejezés eredetileg – és a társadalomszervezésben manapság is – olyan folyamatot jelöl, amelyben egyének vagy csoportok összegyűlnek, hogy kommunikáljanak, interakcióba lépjenek egymással, információt cseréljenek vagy ismereteket halmozzanak fel bizonyos témákkal, problémákkal, döntésekkel kapcsolatban, s hogy a döntéshozatalban, a problémamegoldásban közösen vegyenek részt (Horányi [2007] p. 14.).

A disszertációban a participációt paradigmaként értelmezzük, s a vizsgálatok arra irányulnak, hogy milyen módon kapcsolódik a bizalmi vagyonkezelés alapvető fogalmaihoz, résztvevőihöz, eseményeihez. A vizsgálatokhoz tartozik, hogy hogyan értelmezhető az egymással kommunikációs aktust folytató ágensek kölcsönös részesedése a felkészültségekben, amelyek szükséges feltételei a sikeres (emberi) problémamegoldásnak (Horányi [2007] p. 14.).

8.3.1. Probléma

A probléma szó fogalmán a megoldásra váró elméleti és gyakorlati kérdés érthető (Magyar Értelmező Kéziszótár; [1972] p. 1125.). A dolgozat tárgya a bizalmi vagyonkezelés: egy vagyon vagyonkezelő által történő kezelésére és tulajdonjogára vonatkozó jogviszony. Ez a magyar gazdasági életben és joggyakorlatban az újdonság erejével hat, és hiánypótló szerepet tölt be. Utalva az előzményekre, Magyarországon 2014 óta alapítható jogviszony és a nemzetközileg is általánosítható elvek között korrespondencia figyelhető meg⁴⁷. Az ágensek nem feltétlenül gondolnak és élnek az alternatívaként megjelenő bizalmi vagyonkezelés lehetőségével, mivel nem megfelelő a jogviszony kommunikációja és menedzsmentje, így nem épülhetett még be a köztudatba a jogviszony alkalmazásának az alternatívája.

A bizalmi vagyonkezelési jogviszonyra vonatkozó törvényt egy probléma megoldása érdekében kodifikálták. A probléma: a posztszocializmus idején elkezdődött vagyonosodási folyamat következménye, a vagyonátörökítés módja. A szocializmus idején – mivel nem alakultak ki jelentős vagyonok – nem volt gyakorlat a vagyonátadásra és a vagyonelkülönítésre. Így nem alakult ki az a pénzügyi kultúra Magyarországon, amely interdiszciplináris megközelítést igényel, fejlesztése minden társadalmi csoport együttes érdeke, hiszen közös fellépés esetén a siker predesztinálható. A nyugat-európai példák mutatják, hogy ezekhez a gazdasági folyamatokhoz legális jogviszony is szükséges. A bizalmi vagyonkezelés

⁴⁷ A jogviszony használható lenne a külföldön található magyar vagyonok kezelésére is, amelynek a becsült értéke 2017-ben 2800 milliárd forint (S.N. [2017. 02. 16.]), ennek ellenére a nemzetközi automatikus információcsere kiépítése és a banktitok leépítése érdekében kötött szerződések után az említett összegeket becslések szerint Európán kívül helyezik el, nem Magyarországon (S.N. [2015. 05. 14.]).

törvénybefoglalásához az angolszász jogrendszer szolgált mintaként, a 2019 óta hatályos vagyonkezelő alapítványhoz (15.4. fejezet) a kontinentális jogrendszer volt irányadó.

A bizalmi vagyonkezelés esetén a vagyonrendelő a vagyon tulajdonjogát átruházza a vagyonkezelőre. Bár sok esetben segítő jellegű lenne a jogviszony, ennek ellenére gyakran jelenik meg értelmezési problémaként a tulajdonjog átruházása egy idegen személy vagy társaság részére. Ez akkor is dilemmát jelenthet, ha egyidejűleg létrejön egy szerződéses jogviszony, amely garantálja az előre meghatározott teljesítési módokat. Rendszerint megjelenik a félelem és a bizalmatlanság a vagyonrendelő esetében, amely pszichikus szignifikációként mutatkozik meg (Horányi [2007] p. 252.), azaz emocionálisan negatív jelentésháttér figyelhető meg.

A tömegkommunikációs médiumokban megjelenő negatív konnotációjú cikkek a befektetők újdonságtól meghátráló attitűdjét erősítik fel. A multifunkcionális jogintézményt nem használják a gyámság, gondnokság kiegészítéseként sem, pedig a szociális együttműködés keretében innovatív társadalmi modell kialakítása valósulhatna meg. Ennek részletes leírása a 6.3.9. fejezetben található. Emellett a magyar gazdaság legnagyobb próbatétele a következő évtizedben a hazai kis- és közepes családi vállalkozásainak a generációs vagyontranszfer professzionális ügyintézése, mivel Magyarországon 72 000 vállalkozásban a tulajdonos elérte az 55 éves kort (Hunyor [2018. 07. 06]).

A bizalmi vagyonkezelési jogviszony intézményesült formája társadalmi jelentőségű lenne megfelelő alkalmazás esetén. Ahogyan az a dolgozat kultúrtörténeti fejezetében olvasható, a vagyonfelhalmozás és átörökítés kultúrája a szocializmus időszaka alatt nem alakulhatott ki, a gazdasági kultúra ezen szegmense lassan fejlődik a ma már posztszocialista országokban, így Magyarországon is. Ennek következtében a jogintézmény egyfajta kapitalista szemléletét az ágensek nem képesek rövid időn belül elsajátítani. A generációs vagyontranszfer sikertelenségének a problémáját is leginkább humán tényezők okozzák. A családi vállalkozások jellemzője, hogy az alapító a céget saját karizmája köré építi fel. Nehezen adja át a vállalkozást olyan személynek, akinek bár lehetnek innovatív ötletei, de a céget esetleg más módon szeretné vezetni. A cégben dolgozó emberek az új vezetőket feltételekkel fogadják el, olykor elutasító magatartást tanúsítanak. A kialakult szokások szerint a vállalat alapítóját keresik meg gondjaikkal, javaslataikkal. A problémákat emiatt gyakran az alapítónak kell közvetítenie az új vezető felé, ami konfliktust idézhet elő. További problémát jelenthet a családi vállalkozások

esetén, hogy a következő generáció a családban nem feltétlenül felkészült a működő cég vezetésére, nem alkalmas rá, vagy egészen más irányban szeretné az életét folytatni.

Ugyancsak nagyon jelentős probléma és visszahúzó tényező, hogy a Magyarországon található bankcsoportok, amelyeknek a száma: 30, nem készültek fel a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelés pénzügyi vagyonának és a hozamainak a kezelésére (Portfolio [2020]). Egyetlen hazai bank sem teremtette meg annak a lehetőségét, hogy a nem üzletszerű vagyonkezelő egy bankban a törvényes előírásoknak megfelelően elkülönítetten tudja kezelni a vagyonkezelésbe adott összegeket és az esetleges hozamokat. A leírt probléma alapján arra lehet következtetni, hogy a pénzügyi szektor sem segíti elő a jogviszony intézményesülését, a professzionalizálódás irányában nem nyújtanak segítséget.

A bizalmi vagyonkezelés olyan jogintézmény, amelynek az alkalmazása a vagyonrendelőben kérdéseket generál a tulajdonjogi viszonyok miatt, ugyanakkor a jogviszony alkalmazásának elvetése szintén problémás helyzeteket idézhet elő. A probléma identifikálásához és eliminálásához szükséges az ágens felkészültsége. A kritikus különbség megszüntetése a jelenlegi állapot és a kívánatos állapot között a probléma megoldását feltételezi. A laikus közönségnek szóló objektív médiatartalmak és információk elősegítenék az ágensek világképének alakítását és a fennálló dilemmák megszüntetését.

A jogviszony alkalmazását leginkább meghatározó probléma, hogy társadalmunk értékszerkezetét egymás iránt és a közintézmények iránt is alacsony szintű bizalom jellemzi, amit csak viszonylag lassan lehet megváltoztatni. A társadalmi szintű felemelkedés építőköve a bizalom, s ez előfeltétele a modern, versenyképességre törekvő gazdaságnak és a harmonikus együttélésre törekvő társadalomnak. A jogviszony a gazdasági növekedés alternatív lehetőségét hordozza magában, amelyet a jogintézményhez fűzött korreláció és legitimitás normái erősíthetnek (Boda [2013] pp. 69-83.). A bizalmi vagyonkezelés intézményi feltételei adottak, a jogi és gazdasági működést modellezve lehet érdekelté tenni az érintett ágenseket a törvény által rögzített gazdasági célok megvalósításában.

8.3.2. A bizalmi vagyonkezelés mint intézmény

Az intézmény szó fogalmának kétféle meghatározása létezik. A jogi értelmezés szerint közösségi célra létesített, személyi kerettel rendelkező társadalmi vagy állami szervezet (Pete – P. Szilczl [2007] pp. 17-18.). A második, társadalomtudományi és szociológiai értelmezés szerint a társadalomban érvényesülő szabályok, törvények, amelyek, az egyének cselekedeteit irányítják és koordinálják (Pete – P. Szilczl [2007] p. 17.). A társadalomban lezajló tevékenységek és viselkedésmintázatok intézményesített formában jelennek meg, értéket képviselnek. Az értékek determinánsak, ebből következik, hogy szokásjogot delegálnak. A változásokkal szemben rezisztens magatartás a jellemző, s egyidejűleg emócióval telített (Pete – P. Szilczl [2007] p. 19.).

A bizalmi vagyonkezeléshez hozzárendelhető az az értelmezés, hogy a társadalomban kialakult rendszerforma, szokás, amely kultúrtörténeti háttérrel rendelkezik. A bizalmi vagyonkezelés esetében a szerződést meghatározó, a feltételeket előíró jogszabályokról, törvényekről van szó, ugyanakkor a tevékenység gyakorlása dologi formát ölt, mivel a vagyon bármely alakja megjelenhet a bizalmi vagyonkezelési konstrukcióban dolgokként, jogokként és követeléseként. A vagyonkezelés időtartama alatt az intézmény használata és hasznosítása nem tiltott, csak a használatot a vagyonkezelő koordinálja, aki a szerződés következményeként a tulajdonosi pozíciót tölti be. A használatból vagy hasznosításból származó eredmények és bevételek a bizalmi vagyonkezelésben megnevezett kedvezményezettek javára történik. Ez a folyamat gyakran előnyökkel jár. Az intézményesülés akkor jöhet létre, ha az ágensek rádöbbennek a bizalmi vagyonkezelés privilégiumaira, és tudatosítják a társadalmi fejlődéssel járó pozitív externáliákat, amelyek diverzifikációval és integritással járnak együtt.

Intézményes forma jellemző azon ágensek közösségére is, akik számára a bizalmi vagyonkezelés egyfajta viselkedésmintázatot jelenthetne vagy jelent. Ehhez a közösséghez azok az emberek kapcsolódhatnak, akiknek az identitásuk formálásának következtében az egyéni és a társadalmi érdekek azt diktálják, hogy az alkalmazott jogviszony előremutató normát teremtsen. Mead amerikai szociálpszichológus a közösség szerveződésének egyik legfontosabb biztosítékát az intézményekben látta (Mead [1973] p. 328.). A közösség akkor alakul ki, ha hasonló élethelyzetek jönnek létre, s erről a társadalom tagjai kommunikálnak. A kommunikáció következtében a cselekvési módokat a befogadó is előhívja magában. Közös

reakciók formálódnak, s ezek egyfajta reakciósorozatot indítanak el, amely az intézmények fejlődéséhez vezet. A társadalom intézményei tehát a csoport- vagy társadalmi cselekvés szervezett megnyilvánulásai, amelyek szervezete lehetővé teszi, hogy a társadalom egyes tagjai megfelelően és társadalmi vonatkozásban olyan módon cselekedhessenek, amely arra utal, hogy átveszik a többieknek ezekkel a tevékenységekkel szembeni attitűdjét” (Mead [1973] p. 328.) Durkheim teóriája szerint a társadalom intézményei a szocializáció folyamatában épülnek be az emberek tudatába. Egy új intézmény kialakulásához megismerés, akarat, elfogadás, elsajátítás és bizalom szükséges (Pete – P. Szilczl [2007] pp. 17-18.). A bizalmi vagyonkezelés megismerése, alkalmazása is vélhetően intézményesített módon fog elterjedni azon természetes és jogi személyek esetében, akik számára a szabályrendszer előremutató megoldásokat teremt és jóhiszeműséggel viseltetnek a jogviszony nyújtotta lehetőségek iránt. Az állami szerepvállalás elősegítené az intézményesülést, mivel kialakulhatna egy olyan bizalom a jogintézmény irányába, amely a jövőre irányuló várakozást és az elvárt módon történő működésbe vetett hitet erősítené.

8.3.2.1. Jogintézmény

Jognak azt a diszciplinát nevezzük, amely a szokások és a közösségi együttélés szabályait rögzíti, amelyek a közösség viselkedésére, együttélésére kötelező jellegűek. A betartását hatóság ellenőrzi. A jog intézményként a normatív rend előírásait tartalmazza, a résztvevők ügyleteinek a szabályozását végzi. Az intézmény az államhoz kötődik (Pete – P. Szilczl [2007] p. 63.). A bizalmi vagyonkezelés jogintézmény. A jog mint tudományág, rögzíti azokat a szokásokat és szabályokat, amelyeket a közösség tagjai elfogadnak és önmagukra vonatkoztatva érvényesnek tekintenek. A törvény a normatív rend betartását és betartatását szavatolja a társadalom tagjainak. A jog intézménye a szimbolikus fakultáshoz tartozik, a létező világhoz illeszkedik (Pete – P. Szilczl [2007] p. 63.). Ez azzal magyarázható, hogy a jelentés, azaz a szignifikáció területén konstituálódás jön létre és a létező világ egy részletét képezi. Mindez a tényállásokat tükrözi. A disszertáció témája szempontjából a Hágai Egyezmény adott a nemzetközi civiljogi jogrendszerek esetében általános keretet a *trust* elismerése tekintetében. Iránymutatást bocsájtottak ki arra vonatkozóan, hogy milyen jogi konstrukció szükséges ahhoz, hogy egy *trust* a nemzetközi normák szerint elismert és elfogadott legyen. A kiindulási pont – a bizalmi vagyonkezelés – origója az angol jogintézmény, amelynek részletes ismertetése az 5. fejezetben olvasható, kultúrtörténete a feudalizmus kora óta kontinuitást mutat. A

magánjogviszonyhoz tartozó bizalmi vagyonkezelés a jogviszonyban részt vevő ágensek kapcsolatát foglalja szerződésbe, de nem mindig csak a jogviszonyban szereplőket érinti, bizonyos esetekben társadalmi következményekkel és felelőséggel is társul. A jogviszony létrehozásához tartozó szintén a bizalmi vagyonkezelési szerződés alapításához a jogkövetés kapcsán az előírások szerint igénybe kell venni közjegyző vagy ügyvéd szolgáltatását.

A bizalmi vagyonkezelés megítélése nem egyértelmű és nem elfogadott. Magyarországon a megvalósított privatizációs folyamat és a külföldi befektetések következtében megállapítható, hogy a magántulajdonban lévő vagyon jelentősége megnövekedett, és meghatározóvá vált a magyar gazdasági életben. Ennek a folyamatnak szükségszerű velejárója a magánvagyon eseti vagy tartós kezelése és szabályozása, amely a bizalmi vagyonkezelési jogviszony alapításával, az ágencia részvételével és közreműködésével valósítható meg.

8.3.2.2. Gazdasági intézmény

Gazdasági tevékenység az a több szakaszos körfolyamat, amely magába foglalja az anyagi javak termelését, elosztását, cseréjét és fogyasztását (Kislexikon), a társadalmi tevékenységek rendszerében a felsorolt tevékenységek folyamatainak az összessége és ezeknek a színtere. A színtér a környezetre vonatkozik, ahol a tevékenység lezajlik (Pete – P. Szilczl [2007] p. 97.).

A bizalmi vagyonkezelés olyan intézmény, ahol gazdasági tevékenység megy végbe, emiatt a világ szimbolikus fakultásához is sorolható. A formális racionalitás jellemző a jogintézményre, mivel az értékek mellett megjelennek az etikai összetevők is, mint bizalom, felelősség, lojalitás, együttműködés. A bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyonnak értéke van, ami pénzösszegben kifejezhető. Ez a vagyon értékek felhalmozása útján jött létre. Abban az esetben, ha a bizalmi vagyonkezelést mint gazdasági intézményt szignifikációként értelmezzük, a vagyonkezelésbe adott tárgyak – cég, ingatlan, egyéb dolgok – mint szignifikátum, ezeknek az értéke – mint szignifikáns – között létesít kapcsolatot. A vagyonkezelésben részt vevő ágensek gazdasági szignifikációként funkcionáló tevékenységben vesznek részt, amely célracionális cselekvés. Fő célja a vagyon fenntartása, s a jogügylet létrehozása gazdasági megfontolások alapján. Nem az ár a determináns, hanem a vagyon megtartása, gyarapítása és a szerződésben meghatározott feltételek szerinti átadása a kedvezményezetteknek. A gazdasági szignifikációt legitimálja a vagyonrendelő és a vagyonkezelő között létrehozott szerződés és a vagyon átadása a

vagyongazdálkodónak. Abban az esetben, ha a vagyongazdálkodó az elvárásoknak megfelelően dolgozik, a bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony fennáll. Ha nem felel meg az elvárásoknak, a vagyongazdálkodó vagy a kedvezményezett új szereplőt kérhetnek fel a vagyon kezelésére. A vagyongazdálkodó felkészültsége meghatározó, hiszen, ha aktívan működik közre a szignifikálásban, a rá bízott vagyont megfelelően kezeli, a vagyongazdálkodó és a kedvezményezett elégedettségét váltja ki, s a létrehozott jogviszony a szerződésben meghatározott időtartamig működhet az irányításával.

8.3.3. A bizalmi vagyongazdálkodás színtere

„Színtérnek nevezhető a participációs modell értelmezése alapján konvencionális értelemben minden olyan hely, ahol egy esemény megtörténik, vagy esetleg nem jön létre, illetve ahol dolgok megtalálhatók, vagy ahonnan hiányoznak. A színtér mindig az ágenshez kötött. Ennek következtében a színtér az a hely, ahol az ágens ágensként van jelen” (Domschitz – Hamp [2007] p. 102.).

A bizalmi vagyongazdálkodás esetében a színtér keretét az elkészített szerződés adja. Ebből egyértelmű, hogy kik a jogviszony ágensei és milyen szerepet töltenek be. A szerződés a vagyongazdálkodó saját világát közvetíti. Minden egyes szerződés más és más világot mutat be, hiszen a vagyongazdálkodó ágenseknek a saját világát, felkészültségét tükrözi, s ez függ a vagyongazdálkodó korától, a társadalmi státuszától, a gazdasági helyzetétől és a kulturális felkészültségétől. A kialakult szituáció a felkészültség, amely a probléma megoldására használható. A bizalmi vagyongazdálkodást alapító ágens a problémájának felismerése miatt hozza létre a jogviszonyt. A probléma függ az ágens élethelyzetétől. A 6.3. fejezetben leírt gyakorlati alkalmazások bemutatják, hogy melyek a leggyakoribb esetek, amelyekre az ágensek használhatják a jogviszonyt. A felismerést követi a vagyongazdálkodó és a kedvezményezett kiválasztása, a szerződések előkészítése és megkötése, majd a vagyon átadása a vagyongazdálkodónak. A vagyongazdálkodó ágens az adott problémát individuálisan, felkészültsége szerint képes megoldani (Domschitz – Hamp [2007] p. 120.). A gyakorlati esetek azt mutatják, hogy a probléma megoldásához több ágens közös munkájára, együttműködésre van szükség, tehát a vagyongazdálkodó mellett megjelenik a vagyongazdálkodó. A vagyongazdálkodó úgy választja ki a vagyongazdálkodót, hogy hisz annak megfelelő felkészültségében, bár ezt nem egyszerű megítélni vagyongazdálkodás esetében, hiszen a vagyon gyakran több komponensből áll. Ahhoz, hogy a

feladatot megfelelő módon tudja végezni, szükséges az ismeretek átadása, az eszmecsere. A jogviszony kialakításakor ajánlott egy külső megfigyelőt is igénybe venni, ez az ágens lehet a protektor. A külső ágens alkalmazható a problémafelismerésre, amely a vagyonkezelő tevékenységére vonatkozhat. A vagyonkezelő ugyanis nem minden esetben rendelkezik megfelelő ismerettel a vagyonrendelővel vagy a kedvezményezettekkel kapcsolatban. Megoldásai, cselekedetei bár az objektív elvárásoknak megfelelnek, nem minden esetben elfogadhatók a vagyonrendelő és a kedvezményezettek számára. A protektor általában ismeri a vagyonkezelő és a vagyonrendelő felkészültségét, azokról objektíven tud beszámolni a vagyonkezelőnek, segítségével a tévedéseket, problémákat könnyen meg lehet oldani. Mivel a törvény szerint a vagyonrendelő nem adhat utasítást a vagyonkezelőnek, ezért a protektor kommunikációs tevékenysége fontos és előremutató lehet a jogviszony szempontjából.

Abban az esetben, ha az ágensek elkezdnek közösen gondolkodni a probléma megoldásán, ha kommunikálnak egymással, az ágensek koalíciója lép fel. A kommunikációs aktus segítségével az ágensek növelik a felkészültségüket és a tudásuk felhasználhatóságát (Domschitz – Hamp [2007] p. 132.). A vagyonkezelő gazdasági tevékenysége a vagyonrendelő számára a problémamegoldó felkészültség biztosítása. Azt a feladatot, ami a vagyonrendelő számára kora, cselekvőképessége vagy egyéb okok miatt nem kívánt tevékenység, a vagyonkezelőnek kell elvégezni helyette. A színtérnek ez a típusa a problémát felismerő és megoldó ágensek találkozása, amely a vagyonkezelő esetében relatív önállósággal rendelkező, önálló döntéseket hozó, a környezeti hatásokat figyelő, szakmai rátermettséget mutató felkészültséget pozicionál. Munkája, tevékenysége és kommunikációja elősegíti, hogy a jogviszonyban szereplő ágensek közös, kölcsönös felkészültsége determinálja a jogviszonyt, amikor a vagyonrendelő saját világa összerendeződik a másik ágens saját világával. Ez az összerendeződés az alapja a hosszútávú együttműködésnek, amelyet segít a közös és a kölcsönös tudás, felkészültség és a szimbiózis.

8.3.4. Ágens

A kommunikáció ágensei olyan egységek, amelyeket funkciójukban el lehet különíteni a kommunikációs történetekben. Közöttük kommunikációs viszony alakul ki (Horányi – Szabó [2007] p.175.). Davidson leírása szerint akkor nevezhető egy személy ágensnek, ha intencionális cselekvést képes végezni, azaz egy esemény vagy cselekvés okozójának

tekinthető (Horányi – Szabó [2007] p. 178.). Az intencionalitás ebben az esetben a valamire irányultságot feltételezi (Horányi – Szabó [2007] p.179.). Az ágens törekszik arra, hogy cselekedetei közben az önmaga számára legkedvezőbb alternatívát válassza ki (Horányi – Szabó [2007] p.183.). Az ágenseket Newman a tudásfolyamatok szerint csoportosította (Horányi – Szabó [2007] p. 184.). Individuális ágens, aki a változás aktivistájaként prototipikus szerepet lát el, az automatizált ágens, aki a műveleteket egyidejűleg és kizárólag önműködő, automatizált módon képes megoldani és kollektív ágensnek nevezhetők azok a heterogén személyek, amelyeknek a viselkedés-mintázatai és érdekei eltérő jelenségeket mutatnak. Kurt Lewin a kollektív ágens helyett az absztrakt ágens fogalmát alkalmazta, amelyen a kapuőr vagy véleményvezér szerepet értette (Horányi – Szabó [2007] p. 184.). A véleményvezér politikai vagy gazdasági témákban vállalhat fel szakértői feladatokat, a jogviszony esetében a bizalmi vagyonkezelő szakemberek, a jogviszony alapjait ismerő ügyvédek, vagy befektetésekkel foglalkozó pénzügyi szakemberek tölthetik be ezt a szerepkört (Horányi – Szabó [2007] p. 186.).

8.3.4.1. Vagyonrendelő

A vagyonrendelő individuális ágens, mivel valaminek a kauzális szereplője. Cselekvése a jogviszony esetében egyetlen cél eléréséhez köthető, a bizalmi vagyonkezelési szerződés megalapításához. Az általa végrehajtott cselekvés nem igényli más ágensek hozzájárulását, sokkal inkább az együttműködést (Horányi – Szabó [2007] p. 197.). Nélküle a bizalmi vagyonkezelési jogviszony elképzelhetetlen, mivel ő az alapítója, a jogviszony „ura”. Mint jogalany személyét a Polgári Törvénykönyv nem részletezi, és a cselekvőképességen kívül semmiféle korlátozást nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy ki lehet vagyonrendelő.

Egyidejűleg több vagyonrendelő esetében kollektív ágensek csoportja jön létre, mivel közösen hozzák létre a bizalmi vagyonkezelői szerződést. Jellemző a házastársi közös vagyon, rokonok örökölt közös vagyona vagy adott apport közös tulajdona, valamint a közös vállalkozás esete. A vagyonrendelés során, a kezelt vagyon tulajdonjogának átruházásakor a vagyonrendelők a szerződés kötelezeti pozícióját foglalják el. Kötelezettség a tulajdonjog-átruházáshoz szükséges jognyilatkozatok megtétele, az ingó vagyontárgy birtokának átruházása, az eredményes vagyonkezeléshez szükséges információk átadása a vagyonkezelő részére.

Vagyonrendelői oldalról javallott az egyetemlegesség helyett a jogosulti egységesség alkalmazása, a vagyonrendelők belső viszonyát célszerű külön megállapodásban szabályozni.

A vagyonrendelő jogai korlátozottak. Ellenőrizheti a vagyonkezelőnek a vagyonkezelés körébe eső tevékenységét. Minden olyan tény vagy adat ellenőrzésére jogosult, amely a kezelt vagyon meglétére és elkülönítésére vonatkozik. Jogosult a vagyonkezelőtől kapott tájékoztatások valóságtartalmáról meggyőződni. Az ellenőrzési jog nem terjed ki a vagyonkezelő ügyvitelére, belső nyilvántartásaira, üzleti levelezéseire és üzletpolitikájára. A vagyonrendelő ellenőrzési jogának gyakorlása nem okozhat a vagyonkezelő számára aránytalan terheket és fennakadást az ügymenetben.

A vagyonkezelő tájékoztatási és számadási kötelezettsége fennáll a vagyonrendelő felé a jogviszony keletkezésekor, teljesítése során és megszűnése esetén. Ki kell terjednie különösen:

- A kezelt vagyon tényleges és várható gyarapodására.
- A kezelt vagyonba tartozó vagyoni elemekre és azok értékére.
- A kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekre.

A vagyonrendelőnek joga lehet a vagyon kiadására. A legtipikusabb okai a bizalmi vagyonkezelés vagy a vagyonkezelő megbízatásának megszűnése, szükség esetén bírósági ítélet eredménye. A kiadás történhet a vagyonrendelő vagy a kedvezményezett javára.

A vagyonrendelőnek a jogai mellett kötelezettsége is van. A Polgári Törvénykönyv (Ptk. [2013] 6:310. § (1)) kifejezetten csak a vagyonkezelő díjának megfizetését írja elő kötelezettségként, amely kielégíthető a kezelt vagyonból, vagy fizetheti a vagyontól függetlenül, más módon is. A vagyonrendelőtől elvárható magatartások a bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján a tulajdonátruházás, együttműködés és tájékoztatás (B. Szabó, et al., [2014] pp. 79-88.).

A vagyonrendelő-jelölt bizalmi vagyonkezelési jogviszonyhoz kapcsolódó problémája a megfelelő kommunikáció, menedzsment és bizalom hiányában fellépő megismerés és meggyőződés nélküli elutasítás. Új viselkedésminta kialakítására lenne szükség a jogviszonnyal kapcsolatban, amely társadalmi téren képes teret hódítani. A szakembereknek bizonyos esetekben nehéz rádöbbsenteni és meggyőzni a vagyonrendelő-jelöltet arra, hogy a

problémáira a jogviszony egyfajta megoldást nyújthat. Megfelelő kommunikáció és információk elősegítenék a jogviszony megismerését, későbbiekben az alkalmazását.

8.3.4.2. Vagyongkezelő

A vagyongkezelő potenciális ágens, hiszen egy konkrét cselekvésbe, azaz a vagyongkezelés intézményébe kapcsolódik bele. Proaktív, hiszen képes a cselekvések célok szerinti végrehajtására, a problémák megoldására. Megfelelő felkészültség híján igényelheti szakértők segítségét. Az üzletszerű formában tevékenykedő lehetséges vagyongkezelők személyét a jogi feltételek – jogi alkalmasság, szakmai kompetenciák és szakmai alkalmasság – alapján határozzák meg. A bizalmi vagyongkezelő vállalkozás esetén a személyi feltételeket a Bvktv. (3-5) § írja elő, amely vonatkozik a vezető állású személyekre – közgazdászra, jogászra, könyvvizsgálóra – valamint a tulajdonosokra és a kérelmezőre. A Polgári Törvénykönyv nem korlátozza viszont a nem üzletszerű vagyongkezelők körét (Bvktv. [2014] III. (3-5) §, IV. (18-21) §). Természetes és jogi személy megkülönböztetése ellenére az alkalmazás esetén a kérdéses viszonyrendszernek cselekvőképessnek kell lennie.

A vagyongkezelő kezelt vagyonnal kapcsolatos jogkörei egybeesnek azokkal a jogokkal, amelyek egyébként egy dolog tulajdonosát megilletik: jogosult a kezelt vagyon birtoklására, használatára és hasznainak szedésére, és megilleti őt a rendelkezési jog, a szerződésben foglalt feltételek és korlátok szerint. A tulajdonosi jogok gyakorlását mindig a kedvezményezettek érdekeinek megfelelően köteles végezni. A vagyongkezelő kötelezettségei a Polgári Törvénykönyvben, továbbá a bizalmi vagyongkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló törvényben vannak szabályozva⁴⁸. A kedvezményezett érdekében kell a szerződést teljesítenie. A vagyongkezelő kötelezett a vagyon elkülönítésre, s felelőssége a vagyonmegóvás az előreláthatólag fenyegető kockázatokkal szemben. Alapvető feltétel és elvárás a titoktartás és az anonimitás (B. Szabó, et al. [2018] pp. 191-212.).

A vagyongkezelő felelősséggel tartozik a vagyonrendelő és a kedvezményezett mellett a közreműködőknek és az igénybe vett tanácsadóknak is. Az elfogadott vagyongkezelői státusz büntetőjogi és polgári jogi felelősséget feltételez.

⁴⁸ 2014. évi XV. törvény, 2014. évi XV. törvény módosítása

8.3.4.3. Kedvezményezett

A bizalmi vagyonkezelés jogintézményében a kedvezményezett mint ágens passzív szerepet játszik. Előfordulhatnak olyan esetek is, amikor a kedvezményezettnek nincs is tudomása szerepéről, hiszen a vagyonrendelő akarata nem nyilvános. Tudatosan ágenssé akkor válik, amikor a bizalmi vagyonkezelési szerződés megszűnik, és a vagyonkezelő átadja neki a korábban általa kezelt vagyont.

A Polgári Törvénykönyv nem szabályozza, hogy ki lehet kedvezményezett, így lehet természetes vagy jogi személy, jogszabály által polgári jogi jogalanyisággal felruházott nem jogi személy szervezet és az állam is (B. Szabó, et al. [2018] p. 246.).

A bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján a kedvezményezett joga a teljesítés követelésére tipikusan csak a vagyonkezelési szerződésben rögzített valamilyen jövőbeni időpontban vagy esemény bekövetkeztekor áll be. A kedvezményezett kötelmeit a Polgári Törvénykönyv rendeletei érvényesítik. Elsődlegesen a vagyonkezelővel szemben pozicionálják őt, alapvetően garanciális jogosítványokkal. Az ő személye a legfontosabb korlát a vagyonkezelő tulajdonjogának gyakorlása során (B. Szabó, et al. [2018] p. 246.).

8.3.4.4. Protektor

A protektor proaktív ágens, aki a cselekvéseket a kitűzött célok szerint végzi. Munkája során kollektív ágens pozícióba kerül, hiszen együttműködik a vagyonrendelővel és a vagyonkezelővel. A Ptk. 6:325. § (4) bekezdése teszi lehetővé a kinevezésének a lehetőségét a vagyonrendelő halála vagy jogutód megszűnésének az esetére is. A feladatkört betöltheti természetes vagy jogi személy, jogszabály által polgári jogi jogalanyisággal felruházott nem jogi személy szervezet és az állam is. Protektor bevonását a jogviszonyba a szerződésben is lehet rögzíteni. Gyakorlatban a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési szerződések esetében a vagyonrendelővel bizalmas kapcsolatban álló személyek kapnak leginkább protektori megbízást a vagyonrendelő halála utáni időszak felügyeletére, az üzletszerű bizalmi vagyonkezelést alkalmazó vagyonrendelők elsődlegesen magasabb szintű szakmai tapasztalattal rendelkező személyek, így ügyvédek, pénzügyi, befektetési szakemberek,

menedzserek támogatását veszik igénybe protektorként. A személyére kialakított kötelem azonban résztvevővé teszi a jogviszonyban. Szerepe hasonlít a kedvezményezettéhez, de amíg a kedvezményezett passzív a vagyonkezelés időtartama alatt, addig a protektor aktívan tevékenykedhet, mivel mediációs szerepet láthat el a vagyonkezelő és a megbízó, azaz a vagyonrendelő között. A protektor megbízása az ellenőrzési és felügyeleti jogokra vonatkozhat, amelyet a megbízó nevében végezhet el. A megbízás helyett alkalmazhatja a vagyonrendelő a jogátruházás lehetőségét, abban az esetben, ha a bizalmi vagyonkezelői szerződés alapján fennálló jogosítványait a protektorra ruházza át szerződés keretében. A megbízás csak a vagyonrendelő haláláig lenne érvényes a Ptk. szabályai alapján, a jogátruházással a vagyonrendelő halála után is élhet a számára szerződésben meghatározott jogokkal. Jogátruházás esetén a nyilvántartásba vétel szükségszerű. Létezik egy direkt protektorállítási lehetőség is a vagyonrendelő halála vagy jogutód nélküli megszűnés esetére, amelynek nyilvántartásba vétele direkt a bizalmi vagyonkezelési szerződésben jön létre, s amely segítségével a protektor gyakorolhatja a vagyonrendelőt megillető jogokat. A felsorolt módok kombinálhatók egymással. A vagyonrendelő a protektort kizárólagosan olyan jogokkal ruházhatja fel, amelyekkel ő maga is élhet a törvény adta lehetőségek szerint. A protektor feladatköreit a vagyonrendelő és a protektor között szerződésben vagy a bizalmi vagyonkezelési szerződésben kell rögzíteni, amelyben meg lehet határozni az ellenőrzési mechanizmusra vonatkozó jogokat, az elszámoltatási és a vagyonkiadás követelésének a jogát. A szerződésben egyértelműen érdemes rögzíteni a protektor által gyakorolható jogosítványokat, az általa nyújtandó szolgáltatások körét és a díjazását. A protektornak fizetendő összegeket a vagyonrendelő köteles megtéríteni, vagy rendelkeznie kell arról, hogy a kezelt vagyonból fizessék ki. Lehetőség nyílik arra is, hogy a protektor a szolgálataiért kedvezményezettként részesüljön a kezelt vagyonból. Bár a protektort megilletteheti a vagyonrendelő összes joga, ha ez a szerződésben rögzítve van, a fő feladatköre azonban a tanácsadóként határozható meg. A protektor legfőbb kötelezettsége az együttműködés és a tájékoztatás. A lojalitási kötelezettség rá is vonatkozik.

Az angolszász jogrendszerek a magyar megoldás hárompólusú modelljéhez képest a vagyonkezelő tevékenységét ellenőrző protektor személyét is a jogviszonyrendszer szereplőjévé teszik, ezzel próbálva garantálni, hogy a *trust*-vagyon kezelése valóban a vagyonrendelő akaratának megfelelően történjen (Török [2018]). Kinevezése a jogviszony stabilitását segítheti elő. A nemzetközi gyakorlat szerint nem a vagyont, hanem a vagyonkezelőt

ellenőrzi és az ő munkáját segíti. Diszpozitív jellegéből eredendően a magyar jogintézményben is alkalmazható a pozíciója.

8.3.4.5. Felügyeleti szerv

A bizalmi vagyonkezelés esetében a Magyar Nemzeti Bank potenciális ágens, mivel általános közigazgatási hatósági jogköre van. A potenciális ágensnek lehetősége van a probléma megoldására, azaz üzletszerű bizalmi vagyonkezelés indítványozása esetén az engedély kiadására. A gazdasági és személyi háttér ellenőrzése után engedélyezheti, vagy elutasíthatja a kérvényt. A bizalmi vagyonkezelő vállalkozások nem minősülnek felügyelt intézménynek, így velük szemben nem alkalmazhatóak a piaci szereplők és az intézmény leendő ügyfelei számára biztonságot jelentő olyan többlet-követelmények, mint a rendszeres adatszolgáltatási kötelezettség, illetve a felügyeleti ellenőrzési eljárás és intézkedés (Magyar Nemzeti Bank). A felügyelt intézményekhez képest tehát az MNB-nek rendkívül szűk körű intézkedési lehetőségei vannak, mivel a bizalmi vagyonkezelő vállalkozásokra és tevékenységükre az MNB felügyelete nem terjed ki, így esetükben kizárólag a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény generális (nem pénzügyi szektorspecifikus) szabályait lehet alkalmazni. A Magyar Nemzeti Bank a Bvktv. 1. § (b) pontja alapján kérelemre az üzletszerű bizalmi vagyonkezelési tevékenység végzésének engedélyezési eljárását lefolytatja, és az engedélyezett bizalmi vagyonkezelő vállalkozást nyilvántartásba veszi, annak folyamatos felügyelésére azonban nincs hatásköre (Magyar Nemzeti Bank). A nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési jogviszony esetében a Magyar Nemzeti Banknak nyilvántartásba-vételi joga és kötelezettsége van.

8.4. Összefoglalás

A bizalmi vagyonkezelés Horányi Özséb participációs modellje alapján történő vizsgálata a dolgozat szempontjából releváns kommunikációs modell, mivel a participációs felfogás a kommunikációt olyan állapotnak tekinti, amikor az emberek az életükben felmerülő problémás helyzeteket felismerik, diszkutálnak róla, s közösen, akár segítséggel megoldást találnak rá. Ezen elméleti keretben a bizalmi vagyonkezelés mint kommunikatív esemény jelenik meg, a működéshez szükséges színtér és ágencia dimenziójában (Horányi [2007] pp. 14-15.). A

kommunikatív esemény végbemeneteléhez a résztvevőknek felkészültségekkel kell rendelkezniük, s valamilyen szintű kapcsolatuk által alakul ki a kommunikációs közösség. A felkészültségre önmaguk az ágensek olyan módon tekintenek, mint lehetőségre és ismeretre a felismeréshez és a megoldáshoz. Az új perspektíva és értelmezés segítségével a probléma megoldásához vezető folyamat időszakában, azaz a jogviszony alapításának az eldöntésekor fogalmazódnak meg a vagyonrendelő saját érdekei és szükségletei. A szükséges felkészültség a felismerendő és a megoldandó helyzet jellegétől függ, ám ténylegesen a jogviszony alkalmazásakor válik egyértelművé, hogy valóban rendelkezésre állnak-e az ismeretek, az interiorizált feltételek és a megfelelő kommunikációs csatorna. Mivel a vagyonrendelő problémamegoldásra törekszik, s felkészültsége által tudatosítja a problémáját, képes hozzárendeli a megoldást is. Létrejöhét olyan állapot is, hogy a jogviszonyt alapító ágensnek, azaz a vagyonrendelőnek a korábbi perspektívája a jogviszony használata, alkalmazása folyamatában megváltozik, s a jogviszonnyal kapcsolatos korábbi bizalmatlansága, fenntartása és visszafogottsága helyett erősödik a bizalom és az együttműködés lehetősége kerül előtérbe. A bizalmi vagyonkezelés során egyének, csoportok lépnek egymással interakcióba, ezért információvándorlásról lehet beszélni, ismeretek átadása történik meg, a jogintézmény sikeres működéséhez, a problémák eredményes megoldásához kommunikáció, mindenekelőtt közös részvétel, együttműködés szükséges. Ha a kommunikáció fogalmát a participáció elméletére alapozzuk, akkor az egymással kommunikációs processzusban részt vevő ágenseknek a felkészültségekben való kölcsönös részesedése vezet a sikeres problémamegoldáshoz (Horányi – Szabó [2007] p. 184.).

A bizalmi vagyonkezelés a gazdasági és a jogi problémák megváltoztatására irányuló jogviszony, a participációs modell megjelöli a kommunikáció indítékául a problémamegoldáshoz szükséges felkészültséghez való hozzáférést. Már a jogviszony alapításakor ismert, hogy melyik érvényes törvény vonatkozik rá, ezek alapján egyértelmű a megállapítás, hogy jogintézmény, illetve a gazdasági háttér, a vagyon megjelenése miatt egyidejűleg gazdasági intézmény is. A problémamegoldó felkészültség szorosan kapcsolódik a jogviszonyhoz tartozó értékhez és vagyonhoz. A felkészültség materiális értékkel ugyan nem mérhető, ennek ellenére a jogviszony a vagyoni javak megőrzésére és növelésére irányul, a felkészültség egyfajta immateriális hasznosságot és használati értéket azonosít. A probléma felismerése után – ami adódhat az életkorból, családi állapotból, átöröklítésre alkalmatlan, esetleg tékozló vagy nem megfelelő szakértelemmel rendelkező utódok miatt és egyéb individuális problémákból – az érintett ágens képes létrehozni a jogviszonyt. A potenciális

vagyonrendelőnek ebben az esetben megvan a problémamegoldó felkészültsége, így participációs értelemben szignifikáció történik. A jogviszony alapítása esetén a szignifikáció szimptomatikus és nyers, mivel a potenciális ágens által felismert állapot szignifikál, s az a szignifikáns, ami szignifikálva van (Horányi [2007] pp. 246-264.). A potenciális vagyonrendelő részéről érkezik a szignifikáns, az átörökítés szükségszerűségének felismerése, amelyről kialakult, előzetes tudása van. A szignifikátum a potenciális vagyonkezelő ágens. A bizalmi vagyonkezelés szükségszerűségének felismerése szimptomatikusan mutatkozik meg, azt kifejezve, hogy szükségszerű egy döntéshozatal a felelősségteljes átörökítés érdekében. A szerződés utal a szimbolikus konstitúcióra felkészült ágensekre, hiszen a vagyonrendelő megszólítja a vagyonkezelőt és megjelöli a kedvezményezetti kört. Evvel a potenciális vagyonrendelő feltételezi a vagyonkezelő felkészültségét, és hisz abban, hogy a felmerült problémák megoldásában aktívan és felelősségteljesen válik együttműködő partnerré, s ezáltal a kedvezményezettek részesülnek a vagyonból a szerződésben meghatározott feltételek szerint.

A szimbolikus szignifikáció által kialakulnak a szimbolikus fakultás jelei is. Ennek segítségével az emberek el tudják választani egymástól a szimptomatikus és a szimbolikus szignifikációkat. A szimbolikus szignifikáció segítségével a saját világukat többféleképpen tudják befolyásolni (Domschitz [2012] pp. 340-344.). A jogviszony az emberek korábbi hasonló jellegű szándékainak és leírásának, majd intézménnyé alakulásának, tehát a jogintézménynek és a gazdasági intézménynek az eleme. A bizalmi vagyonkezelés a prioritizálás és az értékek, továbbá az értelem dimenziójában olyan technika, amely a felkészültségek terén nyilvánul meg. A következő generációk ezt a tudást, felkészültséget és tapasztalatot elsajátítják, és egyre szélesebb körű tudásbázist alakítanak ki önmagukban. A bizalmi vagyonkezelés esetében – ahogy ez a 14.2.5. fejezetben a kommunikációs stratégiában szerepel – az a célkitűzés, hogy a jelenleg érintett ágensek kezdjék el használni a jogviszonyt, éljenek az alkalmazás lehetőségével, s a még fiatal generáció kellő információval rendelkezzen, s gyakorlattá váljon adott gazdasági állapotban a tudásbázis adaptálása.

A bizalmi vagyonkezelés mint jogintézmény létezik, ám a megismeréséhez, elfogadásához és felhasználásához vezető út nehézséget jelent a megfelelő tájékoztatás és felkészültség hiánya miatt. Az individuális gondolkodás, a hit, a bizalom, továbbá a meggyőződés és az akarat hiánya okoznak akadályt, így a jogviszony használata konfliktusokat eredményez. Ezek a konfliktusok kötődnek a mindennapi életfeltételekhez az ágensek életében. Az ágensek – vagyonrendelő, vagyonkezelő, kedvezményezett és protektor – szerepe, felelősségvállalása és együttműködése

determináns a megalapított jogintézményben, amely közös munka mikro- és makrogazdasági szinten is előremutató eredményeket feltételez.

A bizalmi vagyonkezelés fő problematikája a megfelelő kommunikáció hiánya, ezáltal – bár a törvények kodifikálva vannak – a rászoruló, sőt a jogi végzettséggel rendelkező szakemberek egy része sem ismeri fel a használat előnyeit. A kommunikációval kapcsolatos problémák a kutatások – a tömegkommunikációs médiumokban megjelent cikkek (10. fejezet), a kérdőív (11. fejezet) és az interjúk (12. fejezet) – elemzésével válnak nyilvánvalóvá. A jogviszony megismertetése érdekében élni kellene az újmédia adta lehetőségekkel, mivel a konkrét alkalmazások világa beláthatatlan mennyiségű és sokféle lehetőséget, fejlesztést, használható eszközt és platformot kínál, amelyeket igénybe lehetne venni a jogviszony ideológiájának terjesztésére is.

A bizalmi vagyonkezelés, amely egyidejűleg társadalmi konstitúció, a kommunikációs kontextus által az ország mikro- és makrogazdasági perspektívájának változtatására jött létre, s megfelelő kommunikáció segítségével a jogintézménynek világnézetformáló és mentalitásváltoztató szerepe lehet.

9. A BIZALMI VAGYONKEZELÉS MÉDIAELMÉLETI SZEMPONTOK SZERINTI MEGKÖZELÍTÉSE

„A média értékrendszer, ideológia és kód egyszerre.

A média művelhető és művelendő.”

(Aczél Petra)⁴⁹

A média az utóbbi évtizedekben üzenetrendszereket előállító intézménnyé, elsődleges információforrássá vált. Fontos kérdés, hogy mi a média tartalma, mit közvetít és hogyan (Andok [2015] p. 16.). A média normatív feladata, hogy objektív tájékoztatást adjon, pozitív irányba fejlessze az érdeklődők tudását (Bajomi-Lázár [2006]). A médiumoknak az attitűdje determináns, hiszen kultúraformáló, továbbá jelentős szerepet tölt be a társadalom szervezésében is (Terestyéni [2006] p. 215.). Ugyanakkor az egyetemes szemlélet szerint gyakran káros hatás is megfigyelhető, ha álhíreket (*fake news*) közöl, továbbá manipuláció esetén, illetve, ha tevékenységével ideológiai kiszolgálója a politikai és a gazdasági érdekcsoportoknak⁵⁰. A bizalmi vagyonkezelésről nagyon kevés közembereknek szóló cikk jelent meg a nyomtatott és az internetes sajtóban. A médiában megjelent tájékoztató anyagok segítségével a gazdasági kultúrán keresztül jelentős hatást lehetne elérni a társadalom szocializálódásában. A szakcikknek jogi és gazdasági háttérrel rendelkező információs tartalma van, elsősorban a szakemberek számára íródtak, számukra válik értelmezhetővé. Ezek célja a tájékoztatás, oktatás, felvilágosítás. A témával kapcsolatos szakcikk elemzése médiaelméleti szempontból jelen disszertációban nem releváns, kommunikációs szempontok alapján viszont mindenképpen említésre méltóak, hiszen a jogviszony bemutatásával foglalkoznak elsősorban a kompetens szakemberek számára. Ennek következtében teljesítik a médiától elvárt kritériumokat: a megőrzést, az üzenetek távolsági kommunikációját és a reaktualizálást (Barbier – Lavenir [2004] p. 13.). A disszertációban azok a tömegmédiában megjelent cikkek relevánsak, amelyek a közmédiában jelentek meg és nem a szakközönségnek szólnak. A médiaelméleti szempontú elemzésben, a megjelent cikkekben a vizsgálat tárgya az az analógia, hogy mennyiben manipulatív a cikkek befolyása az olvasókra,

⁴⁹ (Aczél Petra [2015] pp. 12-13.)

⁵⁰ Udo Ulfkotte [2015]: A megvásárolt újságírók. Hogyan irányítják a politikusok, a titkosszolgálatok és a pénztőke Németország médiáját? című könyvében bemutatja, hogyan torzítja el a valóságot a média, hogyan és miért terjesztenek valótlan híreket. (Nagy [2017] p. 199.)

milyen mértékben van dezinformáló hatásuk. A vizsgálat kiterjed arra a nézőpontra, hogy a médiában olvasott cikkek milyen információkat tartalmaznak, azokat milyen módon képes használni a befogadó, milyen hatással lehetnek az életvitelére, attitűdjeire (Andok [2015] p. 18.). Fontos kérdés az is, hogy melyik tömegmédiában jelentek meg ezek a cikkek, hiszen Magyarországon egy-egy újság politikai elkötelezettsége is befolyásolja a közlés szándékát, meghatározza a tartalmat. A cikkek megjelenésének a helye a disszertációban tényközlésként szerepel, állásfoglalás nélkül, nem elemezve a politikai életben betöltött szerepet. Ennek következtében felmerül az objektivitás kérdése is, hiszen a tömegmédia intézménye része a társadalmi struktúrának, így indirekt módon befolyásolja a gazdasági kultúrát is (McQuail [2003] p. 62.). Amikor a médiában megjelennek információk, társadalmilag láthatóvá válnak, a befogadó oldaláról fontos szempont a téma ismertetésének a kontextusa. A disszertációban a cikkek elemzésekor a legfontosabb kérdés, mennyiben járulnak hozzá a közös értékekhez és a társadalmi célok eléréséhez.

A tömegkommunikáció vizsgálatakor az a fő feltételezés, hogy a média hatást gyakorol a közönségre. Roberts és Maccoby a hatásokat három modellbe csoportosította (Roberts – Maccoby [1985] pp. 539-598.).

- A direkthatások modellje esetében a befogadókat illetően a médiából érkező üzenetek nagyon erős hatást érnek el.
- Korlátozott hatások modellje esetében a média hatása nem túl erős, a befogadók nyitottak más véleményeket is figyelembe venni, amelyek túlmutatnak a médiából érkező információkon.
- Feltételekhez kötött erős hatások modellje esetében a hatás elérheti akár a száz százalékot, ha bizonyos feltételek adottak, ezeknek a hiányában a hatás minimális szintre csökken.

A médiahatás kifejtése a nyomtatott sajtóban megjelent cikkek esetében a klasszikus elméletek segítségével történik. Azért használjuk a klasszikus modelleket, mert ezek a legalapvetőbb megközelítésmódok, melyek kijelölték és részben meg is határozták a későbbi modellek perspektíváit.

A bizalmi vagyonkezelésről a közembereknek szóló cikkek közül tizenhárom internetes oldalakon jelent meg, ezek az úgynevezett újmédia termékei. Ez nem jelenti azt, hogy az internetes oldalakon a jogviszonyról megjelent cikkek másfajta tartalmat hordoznának, inkább azt lehet feltételezni, hogy más az elrendeződés, ami által a tartalmak kiegészítő kódokkal rendelkeznek, ezáltal a működésükben kevés eltérés mutatkozik. Jellemző a megjelent internetes cikkekre a digitalizáció, az interaktivitás, a hipertextualitás, hálózatoság és a virtualitás. A digitalizáció az adatok organizációjára, tömörítésére szolgál. Az interaktivitás a tartalmi felépítésre jellemző. A bizalmi vagyonkezelésről az interneten megjelent cikkek közül interaktív hozzászólás csak egy cikk esetében vált valóra, a többi cikk esetében nem volt véleménynyilvánítás. A nyomtatott sajtóban megjelent cikkekkel szemben valóságos különbség a hipertextualitás, amely a tartalmak hálózatos kapcsolatára, kereshetőségére vonatkozik. A megszületett tartalmak igazolásához ki lehet keresni a hozzá tartozó törvényeket, vagy az esetleges hasonló témaköröket tartalmazó egyéb cikkeket, tanulmányokat. A virtualitás esetén az alternatív témakörök kapcsolatát lehet feltételezni (Aczél [2015] p. 141.). A témakör szempontjából az újmédia ismérvei nem meghatározóak.

Ugyancsak a közemberek számára is érthető és értelmezhető a bizalmi vagyonkezelésről a youtube csatornán található rövid, tájékoztató jellegű 32 darab felvétel, amelyek listája a 19.3. pontban található. Ezek a filmek rövidek, ismeretterjesztő jellegűek, a tartalmak szorosan követik a törvényes szabályozás jogi kereteit. Ennek következtében a tartalomelemzésük a jelen disszertációnak nem releváns. Médiaelméleti és kommunikációelméleti szempontból azonban alternatív önkifejezési eszközként tarthatók nyilván az ismeretterjesztő filmek.

A 2014-ben hatályba lépett törvénynek nagy hírértéke volt, ennek ellenére a médiamegjelenések száma erről a témakörrel nagyon alacsony, s az újmédia adta lehetőségek kihasználtsága nem jelentős.

9.1. A hír konceptualizációja

A hír fogalmának többféle meghatározása létezik. Azzal mindenki egyetért, hogy a médiában centrális helye van, de az értelmezések különbözőek. Carey megfogalmazása szerint a hírek segítségével átláthatóvá és megérthetővé válnak a világ eseményei, vagy homályossá alakulnak a tények. A befogadó számára megváltoztatnak, illetve megerősítenek attitűdöket,

konszolidálják, vagy illuzórikussá teszik a realitás eseményeit (Carey [2009] p. 45.). Park hírmagyarázó szerint a hírként tudósított eseménynek különös és meglepetésszerű hatással kell eljutnia a befogadóhoz. Meggyőződése, hogy a tudást nem reprezentálja, de figyelemirányító feladatot lát el (McQuail [2009] p. 294.). Domokos értelmezése, hogy a hír azokat a legfrissebb eseményeket dolgozza fel, amelyek társadalmilag szignifikánsak. Magába kell, hogy foglalja az öt „w + h” kérdéseit – *who, what, when, where, why, how* (Domokos [1994] p. 213.) A híreket a feladó úgy formálja, hogy a befogadóban egy ahhoz hasonló világot teremtsen meg, mint a saját világa. Aczél értelmezése szerint a hír feladata nem az informálás, hanem az interpretálás és az identifikáció, a világkép formálása és igazolása (Aczél [2006] p.16.).

A hír felelősenek a feladata kiválasztani, hogy az események közül milyen tartalmakkal rendelkezzenek a hírek. A Hall szerinti szabályok közé tartozik, hogy a hírnek legyen kapcsolata egy aktuális eseménnyel, esetleg valamely személlyel vagy fontos dologgal, amely kapcsán hírérték jön létre (McQuail [2009] p. 294.). A hírérték fogalmának meghatározása Galtung és Ruge definíciója szerint a hírek olyan események, amelyek az elitről, az elit nemzetekről szólnak, vagy önmagukban negatív események (McQuail [2009] p. 296.). Ennek megfelelően az alábbi kritériumokat fogalmazták meg a hírérték alakításának tükrében:

- Elit nemzethez való kapcsolódás esetén nagy az esély arra, hogy hírré válik az esemény.
- Elit emberekhez kötött eseménynek esélye van a hírré válásra.
- Abban az esetben, ha személyessé válik az esemény a résztvevők személye miatt, hírré válhat az esemény.
- Minél negatívabb egy esemény, annál nagyobb az esélye, hogy hír lesz belőle (Galtung – Ruge [1965] p. 65.).

Az igazság és a hírek nem fedik egymást minden esetben, ebből következik, hogy a hírérték sem tükrözi mindig a valóságot. A hírek vélt valóságot mutatnak be, amelyek saját érvényességgel bírnak (Tuchman [1976] p. 97.).

A gazdasági hírek a híreknek olyan csoportja, amelyek gazdasági témákat dolgoznak fel. Magyarországon 1968 óta létezik gazdasági élettel foglalkozó napilap – a Világgazdaság. (Buzinkay [2017]). Csaba László közgazdászprofesszor véleménye szerint a gazdasági újságírás színvonala nem megfelelő, mivel esetenként az összefüggések releváns ismerete és elsajátítása nélkül interpretálnak eseményeket⁵¹ (Szegő [2017]).

A disszertációban a 2014-2019 között az internetes oldalakon, valamint a tömegmédiában megjelent a bizalmi vagyonkezelés témakörével kapcsolatos magyar nyelvű gazdasági híreket elemzem kvalitatív és kvantitatív szempontból. A szakcikkeket nem, csak a laikus felhasználóknak szólókat, mivel a dolgozatnak nem elsődleges célja a jogintézmény jogi vagy közgazdaságtudományi szempontú értékelése. Szakcikkeken a bizalmi vagyonkezelésről – jogászoknak, közgazdászoknak – szóló tudományos cikkeket, tanulmányokat kell érteni, amelyek hovatartozásának megállapítása részben a szerzők által történt, de leginkább a tartalom elolvasása után. A médiaelméleti értelmezésnél alapvető kérdéskör, hogy mennyire befolyásolhatják, illetve manipulálhatják az olvasót a megjelent cikkek, illetve hogyan vált hírré a bizalmi vagyonkezelés hatályba lépése. Általános megítélés szerint a médianak gyakran káros hatása van a társadalomra. A média normatív feladata, hogy objektív tájékoztatást adjon, pozitív irányba fejlessze az érdeklődők tudását (Bajomi-Lázár [2006]). A bizalmi vagyonkezelésről kevés olyan cikk jelent meg a nyomtatott és az internetes sajtóban, amely a közembereknek szól. A médiaelméleti elemzés a megjelent cikkeket olyan szempontok szerint vizsgálja, hogy mennyiben manipulatív a befolyásuk az olvasókra, milyen mértékben van dezinformáló hatásuk, illetve milyen értelmezési keretet és ezáltal világnézetet kínálnak a befogadó számára. A médiahatás kifejtéséhez Harold Lasswell 1927-ben megjelent lövedékekméletét, Stuart Hall 1980-ban történő leírása alapján a kódolás–dekódolás-modellt, Noam Chomsky és Edward Herman az 1970-es években kidolgozott framingelméletét felhasználva mutatom be a kibocsátói oldalt. Mivel az újmédia lehetőségei az internetes oldalakon megjelent cikkek esetében nem sugároznak jelentős különbséget a nyomtatott sajtóban megjelent cikkekhez képest, így a tartalomelemzés tradicionális módszerrel történik az összes cikk esetében.

⁵¹ Szükséges megemlíteni, hogy a dolgozat elkészültéig Magyarországon a bizalmi vagyonkezelő képzést egyetlen a médiában aktív személy sem végezte el, egy kommunikáció / újságíró szakos személy szerzett bizalmi vagyonkezelő specialista diplomát, így a jogviszonyról történő tájékoztatás esetén nem feltételezhető a szakmai kompetencia.

9.2. Médiahatás elméleti megközelítései

A média hatásának a kutatása különféle elméletekhez kapcsolható. A bizalmi vagyongazdálkodásról megjelent, laikus közönségnek szóló cikkek a nyomtatott sajtóban (9 db) és internetes portálokon (13 db) találhatóak. Hatásuk vizsgálatához többféle modell szerinti elemzés szükséges. A lövedékelmélet háttérében az inger - válasz kettősségére, uniformizáltságára és azonnalíságra építő behaviorista modell áll. A bizalmi vagyongazdálkodásról szóló cikkek média-befogadója védtelen az üzenet-lövedékekkel szemben, s mivel a jogviszonyról az embereknek kevés háttérismerete van, így ellenállás nélkül kénytelenek elfogadni a médiában megjelenő információkat. Bár Lasswell modelljét 1927-ben dolgozta ki, napjainkban is érvényes a bizalmi vagyongazdálkodással kapcsolatos cikkek esetében, éppen azért, mert az üzeneteket a befogadók kritika nélkül kénytelenek elfogadni. A szelektív érzékelés elmélet esetén a befogadók – akik a kérdőíves kutatások alapján is bizonyítottan bizalmatlanok a jogviszony iránt – ahhoz a médiatartalomhoz közelítenek, azt fogadják el, amelyek a meglévő nézeteiket támogatják. A framing fogalmához a keretezés kötődik, s arra a módszerre utal, hogy az újságírók a hatalom hatására egységes keretrendszert alkalmaznak a hírközlésben. Ez kiterjed a hírek pozicionálására, ugyanakkor szubjektív értelmezési keretet, sajátos diskurzusalternatívát hoz létre, amely hosszú távon képes beépülni a médiafogyasztók értékrendszerébe, így közvetett módon befolyásolja a világról szóló narratíváikat. Szorosan kötődik Herman és Chomsky által felvetett médiaproblémával is illusztrálható a napirendelmélet (agenda-setting theory), amely szerint a tömegmédia tudatosan bizonyos hírekre irányítja a befogadók figyelmét, ezzel egyidejűleg más témákat marginalizál, és ezek bemutatásával folyamatosan kijelöli azt, hogy mi legyen a hírtartalom. A bizalmi vagyongazdálkodás fogalmát a médiatartalmak nem az objektív valóságukban közelítik meg. A jogviszonyról megjelent hírek figyelemfelkeltő és domináns fókusza által a framing elmélet jegyeit lehet felfedezni. A szemiotikai fogalmakat a kódolás-dekódolás modell ismerveit alapján vizsgáljuk, amely kódokat a jelentésrendszer határoz meg (Andok [2015] pp. 67 - 142.).

9.2.1. A lövedékelmélet

A vélemények kialakításához az emberek a médián keresztül jutnak hozzá. Az erős hatások modelljének a csoportjába tartozó lövedékelmélet (magic bullet model vagy silver bullet

model) szerint a média közvetlen hatással van az emberekre. Az érkező üzenetek lövedékként csapódnak a tömeghez, direkt hatást gyakorolva a közvéleményre. A tömegkommunikáció ebben az esetben olyan egyirányú folyamat, amelynek során a befogadó passzív, nincs visszacsatolásra lehetősége. A média üzenetei és a közönség reakciói lineárisak, inger-válasz-jellegű hatásként valósulnak meg. Ez az elmélet a közönséget passzív tömegként képzei el, amelynek minden tagja egységesen reagál a médiából érkező „lövedék” üzenetekre (Bajomi-Lázár [2006]). Az elmélettel legkoherensebb formában Harold Lasswell *A világháború propagandatechnikái* (1927) című könyvében foglalkozott. Érdeklődésének középpontjában az a kérdés állt, hogy az első világháborúban alkalmazott propaganda miként befolyásolta a tömeges vélemény- és viselkedésváltozást. A médiatudomány fejlődése következtében ez egyszerűnek tűnő nézet, ám megfigyelhető a hatások működése ebben a formában napjainkban is.

A lövedékelmélettel összefüggő, de önálló modellt feltételez az injekcióstű-elmélet, amelynek a média korlátlan hatalma az alapgondolata. A kettő együtt képviseli a közvetlen hatás elméletét, mivel „azonnali, közvetlen és ellenállhatatlan hatást” tételeznek fel a tömegmédia és annak befogadói között. Az injekcióstű-hasonlat alapján az üzenet a tömegek szervezetébe juttatható, nincs lehetőség ellenállásra, kritikus gondolkodásra, vagyis a hatás kivédhetetlen és erős, miközben a közönség kiszolgáltatott, azaz passzív és homogén (Andok [2015] p. 104.).

A bizalmi vagyonkezelésről készült cikkeket az értekezésben a lövedékelmélet alapján azért vizsgáljuk, mert alapvető kérdés, hogy a médiában megjelenő vélemények és üzenetek milyen módon befolyásolják a befogadókat. A jogviszonyról a médiából érkező híreket a befogadó nem szelektálja, nem kontrollálja, nem filterezi, pusztán adaptálja. Elfogadja a média üzenetét, anélkül, hogy megvizsgálná az igazságtartalmát, ez különösen azokban az esetekben van így, amikor a közönségnek az adott témával kapcsolatban minimális a tudása, vagy egyáltalán nincsenek korábbi ismeretei. A lövedékelmélet azért fontos a médiahatás vizsgálatának szempontjából, mert a tömegkommunikációs médiumokban megjelent cikkeknek általában negatív a konnotációja, így nem a pozitív hatások jutnak el a befogadóhoz, hanem a jogviszony elutasítása. Nem jelennek meg objektív példák, illetve gyakorlati útmutatások és leírások sem. Ennek logikus következménye, hogy a bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatban a befogadók viselkedése is elutasítónak válik a jogviszony megismerésével kapcsolatosan.

9.2.2. A szelektív érzékelés elmélete

A korlátozott hatáselméletek közé tartozó szelektív érzékelés elméletének kidolgozása Joseph Klapper nevéhez fűződik, aki Leon Festinger kognitív disszonancia-redukció (1957) teóriáját fejlesztette tovább. A *The Effects of Mass Communication* (A tömegkommunikáció hatásai, 1949/1960) címet viselő munkájában írta le a kutatásának az eredményét (Bajomi-Lázár [2006]). A megfontolás szerint az emberek a disszonáns helyzeteket elutasítják, helyette a belső egyensúly megtartására törekednek. Az ágens a média segítségével a már kialakult egyéni vélemény megerősítését keresi, s azt nem változtatja meg. A szelektív érzékelés szintjei sajátos válogatás, észlelés, valamint emlékezés révén jönnek létre (Bajomi-Lázár [2006]).

Festinger elmélete (1957) szerint (Csepeli [2001]) a kognitív elemek között lehetségesek a disszonáns vagy a „nem megfelelő” kapcsolatok. A disszonancia jelenléte a disszonancia redukciójára, illetve a növekedésének elkerülésére irányuló nyomást idéz elő. A nyomás megnyilvánulhat viselkedésbéli és kognitív változásokban, valamint az új információkkal és véleményekkel szemben tanúsított óvatosságban (Festinger [2000] p.76.).

A szelektív érzékelésnek azért van jelentősége a bizalmi vagyongkezeléssel kapcsolatos médiacikkek esetében, mivel ezáltal feltérképezhető, hogy a média hatására az emberek véleménye mennyiben változtatható meg egy új jogintézmény bevezetésekor. A feladó milyen mértékben tudja pozitív irányba befolyásolni a befogadó véleményét, amivel az olvasóban keletkezhet egyfajta belső feszültséget előidéző disszonancia (Festinger [2000] p.76.). A szelektív érzékelés meghaladása egy-egy olvasóban, befogadóban kizárólag abban az esetben lehetséges a gyakorlati életben, ha tájékozódik a szakcikkekben leírt tudásanyagáról, hiszen – mint írtam – a tömegkommunikációs médiumokban nagyon kevés az objektív információ. A befogadók elutasítják a releváns tényeket, helyette a belső harmóniára törekedve fenntartják a korábbi, vagyis sok esetben negatív nézeteket, amelyek igazolják az önmagukban felépített világképet. A média generálja, illetve ráerősít az eleve jelenlévő negatív attitűdökre. Angelusz Róbert megfogalmazásával élve magatartásuk és véleményük változtatása fantazmagória, ha eltér a kommunikátor gondolataitól (Angelusz [1998]).

9.2.3. A kódolás – dekódolás modell

A szelektív érzékeléssel együtt érvényesül az úgynevezett kódolás - dekódolás modell is. Mihail Bahtyin (1975) szerint a teória arra a nyelvészeti eredményre épül, hogy a szöveg esetében fennáll a poliszémia, vagyis a többértelműség. Az üzenet nem feltétlenül jelenti a kommunikátornak ugyanazt, mint a címzettnek. A befogadó számára a szövegnek nincsen független, azaz immanens jelentése, hiszen nagyban függ a társadalmi interakcióktól.

A médiakutatásban Stuart Hall leírása az *Encoding/decoding* (1980/2007) című művében jelent meg (Hall [1980] pp. 131–142.). Az ő elméletét empirikusan Davis Morley tesztelte, mindketten a birminghami iskola tagjai voltak. A kutatás a média használatára, pontosabban a homogén közönségtől a befogadó egyéni szükségleteire fókuszálnak. A *Television, Audiences and Cultural Studies*⁵² című művében Morley kutatása szerint a befogadó a jelentést dekódolja a saját értelmezése és szövegkörnyezete alapján ténylegesen az egyéni szükségletek szerint.

Ebből következik, hogy különféle értelmezési stratégiák alakultak ki:

- Domináns kód szerinti interpretálás, amikor a befogadó teljességgel elfogadja a jelentést.
- Egyeztető interpretálás szerint a befogadó részlegesen ismeri el az értelmezés elemeit, ám részben tagadja őket.
- Oppozíciós interpretálás esetében a domináns alapelemeket teljességgel elutasítja.

A médiában megjelent cikkek jelentése a jelentéstulajdonítás alapján jön létre, kontextusuk különböző feltételek függvénye (Myatt [2010]). Az értelmezés függ a befogadó szociális helyzetétől, a média típusainak alkalmazásától, annak sajátos viszonyától – ám mindez a hatalmi viszonyban lévő helyzetétől is (Belinszki [2000] p. 69.). Hall elmélete szerint minden befogadó feltétlenül egyéni módon fogadja a megjelenő anyagokat, ám besorolható a három említett pozíció egyikébe.

⁵² Televízió, közönségek és kritikai kultúrakutatás 1980/1999

A bizalmi vagyonkezelésről megjelent cikkek vizsgálatakor szükségszerű megismerni, hogy a jelek és kódok értelmezésében a saját kulturális tapasztalatait milyen mértékben használhatja fel az olvasó, a szövegek milyen jelentésértelmezést válthatnak ki, hogyan hathatnak szemantikailag a befogadóra (Bajomi-Lázár [2006]).

9.2.4. A framing elmélet

A framing (*keretezés/beállítás*) elmélet Noam Chomsky nevéhez kötődő értelmezési keret, amely Edward S. Herman és Noam Chomsky *A Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media*⁵³ című munkájában ad iránymutatást a propaganda-modellhez a framing elmélet segítségével. A média a politikai és a gazdasági elitek ellenőrzése alatt áll. Az általuk preferált érdekek szerint alakítják a média üzeneteit, amelyekhez a közönség csak kiszolgáltatott befogadóként fér hozzá. A média a híreket nem feltétlenül tárgyilagosan ábrázolja, sokszor különféle interpretációknak kedvező módon, értelmezési keretben helyezi el az információkat. Bizonyos aspektusok kiemelődnek, míg másokat elhallgatásra ítéltetnek. A szándékolt üzenetek elsősorban egy preferált olvasatot tükröznek, ezekre pedig jellemző a torzítás. Ám épp ez a torzított változat képviseli a domináns ideológiát. A framing segítségével a politikai erők és a velük konszenzusban lévő gazdasági hatalmak saját céljaik eléréséhez tudják formálni a tömeg látásmódját. Így a különféle állásfoglalások egységesítése és az ellenvélemények háttérbe szorítása jön létre (Bajomi-Lázár [2006]). Napjainkra a framing elmélet a technológiai fejlődés következtében jobban vizsgálható és ellenőrizhető, mint az elmélet kialakulásának idején.

A bizalmi vagyonkezelés esetében a vizsgálat tárgya, hogy a jogviszonnyal kapcsolatos eseményeket milyen formában hangsúlyozzák, s melyek a jogviszonynak azok a részei, amelyek ismertetése teljesen elmarad. A jogviszony esetében a befogadó számára különösen fontos, hogy mely újságokban, folyóiratokban esetleg milyen internetes portálon jelentek meg cikkek, illetőleg azok milyen konnotációval rendelkeznek a bizalmi vagyonkezelés jogintézményével. A tartalomelemzési keretrendszer okán nem kívánok állást foglalni egyetlen megjelent cikkel kapcsolatban sem.

⁵³ Az egyetértés gépezet: A tömegmédia politikai gazdaságtana. [1988]

9.3. Az újmédia

A kurrens média- és kommunikációelmélet terminológiája és szakirodalma alapján még nem fogalmazható meg az újmédia pontos definíciója. A fogalmat érdekesebb technológiai kontextusba helyezve értelmezni, vagyis komplex eszközök tárházaként, amelyben a digitális, hálózati, interaktív aspektusok dominálnak. Schivinski és Dabrowski [2013] lengyel kutatók meghatározása szerint az újmédia digitális eszközökön, interaktív felhasználói visszacsatolásokon, illetve kreatív részvételen alapul.

Az újmédia fogalomkörébe tartozik:

- A közösségi média.
- A különféle mobil eszközök, mint az okostelefon vagy a táblagép.
- Az interaktív programokkal rendelkező videomegosztó csatornák.

Ezek adatbázisszerűen működnek, vagyis a tartalomszerkesztés nem lineáris módon szerveződik, hanem különböző pontokon egyaránt lehetségesek a téma kapcsolódásai. Az újmédiában az információáramlás nem egyirányú, hanem minimum kölcsönös a különféle tartalmak közvetítése a felhasználóknál, ám a tartalmak feltöltését semmi sem korlátozza.

Aczél ([2015] p. 141.) véleménye szerint az újmédia jellemzői a digitalizáció, az interaktivitás, a hipertextualitás, a hálózatoság továbbá a virtualitás. A modern technikai eszközök által közvetített kommunikáció, a médiaszórás és -fogyasztás új formái, a virtuális valóság, továbbá a létező médiumok színváltásai határozzák meg az újmédia fogalmának esetleges jövőbeni változását. Böngészői alapélmény a keresett témakörök véletlenszerű felfedezése, a keresés szándékától független rátalálás a különféle programokra.

Az újmédia meghatározásának másfajta megközelítését alkalmazza Lev Manovich (Aczél [2015] p. 142.). Új típusú, nonlinearis, vagyis véletlenszerű történetmesélő technikákat, illetve narratívákat felváltó egyéni elemek gyűjteményéről beszélhetünk, amelyben az újmédia öt alapelv mentén határozható meg:

- Numerikus reprezentáció.
- Modularitás.
- Automatizálás.
- Variabilitás.
- Kulturális átkódolás.

Lev Manovich szerint kialakulóban van egy új, adatbázis-kultúra, melynek módszertana a kulturális analitika, valamint a releváns adatok vizualizációja. Az újmédia kutatóinak munkásságáról, szemléletéről be lehet mutatni további szempontokat is, de az biztosan megállapítható, hogy a napjainkban uralkodóvá vált média korábban ismeretlen, s a korábbiaknál demokratikusabb formákon keresztül teremti újjá a nevelő, informáló és integráló társadalmi feladatokat.

A bizalmi vagyonkezelés témakörét az interneten található cikkek és tájékoztató jellegű filmek szimbolizálják, ezek a laikus befogadók számára is értelmezhetőek. Az online térben megjelent cikkek tartalomelemzése alkalmas arra, hogy a téma kontextuális határait kijelölje a közbeszédben. A kutatás során a youtube videómegosztó oldalon 32 releváns filmet találtam. A hírtartalmak előállítói a jogi hátteret szigorúan figyelemmel kísérve dolgozták fel a témaköröket, a laikusok számára is érthető stílusban.

A filmek közül 27 a Primus tudáscsatorna számára készült magyar nyelvű előadás. A bemutatók annak érdekében jöttek létre, hogy az adott bizalmi vagyonkezeléssel foglalkozó cég népszerűsítse a profilját a közösségi oldalakon. A cégek a csatornát használják arra, hogy saját magukról elterjesszék azokat a tudnivalókat, amelyeket érdekükben áll tudatni a világgal. A feltöltések összességében 2017 augusztusában történtek. A jogviszony elméleti és gyakorlati lehetőségeit bemutató előadásokat három év alatt összesen 1706 alkalommal tekintették meg. Ez azt jelenti, hogy átlagban egy-egy témakör 63 személy érdeklődését keltette fel.

Kiemelkedő a megtekintések száma a Családi Vállalkozások Országos Egyesülete számára készült megközelítőleg hat perc hosszú dokumentumfilm esetében, amelyben Pál Attila bizalmi

vagyongazdálkodó beszél ⁵⁴. A filmben szó esik a családi vállalkozásokat érintő generációs vagyontörzsváltás témaköréről is. A kérdéses jogviszonyról a filmben bemutatott gyakorlati alkalmazás időszerű, ám a többször említett Primactiva Bizalmi Vagyongazdálkodó Zrt. időközben megszűnt ⁵⁵. Az érdeklődők nagy száma igazolja a gyakorlati alkalmazási részterületek fontosságát, amely egyben felvillantja a jövőbeni útkereséseket és szükségszerűségeket is, de a felvételen egyidejűleg álhír (fake news) terjesztése valósul meg. Az álhír utólagos korrekciójának jóval kisebb a határfoka, mint az elsőre megalapozott információterjesztésnek (Bokor [2015] p. 184.).

További négy rövidfilm található a jogviszonyról, ám ezek épp csak említik a lehetséges és létező formákat. A kérdéses tartalmak a jogi háttér bemutatását tűzték ki feladatként, így a tartalomelemzésük nem releváns feladat. A filmek megjelenéséről azért adtunk ismertetést, hogy igazoljuk, a közösségi oldalak, a blogok és vlogok, videomegosztó portálok egyre nagyobb szerepet töltenek be az életünkben, egyre jelentősebb hatást gyakorolnak a vizuális kultúrára, miközben radikálisan alakítják át a média világát.

9.4. Összefoglalás

A bizalmi vagyongazdálkodásról a nyomtatott tömegsajtóban és a digitális médiában megjelent nem szakirányú cikkek értelmezése alapján releváns médiamodellek mutathatók be. Ezek kiválasztása a teoretikus és gyakorlati szempontok szerint történik, mivel a kutatómunka során gyakran lehet szembesülni olyan negatív attitűdökkel, amelyek a média hatására alakultak ki a befogadókban. A világháborús propaganda-elmélet gondolatait nem feltétlenül tartják időszerűnek a 20. század közepe óta a politikai szférában, ám a jogi-gazdasági kérdésekben továbbra is érvényesül az úgynevezett lövedékelmélet. Az inger-válasz kettősségére,

⁵⁴ 2018. november 22 - 2020. szeptember 10-ig 7529 látogató tekintette meg a felvételt.

⁵⁵ Disszonáns helyzet azonban, hogy az egyesület tevékenységei között megtalálható „A generációváltás gondjainak figyelemmel kísérése és megoldási javaslatok előterjesztése” jelmondat ellenére a dokumentumfilm, amely a vagyontörzsváltás lehetőségeit mutatja be, egy olyan bizalmi vagyongazdálkodó vállalkozást reklámoz, amelyről a Magyar Nemzeti Bank visszavonta a működési engedélyt (Családi Vállalkozások Országos Egyesülete), (Magyar Nemzeti Bank H-EN-III-134/2019. számú határozataa PRIMACTIVA Bizalmi Vagyongazdálkodó Zrt. számára működési engedélyének visszavonása tárgyában [2019. 03. 11.]).

uniformizáltságára, valamint gyors reakciójára építő modell egyértelműen tükrözi a média hozzáállását a bizalmi vagyonkezeléshez. Bármely helyen jelenik meg egy-egy releváns cikk, azok általában hasonló gondolatmenetet közvetítenek. A média befogadója védtelen az üzenetlövődékekkel szemben, így a jogviszonyról kevés háttérismeret áll rendelkezésre, vagyis ellenállás nélkül kénytelenek a befogadók a médiában megjelenő információkat akceptálni. A negatív hangulatot sugárzó szövegek elolvasása után fontos figyelembe venni, hogy az olvasók véleménye mennyiben változtatható meg a szelektív érzékelés hatására. A tömegkommunikációs tartalmak közül azokra figyelnek az emberek, amelyek illeszkednek a már meglévő nézeteikhez, vagyis kevésbé receptívek, esetleg egyenesen elutasítják azokat a tartalmakat, amelyek szemben állnak a vélekedéseikkel. A meggyőzés fogalma felől ez úgy írható le, hogy a tömegkommunikáció általában nagyobb valószínűséggel erősíti meg az emberek már meglévő nézeteit, és csak ritkábban éri el a megváltoztatásukat (Andok [2015] p. 110.).

A kódolás-dekódolás modell által megismerhető a befogadó érzékenysége az adott jelentéstartalom alapján. Az elemzett cikkek tartalmában a manipuláció megjelenítésének bemutatására alkalmas a modellel történő kódolás, hogyan képes befogadni a média üzeneteit az olvasó. A framing elmélet alapján a már napirendre került ügyek megfogalmazásának, keretezésének a képessége valósult meg (Török [2005] pp. 52–54.). Fontos megnyilvánulás, hogy a média milyen formában közvetíti a saját látásmódját a jogviszonyról, amely hozzájárul a jövőben az értékek és a kultúra megteremtéséhez. A domináns nézőpontra irányítja mindez a figyelmet, azaz értelmezve beszél a jogviszonyról. Ismét megállapíthatóan – negatív előjelekkel.

A bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó médiatartalmak kutatása esetén szembetűnő, hogy az újmédiában az adott jogi témakör feldolgozottsága napjainkban még nem megfelelő. A bizalmi vagyonkezelést népszerűsítő média-megjelenések elősegíthetik a releváns konjunktúra kialakulását a hazai szintén. A kutatásom során olyan preskriptív szempontokat is sikerült azonosítanom, mint azt, hogy fontos a jogviszony szélesebb körű ismertetése és a bizalmi elemek erősítése. Ezekhez a kurrens médiában a megfelelő hozzáállás és az időszerezés nyújthat segítséget⁵⁶.

⁵⁶ A jogviszony megjelenése az újmédia-környezetben az intenzív és produktív elektronikus közigazgatásban jelentkező nehézségekkel mutat hasonlóságot: médiakompetenciák alacsony szintje, az

A 9. fejezetben azokat a releváns médiamodelleket mutatom be, amelyek szükségesek a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyról a nyomtatott tömegsajtóban és a digitális médiában megjelent nem szakirányú cikkek médiaelméleti szempontú elemzéséhez. A modellek kiválasztása az elméleti és a gyakorlati tapasztalat alapján történt, mivel a kutatások és a munkavégzés során gyakran lehet szembesülni olyan negatív attitűdökkel, amelyek a média hatására alakultak ki a befogadókban.

A médiában megjelent és az említett szempontok szerint elemzett cikkek értelmezése segítségével mutatom be a következő hipotézis hátterét: **„A közmédia egyoldalú tájékoztatásának és disszonáns befolyásolásának hatására a bizalmi vagyonkezelés negatív konnotációt feltételez Magyarországon.”**

online térben a jogintézmény sekély számú és kezdetleges prezentálása, közönyös fogadtatás a befogadók részéről (Bokor – Szabó [2018] p. 64.).

10. A TÖMEGKOMMUNIKÁCIÓS MÉDIUMOKBAN ÉS AZ INTERNETES OLDALAKON MEGJELENT NEM SZAKIRÁNYÚ CIKKEK TARTALOMELEMZÉSE

„A média kultúraformáló, -tükröző és -elbeszélő forma.”

(Aczél Petra)⁵⁷

A bizalmi vagyonkezelés több szintéren – a jog világában, továbbá mikro- és makrogazdasági területeken – zajló tevékenység. A disszertációban a jogintézményhez kapcsolódó és a média konceptualizációja által kialakult konfliktusokra összpontosítva elemzem a felmerülő problémákat a tömegkommunikációs médiumokban megjelent nem szakmai közönségnek szánt cikkek alapján. Az indítékot egy jelentős hazai társadalmi probléma nyújtotta. Magyarországon az elmúlt 30 évben nagy gazdasági, illetve társadalmi átalakulás zajlott le. Meghatározó a rendszerváltás folyamata, ám ezzel párhuzamosan a nemzetközi környezeti változások – a NATO⁵⁸, majd az Európai Unióhoz⁵⁹ történt csatlakozásunk – is jelentősen befolyásolták a történelmi átalakulást. A rendszerváltás előtti gazdasági struktúra közelített ugyan a fejlett országokéhoz, de csak töredezetten, vontatottan, ellentmondásosan. Jelentősebb változás az 1990-es évek első felétől volt megfigyelhető a piacgazdaságra való áttérés időszakától kezdődően. A tőkés átalakulás a nemzetgazdaságnak egyes szegmenseire terjedt ki, noha a magántulajdon erőteljesebb gyarapodása megkezdődött már a kései szocialista időszakban. Az elmúlt éveket követően olyan világ jött létre, melyben aktuálissá vált a megszerzett vagyon jogszerű, ám adott esetben komplex átruházása a következő generációk kompetens személyeire. Ez hozzájárul a gazdasági és társadalmi együttélés megerősítéséhez, a szociális problémák elkerüléséhez, abban az esetben, ha a vállalatvezetők nem felkészületlenül szembesülnek ezzel a problémakörrel. A bizalmi vagyonkezelés jogintézménye alternatív megoldást nyújthat a generációs vagyontranszfer kérdésköre mellett több egyéb sajátos probléma megoldására is.

⁵⁷ (Aczél Petra [2015] pp. 12-13.)

⁵⁸ 1999. március 12. (Külügyminisztérium [1999. március 12.]

⁵⁹ 2004. május 1. (Európai Bizottság [2004. 05. 01.]

A bizalmi vagyonkezelés, amint az a 8.3.2. fejezetben olvasható, olyan jogintézmény, amely a gazdasági háttere miatt sajátos gazdasági és jogi intézménynek is nevezhető. A médiában minderről megjelent szakmai publikációk főként jogi vonatkozásúak, így ezek elsősorban jogi lapokban és portálokon – gazdasági vonatkozással közösen – találhatók meg. A tömegkommunikációs médiumokban nem jellemző a bizalmi vagyonkezelés jogi hátterének a bemutatása. Ha mégis, legfeljebb csak néhány mondat utal a jogi megközelítésre. A közmédiában megjelent cikkek túlnyomó többsége gazdasági jellegű információkat ad, gazdasági eseményeket dolgoz fel.

A bizalmi vagyonkezelésről a hazai tömegkommunikációs médiumokban megjelent cikkek, információk tartalomelemzésére eddig nem vállalkoztak. Nem született tanulmány arról, hogy mennyiben segíti elő vagy hátráltatja a média a jogintézmény terjedését.

10.1. Mintavétel

A bizalmi vagyonkezelési szerződés szabályzatát az új Polgári Törvénykönyv, a 2013. évi V. törvény tartalmazza. 2014. március 15-én lépett hatályba a 2014. évi XV. törvény, amely a bizalmi vagyonkezelőkről, illetve azok tevékenységéről rendelkezik. Jogrendszerünkben először 2009. évi CXX. törvény tartalmazott bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó rendelkezéseket. Alkotmányossági okokból a törvény nem lépett hatályba, így a bizalmi vagyonkezelésről alig jelent meg laikusoknak szóló cikk napi- és hetilapokban, nem tette lehetővé a lakosság teljes körű és alapos informálását. 2010-től megjelent néhány cikk a bizalmi vagyonkezelésről, ezek azonban nem tartoznak a disszertáció tárgyához, mivel nem a 2014-ben kodifikált törvényre, illetve annak a kontinuitására vonatkoznak.

A médiában megjelent produktumokat szisztematikus mintavétellel vizsgálták. Az Országgyűlés Hivatala Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság Képviselői Információs Szolgálatára kérésre kibocsátotta a 2014-2017 közötti időszakra vonatkozó sajtómegjelenéseket, illetve tanulmányokat. A Szent István Egyetem bizalmi vagyonkezelő szakirányú továbbképzési szakán megszereztem a bizalmi vagyonkezelő specialista képesítést, így szakértőként tudom elbírálni, vajon mely sajtómegjelenések, valamint szaktanulmányok készültek a szakmai közönség részére, illetve melyek tekintették befogadónak a nem szakmai

közönséget. A sajtómegjelenések osztályozását öt bizalmi vagyonkezelő szakképzettséggel rendelkező személy, továbbá öt laikus véleménye erősítette meg.

A média fősodrában – nyomtatott sajtóban – 2014. március 15-től 2019-ig kilenc olyan cikk jelent meg, amelyek a kérdéses jogintézmény lehetőségeit mutatták be. Az online megjelenések száma 2014. február végétől 2019. azonos hónapjának végéig tizenhárom – elsősorban a laikus befogadók számára. A kiválasztott cikkek a bizalmi vagyonkezelés jogintézményéről szólnak, fő tartalmuk a jogviszonyhoz kapcsolódik. Azok a cikkek nem tárgyai elemzésemnek, amelyek csak említik a bizalmi vagyonkezelést, vagyis nem a jogintézmény tartalmi elemeit mutatják be.

10.2. Kódolás és kategóriák

A kódolás fázisában kvalitatív részek találhatók. A megjelent cikkekről nyilvántartás készült, azaz reprezentatív mintavétel állt a rendelkezésre. A kutatás során az elemzett jogintézményről megjelent szakmai és nem szakmai jellegű cikkek és konferencia-anyagok, tanulmányok és magyar nyelvű könyvek 2019 -ig az alábbiakban láthatók.

A szakmai cikkek, tanulmányok, könyvek szerzői:

B. Szabó Gábor: 1 db angol nyelvű cikk + könyvrészlet

Bodzási Balázs: 4 db magyar nyelvű cikk

Borbély Zoltán: 4 db magyar nyelvű cikk

Csehi Zoltán: 1 db magyar nyelvű cikk

Csizmazia Norbert: 4 db magyar nyelvű cikk

Csőke Andrea – Juhász László: 1 db magyar nyelvű cikk

Hamza Gábor: 1 db magyar nyelvű cikk

Illés István: 4 db magyar nyelvű cikk + könyvrészlet

Kolozsi Borbála: 2 db magyar nyelvű cikk

Kömüves Barbara: 1 db magyar nyelvű cikk+ könyvrészlet

Lajer Zsolt- Leszkoven László: 1 db magyar nyelvű cikk

Menyhei Ákos: 3 db magyar nyelvű cikk, 2 db angol nyelvű cikk + könyvrészletek

Miczán Péter: 19 db magyar nyelvű cikk + könyv

Orbán Nikolett: 1 db magyar nyelvű cikk

Pongrácz Dóra: 1 db magyar nyelvű cikk

Sándor István: 28 db magyar nyelvű cikk +14 angol nyelvű cikk + könyvek + könyvrészletek+könyvek

Tóth György: 1 db magyar nyelvű cikk

A tömegkommunikációs médiumokban megjelent cikkek esetében is a teljességre való törekvés figyelhető meg a 2014-2019-ig tartó időszakban.

A nyomtatott sajtóban megjelent cikkek száma: 9 db. Ezek a cikkek a következő újságokban és folyóiratokban jelentek meg:

Heti Világgazdaság (HVG): 5 db magyar nyelvű cikk

Népszabadság: 2 db magyar nyelvű cikk

Népszava: 1 db magyar nyelvű cikk

Világgazdaság: 1 db magyar nyelvű cikk

Az elektronikus médiában a következő portálokon jelentek meg cikkek a bizalmi vagyonkezelés témakörében, a nevezett időszakban, összesen 13 db cikk.

Haszon: 1 db magyar nyelvű cikk

Heti Világgazdaság (HVG): 3 db magyar nyelvű cikk

Menedzsment Fórum: 1 db magyar nyelvű cikk

Napi.hu: 1 db magyar nyelvű cikk

NOL: 2 db magyar nyelvű cikk

Origo: 1 db magyar nyelvű cikk

Piac és profit: 1 db magyar nyelvű cikk

Portfolio: 1 db magyar nyelvű cikk

Ready Business blog: 1 db magyar nyelvű cikk

Vilaggazdasag.hu: 1 db magyar nyelvű cikk

10.3. A kódolás helye a tartalomelemzésben és a meghatározott kategóriák

A kódolás folyamata arra irányult, hogy a nyers szövegadatokat módszeresen nagyobb egységbe kerüljenek. A tartalom különféle részei, összefüggései találhatóak egy-egy csoportban, amelyek így elemezhetővé váltak.

A kódolási rendszer kategóriáinak segítségével dolgoztam fel a kutatás tárgyát képező információkat. Kategorizálni lehetett a cikkek információ-elemeit az előre meghatározott, a kutatás szempontjából meghatározó egységekre. Ezáltal az adott szövegek áttekinthetővé és rendszerezetté váltak. Ezek a kategóriák logikai rendszert követnek.

A kategória-alkotás tükrözi azokat a kérdéseket, amelyek a disszertációban hozzájárulnak az elemzésen keresztül a téma feldolgozásához és a hipotézisek megválaszolásához.

10.4. Tartalom

10.4.1. A bizalmi vagyonkezelés szereplőinek megjelenése a cikkekben

Vagyonrendelő: (19.2.1. fejezet) (19.2.2. fejezet) (19.2.3. fejezet) (19.2.4. fejezet) (19.2.5. fejezet) (19.2.8. fejezet) (19.2.10. fejezet) (19.2.11. fejezet) (19.2.12. fejezet) (19.2.13. fejezet) (19.2.16. fejezet) (19.2.18. fejezet) (19.2.20. fejezet)

Vagyonkezelő: (19.2.1. fejezet) (19.2.2. fejezet) (19.2.3. fejezet) (19.2.4. fejezet) (19.2.8. fejezet) (19.2.10. fejezet) (19.2.11. fejezet) (19.2.12. fejezet) (19.2.13. fejezet) (19.2.14. fejezet) (19.2.15. fejezet) (19.2.16. fejezet) (19.2.18. fejezet) (19.2.19. fejezet) (19.2.21. fejezet)

Kedvezményezett: (19.2.1. fejezet) (19.2.2. fejezet) (19.2.3. fejezet) (19.2.4. fejezet) (19.2.5. fejezet) (19.2.6. fejezet) (19.2.8. fejezet) (19.2.9. fejezet) (19.2.10. fejezet) (19.2.11. fejezet) (19.2.12. fejezet) (19.2.13. fejezet) (19.2.15. fejezet) (19.2.16. fejezet) (19.2.18. fejezet) (19.2.19. fejezet)

A bizalmi vagyonkezelés alapításakor három szereplő jelenik meg a jogviszonyban. Az elemzett cikkekben az elkészített kvantitatív kimutatás szerint a vagyonrendelő 13, a vagyonkezelő 15, a kedvezményezett viszont 16 cikkben jelent meg. Az elemzés során használt cikkekben néhány szó esik a betöltött funkciókról. A leírások a vagyonrendelőről megosztó hatásúak, mivel néhány cikkben nem abból a szempontból közelítik meg ezt a pozíciót, hogy egy becsületes személy is lehet vagyonrendelő, akinek felelősségvállalása következtében előremutató a jogviszony alapítása, bizalma van törvény által nyújtott lehetőségek használatára. Az újságírók gyakorta összehasonlítják az offshore cégekkel a bizalmi vagyonkezelést, amelyet ezen a módon negatív konnotációval ruháznak fel (19.2.3. fejezet) (19.2.19. fejezet) (19.2.21. fejezet). A vagyonrendelőhöz köthető az adóeltitkolás vagy adóelkerülés negatív értelmezése (19.2.4. fejezet) (19.2.5. fejezet) (19.2.7. fejezet) (19.2.20. fejezet). A bizalmi vagyonkezelést nem lehet úgy értelmezni, hogy ezzel nem kell adót fizetni, hanem az adók más keretek között értelmezhetők, a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó szabályozás szerint. A 4.1.1. fejezetben bemutatott monográfia önálló fejezetben foglalkozik a kezelt vagyon adózási feltételeivel, illetve a kezelt vagyonnak és hasznainak a kiadáskor felmerülő költségeivel (B. Szabó et al. [2014] pp. 245-254., pp. 272-289.).

A cikkekben a vagyonkezelő személyének értékelése nem egyértelmű. A negatív értelmezések összefüggésben állnak a stróman megnevezéssel, amely a retorikai és a szemantikai oppozíció interpretálásaként jelennek meg a szövegekben. Ahhoz, hogy valaki egy vagyonkezelőre bízta a vagyonát, a vagyonkezelőnek felhatalmazást kell adnia, amihez bizalom és pénzügyi nagyvonalúság szükséges. A kedvezményezettekről objektívek, leíró jellegűek a nyilatkozatok.

10.4.2. A jogviszony pozitív értelmezése a gyakorlati felhasználás lehetőségéről

Adótervezés: (19.2.6. fejezet) (19.2.19. fejezet)

Felelősség: (19.2.15. fejezet)

Fogyatékoság: (19.2.7. fejezet) (19.2.21. fejezet)

Generációs vagyontranszfer: (19.2.3. fejezet) (19.2.15. fejezet) (19.2.20. fejezet)

Házassági vagyonszerződés: (19.2.12. fejezet) (19.2.19. fejezet)

Vagyonvédelem: (19.2.15. fejezet)

10.4.3. A jogviszony negatív értelmezése

Adó-eltitkolás, elkerülés, morál: (19.2.4. fejezet) (19.2.5. fejezet) (19.2.7. fejezet) (19.2.20. fejezet)

Anonimitás (negatív interpretálásként): (19.2.7. fejezet) (19.2.21. fejezet)

Bűn / büntetés: (19.2.4. fejezet) (19.2.6. fejezet)

Felelősség kijátszása: (19.2.19. fejezet)

Korrupció: (19.2.1. fejezet) (19.2.3. fejezet)

Stróman: (19.2.4. fejezet) (19.2.6. fejezet) (19.2.7. fejezet) (19.2.12. fejezet) (19.2.19. fejezet) (19.2.21. fejezet) (19.2.22. fejezet)

Aczél szerint a hír világképet formál és igazol. Minden médiabeli megjelenés esetlegesen manipulatív is lehet. (Aczél [2008]). A jogviszonnyal kapcsolatos negatív szemléletet a szociális melodramák közé tartozó médiahírek alakítják ki. (Császi [1999] p. 25.). A jogintézmény bemutatása azáltal válik a médiában érdekessé, vagyis olvasottá, hogy az újságírók a száraz jogi eseményeket történeté formálják, így a kázust felhasználva manipulálják az olvasókat. A sztereotip keretet olyan részletekkel lehet feltölteni, amelyek a jogviszony egyes, a teljességből kiemelt elemeihez kapcsolhatók. Torzítás segítségével az esemény hírértéket jelent, így a befogadók számára mindez érdekessé válhat. A hírértéket nem maga a jogviszony teremti meg, hanem az e mögé tett, deformált esemény, amely beépül a közönség tudatába. Az elemzésbe kiválasztott cikkekben a bűnügyek vonzásköre érzékelhető.

A leggyakrabban előforduló utalás a stróman elnevezés mögött álló személyre irányul. A szó gúnyos értelmezése szerint: olyan személy, aki a nevét adja egy üzleti vállalkozáshoz, ezért munka nélkül szerzett jövedelemhez jut (Magyar Értelmező Kéziszótár [1972] p. 1226.). A 19.2.19. cikkben a szakértő dr. Magyar Csaba véleménye az volt, hogy a strómanság a hatóságok elleni bujkálást feltételezi, ami egyértelműen a jogellenességgel köthető össze. Az alapvető különbség, hogy a stróman személyére vonatkozóan nem jellemző a tulajdonosi pozíció használata⁶⁰. Ha valaki úgynevezett strómanra bízta a vagyonát, nem kényszeríthető ki

⁶⁰ A stróman kifejezés római eredetű. Magyarországon német hatásra kezdték a kifejezést használni. Strohmänn – szalmaember - olyan háttérember, aki más nevében lép nyilvánosság elé olyan személy helyett, aki anonimként kíván vagy kell, hogy maradjon. Magyarországon a második zsidótörvény - 1939 után – alkalmazták szükségzerű megoldásként a zsidó vagyonok, érdekeltségek megőrzése céljából (Végső [2003] p. 179-217.)

szerződések nélkül, hogy azt visszakapja. A bizalmi vagyonkezelő legális módon dolgozik, hatósági kontroll alatt áll, büntetőjogi felelősséggel kell, hogy kezelje a rá bízott vagyont. A vagyonkezelő – a 8.3.4.2. pontban meghatározott szerepköre szerint – és a stróman szerepkörök pontos definiálása alapján a két kifejezés nem feleltethető meg egymásnak. Az újságírók a médiabeli megjelenésekkel a befogadókat manipulálják azzal, hogy a „*bizalmi vagyonkezelés afféle »strómantörvény« lesz*” (19.2.4. fejezet). Az objektivitás mellözésével, a pontatlan megfogalmazásokkal a jogintézmény elterjedését gátolják, így korlátozzák az igényt a valóság megismerése iránt – „*a bizalmi vagyonkezelés strómanbiznisszé alakul*” (19.2.1. fejezet).

Az adó eltitkolása, elkerülése a második leggyakrabban emlegetett témakör, amelyhez negatív emóciók társulnak. A bizalmi vagyonkezelés, amint arról a 6.3.7. részben szó esett, az adóoptimalizálásra alkalmas jogintézmény. Nem arra születt a törvény, hogy erősítse a korrupciót, a szürke- és feketegazdaságot⁶¹, ahogy erről több cikkben is írtak (19.2.1. fejezet).⁶² Ha valaki bizalmi vagyonkezelést hoz létre, megváltozik a vagyoni háttere, így más formában kell adóznia, más keretek között. Alaptalan az a feltételezés, hogy a jogviszony adócsalásra, adóelkerülésre vagy adózással kapcsolatos erkölcstelen és büntetőjogi vonatkozású tevékenységekre ösztönözné a jogviszonyt létesítőket. Több szövegben olyan kontextusban említik a bizalmi vagyonkezelést, hogy az adómorál gyenge a vállalatoknál, vagyis a bizalmi vagyonkezelés manipulatív hatása érzékelhető, hiszen a közönség gondolkodását, véleményét és viselkedését is olyan irányba terelik, hogy ne akarjanak foglalkozni a jogviszony nyújtotta lehetőségekkel.

Megítélésem szerint a médiában sokkal alaposabban kellene bemutatni a bizalmi vagyonkezelésből adódó preferenciákat. Eddigiekben az látszik, hogy 22 cikkben összesen 11 helyen említik meg a vagyonkezelés alkalmazhatóságát. Ha bemutatnák a jogintézmény nyitott felhasználási lehetőségeit, és folyamatosan beszélnének róla, várható lenne, hogy kialakuljanak a magyar felhasználási gyakorlat sajátosságai. A disszertációm célja, hogy hangsúlyozza és erősítse az új jogintézménnyel való gondolkodás és kommunikáció szükségességét, hiszen ez komplex megoldást nyújt a vagyonnal kapcsolatos nehézségekkel küzdő emberek számára. A jogviszony szerződésbe foglalása mindenki számára más és más lehetőséget tud nyújtani, így felhasználása széles körű. A családi vállalkozások esetében az örökösöknek célszerű lenne

⁶¹ "kritikusai azzal támadták, hogy tovább erősítheti a korrupciót, a szürke- és feketegazdaságot" (19.2.1. fejezet)

⁶² „felső tízezer” összekacsintós pénzügyi megoldása” (19.2.15. fejezet)

szakértőt használni abban az esetben, ha nem értenek kellőképpen az egyedi kialakult gazdasági viszonyhoz. Megfelelő forma lenne erre a bizalmi vagyonkezelés, amelynek segítségével lehetővé válna az értékteremtés. A jogviszonyban a vagyonrendelő kiköthetné a saját feltételeit, hogyan valósuljon meg a kitűzött cél. Amikor a cselekvőképességükben korlátozott személyek kerülnek örökösi pozícióba, még valószínűbb, hogy nem tudnak a vagyonnal gazdálkodni. A jogviszonyról megjelent cikkek nagy hiányossága, hogy nem írnak a szükségeszerű gyakorlati felhasználásról. Hiányoznak a pozitív gyakorlati esetek. Az emberek számára akkor válna elfogadottá a jogviszony, ha a közönség objektív képet kapna az opciókról, a pozitívumok hangsúlyozásával. A média interaktivitása közvetlenül és közvetve gyakorol hatást a befogadókra. A negatív hírek nem segítik a befogadást, a meggyőzést még kevésbé.

A kutatás alapján a média ténylegesen segítséget nyújthat a bizalmi vagyonkezelési jogviszony elterjedéséhez és elfogadásához, amire hatása lehet a leírtaknak is. A jelenleg bemutatott cikkekben ugyanis hiányzik a tárgyilagos leírás és pontos információátadás. A médiában naponta olvasható, valóságot értelmező gazdasági elemzések mellett a bizalmi vagyonkezelés bemutatásának is meg kellene jelennie, mint alternatív lehetőségnek a közönség számára. A befogadóknál új világkép formálódhatna a média segítségével, ám a megjelent cikkekből ennek lehetősége nem olvasható ki. Nincs annyi pozitív értelmezés a bizalmi vagyonkezelésről a cikkekben, amely arra ösztönözné a befogadókat, hogy elkezdjék használni a személyes ügyeik javára. A gazdasággal foglalkozó lapok esetében szükségeszerű lenne olyan szakértő újságíró alkalmazása, aki hitelesen tudja bemutatni a jogviszonyt.

A cikkek az olvasókat rákényszerítik egyfajta részvételre, hiszen ezek segíthetnek feltenni a kérdést: miben is vesznek részt, vagy még inkább kinek a strómanjaként mutakozhatnak meg. A cikkekben található információmennyiség nagyrészt hatásvadász célú. Nem érezhető az ösztönzés a visszacsatolásra. A reakció hiánya nem kizárólag a cikkek tartalmából érezhető, hanem a gyakorlati életben is, annak ellenére, hogy a gyakorlatban is jártos szakembereket szólaltatnak meg a cikkekben, akik méltó megjelenítői a bizalmi vagyonkezelésnek. A tartalmak a leírtak is megfelelnek szakmai szempontból a valóságnak. Négy cikk tartalmában található elvi tévedés ((19.2.1. fejezet), (19.2.2. fejezet), (19.2.3. fejezet), (19.2.7. fejezet))⁶³.

⁶³ „arra még nincs jogszabályi előírás, hogy a vagyonkezelő mennyit kérhet el tevékenységéért” (19.2.3. fejezet)

”s csak a kezelés hasznát adja át a tulajdonosnak illetve az általa megjelölt kedvezményezettnek.” (19.2.1. fejezet)

Összességében megállapítható, hogy a bizalmi vagyonkezelésről szóló cikkek nem terjednek széles körben a tömegkommunikációs médiumokban, a nyomtatott sajtóban csupán négy újságban találhatók közembereknek szóló információk, internetes oldalakon tíz esetben.

10.5. Hangulatkeltés

A bizalmi vagyonkezelés mint jogintézmény használata időszerűvé vált a rendszerváltás utáni Magyarországon, ennek ellenére egyfajta kulturális szakadék figyelhető meg. A gazdasági javak kezeléséről, a piacgazdaság eredményeiről, valamint a vagyonosodásról a médiában inkább negatív hangulatot árasztó cikkek határozzák meg a kontextust. Az ilyen megközelítésben (McQuail [2003] p. 294.) kétféle mód lehetséges: pozitív értékpárosítás vagy negatív értékelés pesszimista attitűddel. A jogviszonyról írt cikkek egy része „pesszimista megközelítést és centripetális hatást feltételez: a média a dominanciát, az egyformaságot, a konformitást erősíti” (Aczél [2015] p. 135.). (19.2.1. fejezet) (19.2.2. fejezet) (19.2.9. fejezet) (19.2.16. fejezet) (19.2.17. fejezet). Optimista megközelítés, meggyőzés vagy pozitív hozzáállás egyetlen cikkben sem érezhető. Az elemzett cikkek között vannak objektív, informatív leírások, ám ezek elsősorban a jogviszony jogi hátterét mutatják be (19.2.4. fejezet) (19.2.5. fejezet) (19.2.7. fejezet) (19.2.8. fejezet) (19.2.11. fejezet) (19.2.14. fejezet). Nehéz megérteni és elfogadni azt aényt, hogy egy társadalmilag is hasznos jogviszonyról egyetlen pozitív értékelés nem jelent meg öt év alatt, amely a laikus befogadók figyelmét felkelthetné. Közismert szereplők neve – pl. Tiborcz István, Mészáros Lőrinc, Szíjj László, Andy Vajna, Simicska Lajos (19.2.16. fejezet) (19.2.17. fejezet) (19.2.22. fejezet) – olvasható a cikkekben, ám az említett nagyvállalkozók szerepeltetése nem jelent pozitív példát az olvasók körében, inkább az elérhetetlenség, számon nem kérhetőség képzetét keltik. Nem szolgálnak pozitív mintákkal, mivel nem a mindennapi élet lehetőségeit tükrözik. A lövedékelmélet szerinti hangulatkeltés nem vált ki pozitív hatást a befogadókban. Ez az impulzus kivédhetetlenül erős tud lenni, ami azt jelenti, ha az emberek csak negatív ingereket kapnak, nem lesz motiváció a jogviszony megismerésére, elfogadására és alkalmazására.

Az írások felületessége és pontatlansága azért is problematikus, mivel főként a vagyonos emberek bemutatásával foglalkoznak, így disszonancia érzetét keltik az olvasókban (19.2.15. fejezet) (19.2.13. fejezet). Nincs olyan érdekes vagy figyelemfelkeltő impresszió a cikkekben, hogy bárki azt érezné: felkeltette a figyelmét és várja a következő tudósítást. Összegezve: a

cikkek tartalmi nem nyújtanak segítséget abban, hogy ismertté válhasson a jogintézmény, mert nem jellemzőjük a pozitív hangulat, az érdeklődés felkeltése, a pozitív életszemlélet és a társadalmi hasznosság bemutatása. Nem olvashatóak ki a cikkekből a bizalom és a pénzügyi nagyvonalúság, amelyek jellemzői a bizalmi vagyonkezelésnek.

10.6. Hatás

Meghatározó kérdés a bizalmi vagyonkezelésről megjelent cikkek milyen hatást érhetnek el az olvasóban, befogadóban. A kérdéshez tartozik, hogy milyen céllal és funkcióval íródtak. Vélelmezésem és a kódok alapján elvégzett vizsgálatok szerint megállapítható, hogy médiatartalom nem alkalmas hosszú távú hatás kiváltására. Az olvasók interpretációiban nem igazán lehet tapasztalni az újságírók professzionalitását. A jogi kérdések megválaszolásához igénybe kell venni olyan segítségeket, amelyeknél korrekt módon történik az értelmezés, de a szakemberek nélkül íródott cikkekben a negatív eseményekről készülnek a tudósítások. Ezek pedig nem számítanak követendő példának, az érintetteket, a társadalom tagjait nem motiválják a jogviszony megismerésére. A média napjainkban a legfontosabb információforrása az embereknek. A cikkek tájékoztató jellegűek, a befogadó szabadon dönthet arról, hogy a korábban kialakult véleményét megváltoztatja-e (Bajomi [2006]). Ha a cikkek hangulata, tartalma nem képes befolyásolni az olvasókat, a kommunikátor nem tudja elérni, hogy leírásaival viselkedésváltozást idézzon elő. A jogviszony alkalmazásának, a koordinálására való felhívás jelei sem mutatkoznak a cikkekben, tehát nem jellemző, hogy hatásukra az emberek elkezdjenek érdeklődni a bizalmi vagyonkezelés iránt. A médiaoptimista hatás távol áll a tartalmaktól, nem segítik a jogviszony identifikálását, népszerűsítését, terjedését. Az újmédia megjelenésével a médiaoptimisták azt feltételezték, hogy az újmédia jobbá teszi a társadalmat: elviszi a kultúrát, az értékeket, a tudást az emberekhez, megkönnyíti számukra a közügyekről való tájékozódást és a politikai döntéshozatalba való bekapcsolódást. Az értekezés tárgyáról – a bizalmi vagyonkezelésről – médiapesszimista diskurzus állapítható meg az elemzések alapján, mivel nem megfelelő színvonalon közvetítik a szakirányú anyagot az olvasókhoz.

10.7. Összefoglalás

A bizalmi vagyonkezelésről a manifeszt tartalmi elemzés alapján össze lehet foglalni, hogy nem a jogi lehetőségek gyakorlati bemutatására íródtak a cikkek, nem az alkalmazás pozitív lehetőségeit taglalják, a jogviszony köré szenzációhajász események is kapcsolódnak, amelyek a befogadókat elidegeníti, eltávolítja a témakörtől. Nyugat-Európa országában a több generáción át prosperáló családokban tudtak vagyonok felhalmozódni. Magyarországon a történelmi helyzet miatt nem volt erre lehetőség. A médiában megjelenő cikkek nem tükrözik azt, hogy a gazdasági kultúráról megfelelő módon tudnának kommunikálni. A befogadók törekednek a belső egyensúly megtartására, egyéni elképzeléseik megőrzésére. Az esetleges változtatás gondolatát is elvetik a negatív tartalmú cikkek alapján, mivel azok disszonanciát keltenek bennük. A közönség ragaszkodó magatartást tanúsít a konvencionális jogviszonyok használatához, az új lehetőség bevezetéséhez szükséges lenne a média támogatása a pozitív példákkal. Magyar esetjog hiányában a külföldi pozitív példák bemutatására volna szükség, ami szinte teljesen hiányzik a magyar sajtóból. A szakirodalomban található összehasonlító jogtörténeti elemzések, ezek azonban nem tartoznak a disszertációmban vizsgált anyagok közé. Az olvasók körében a számukra megfelelő kázusok bemutatásával és értelmezésével fejlődést lehetne elérni, ami előremutató lehetőségeket teremthetne a társadalmi méretű elfogadásra. Mivel Magyarországon a bizalmi vagyonkezelésnek még nincsenek konvenciói, így a cikkekben a jelentések értelmezésének hatása csak hosszú távon várható. Meghatározza a látásmódot a szocializáció, továbbá a befogadó társadalmi és gazdasági helyzete.

A vizsgált cikkek eredményei alapján megállapítható, hogy a média normatív elgondolásai nem igazolják a társadalmi párbeszéd megteremtésének a lehetőségét. A vizsgált cikkek negatív példaként jelentkeztek, ami a befogadóknál ellenállást, taszítást is előidézhet. A negatív értelmezés nem segíti elő, hogy az említett jogviszony populárisra váljon.

A 10. fejezet a következő hipotézis igazolására vagy elvetésére keresi a választ: **„A közmédia egyoldalú tájékoztatásának és disszonáns befolyásolásának hatására a bizalmi vagyonkezelés negatív konnotációt feltételez Magyarországon.”.**

11. KVANTITATÍV KÉRDŐÍV A LAIKUS BEFOGADÓKKAL

„Mindig szerettem az elemzést.

*A "miért" és a "hogyan", e kettő oly hasznos kérdés,
hogy sohasem vethetjük föl magunknak elégszer.”*

(Bonaparte Napoleon)⁶⁴

A kutatás kérdőívét 352 személy töltötte ki. A használandó kvantitatív kutatási módszer alapjául szolgáló kérdőívben húsz saját szerkesztésű, egy- illetve többválaszos zárt kérdés szerepel, amelyet online formában kaptak meg a válaszadók 2018-2019-ben. A célcsoport elsősorban a kis- és középvállalkozások vezetői, tulajdonosai, illetve a jogviszonnyal közvetlenül foglalkozó ügyvédek és könyvelők voltak, de a közösségi portálokon lehetősége nyílt bárkinek a válaszadásra. A kvantitatív kutatás segítségével a beérkezett válaszokból statisztikai adatokhoz juthatunk. A mintavétel nem reprezentatív, ám – a szakértői mintavétel eljárásrendjének megfelelően – törekedtünk arra, hogy a válaszadók a lehető legteljesebben képviseljék az alapsokaságot a választott kritériumok tekintetében. A kérdőív kérdései arra keresték a választ, hogy mennyire tájékozottak az emberek a jogviszony hatályba lépéséről, használatáról és felhasználási területeiről. A konkrét kutatás szempontjából fontos és jellemző az életkor, a vagyoni helyzet és az iskolai végzettség. Az életkor azért meghatározó, mert a bizalmi vagyonkezelési jogviszony elsősorban a már érett korban lévő, önálló egzisztenciával és vagyonnal rendelkező személyeket érintheti, illetve a gyermekeiket abban az esetben, ha a felmenői ág által gyűjtött és felhalmozott vagyont szeretnék megtartani, de nem akarják vagy nem képesek kezelni. A generációs vagyontranszfer aktualitása előidézheti a jogviszony iránti érdeklődést. A vagyoni helyzetnek azért van jelentősége, mert a kérdéses jogviszony a vagyonosok számára tűnik kompetens megoldásnak. Az eltérő élethelyzetek és a vagyon nagysága határozza meg a bizalmi vagyonkezelés időszerűségét és szükségességét. Az iskolai végzettség másodlagos a vagyonkezelés esetében, ám vélelmezhető összefüggés a vagyonkezelés és a világról alkotott gazdasági, politikai tájékozottság között. Mivel a *trust* és a *Treuhand* több évszázados múltra tekint vissza, így a közgazdasági és jogi végzettségű személyek már tanulmányaik során ismereteket szerezhettek az említett nemzetközi

⁶⁴ (Taine [1919] p. 28.)

jogintézményekről. A gyakorlati életben viszont megfigyelhető, hogy a bizalmi vagyonkezelés jogintézményét általában nem azonosítják a *trust* intézményével. A bizalmi vagyonkezelésről folytatott személyes beszélgetések esetében többször elhangzik az érdeklődőktől, hogy ez olyan, mint a *trust*, de a párhuzamosságot csak akkor tudatosítják, ha erre egy szakértő felhívja a figyelmet. A visszaérkezett válaszok statisztikai feldolgozása SPSS program segítségével történt, az eredmények a 19.5. pontban találhatóak.

A 19.4. fejezetben található 352 személy által kitöltött kérdőív kérdéseit több csoportra lehet osztani:

Szociodemográfiai kérdések:

A kitöltő neme – 14. kérdés

Életkora – 14. kérdés

Iskolai végzettsége – 15. kérdés

Családi állapota – 16. kérdés

Lakóhely jellege – 17. kérdés

Saját vagyonnal kapcsolatos, gazdasági jellegű kérdések:

A válaszadó vagyoni helyzete – 19. kérdés

A vagyon fontosságának megítélése – 18. kérdés

A bizalmi vagyonkezelés mint jogintézmény ismeretéhez kapcsolódó kérdések:

A válaszadó ismeri-e a jogintézményt – 1. kérdés

Nyitott-e megismerni a jogintézményt a válaszadó – 20. kérdés

A bizalmi vagyonkezelés humán erőforrásaival kapcsolatos kérdések:

Vagyonkezelő személyéhez kötődő kérdés – 3. kérdés

Protektor kinevezésével kapcsolatos kérdés – 4. kérdés

A bizalmi vagyonkezelés gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos kérdések:

Kötne-e szükség esetén bizalmi vagyonkezelési szerződést – 2. kérdés

A vagyon melyik hányada kerülne bizalmi vagyonkezelésbe – 5. kérdés

Házassági vagyoni jogi szerződés vagy bizalmi vagyonkezelés alkalmazásának megítélése – 6. kérdés, 7. kérdés

Generációs vagyontranszfer biztosítása, a vagyon fenntartása érdekében – 8. kérdés, 11. kérdés

Bizalmi vagyonkezelés cselekvőképtelen személy esetén – 9. kérdés, 10. kérdés

Szakmai segítség igénybevétele, ahhoz kapcsolódó bizalom – 12. kérdés, 13. kérdés

A kérdőív kérdéseit külön nem elemzem, hiszen azok eredménye a számokból egyértelműen értelmezhető, tematizált összefoglaló feldolgozása történik meg. Ezek elsősorban nem lineáris, hanem holisztikus, gócpontok mentén válnak bemutathatóvá, hiszen a kérdőív témakörei szimbolizálják a társadalmi problémákat és lehetőségeket egyaránt. A szemléltetésre használt ábrák a kérdőív eredményeinek képszerű megjelenítései, kiegészítésként segítik az adott témakörök értelmezését.

A kérdőív feldolgozásának az eredményei témakörök szerint⁶⁵:

- A bizalmi vagyonkezelés jogintézményét ismerő válaszadók. 4. táblázat (Kérdőív: 1. kérdés)
- Szociodemográfiai eredmények összehasonlítása. 5. táblázat (Kérdőív: 14., 15., 16., 17. kérdések)
- Vagyonnal kapcsolatos eredmények feldolgozása a 6. táblázat, 7. táblázat, 8. táblázat, 9. táblázatok felhasználásával. (Kérdőív: 14., 18., 19. kérdések)
- A bizalmi vagyonkezelés alkalmazásának megítélése a 11. táblázat alapján. (Kérdőív: 1., 2., kérdés)

⁶⁵. A Függelékben a 19. 4. fejezetben a kérdőív, a 19.5. fejezetben találhatóak a táblázatok.

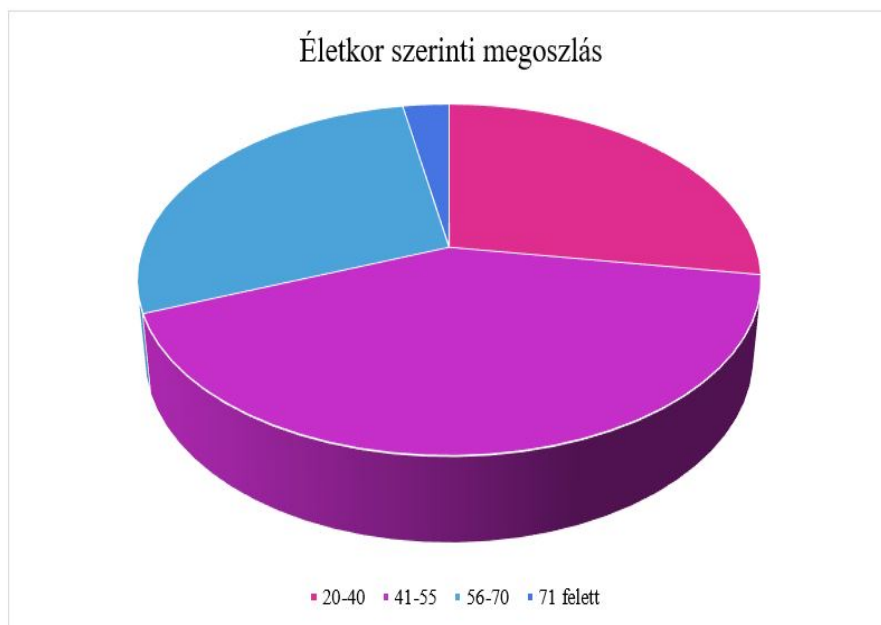
- Cselekvőképtelenség: 12. táblázat alapján. (Kérdőív: 9., 10. kérdések)
- Házassági vagyoni jogi szerződés 12. táblázat, 13. táblázat, 14. táblázatok szerint. (Kérdőív: 6., 7., 14. kérdések)
- Generációs vagyontranszfer: 15. táblázat és a 16. táblázatok segítségével történik. (Kérdőív: 8., 11., 14., kérdések)

11.1. Kvantitatív kérdőív szociodemográfiai szempontok szerinti koncepciója

A téma bevezető kérdése a kérdőívben a „*Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (trust) magyarországi alkalmazhatóságáról?*” (4. táblázat). Az eredmény, hogy a bizalmi vagyonkezelésről ismerete van a válaszadók 40%-ának. Ez a tézis bár nem tartozik a szociodemográfiai vonalhoz, meghatározó a vizsgálat tárgya miatt. Az 5. számú táblázatból, a szociodemográfiai jellemzőkből kiderül, hogy a válaszadók közel egyharmad része (31%) elérte az 56. életévét (7. ábra). Az összes válaszadó 79,4%-a rendelkezik főiskolai, egyetemi és posztgraduális képesítéssel, akikről feltételezhető, hogy érdeklődnek a világ és Magyarország aktuális politikai, gazdasági és jogi kérdései iránt. Ezt a vagyonnal kapcsolatos eredmények alapján – 18. kérdésből – lehet kikövetkeztetni, hiszen a válaszadók 94,9 %-a nyilatkozott arról, hogy a vagyon legalább közepesen fontos számukra. Az eredmény részletes bemutatása az 5. táblázatban látható.

„A minta szociodemográfiai jellemzőinek megoszlása” táblázatból kiolvasható, hogy a válaszadók száma 349, közülük 181 nő (52%) és 168 férfi (48%) (19.4. számú melléklet). Az életkor esetében, amint azt a 7. ábra mutatja, négy korcsoportot határoztunk meg: 20-40 éves (27,5%), 41-55 éves (41,5%), 56-70 éves (28,1%) és 71 év felettiek (2,9%). Az elemzés során e négy korcsoporttal készültek a statisztikai elemzések. A lakhely szerinti megoszlásra szintén négy választási lehetőség adott, főváros (48,7%), megyeszékhely (14,6%), város (26,6%) és község / falu (9,5 %). A kutatás szempontjából jelentősége van a családi állapotnak is. A következő hat kategória közül lehetett választani: egyedülálló (12,9%), párkapcsolatban él (16%), házas – nincs gyerek (4,3%), házas – van gyerek (53%), elvált (11,55%), és özvegy

(2,3%). Az utolsó szociodemográfiai jellemző az iskolai végzettség, amely négy választási lehetőségből áll: általános iskola (0,8%), középiskola (19,8%), főiskola, egyetem (64,5%), posztgraduális képzés (14,9%).

7. ábra.

Életkor szerinti megoszlás.

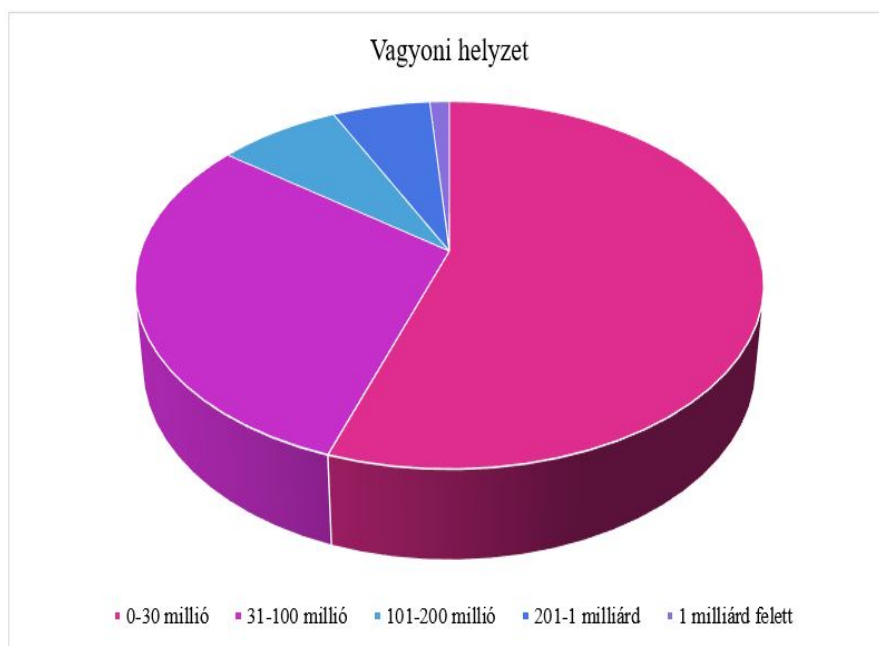
Forrás: Saját szerkesztésű ábra a kérdőív 14. kérdése alapján.

A bizalmi vagyongazdálkodás szempontjából a válaszadók között a nemek szerinti különbség kicsi, az elemzés esetén nem lehet jelentőséget tulajdonítani annak, hogy a válaszadó melyik nemhez tartozik. A pénzügyi kultúra mint a gazdaságot meghatározó tényező hatást gyakorol a társadalmi viszonyokra. Az 1980-as évektől tulajdonítanak ennek hazánkban jelentőséget, amely időszakban megkezdődött Magyarországon is a vagyonosodás folyamata. A pénzügyi tájékozottság növelése elősegítené az egyéni és a társadalmi jólétet is. Az életkornak meghatározó jelentősége van. A 20-40 év közötti korosztályra nem jellemző, hogy a vagyongazdálkodásról gondolkodjanak. Ez a hipotézis egy tanulmány alapján igazolható (Béres et. al. [2013] p. 38.). A kutatás eredménye szerint a fiataloknak vannak rövid, közép- és hosszú távú céljaik, gazdasági helyzetük alapján azonban kevesen tudják megengedni maguknak, hogy a hosszú távú céloknak megfelelően alakítsák az életüket. Ennek következménye, ha esetleg alkalmasnak is találnák a bizalmi vagyongazdálkodás intézményének az alkalmazását, akkor is az

előkészítés a szüleik generációjának javasolható potenciális lehetőségként érvényesülhet. A bizalmi vagyonkezelés szempontjából a 3. (56-70) és a 4. (71 év felett) csoport tagjai foglalkoznak a gyakorlat szerint leggyakrabban a generációs vagyontranszfer kérdésével, amelyről a 6.3.1. fejezetben esett szó.

11.2. Vagyonnal kapcsolatos eredmények

A kérdőív következő kérdésköre a bizalmi vagyonkezelés tárgyára, a vagyonra irányul. A kérdőívet kitöltők vagyoni helyzetét a 8. ábra mutatja be, amely a 19. kérdésre adott válaszok alapján készült. A vagyon összetétele és annak bizalmi vagyonkezelésbe adása bizalomtól függő folyamat. A kérdőív 5. kérdése, amely feleletválasztásos, arra keresi a választ, hogy a válaszadó a vagyonának melyik részét adná bizalmi vagyonkezelésbe. 313 válaszadó közül 149 fő az ingatlant jelölte meg, 127 a pénzt, 123 a gazdasági vállalkozást és 73 járművet. A pénz vagyonkezelése a bankok munkáján keresztül a lakosság számára konvencionális folyamat. A családi vállalkozások fennmaradásának feltételeit kizárólag bizalmi vagyonkezeléssel megoldani nehéz feladat, de az igények szerint optimálisan átgondolt tulajdonosi döntéseket elősegítő jogintézmény alkalmazása – megfelelő és a vállalkozást ismerő szakértők közreműködésével – segítheti a hatékonyan működő cégek fennmaradását. Ingatlanok és járművek esetében a bizalmi vagyonkezelő mint fenntartó és hozamokat felügyelő képviselő segítheti a vagyonrendelő munkáját a kedvezményezettek érdekében.

8. ábra.

A kitöltők vagyoni helyzete

Forrás: Saját szerkesztésű ábra a kérdőív 19. kérdése alapján.

A vagyon nagyságát és a bizalmi vagyonkezelés lehetőségét nem lehet lineárisan összehasonlítani. A kérdőív 18. kérdése, hogy „Mennyire fontos Önnek a vagyon?” válaszai alapján az mondható el, hogy a válaszadók 29,5%-a a közepesen fontos, 39%-a fontos és 26,4%-a nagyon fontos választ adta (7. táblázat). A válaszadóknak csak az 5,2%-ától egyáltalán nem, vagy kevésbé fontos, 92,8% közepesen fontos, fontos, vagy nagyon fontos visszajelzés érkezett. A válaszokból arra lehet következtetni, hogy a megszerzett javakat és eredményeket az emberek jelentőségteljesnek tartják. Kardinális kérdés az is, hogy a bizalmi vagyonkezelés intézményét mekkora összegtől érdemes alkalmazni. A vagyonrendelőt a törvény díjfizetésre kötelezi vagyonkezelő munkájáért és költségeiért (Ptk. [2013] 6:310. § (1)). A nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési forma alkalmazása esetén jellemző, hogy a vagyonrendelő és a vagyonkezelő személye megegyezik, vagy a vagyon kezelésével családtagot, esetleg közeli ismerőst bíznak meg. Ezekben az esetekben a díjazás nem kulcsfontosságú kérdés. Dr. Antall György és dr. Illés István az Apeldo Trust alapítói úgy nyilatkoztak, hogy 100 millió – 50 milliárd forint vagyonnal rendelkező ügyfelek keresik meg őket üzletszerű bizalmi vagyonkezelés kérdésével. Véleményük szerint az optimális üzletszerű vagyonkezelés 600

millió forintnyi vagyontól valósítható meg (Portfolio [2019. 05. 29]). A gyakorlati esetek alapján nem tanácsos alsó határt szabni bizalmi vagyonkezelés esetében, hiszen szubjektív körülmények határozzák meg az igényt és a felhasználás színterét. A férfi és női nem szempontjából vizsgálva a vagyon szignifikációját, az az állapítható meg, hogy a nők tulajdonítanak nagyobb jelentőséget a vagyon létének (8. táblázat). A megállapítás lehetséges pszichológiai, történelmi és egzisztenciális hátterének a kutatása nem tartozik szorosan a disszertáció tárgyához. A vagyon fontosság és az életkor arányában készített kereszttábla kiemelkedő és a többitől nagyon eltérő eredménye a 41-55 év közöttiek „egyáltalán nem fontos” válaszána 71,4%-os számaránya. Ezt, ha visszavetítjük a születési évekre, akkor az 1963 és 1977 között született személyekre vonatkozik, akik már a rendszerváltás körüli években szocializálódtak, a piacgazdasági átalakulás időszakában. Erre a korosztályra jellemző Magyarországon a svájci bankhitelek felvétele, amely számos esetben negatív kimenetellel járt. A személyes okok vizsgálatára nem terjedt ki a kérdőív, csak a közelmúltban lezajlott gazdasági események hatása kapcsán lehet következtetni a magas arányszám kialakulására. Ellentétként szükséges megemlíteni a fontos 39,7% és a nagyon fontos 39,1% arányszámokat is a 41-55 éves korosztálynál, hiszen ezek az eredmények is eltérőek az átlagtól. A 20-40 éves korosztály kiemelkedő eredménye a vagyon „nagyon fontos” volta: 40,2%.

A 10. táblázatban hasonlítjuk össze azt az állapotot, amikor valaki ismeri, vagy nem ismeri a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt, és az a kérdés, hogy vagyonkezelésbe adná-e a vagyonát. Azok a válaszadók, akik számára ismert a jogviszony, szükség esetén több mint fele részben elfogadnák a lehetőséget (52,1%). Hasonló az arány azok esetében is, akik nem ismerik a jogviszonyt, és nem adnák a vagyonukat bizalmi vagyonkezelésbe (46,4%). Érdekes arányokat adott az ismeri a vagyonkezelést és talán alkalmazná a jogviszonyt (22,9%), illetve a nem ismeri a jogviszonyt, de talán alkalmazná (31,6%) kérdések feldolgozása. Ezek a válaszadók nem utasítják el az „új” lehetőségét. Ezekben az esetekben lenne szükség megfelelő kommunikáció és menedzsment kidolgozására, alkalmazására. Ehhez kapcsolódik a bizalommal kapcsolatos értelmezés a kérdőív második kérdésében. A megkérdezettek 34,2%-a válaszolta, hogy nyitott lenne a bizalmi vagyonkezelési jogviszony alapítására, 37,6% elutasította és 28,2% válaszolt talán lehetőséggel.

11.2.1. Korlátozott cselekvőképesség támogatása

A cselekvőképességükben korlátozott személyek érdekeinek képviselője a bizalmi vagyonkezelés megfelelő konstrukciót tud nyújtani, a gyámság kiegészítéseként szolgál. A 9. kérdés a cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes családtag esetén történő alkalmazásra vonatkozik. A 11. táblázat adatai alapján a válaszadók 66,7%-a válaszolta, hogy megoldást jelentene a gyermek szempontjából a bizalmi vagyonkezelés lehetősége. 8,9% utasította el, és 24,4% nem tudott döntést hozni. Azoktól a személyektől érkező válaszok, akiknek a családjukban nincs cselekvőképességében korlátozott személy, nem tekinthető relevánsnak, mivel a helyzetet nem tudják objektív módon megítélni. A bizalmi vagyonkezelés használata ebben a helyzetben a társadalmi felelősségvállalás kiemelkedő példaként funkcionálhatna⁶⁶.

11.2.2. Házassági vagyoni szerződést helyettesítő bizalmi vagyonkezelés

A házassági vagyoni szerződést a Ptk. [2013] 4:63- 4:75 § -ban szabályozza. A legfőbb bírói fórum megállapítása szerint azonban olyan szerződés, amelyben rögzítve van a házasságba bevitt vagyon, nem felel meg a házassági vagyoni szerződésnek, ez csupán a házasság előtti állapot rögzítésére szolgál (Körös [2013] p. 122.).

⁶⁶ „A bizalmi vagyonkezelés értelmi fogyatékosokra vonatkozó gyakorlati bemutatása példaként szolgál arra, hogy a jogviszony jelentősen finomíthatja a jelenlegi jogi rendszert és új perspektívákat kínálhat a fogyatékos személyek számára. A jogviszony széleskörű alkalmazásával célirányos, személyre szabott vagyonelkülönítés jöhet létre, amelyet a jelenlegi állami intézményrendszer nem tud és nem is képes alkalmazni a hatályos jogszabályok miatt. A jogviszony felhasználásának a lehetőségei közül azért került kiemelten bemutatásra a cselekvőképességükben korlátozottak számára alkalmazható jogkonstrukció, mivel a törvényi szabályozások értelmében nem az említett érintettek döntenek a vagyonkezelés lehetőségéről, hanem a szülők, hozzátartozók, esetleg a gondnok. A bizalmi vagyonkezelés használata a társadalmi felelősségvállalás kiemelkedő példaként funkcionálhat a hagyományosan értelmezett fogyatékos emberek esetében is az önálló élet koncepciójához, a létfontosságú tevékenységek elvégzéséhez, a kultúrában való részvételhez, az integrációhoz és a társadalmi környezet kialakításához” (Farkas – Nagy [2020] p. 17.).

A bizalmi vagyonkezelés – amint ismertettük – alkalmas a vagyon elkülönítésére (Ptk. [2013] 6: 312 §). Így a házasságba bevitt vagyonnak nem képezi a részét, még akkor sem, ha a vagyonrendelő, a vagyonkezelő és a kedvezményezett személye megegyezik. A vagyonkezelő és a kedvezményezett személyének megegyezése esetén ugyanis a vagyonkezelő nem lehet kizárólagos kedvezményezett. Kifejezetten alkalmas a bizalmi vagyonkezelés az élettársak közötti vagyoni jogi helyzet rendezésére.

A kérdőívben a 6. és a 7. kérdés a házassági szerződésre utal. Megfelelő információ nélkül a válaszadók nem tudhatják, hogy a vagyon elkülönítésére nagyobb biztonságot nyújt a bizalmi vagyonkezelés, mint a házassági vagyoni jogi szerződés. Megkötésére a nők mutatnak nagyobb hajlamosságot. Ennek ellenére a válaszokból az látható, hogy a házassági szerződéshez nagyobb bizalmuk van az embereknek, mint az új jogviszony kialakításához.

Feltételezhető azonban, hogy abban az esetben, amikor házassági vagyoni jogi szerződést szeretne valaki kötni, és megfelelő tájékoztatást kapna a bizalmi vagyonkezelésről, véleményét meg tudnák változtatni a számára kedvezőbb feltételek. Ám a tömegkommunikációs médiumokban nem jelenik meg tájékoztatás erről a lehetőségről, az ügyvédek pedig nem ismerik olyan alaposan az új jogintézményt, hogy ügyfeleiket meg tudják győzni az alkalmazásáról. A házassági vagyoni jogi szerződés, életkor és nem közötti kapcsolat összefüggésében a 13. táblázat alapján az állapítható meg, hogy a nők, életkoruktól függetlenül, hajlamosabbak elgondolkodni arról, hogy szükségszerű a szerződés alkalmazása. Az eltérés a két nem között a 21-41 év és a 41-55 év életkori csoportban körülbelül 10%, míg az 56-70 év és a 71 év feletti korcsoportokban az eredmények megegyeznek. Arra a kérdésre, hogy bizalmi vagyonkezelés vagy házassági vagyoni jogi szerződés alkalmazását tartaná alkalmazhatónak, illetve a házasságkötés előtti bizalmi vagyonkezelés alkalmazásával nem lenne szükségszerű a vagyoni jogi szerződés, kiemelkedően magas, a válaszadóknak a 62,4% értett egyet. Hasonlóan magas (58,5%) arányban válaszolták azt, hogy: nem kötne házassági vagyoni jogi szerződést és nem alkalmazna bizalmi vagyonkezelést sem. Ezekből az eredményekből az a konklúzió, hogy azok a személyek, akik szeretnék a vagyonukat a házasság ideje alatt is elkülönítve tartani, egyetértenek akár a bizalmi vagyonkezeléssel, akár a házassági vagyoni jogi szerződéssel. A választás nagy valószínűséggel attól függ, hogy a tanácsadó ügyvéd melyik formátumot javasolja, az eredményeket a 9. ábra szemlélteti.

9. ábra.

Házassági szerződés vagy bizalmi vagyonkezelés alkalmazása

Forrás: Saját szerkesztésű ábra a kérdőív 6. és 7. kérdése alapján

A bizalmi vagyonkezelés alternatív lehetősége a törvényes öröklésnek, az öröklési szerződésnek, az ajándékozásnak és a végrendeletnek. A generációs vagyontranszfer, a vagyon átruházása bizalmi vagyonkezelés segítségével, vagyonrendelő meghatározhatja a tőke és a hozam kiadási időpontját, akár dátumhoz, akár életkorhoz, akár pedig feltételhez, eseményhez kötve, amely jogviszony elősegíti, a kedvezményezetteknek időben, és arányaiban történő elosztás különbözőségét. (B.Szabó et al. [2014] pp. 62-63.). A megkérdezettek 48,3%-a tartja elképzelhetőnek azt, hogy a vagyon hosszútávú fenntartása érdekében alkalmazza a vagyonkezelés lehetőségét. A 23%-os „nem tudom” választ befolyásolhatja a jogintézmény ismeretének hiánya. A válaszok arányait a 10. ábra illusztrálja.

10. ábra.

A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása

Forrás: Saját szerkesztésű ábra a kérdőív 8. kérdése alapján

A 13. táblázatban a bizalmi vagyonkezelés alkalmazásának lehetőségét vizsgáltuk a vagyonrendelő neme és életkora vonatkozásában. A vagyonkezelés alkalmazásának a lehetőségét a nők vennék igénybe magasabb számban. Jelentős különbség nem látható, csak a 20-40 éves férfiak (32, 7%) és nők (67,3%) közötti arányban és a „nem tudom” válasz esetén, a 20-40 éves korosztály esetén a férfiak (59,1%) és a nők (40,9%) esetében. A bizalmi vagyonkezelést elutasító válaszadók legmagasabb értéke az 56 – 70 éves korosztály férfi tagjaitól érkezett.

11.3. Összefoglalás

A kérdőív vagy más néven ankét módszerrel végzett kutatás az írásbeli kikérdezés módszertani folyamatát mutatja be. A kapott válaszok kezelése az adatvédelmi előírásoknak megfelelően történik. A kutatás tárgya, a bizalmi vagyonkezelés nem népszerű, nem gyakran előforduló téma a magyar tömegkommunikációs médiumokban, és a szakemberek között. Ennek oka,

hogyan Magyarországon a jogintézmény rövid múltat tekint vissza, illetve a megfelelően képzett és gyakorlott szakemberek hiánya. A kérdőív vegyesen, explicit és implicit módon megfogalmazott kérdéseket tartalmaz. Az információadók a saját érzéseik alapján válaszoltak meg az eldöntendő és a feleletválasztásos zárt kérdéseket.

A kérdőív összeállításakor központi kérdés volt a bizalmi vagyonkezelés jogintézményének az ismerete és alkalmazása vagy az alkalmazásának a lehetősége. A kérdőív tematikusan részekre osztható, amint azt az előző fejezetekben bemutattuk. A kérdőív összeállítása után interaktív kipróbálás történt egy 12 fős csoporttal, amely alkalommal a kérdőív összeállítója feltette a kérdéseket, és a kitöltés után a kitöltők elmondhatták véleményüket. A próbakitöltést követően a javított kérdéseket küldtük el internetes csatornákon keresztül. A kiküldött kérdőívek körülbelül egyharmad részére érkezett válasz.

A visszaérkezett adatok statisztikai feldolgozása SPSS program segítségével történt. Ennek előnye, hogy túl lehetett lépni az egyszerű statisztikai adatokon és kereszt táblák segítségével lehetett bemutatni a kérdések összefüggéseit tartalmazó eredményeket.

A kérdőív 20. kérdése mint összefoglalás tükrözi a válaszadók hozzáállást a bizalmi vagyonkezeléshez, amely szerint a válaszadók 24,1%-a nyitott a bizalmi vagyonkezelésről további ismeretek megszerzésére, 42,1% elutasító magatartást tanúsított, és 33,8% nem adott határozott választ. Feltételezhető, hogy megfelelő kommunikáció segítené a bizalmi vagyonkezelés populárisává válását, szükséges lenne az ipari, kereskedelmi kamarák, állami és civil érdekvédelmi szervezetek promóciós támogatása szervezett formában.

12. SZAKÉRTŐKKEL KÉSZÜLT FÉLIG STRUKTURÁLT INTERJÚK ELEMZÉSE

„Értelmünket és ítélőképességünket társalgással alakítjuk ki.”

(Blaise Pascal)⁶⁷

A bizalmi vagyonkezelés kommunikációelméleti megközelítésű vizsgálatához nyílt kérdéseket alkalmazó mélyinterjúk eredményei nyújtottak segítséget. Az interjúk előre összeállított kérdésekre keresik a választ (19.6. fejezet), alanyai aktív tevékenységet folytató bizalmi vagyonkezeléssel foglalkozó szakemberek voltak. A kutatást támogatták: dr. B. Szabó Gábor⁶⁸ (B.Sz.G.), dr. Illés István⁶⁹ (I.I.), dr. Magyar Csaba⁷⁰ (M.Cs), dr. Menyhei Ákos⁷¹ (M.Á.), Pál Attila⁷² (P.A.), válaszaikban elmondták egyéni tapasztalataikat, véleményüket és gondolataikat is. Az interjúk 2017. december 8. és 2019. november 10. közötti időszakban készültek. A bizalmi vagyonkezelésről az interjúk az elmúlt hatéves időszakból két évet ölelnek fel. A kérdésekre adott válaszok alapján lehetséges értékelni a szakemberek véleményét, és összehasonlítani a bizalmi vagyonkezelés gyakorlati alkalmazásának a lehetőségét. A bizalmi vagyonkezelés társadalmi és gazdasági létjogosultsága nem vitatható, nem ment át azonban a köztudatba, hogy mire jó és hasznos a jogintézmény. Így jellemző a közönség idegenkedése és félelme. A disszertáció szempontjából a kérdéseknek az a köre a legfontosabb, hogy a marketing és a kommunikáció hiánya vagy megléte mennyiben hátráltatja vagy segíti elő a bizalmi vagyonkezelés megismerését.

⁶⁷ (Pascal [2013])

⁶⁸ Ecovis Balogh, B. Szabó, Jean, Zalaváry és Társai Ügyvédi Iroda senior partnere; Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. Igazgatósági tagja; STEP magyarországi szervezetének alapító tagja

⁶⁹ Apelso Trust Zrt. cégtársa és igazgatósági tagja, STEP magyarországi szervezetének tagja

⁷⁰ Crystal Worldwide Group ügyvezető igazgatója; Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. igazgatósági tagja; STEP Hungary (Bizalmi Vagyonkezelők Egyesülete) alapító tagja és felügyelőbizottságának elnöke, Magyar Okleveles Adószakértők Egyesületének tagja

⁷¹ Aliant. Menyhei Ügyvédi Iroda alapító partnere; Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. Igazgatósági tagja; STEP magyarországi szervezetének alapító tagja

⁷² Bizalmi vagyonkezelő; Felszámolóbiztos

12.1. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása

Jelenleg Magyarországon kilenc bizalmi vagyonkezelő vállalkozás működik (Magyar Nemzeti Bank). A bizalmi vagyonkezelő cégek szolgáltatásait Magyarországon magyar és külföldi ügyfelek is igénybe vehetik. Csekély azon hazai ügyfelek – vagyonrendelő-jelöltek – száma, akik megkeresik a bizalmi vagyonkezelő vállalkozásokat. „*A magyar ügyfeleket szocializálni kell arra, hogy ebben az irányban elinduljanak*” (I.I.). A szolgáltatást elsősorban a külföldi ügyfelek veszik igénybe, ennek az az oka, hogy „*a tőlünk nyugatra fekvő országokban ennek nagyobb hagyománya van, így ezekben az országokban a jogintézmény beépült a köztudatba*” (B.Sz.G.). A megkérdezett szakértők egyértelmű véleménye volt, hogy kevés azon magyar személyek száma, akik a jogviszony irányába orientálódnának, a tájékozódás leginkább „*kíváncsiság szinten marad*” (P.A.). Ennek az az oka, hogy a vagyonkezelésnek még nincs kultúrája Magyarországon. Vannak olyan nemzetközi vagyonkezelő cégek hazánkban, amelyek külföldön foglalkoznak bizalmi vagyonkezeléssel, azonban „*nem látják a fizetőképes keresletet, ezért nem kezdenek itt ilyen jellegű vállalkozásba. Magyarok esetében csekély az érdeklődés, nincs piaci igény*” (M.Cs.). Azon személyek között, akikkel az interjúk készültek, csupán egy olyan állásfoglalás hangzott el, hogy elsősorban a magyar vállalkozások vagyonkezelésével kapcsolatos igényeket szeretnék kielégíteni *family office* szolgáltatás segítségével, amely vállalkozási forma Nyugat-Európában szintén a bizalmi vagyonkezelés intézményrendszeréhez kapcsolódik (I.I.). A *family office* a jelentős vagyonnal rendelkező családok magánhivatala. Kezeli a családi vagyon kulcsfontosságú területeit, ideértve az ingatlanvagyonokat, a közvetlen vagy közvetett befektetéseket. Mindez központi kérdése a családi örökségnek, a generációs vagyontranszfernek. A családtagoknak gyakran oktatási, szakmai és életmódbeli szolgáltatásokat is nyújtanak. Kétféle *family office*-ról lehet beszélni. A *single family office* egyetlen család, míg a *multi family office* több család számára nyújt aktív támogatást. Magyarországon jelenleg a *multi family office* jellegű szolgáltatás iránt tapasztalható informálódás és igény (I.I.).

Érdeklődést mutatnak a jogviszony alapítására, működésére azok a magyarok, akik külföldi egzisztenciával rendelkeznek. Az évtizedekig idegen országokban élő személyek, megismerték az adott országokban a *trust*, a *Treuhand*, vagy ezzel ekvivalens bizalmi vagyonkezelés jogintézményét, így számukra alkalmazása nem hat az újdonság erejével. A *family office* szolgáltatás azoknak a személyeknek és családoknak nyújthat jelentős támogatást, akik

munkavállalás, tanulás vagy egyéb okok miatt hosszú távon külföldön tartózkodnak, de vagyonuk egy része Magyarországon található. Hazatérésükig a *family office* gondoskodhat a vagyon megfelelő működtetéséről, megtartásáról.

Az interjúalanyoknak megegyezett a véleménye arról, hogy a magyar jogviszony alkalmazásának lehetőségét jelentős számú külföldi jogi személy veszi igénybe. „*A Primus Trust igazgatósági tagjának véleménye szerint az exportárbevételek a cég teljes árbevételének a 90%-t jelentik*” (M.Á.). Önmagában a jogviszony léte kevés lenne ahhoz, hogy a külföldiek Magyarországon szerződést kössenek magyar vagyonkezelő céggel, viszont olyan lehetőségeket felkínálva, mint „*az adótervezés, beruházásvédelem vagy, más néven asset protection pozitív lehetőséget biztosítanak az ügyfélnek*” (M.Á.). Ezt erősítik az interjúalanyok véleménye szerint az adótervek, magyar alacsony adókörnyezet, továbbá azok az egyezmények, amelyeket elfogadott Magyarország is, s az adott vagyonrendelő országa is. Ilyenek lehetnek a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmények és egyéb multilaterális egyezmények, például MIGA – *Multilateral Investment Guarantee Agency*. A nemzetközi versenyképesség javításához segítségül szolgálna a jogintézmény elkészítésével kapcsolatos adminisztráció egyszerűsítése, továbbá a banki szektor fogadókészsége – megfelelő platformon.

Megoszlanak a vélemények az üzletszerű és a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési formákról. „*A nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelés esetére nagyobb az érdeklődés, mivel a szolgáltatásra kevés a fizetési hajlandóság*” (M.Cs.). A nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési a szerződések gyakran családon, ismeretségi körön belül jönnek létre, így a vagyonrendelő díjfizetése a szolgáltatásért megegyezés szerint és nem a törvény előírása szerint történhet (Ptk. [2013] 6:310.§ (1)). „*Napjainkban körülbelül 200 nem üzletszerű BVK működik, ami aránylag egész jó szám, talán 10 év múlva működőképes jogviszonnyá tud válni*” (M.Cs.). „*A nem üzletszerű bizalmi vagyonkezeléshez nagyobb az emberek bizalma. „Nem lehet tudni, hogy egy vagyonrendelő miért dönt egyik vagy a másik forma mellett, valószínűleg a vagyon volumene határozza ezt meg*” (P.A.). Más vélemények szerint viszont a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelés „*jogalkotói tévedés, abból lesznek nagyobb botrányok, mert az a törvényesített strómannak az intézményrendszere*” (B.Sz.G.). Objektíve nem eldönthető az a kérdés, hogy a bizalmi vagyonkezelési jogviszony üzletszerű vagy nem üzletszerű formája képes-e a szerződés előírásai szerint, becsületesen és felelősségteljesen, az elvárásoknak megfelelően dolgozni, a vagyonrendelő kívánságát teljesíteni. Gyakorlatban végzett tevékenységem és kutatásaim közben informálódtam több potenciális vagyonrendelőtől, milyen elvárásai lennének egy

vagyonkezelőhöz. Közülük három interjúalany véleményét ismertetem. Mivel a fejezet tartalmához nem tartozik szorosan ez a kérdés, az interjúban a válaszadók nevük feltüntetése nélkül szerepelnek.

- *„Legyen múltja, emberileg mindenképpen megbízható legyen, és valamilyen biztosítékot kérnék tőle, hogy ezt a feladatot úgy lássa el, ahogy el kell látni, és nem utolsó sorban türelmes legyen! Ilyen ideges típusú emberek, mint én azt hiszem megkeserítenék az életét” (S.N.1.).*
- *„Megmondom őszintén, mivel a bizalmi vagyonkezelés gyerekcipőben jár Magyarországon, mindenképpen domináns lenne a döntésben az, hogy ha valamilyen általam jól ismert barátom azt mondaná: „Szia itt vagyok és ez egy szenzációs dolog!” Egy ilyen ajánlás az nagy értékű lenne, vagy valamilyen olyan szintű belelátás ebbe a tevékenységbe, ami üzleti titkot nem sért, de valahogy valamilyen hiteles visszacsatolást kapnék erről. Úgy hallottam, hogy még nem sok ilyen bizalmi vagyonkezeléssel foglalkozó cég van az országban. Ha hallanék valakitől egy olyat, hogy neki itt és itt, ennél, vagy annál a vagyonkezelőnél van egy ilyen ügylete, és meg van elégedve vele, az biztosan pozitív volna számomra” (S.N.2.).*
- *„Ez az idő és a tapasztalat révén érhető csak el. Ki kell alakulni a piacon egy olyan tapasztalatnak, hogy azok az emberek, akik a bizalmi vagyonkezelést csinálják, valóban hozzáértéssel és tisztességesen csinálják – ez a tapasztalat része a dolognak. Ehhez kell az idő, hogy ez kialakuljon és elfogadottá váljon a piacon” (S.N.3.).*

Amint ez az idézett interjúrészletekből is kiderül, nem feltétlenül ismerik az emberek a jogintézményt, nem terjedt el széles körben. Hiányzik a jogviszony objektív bemutatása, a megismertetése, a sikeres működésről való visszajelzés. Családi vállalkozások esetén a tulajdonosoknak tudatosítani kell, hogy szükség van olyan szekunder személyre, akinek rálátása van a vállalkozásra, hogy a vállalat szempontjából értékes szakmai tudást és tapasztalatot használni tudja. Ez ellen a tulajdonosok rendszerint tiltakoznak. Megfigyelhető egyfajta generációs probléma, amely az úgynevezett Baby boom generációra (1940 és 1959 között született személyek) jellemző, akik a Kádár-rendszerben szocializálódtak. Szemléletüket meghatározza a rendszerváltás. Az értékrendjüket determinálja a tisztesség és az emberiség, elveik vannak, eltökéltek, kreatívak (Tari [2010] pp. 20-21.). Fontosnak tartják az anyagi jólétet

(Beluszky [2000] pp. 152-154.). Nehezen képesek elfogadni az általuk felépített saját vállalkozásuk esetében idegen személyek segítségét, nem képesek átadni a vállalkozást, elszakadni az önmaguk által felépített produktumtól, mert teljességgel a biztonságra törekednek. A generációs vagyontranszfer, amelynek a lehetséges alternatívája a bizalmi vagyonkezelés, napjainkban a Baby boom (Ratkó korszak) generáció számára leginkább időszerű kérdés, őket érinti legerősebben a vagyonátörökítés kérdése.

Az interjúkban is megjelentek a bizalmi vagyonkezelési jogviszony elfogadásához szükséges interiorizált feltételek. Az interjúalanyok véleménye szerint a magyarok nem akarnak megválni a tulajdonuktól, amikor meghallgatják a bizalmi vagyonkezelés szabályait, a vagyonátruházás feltételeit, elvesztik az akaratukat, hogy létrehozzák a jogviszonyt. Nincs bizalmuk idegen személyre, vállalatra, vagyonkezelőre bízni a megszerzett vagyont.

Russell Hardin politológus, a politikatudományok professzora szerint a bizalom három részből tevődik össze, nem hajlomalapú viselkedés, hanem racionális cselekvés. Bizalomnak nevezi azt, amikor egy adott személy (A) tudja azt, hogy egy másik személy (B) érdekelt abban, hogy az (A) érdekeinek megfelelően cselekedjék (*Encapsulated Interest Theory*). Ez a bizalom nem teljes körű (Y), csak arra a dologra vonatkozik, amely mindkettőjüket közösen érinti, más dolgokkal kapcsolatban nem áll fenn. Értelmezése szerint a bizalom a kölcsönös és tudatos érdekismereten alapuló viselkedés (Szabó [2001] p.132.). „Nincs meg a közbizalom a jogintézményhez, nem akarják átadni a tulajdonjogot, oka pl. Questor botrány, Buda Cash botrány, NHB Bank szanálása, Hungária Zrt. esete. Ezek után miért lenne bizalom egy üzletszerű bizalmi vagyonkezelő céghez?” (M.Cs.). A magyar embereknek hiányzik a hite, nem keresik a bizalmi vagyonkezelés nyújtotta lehetőségeket. „Meg kell viszont említeni, hogy az 1990-es évektől nagyon sok magyar alapított külföldön offshore cégeket. A külföldi bizalmi vagyonkezelésnek megfelelő jogintézményt kevés tudással is elfogadják a magyarok, magyar szakértőkkel órákat képesek beszélgetni. Külföldre van bizalom. Külföldön nem merül fel a bizalom - bizalomhiány kérdése” (M.Cs.). „A külföld mindig vonzóbb a magyaroknak, úgy, mint a közép-kelet-európai blokkban élők számára egyaránt” (M.Cs.).

12.2. A bizalmi vagyonkezelés kommunikációjának a problematikája az interjúalanyok véleménye alapján

A bizalmi vagyonkezelés kommunikációjának a helyzetéről az összes szakértő véleménye megegyezik. A jogintézmény az elmúlt hat év alatt nem vált ismertté a lakosság körében, annak ellenére, hogy jól használható, előremutató, társadalmi szinten hasznos alternatívák jöhetnek létre. Abban az esetben, ha Lasswell transzmissziós modellje alapján, kommunikációs szempontok szerint vizsgáljuk a jelenlegi állapotot, akkor a következőket lehet megállapítani.

Ki (1)? → Mit (2)? → Milyen csatornán (3)? → Kinek (4)? → Hatékonyság (5)

(1.) Országgyűlés

(2.) Polgári Törvénykönyv – 2013. évi V. törvény 6:310-330 § bizalmi vagyonkezelés szabályozása új típusú szerződésként.

2014. évi XV. törvény: A bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló törvény.

Alapvető módosítások 2017. 06. 23-tól és 2018. 01. 01-től: 2017. évi LXI. törvény egyes törvényeknek az üzleti környezet jogi versenyképességének növelése érdekében szükséges módosításáról.

A jelenlegi állapot szerint az Országgyűlés által elfogadott, az Országgyűlés elnöke és a Köztársasági elnök által aláírt törvény hatályba lépett hat évvel ezelőtt. A 2014-ben elfogadott törvény módosítása után várható volt, hogy a jogi szakemberek is nagyobb érdeklődést fognak tanúsítani a bizalmi vagyonkezelési tevékenység iránt, a kutatások azonban nem igazolták ezt a feltételezést.

(4) A törvényes lehetőségek adottak, el kellett volna, illetve el kellene kezdeni egy kommunikáció- és marketingstratégia kidolgozását és alkalmazását annak érdekében, hogy eljusson a hír a befogadókhöz, azokhoz a személyekhez, akiknek a segítségére lenne a jogviszony alkalmazása. A kérdőív válaszaiból azt lehet megállapítani, hogy a kitöltők 40%-a tud arról, hogy létezik a jogviszony, ennek ellenére a közönség azt vizsgálja, hogy „*miért nincs szükség a bizalmi vagyonkezelésre*” (B.Sz.G.). „*Sok szakember van, aki állami támogatással*

népszerűsíthetné, külföldön például kereskedő házakban vagy konzulátusokon a diplomaták. Nincs kampány sem a magyarok, sem a külföldiek felé. Nem ismerik, de meg kellene ismertetni. Nincs semmi támogatás az állam részéről. Szkeptikus a hozzáállás. Az államnak kellene kampányolni, nyitottságnak kellene érkezni fentről, nem alulról kell felfelé elindítani a kampányt” (M.Cs.).

(3) A kommunikáció és marketing-tevékenység szükségszerű, mivel a bizalmi vagyonkezelés az egyéni igényeken túl össztársadalmi érdekek támogatására is alkalmas. Jelenleg a kommunikációs csatorna esetében hiátus tapasztalható, nincsen olyan jól működő, strukturált kommunikációs és média platform, amely a befogadóknak (4) információt közvetítené a jogviszonyról. Ha a vállalkozások sokaságát kényszerűség miatt felkészületlenül éri a generációváltás, annak munkanélküliség, adó- és járulékbetételek elmaradása lehet a következménye. Az állami bevételek csökkenése a gondoskodási kötelezettségek eszkalálódásához vezet. Ezekből az argumentumokból is látszik, hogy a generációváltás korrekt előkészítése társadalmi felelősségvállalással jár együtt. Fukuyama megállapítása szerint Magyarország az erősen bizalomhiányos országok közé tartozik, tíz magyarból hét bíz meg ismerőseinek legalább a többségében, 56% egyáltalán nem bíz meg az emberekben (Fukuyama, [2007] p. 616.), ennek ellenére feltételezhető, hogy a társadalmi szintű kommunikációval ezt a problematikát közelebb lehetne hozni az emberekhez. *„Marketing és kommunikáció, állami szerepvállalással összekötve feltétlenül szükséges. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara és az Agrár Kamarának propagálásával kiegészítve eminens projekt valósítható meg. A szerepvállalások kiosztása állami feladat” (B.Sz.G.).*

Abban az esetben, ha Lasswell transzmissziós modelljét vesszük alapul, elmondható, hogy a bizalmi vagyonkezelés elért az első és a második ponthoz. Meg kell találni az alkalmas szereplőket és csatornát (3), amelyen keresztül a bizalmi vagyonkezelés autentikussá válik. Primer feladat meggyőzni tudni azokat a szereplőket (4), amely személyeknek a jogviszony progresszivitást nyújt. Kitartó, célirányos multidiszciplináris – jogi, gazdasági, marketing és kommunikációs – munka összessége megfelelő állami támogatással a bizalmi vagyonkezelés megismeréséhez és elfogadásához vezethet, ami növelheti a jogviszony használatának hatékonyságát (5).

12.3. Összefoglalás

A kutatást támogató interjúk olyan szakemberekkel készültek, akik a gyakorlati életben aktívan foglalkoznak bizalmi vagyongazdálkodással. Az intézményrendszer alapos elméleti ismerete is jellemző rájuk, amelyet igazol az a tény, hogy néhányan szerzői a bizalmi vagyongazdálkodásról megjelent kézikönyvnek, rendszeresen publikálnak, találkozni lehet velük a szakmai konferenciákon (4. fejezet). Közülük többen foglalkoztak vagyongazdálkodással nem csak hazai, hanem nemzetközi szinteken is. Hárman munkájuk során megbízásokat kaptak már a bizalmi vagyongazdálkodás megjelenése előtt is magyar ügyfeleiktől a külföldön található offshore cégekben a vagyongazdálkodás felügyeletére, az infrastruktúra kialakítására, könyvelési és bankszámlavezetési ügyek rendezésére. A bizalmi vagyongazdálkodás egyfajta organikus fejlődés eredménye, párhuzamosság figyelhető meg az offshore cégekkel. Ebből következik, hogy a tömegmédia bár pejoratív módon említi a bizalmi vagyongazdálkodás és az offshore cégek közötti hasonlóságot, teljességgel nem lehet elutasítani a tartalmat, nem lehet tiltakozni a valós elemek hasonlósága ellen. Sokkal inkább a negatív hangulatkeltés okoz problémát.

A bizalmi vagyongazdálkodással kapcsolatban az interjúalanyoknál teljes egyetértés volt abban, hogy a bizalmi vagyongazdálkodás nagyon szofisztikált megoldásokat nyújtó jogviszony, amely egyidejűleg teljesíti a közhatalom transzparencia szabályait és a polgári társadalom jogosan elvárt diszkréció iránti igényeit. Vagyonrendelő és kedvezményezett bárki lehet, a vagyongazdálkodó kilétét törvények szabályozzák. Nincs reguláció arra, hogy mekkora méretű vagyonnal válhat valaki vagyonrendelővé, az interjúkban kifejeződött a praktikusság, mekkora vagyont érdemes üzletszerű formában vagyongazdálkodóra bízni, de egyéni szempontok bármikor felülírhatják az ajánlatokat.

Minden interjúalany osztotta azt a véleményt, hogy a marketing és a kommunikáció nem működik megfelelő módon a jogviszony esetében. A társadalmi szintű felelősségvállalást elősegítené az állami szintről tervezett, szervezett vagy támogatott, szisztematikus felépítésű kommunikáció széles körű kivitelezése. Az érintettekkel meg kellene ismertetni a lehetőségeket és a kivitelezési módokat. A kommunikáció nem korlátozódhat a jogi anyag bemutatására, hiszen annak megismerése, elsajátítása nem elsősorban a vagyonnal rendelkező közemberek dolga. A jogi rész megismertetésének a kommunikációja az Ügyvédi és a Közjegyzői Kamarák feladata. A jogi végzettségű szakemberek számára is szükséges lenne azoknak a

háttérlehetőségeknek a bemutatása, amelyek túlmutatnak a hagyományos szerződéses formákon. Az állami szintről indítható kommunikációs feladatokat multidiszciplináris területeken tevékenykedő szakértők bevonásával lehet végezni, olyanokkal, akik jogi, közgazdasági, kommunikáció és marketing, végzettséggel rendelkeznek. Determináns feladat a pszichológiai és kommunikációs háttér megteremtése, mivel az érintettek meggyőzése a vagyon tulajdonjogának az átadásáról nem kizárólag jogi szakértők feladata. Megfelelő képességgel és tudásanyaggal rendelkező személyek együttműködése segítené elő a jogviszony társadalmi szintű megismerését, népszerűsítését és elterjedését.

Az interjúk elkészítésekor törekedtem arra, hogy az interjúalanyok elmondhassák véleményüket és fenntartásaikat a bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatos kommunikációs problémákról. A közmédiában nem jelennek meg olyan hírek és tudósítások, amelyek elősegítenék a jogviszony terjedését. Hiányoznak a kommunikációhoz értő, alapos bizalmi vagyonkezelési ismeretekkel rendelkező szakemberek. A Szent István Egyetem Bizalmi vagyonkezelő szakirányú továbbképzési szakán három évfolyamban képezték szakembereket. A körülbelül ötven végzett diákból öt fő alatt van azoknak a száma, akik bizalmi vagyonkezelői diplomát szereztek, és marketinggel, menedzsmenttel vagy kommunikációval foglalkoznak. A diplomát szerzett szakemberek között egy főnek van újságíró végzettsége, ám ő sem tevékenykedik újságíróként. Ez nem jelenti azt, hogy nincsenek olyan újságírók, akik tudnának írni erről a jogviszonyról, de alapos szakmai tudásuk nincs a témáról. Emiatt az interjúkban és a tartalomelemzésben is igazolt félreértések, pontatlanságok, negatív értelmezések kerülnek az olvasók, érdeklődők elé.

Hiányzik egy megfelelő kommunikációs stratégia állami szintű kidolgozása, illetve az esetlegesen alulról induló kezdeményezések támogatása. Kommunikációhoz értő szakmai tapasztalattal rendelkezők száma nagyon kicsi, s a médiumok nem kérik a segítségüket a témával kapcsolatos színvonalas, tömegkommunikációs médiumokban megjelenő cikkek elkészítéséhez. Csak és kizárólag a szakirodalomról mondható el, hogy magas színvonalon közvetíti a szakemberek számára az ismereteket. A laikus közönség azonban a megfelelő hozzáférés hiányában nem sajátítja el a jogviszony gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit. A 12. fejezet a következő hipotézishez nyújtott ismereteket: **„A szakszerű kommunikáció hiánya a közemberek számára participációs problémaként értelmezendő, amely akadályozza a bizalmi vagyonkezelés népszerűvé válását, valamint széles körű alkalmazhatóságát Magyarországon.”**

13. KONKLÚZIÓ A KUTATÁSOK ALAPJÁN

*„Az okok és okozatok hatalmas láncolatában
egyetlen adat sem vizsgálható elszigetelten.”*

(Alexander von Humboldt)⁷³

A disszertációban triadikus, kombinált módszertan – tartalomelemzés, kérdőíves felmérés és interjúelemzések – segítségével mutatom be a bizalmi vagyongezelésről elkészült kutatások eredményeit. Ezek vizsgálata nem lezárt folyamat, hiszen az eredmények azt tükrözik, hogy „termék-életciklus” modellként történő ábrázolása alapján a jogviszony a bevezetés szakaszban van (11. ábra).

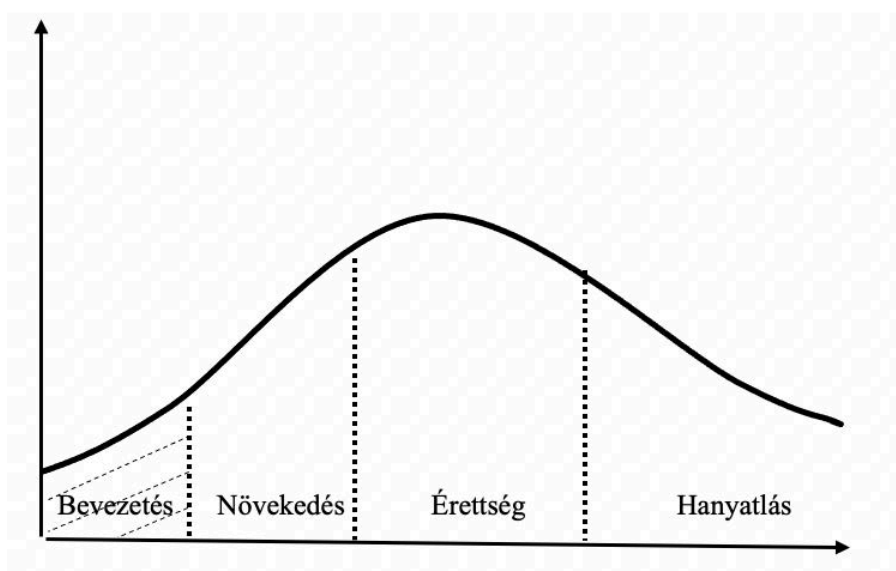
A kérdőívre adott válaszokból kiderült, hogy kevesen hallottak a jogkonstrukcióról és nem nyitottak az emberek arra, hogy információkat szerezzenek a bizalmi vagyongezelés lehetőségéről. A visszafogottság előidézéséhez hozzájárulnak többek között a tömegkommunikációs médiumokban megjelent cikkek, amelyek negatív hangulatot árasztanak az olvasókban, a befogadókban előítéletet váltanak ki a pejoratív értelmezések. Egyidejűleg megállapítható az is, hogy a bizalmi vagyongezelésre vonatkozó médiamegjelenésekre és kommunikációs aktusokra nem jellemző az újmédia által kínált feltételek alkalmazása, a lehetőségek tárháza kiaknázatlan.

A magyarországi ügyfelek csekély számban veszik igénybe a bizalmi vagyongezelés lehetőségét. Elsősorban külföldiek használják a magyar jogviszonyt. A kutatásokban felmerült a jogviszony nevében is szereplő bizalom fogalomról az eredmények azt tükrözik, hogy alacsony a bizalmi ráta az országban. A jogviszony az interjúkat adó gyakorlati szakemberek véleménye és a statisztikai adatok alapján a bevezetési időszakban, az útkeresés stádiumában van.

A családi normák, a mintaként átadott túlélési stratégiák a továbbörökített társadalomszemlélet gátolják a polgári magántulajdon megszilárdulását, átörökítését, annak ellenére, hogy az egyéni

⁷³(https://www.citatum.hu/szerzo/Alexander_von_Humboldt, 2020. 09. 10.)

és a nemzetgazdasági szempontok egyaránt azt igazolják, hogy a bizalmi vagyonkezelés lehetősége – megfelelő kezelés esetén – segítséget jelentene a családi vállalkozások fenntartásában és az egyéb vagyonok átörökítésében. Ennek azonban előfeltétele lenne a jogviszony megismertetése, a társadalmi szintű diszkusszió.

11. ábra.

A bizalmi vagyonkezelés termék-életciklus modellje

Forrás: Saját szerkesztésű ábra

A bevezetési szakaszból a növekedés állapotába jutni csak megfelelő kommunikációs stratégia kidolgozásával és alkalmazásával lenne lehetséges. Erre szükség van az országon belül a családi vállalkozások fenntartása érdekében is, de mivel az Európai Unióban Magyarországon a legalacsonyabbak az adókulcsok, a külföldi befektetők számára vonzó alternatívaként jelenhetne meg a jogviszony. A 2019. évi XIII. törvényben megfogalmazott vagyonkezelő alapítvány előnyeit a bizalmi vagyonkezelési konstrukcióval közösen használva tökéletes hibrid termék megvalósulása jöhetne létre, amely piacképességével az egész világon innovatív produktumként válna alkalmazhatóvá.

A kutatások összefoglaló eredményei a következő hipotézis aktualitására vonatkoznak:
„Magyarországon kommunikációs stratégia kidolgozása szükséges a bizalmi

vagyonkezelés népszerűsítése és a társadalmi közgondolkodás formálásának megváltoztatása érdekében”.

14. A BIZALMI VAGYONKEZELÉS KOMMUNIKÁCIÓS STRATÉGIÁJA

„This is not the end. It is not even the beginning of the end.

But it is, perhaps the end of the beginning.”⁷⁴

(Winston Churchill)⁷⁵

A bizalmi vagyonkezelés jogintézményének Magyarországon 2014-es hatályba lépése óta az ismertté válása – ahogy ezt a disszertációban bemutatott kutatások, a Magyar Nemzeti Bankban történő nyilvántartásba vételek száma és a bizalmi vagyonkezelő cégek szakemberei az interjúkban is igazolták – nagyon lassú tendenciát mutat.

A bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó törvény kodifikálását azok a társadalmi és gazdasági folyamatok mozdították elő, amelyek előbb az új gazdasági mechanizmus 1968-as bevezetéséhez, majd az 1989. évi rendszerváltozáshoz a kapitalista piacgazdaságra való áttéréshez vezettek. Az átalakulás a magánszféra térnyerését indukálta, amelyet a kilencvenes évek elejétől elkezdődő privatizáció tovább erősített. Az 1979. évi 13. törvényerejű rendelet lehetővé tette, hogy polgári felek a magánjogviszonyaikban akár más állam jogrendszerét is alkalmazzák. Magyar adórezidenseknek így lehetőségük nyílt arra, hogy külföldön *trust* vagy *Treuhand* szolgáltatásokat vegyenek igénybe. Magyarországon az új Polgári Törvénykönyv előkészítésekor elsőként a 2009. évi CXX. törvény tartalmazott bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó rendelkezéseket, azonban a törvény alkotmányossági okokból nem lépett hatályba. A bizalmi vagyonkezelésről szóló törvény előkészítésének a céljaként a nemzetközi versenyképesség fejlesztését is meghatározták, ezen belül a bizalmi vagyonkezelői tevékenység és a jogviszonyok átláthatóságának biztosítását, a közpénzek, a vagyonrendelők, a kedvezményezettek, hitelezők és egyéb harmadik személyek védelmét, valamint a terület hatékony felügyeletét (Répássy [2013]). A bizalmi vagyonkezelési jogviszony bevezetésével Magyarország is csatlakozott a *trust* intézményét már alkalmazó civiljogi országokhoz. A hazánkban korábban ismeretlen jogintézmény adaptálása komoly versenyelőnyt jelenthet a

⁷⁴ Ez még nem a vég, ez még nem is a vég kezdete, de talán már túl vagyunk a kezdeteken. (Saját fordítás.)

⁷⁵ The Churchill Society London. [1942]

<http://www.churchill-society-london.org.uk/EndoBegn.html>, (2020. 09. 11.)

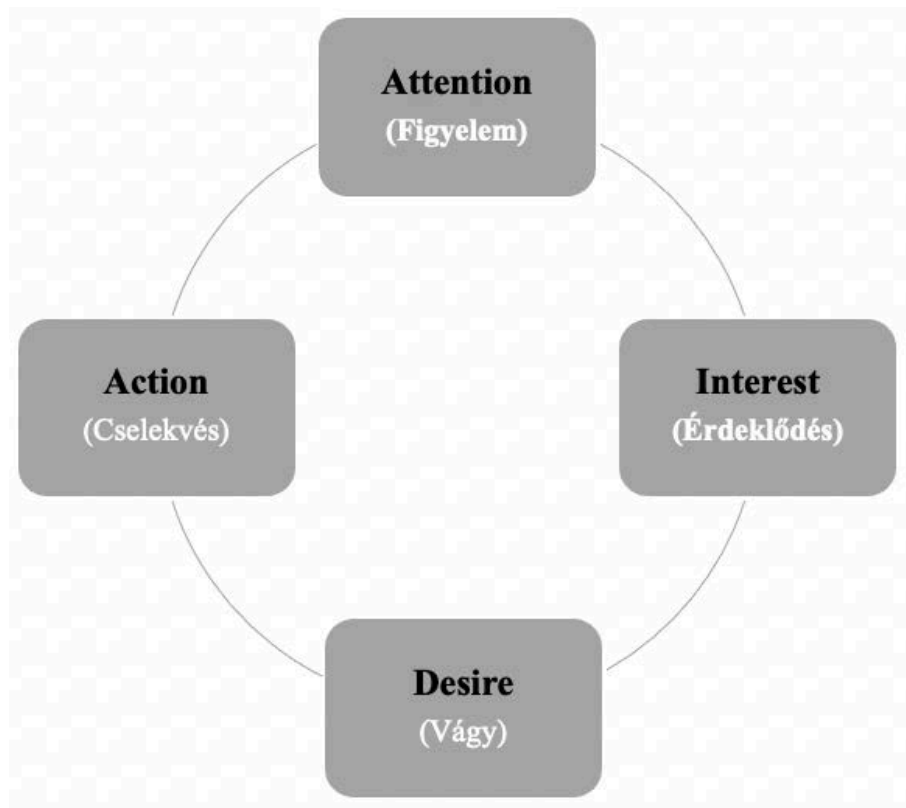
régióbeli országokkal szemben. Magyarország vonzó adójoga és rugalmas szabályozása miatt a befektetők számára ideális helyszínné válhat, így a vagyontervezéshez szakmai támogatást nyújtó országok közé kerülhet. Ezt az elgondolást különösen előmozdítaná a csatlakozás a *trustokat* nemzetközi magánjogi szempontból szabályozó 1985. évi hágai egyezményhez, amire napjainkig nem került sor.

A rendszerváltás követően megindult a magánvagyonok felhalmozása, a családi vállalkozások alapítása. Az a vállalkozói réteg, amelynek képviselői gazdaságilag és esetenként politikailag is befolyással rendelkeznek, életkoruk alapján elérkeztek a vagyonátadási és hagyományozási folyamatba. A bizalmi vagyonkezelés törvényes szabályozásával lehetővé vált, hogy a külföldi alapítványok, *trustok* és egyéb vagyonkezelési formák helyett magyar jogviszony alkalmazásával éljenek az érintettek. A bizalmi vagyonkezelést viszont akkor tudja a társadalom érintett rétege alkalmazni, ha ismert a lehetőség, napjainkig azonban nem vált populárisrá a jogviszony. A kutatások azt igazolják, hogy egységes és irányított módszer szükséges a megismertetéshez, így a kommunikációs stratégia kidolgozása elkerülhetetlen.

14.1. A kommunikációs stratégia tervezésének a folyamata

Klasszikus értelemben valamilyen dologra, vállalkozásra – jelen disszertációban azonban jogi konstrukció – megismertetésére vonatkoztatható átfogó, általános feladatok, célkitűzések rendszere a kommunikációs stratégia. Az eljárás mód tartalmi, közvetítői és pénzügyi alkotórészekből építhető fel, meghatározó kommunikációs elem a célkitűzés. A felsorolt komponensek determinálják az eredményt, annak elérési módját és a hatásmechanizmusát. A stratégia elkészítésének folyamatában meg kell határozni az üzenet tartalomközlési formáját és a stílusát. A feladatok közé tartozik, a folyamatos tájékoztató anyagok kiadása, közvetítése, a fogadtatás vizsgálata. A hatásos kommunikáció W. D. Scott [1917] meghatározása szerint az emlékezőtehetséget meghatározó tényezőkben rejlik: ismétlés, intenzitás, asszociáció, leleményesség (Aronson – Pratkanis [2012] p. 28.). Abban az esetben, ha a kommunikációs folyamat célját, a jogviszonyról való ismeretek elsajátítását egyfajta tanulási folyamatként értelmezzük és a tanuláselmélet modelljét alkalmazzuk (1959), amely modellt Elmo Lewis fogalmazott meg (AIDA – modell - 12. ábra), akkor a meggyőzési folyamat következő négy szempontját kell figyelembe venni:

- Attention - figyelemfelkeltés: A legfontosabb feladat a célcsoport figyelmének a felkeltése, az üzenet eljuttatása a fogyasztóhoz. Eszközei: mozgalmasság, nagyság, szín, jelek varianciája, szemléletesség, képszerűség, témaválasztás.
- Interest - érdeklődés felkeltése: A célcsoport érdeklődésének a felkeltése azért meghatározó, mert ha az üzenetre nem figyelnek fel, akkor mérlegelés nélkül lépnek tovább az érintettek. Az érdeklődés felkeltésének az eszközei az információ elrendezése, a struktúra és a tagolás, az ismételtes, a kiemelés, az összefoglalás, a szemléltetés.
- Desire – vágy felkeltése: A következő feladat a szolgáltatás iránti vágy kialakítása, felkeltése, a szükséglet érzetének a megteremtése. Eszközei: pozitív megerősítés, a kognitív disszonancia csökkentése.
- Action – cselekvés kiváltása: Abban az esetben, ha a célcsoport tagjai el akarják fogadni a szolgáltatást, még akkor sem biztos, hogy igénybe is veszik a jogviszony nyújtotta lehetőségeket, bizalom hiányában vagy az idegennek tűnő konstrukció csökkentheti annak valószínűségét, hogy élnek a lehetőséggel (Fodor – Kriskó [2014] p. 252.).

12. ábra.

AIDA – modell

Forrás: Saját szerkesztésű ábra

Az AIDA – modell mellett többféle hatáshierarchia-modell alakult ki, amelyeknek változói:

- Gondolodási (kognitív) dimenzió, amely az informatív tartalom értelmezésére utal. Jellemzői a felidézés és a felismerés.
- Érzelmi (affektív) dimenzió, amely esetben a befogadóra a tájékoztatás emóciókon keresztül hat, ezek közé tartozik a kedveltség és az attitűd.
- Tapasztalati (konatív) dimenzió, amely az emlékekre, tapasztalatokra épül. (Horváth – Bauer [2016]).

Ezek a változók megtalálhatók a különféle hatáshierarchia-modellekben, más és más sorrendben, alakulásuk az integratív szemléletet eredményezi, amelynek jellemzője a három elem sorrendjétől való függetlenség. A hatáshierarchia-modellekben megjelenő függetlenség a posztmodern „fogyasztó” megjelenésével áll összefüggésben. Az érdekeltek lineáris döntéshozatali folyamaton mennek keresztül, amely feltételezi az ajánlat elfogadását.

A reklámkampány alatt a kommunikációs eszközök összehangolt, intenzív, koncentrált egymásutánosságát kell követni (Fazekas – Harsányi [2011] p. 311.). Bár a jogviszony népszerűsítése a szó valódi értelmében nem tipikus reklámtevékenység, ennek ellenére a kampány tervezésének a kérdései hasonlítanak bármely más termék promóciójához. A kommunikációs folyamat tervezésekor a következő kérdésekre kell választ keresni:

- Miért, milyen célból történik a népszerűsítés.
- Hogyan kell megfogalmazni az üzenetet.
- Hol, milyen formában lenne hasznos a tevékenység.
- Milyen kommunikációs eszközök állnak rendelkezésre.
- Milyen gazdasági keret áll rendelkezésre.
- Kik rendelkeznek olyan tudásanyaggal, hogy alkalmasak a népszerűsítésre.

A reklámkampányok folyamatára a szakirodalom Kotler úgynevezett 5M modelljét alkalmazza:

- Mission: célok meghatározása.
- Money: Meg kell teremteni a gazdasági háttérét a kampánynak.
- Message: Meg kell fogalmazni a koncepció üzenetét.

- Media: Ki kell választani az üzenet eljuttatására szolgáló eszközöket, csatornákat.
- Measurement: Az eredményekről kutatást, mérést kell végezni. (Kotler [1991] pp. 496-520.).

14.1.1. A kommunikáció célja

A kommunikációs célok megfogalmazása elsődleges feladat, hiszen a helyesen megválasztott célok nyitják meg az utat a beteljesülés irányába. A kommunikációs cél lehet a kiválasztott személy, tárgy, fogalom ismertségének bemutatása, növelése, emlékeztetés, megtanítás, vagy használatra buzdítás. A jogviszony esetében egyidejűleg lehet beszélni tájékoztató, meggyőző és emlékeztető stratégiáról, hiszen az érdekeltek individumától, szokásaitól és tapasztalatától függ a befogadás módja. Tájékoztatás esetén a cél az új, illetve újdonság erejével ható termék felhasználási lehetőségeinek a megismertetése. A meggyőzés esetében a cél a preferenciák, a meggyőződések kialakítása, a jogviszony elfogadottságának az erősítése. Az emlékeztetés azoknak az érdekelteknek az elérésére irányul, amely személyek esetében a döntés megerősítése és a kognitív disszonancia csökkentése a cél (Kotler – Keller [2006]). A célok meghatározása összefüggésben van a kampány többi elemével, a feladatokkal és a költségekkel.

14.1.2. A kommunikációs kampány költségvetése

Egy kommunikációs kampány költségvetése két részből áll. Az első lépésben meg kell határozni az általános környezeti tényezőket, tehát helyzetelemzést kell végezni. A költségvetést hagyományos értelemben meghatározza a piac, a termék és a reklámozói szándék, illetve a felsoroltak lehetőségei (Horváth – Bauer [2013]). A terméknek, azaz jelen esetben a jogviszonynak a termék-életciklus modell aktuális fázisa meghatározó a kommunikációs jelenlét szempontjából. Minél korábbi a ciklusszakasz (11. ábra), annál fontosabb, hogy az érdekeltek megismerhessék, asszociációkat kapcsolhassanak hozzá, egyéni elképzelés alakuljon ki az alkalmazásról és az ismeretlenségből fakadó averziókat eloszlassák (Horváth – Bauer [2013]). A költségvetés szempontjából meghatározó a termék helyettesíthetősége is, hiszen, ha a termék mással pótolható, akkor aktívan kell a kommunikációs megkülönböztetést

alkalmazni, az előnyöket ismertetni. A költségkeretet meghatározzák azok a módszerek, ahogyan az üzenetet el lehet juttatni a célközönséghez. A figyelem felkeltése, az üzenet célba juttatása, a kommunikációs zaj legyőzése szükséges ahhoz, hogy sikeres legyen a kommunikáció, s ezek a tényezők a gazdasági szükségletekre is hatást gyakorolnak.

14.1.3. Message

Kommunikáció szempontjából az üzenet (message) megalkotása determináns, hiszen ez rögzíti a mondanivalót, a tartalom alapján meghatározható, hogy melyik társadalmi réteghez kell eljuttatni, milyen szerkezetű legyen és ki képes közvetíteni az üzenetet, ki legyen a kommunikátor.

A tartalom kialakításához ismerni kell az érdekelteket és a piacot. Releváns információkra van szükség az érdekeltek elvárásairól, szükségleteiről, ismereteiről. Racionális argumentumokat lehet alkalmazni, amelyek valamilyen érdeket, teljesítményt vagy gazdasági érveket sorakoztatnak fel, az emocionális érvek a termékre vonatkozó érzelmekre hatnak, a morális érvek pedig a társadalmi felelősségvállalást veszik alapul. Abban az esetben, ha az AIDA – modell folyamatát követjük, akkor prioritást élveznek a racionális érvek, majd ezt követik az emocionális és a morális bizonyítékok.

Az üzenet kommunikációs folyamata mechanikus ismétlésekre kell, hogy épüljön, mivel a jogviszony jelenleg nem ismert, így az üzenetet folyamatosan kell közvetíteni a rögzítés és rögzülés érdekében. Célszerű összegyűjteni azon tulajdonságokat, amelyek egyediek, többet nyújtanak, mint a hagyományos átörökösítési folyamatok, illetve az ismert vagyonkezelési formák. Meg kell találni az emocionális előnyöket és az együttműködés formáit.

A forrás hitelessége a kommunikációs meggyőzési folyamatban meghatározó jellegű, hiszen az érdekeltek ettől függően döntenek el, hogy az információkat befogadják-e és alkalmazzák-e, ez a bázisa a jogviszony népszerűvé válásának. Vizsgálat alá kell venni a célcsoport attitűdjét, törekedni kell a pozitív érzet kialakítására annak érdekében, hogy ne utasítsák el az üzenetet, hanem szükség esetén képesek legyenek elfogadni.

14.1.4. A kommunikációs csatornák

A kommunikációs csatorna arra a médiumra utal, amelyen az információt lehet közvetíteni a küldő és a fogadó között. A célcsoport jelen lehet offline csatornákon, de egyidejűleg online felületeken is. A megfelelő kommunikációs csatornák ismerete és kijelölése elengedhetetlen a célközönség eléréséhez. A választás során a következő tényezők mérlegelése elengedhetetlen (Kotler – Keller [2006] p. 726.):

- A célközönség médiahasználati szokásainak kiválasztása. Olyan médiumokat kell használni, amelyek az adott csoport médiafogyasztásában kiemelt helyen szerepelnek.
- A termékjellemzők mérlegelése. A termék fontos tulajdonságait, előnyeit leginkább közvetíteni képes médiumok számbavétele.
- Az üzenet jellemzőinek az összevetése az alkalmazni kívánt médiumok jellemzőivel.
- A rendelkezésre álló költségvetés és a költségigény felmérése.
- Konferenciák, szimpóziumok rendezésére alkalmas lehetőségeket kell felkutatni, amely történhet akár webinár formátumban.

A médiumok együttes alkalmazása segíti a célcsoport elérésének a lefedését és az üzenet eljuttatásának a hatékonyságát. A különböző médiumok egyidejű megjelenése segíti a szinergia kialakulását. A kommunikációs stratégia kialakítása a rendelkezésre álló költségvetés függvénye (Horváth – Bauer [2016]).

14.1.5. Mérés

A hatékonyság és a hatásosság mérése összetett feladat. A kommunikációs kampány tervezése és lebonyolítása alatt többféle ellenőrzés és kutatás lehetséges, amelyek részben a hatékonyságra, részben a relevanciára vonatkozhatnak. A reklám és médiakutatási módszerek vonatkozhatnak a kampány előtti, a tervezés alatti, a tényleges kampány alatti és a kampány utáni időszakokra a következő módszerekkel (1. táblázat).

A KAMPÁNY			
ELŐTT	TERVEZÉSE ALATT	ALATT	UTÁN (POST-TEST)
Ismertség, alkalmazás, disztribúció.		Elfogadás, alkalmazás	Elfogadás, alkalmazás
Kreatív konstrukció kutatás, reklámvizsgálat.	Koncepció felépítése, teszt, preteszt: tetszés, azonosítás, mozgósítás, üzenetátvitel.	Reklámvizsgálat: emlékezés, elfogadás, tetszés, azonosítás, mozgósítás, üzenetátvitel, alkalmazás.	Hatásvizsgálat: emlékezés, elfogadás tetszés, azonosítás, mozgósítás, üzenetátvitel, alkalmazás.
Médiamegjelenések, kommunikáció, fogyasztáselemzés		Kontaktusok	Post-by kontaktusok.

1. táblázat.

Reklám- és médiakutatási módszerek

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat. (Fazekas – Harsányi [2011] p. 324.)

A mérés vizsgálata többféle módszerrel lehetséges. Az előzetes vizsgálatok vonatkozhatnak az üzenet elemzésére. Az utóvizsgálatok során mérni lehet a kampány kedveltségét, a reklámozott anyag észlelésének a fejlődését, az emlékezeti hatást, az ismertség változását, az imázs alakulását és az érdekeltek attitűdjeinek változását. A kampány hatékonyságának mérése történhet a direkt mutatókon keresztül is, amely a spontán ismeretek alakulására és a kampány általt indukált asszociációk kutatására vonatkozhat (Horváth – Bauer [2016]).

14.1.6. Brief

A briefing az a dokumentum, amelyben a megbízó tájékoztatja a kampányt végző csoportot a megrendelendő kampány fontosabb paramétereiről, tartalmazza a szükséges információkat, és biztosítja, hogy az elvégzett munka kiértékelése során mi jelentse az értékelés alapját (Fazekas – Harsányi [2011] p. 335.). A briefeket többféleképpen lehet csoportosítani. A jogviszonyra vonatkozó kampánybriefek esetében a szakértői csoport előtt a feltételek ismertek, így ebben az esetben csak a releváns és az aktuális információk közlése szükséges. Az eseti briefekhez hasonlóan meghatározhatóak a kampánnyal kapcsolatos kiegészítő feladatok is.

A megbízói brief tartalmi felépítésére nincsenek előírt tételek, de célszerű, azoknak a feladatoknak a meghatározása, amelyeket a kampány alatt kell elvégezni (13. ábra).

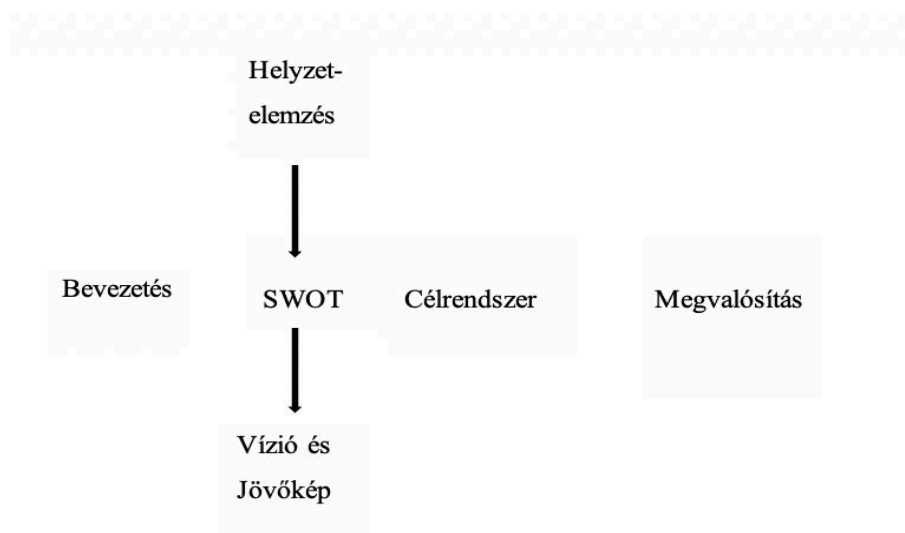
- A feladat megfogalmazása fejezetben a megbízás okát és indoklását érdemes meghatározni.
- A helyzetelemzés, a jogviszonnyal kapcsolatos fontos információk leírására, a pozicionálására vonatkozik.
- A kampány céljának meghatározása, a kommunikációs célok kijelölése, amelyben elsődleges szempont a célcsoport meghatározása, a szociodemográfiai, pszichografikai jellemzők vizsgálata, a használati szokások elemzése, a jogviszonyhoz fűződő kapcsolat értelmezése, a magatartásban elérni kívánt változások kijelölése.
- A megjelenésre vonatkozó elvárások, azaz a vízió és jövőkép fejezetben kerül kijelölésre a kampány hangvétele, stílusa, a megjelenési formái és a megoldások lehetséges szempontjai. Kiemelkedő feladat a médiával kapcsolatos elvárások rögzítése, a korábban használt médiumok és médiahasználattal kapcsolatos tapasztalatok ismertetése és a jövőre vonatkozó ajánlatok elkészítése (Horváth – Bauer [2016]).

14.1.7. A kommunikációs kampány résztvevőinek kiválasztása

A kommunikációs stratégia sikerét nagymértékben befolyásolja a megfelelő közvetítő személyek, illetve a szakértői csoport tagjainak a kiválasztása, amely történhet referenciák alapján, a szakértők véleményei erősíthetik és hitelesíthetik a döntést, segítségül hívható a szaksajtó, illetve érdemes figyelembe venni a szakmai elismeréseket és gyakorlatot szerzett személyek véleményét is.

A kommunikációs kampány folyamata az EU-s szabályozással és a magyar törvényekkel összhangban történik. Fontos jogszabály a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatának tilalmáról szóló törvény (Fttv. [2008] XLVII. törvény). A törvény abból a fogyasztói magatartásból indul ki, amely egy adott helyzetben általában elvárható. A törvény részletesen tartalmazza azokat a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat, amelyek a marketingkommunikáció szempontjából különösen fontosak.

14.2. A kommunikációs stratégia

13. ábra.

A kommunikációs stratégia felépítése

Forrás: Saját szerkesztésű ábra

14.2.1. A feladat megfogalmazása

Jelen stratégia célja, hogy koherens képet adjon a jogviszony társadalomban betöltött jelenlegi korrelációjáról, és ez alapján meghatározza a hosszabb távra és a környezeti változásokra vonatkozó fejlesztési irányokat, szabályozási és támogatási teendőket, továbbá számba vegye a megvalósításukhoz szükséges eszközöket és erőforrásokat. A kommunikációs stratégia kiinduló pontjaként figyelembe kell venni, hogy az alkalmazkodás nem automatikus. Kezelní kell a fogyasztói hangulatot, az aktuális trendeket, valamint az új média jelentette változásokat (Horváth – Bauer [2013]). A kommunikációs stratégia kidolgozásának alapvető indíttatása, hogy a jogviszony szabályozásának és hatályba lépésének objektív üzenete eljusson célcsoporthoz. Az üzenet magában foglal egy célt, amely célnak a beteljesülése jelenti a kommunikáció hatásosságának végső mércéjét. Mivel a precíz cél megfogalmazása szükséges, ennek értelmében meg kell ismertetni az érintettekkel, hogy önmaguk, családjuk életszínvonalának fenntartását, javítását és a társadalom fejlődését a bizalmi vagyonkezelési konstrukció elősegítheti.

A kommunikációs program tagozódása:

- A bizalmi vagyonkezelés társadalmi szükségességének megvalósítása érdekében országos szinten támogatott szakértői csoport alakítása szükséges, amelynek feladata a jogviszony kommunikációs és marketing feladatainak ellátása.
- Egységes honlap működtetése.
- Pénzügyi keret a szakértői csoport számára, hogy elősegíthesse az Európai Unió stratégiai menetrendjének az erős és életteli gazdasági bázisának a kialakítását (Európai Tanács [2019]).
- A jogviszony terjesztésében érdekelt minisztériumok - Nemzetgazdasági Minisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Vidékfejlesztési Minisztérium, Innovációs és Technológiai Minisztérium - megkeresése és felkérése az országos lakossági kampányok megvalósításának a támogatására, az országos és regionális médiumokkal való együttműködésre, rendezvényszervezési feladatok ellátására.

- Közös cél: befektetés a jövőbe.

A kommunikáció működésének megértéséhez ismerni kell, hogy az ismeretterjesztés milyen mechanizmusok mentén képes a befogadóra hatni pszichológiai szempontból, azaz milyen mentális befogadásra nyitottak az érintett személyek.

14.2.2. Helyzetelemzés

A bizalmi vagyonkezelés helyzetelemzése rövid időszakot ölel fel, hiszen a jogviszony 2014 óta hatályos a magyar jogalkotás történetében.

- Üzletszerűen tizenegy bizalmi vagyonkezeléssel foglalkozó gazdasági társaság kapott engedélyt a Magyar Nemzeti Banktól, két gazdasági társaságtól azonban visszavonták a működési engedélyt.
- Nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok számáról a Magyar Nemzeti Bank sem és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal sem ad pontos tájékoztatást. 2019-ben annyi információhoz lehetett jutni, hogy számuk megközelíti a kétszázat.
- A Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar 2015-ben bizalmi vagyonkezelő képzést indított. A posztgraduális képzésre beiratkozott hallgatók száma a három évfolyam alatt megközelítőleg 60 fő, ebből diplomát szerzett 30 fő. A képzésre a harmadik évfolyam után nem volt megfelelő számú jelentkező, így jelenleg szünetel.
- Megalakult Magyarországon a STEP Hungary, amely célja, hogy képzéssel és fejlesztési programokkal támogatást nyújtson tagjainak. A világszerte több, mint száz tagszervezetet számláló organizáció magyarországi szervezetének a kommunikációja nem holisztikus, szakmai információk zárt körben, elsősorban a tagokhoz jutnak el.

Tevékenységükről és a konferenciákon elhangzott előadásokról 2017-ben könyv jelent meg⁷⁶.

- A STEP Hungary tagjai létrehozták a STEP Hungary – Magyarországi Bizalmi Vagyonkezelők és Örökléssel Foglalkozó Szakemberek Egyesületét (továbbiakban: Bizalmi Vagyonkezelők Egyesülete). Ez az egyesület alkalmas lenne arra, hogy a professzionalizáció jegyében egy alulról induló kezdeményezésként állami szintű eszmei és gazdasági támogatással, aktív kommunikációs tevékenységgel szerepkört vállaljon a bizalmi vagyonkezelés népszerűsítésében.
- Egyéb konferenciákon nagyon csekély számban, de a bizalmi vagyonkezelési jogviszony témaköre is helyet kap.
- Magas színvonalú szakirodalmi cikkek, könyvek jelentek meg a jogviszonyról.
- A laikus olvasóközönség számára túlnyomórészt dezinformáló hatású cikkek jelennek meg a tömegkommunikációs médiumokban és az internetes oldalakon.

14.2.3. SWOT analízis

A stratégiaalkotás egyik legfontosabb módszere a SWOT analízis (2. táblázat). Az adott termékről, illetve szolgáltatásról szóló kommunikáció folyamatát és sikerét különféle tényezők alapvetően befolyásolják. A módszer segítségével megismerhető, hogy melyek a legfontosabb feladatok a siker elérése érdekében. A SWOT analízis az erősségek, a gyengeségek, a lehetőségek és a veszélyek elemzését jelenti. Míg az első két területen a belső tényezőket vizsgáljuk, a lehetőségek és a veszélyek esetében a külső tényezőket térképezzük fel. Egy adott stratégia életképességét az erősségek és a lehetőségek segítik, ugyanakkor fontos a gyengeségek és a veszélyek kiemelt figyelembevétele is, hiszen ezek károsak lehetnek a stratégia-alkotásban. A módszer kiindulópontként szolgál ahhoz, hogy ismert legyen, hogy

⁷⁶ Menyhei, Ákos – Sándor, István (szerk.); [2017]: A trust bevezetése Magyarországon és a nemzetközi gyakorlat. Válogatott tanulmányok a STEP Hungary 2014., 2015. és a 2016. évi konferenciáján elhangzott előadások alapján. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest. ISBN: 9789632583259

milyen kommunikációs tevékenységekre kell koncentrálni, melyek az elsődleges feladatok a bizalmi vagyonkezelés megismertetésének folyamatában kommunikáció- és médiaelméleti szempontból.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Magas színvonalú szakcikk.	Minisztériumok, ipari, kereskedelmi, ügyvédi kamarák, civil szervezetek nem vesznek részt a jogviszony gyakorlati alkalmazásának a bemutatásában, hiányzik a társadalmi szintű diszkusszió.
Szaklapokban hozzáférhető, jogi háttérrel ismertető leírások az ügyvédek, közjegyzők, adószakértők és könyvelők számára.	A jogviszonyról széleskörű társadalmi információ-átadás és elfogadottság nem megoldott.
STEP Hungary Konferenciák szervezése	Az állam nem vesz részt a jogviszony intézményesülésében.
A jogviszony széleskörű gyakorlati alkalmazásának a lehetőségének a kidolgozása.	Nem érkezik állami támogatás a jogviszony megismertetésének elvi és gyakorlati tevékenységéhez.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
	<p>Kevés példányszámban jelennek meg jogi háttérrel rendelkező, érthető módon írt cikkek, amelyek elérhetőek lennének a célközönség számára.</p>
	<p>A megjelent cikkek elsősorban a szakmai közösséget szólítják meg.</p>
	<p>Nem konvencionális jogügyletről van szó, így szűk szakmai kör olvassa, a jogi szakirodalmat, az alapos megismerés hiányában azonban nem javasolják az ügyfeleknek, s nem vesznek igénybe szakmai segítséget.</p>
	<p>A „nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelés” lehetőségéről kevés az információs adat.</p>
	<p>A jogviszonyhoz a társadalom tagjainak a bizalomhiánya mutatkozik meg.</p>

LEHETŐSÉGEK	KOCKÁZATOK
<p>Szakmai ismeretekkel rendelkező, államilag támogatott szakértői bizottság (Bizalmi Vagyongazdálkodók Egyesülete) támogatása a bizalmi vagyongazdálkodással kapcsolatos kommunikációs és marketing tevékenységek ellátására.</p>	<p>A negatív hírek publicitása magasabb, mint az eredményeket bemutató aktivitásoké, ebből fakadóan torz kép alakul ki a jogviszonyokról.</p>
<p>A bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony terjesztése, megismertetése – pl. roadshow, konferencia, workshop.</p>	<p>Nem szakmai közönségnek szóló rosszindulatú, a témához nem értő cikkek félreértésekhez vezethetnek.</p>
<p>Előremutató alternatíva, ha a konferenciák anyaga nem csak résztvevők számára elérhető, hanem az előadások szerkesztett formában szélesebb körben is hozzáférhetőek.</p>	<p>Amennyiben nem megfelelően tájékozott a célközönség Magyarországon, úgy fennáll a veszélye annak, hogy továbbra is külföldön veszik igénybe a vagyongazdálkodási szolgáltatásokat.</p>
<p>Kommunikációs platformok megteremtése.</p>	
<p>Személyre szabott tájékoztatás a jogviszony gyakorlati alkalmazásának potenciáiról.</p>	

LEHETŐSÉGEK	KOCKÁZATOK
Családi vállalkozások támogatása a jogviszony alkalmazásának opcióival.	
Széles körű kapcsolatrendszer kialakítása a jogviszony szempontjából meghatározó médiumokkal és gazdasági szereplőkkel.	
A folyamatosan fejlődő kommunikációs technológiában rejlő lehetőségek kihasználása (social média).	
Széles társadalmi rétegeket elérő, közérthető, népszerű, tudományos tájékoztatás.	
Civil szervezetek bevonása a jogviszony megismertetésébe, terjesztésébe.	
Bizalom erősítése.	

LEHETŐSÉGEK	KOCKÁZATOK
Sikertörténetek lehetőség szerinti megosztása, ügyvédek, közemberek és a média érdeklődésének felkeltése.	
Meggyőzés elméletének alkalmazása ⁷⁷ .	
A koronavírus következtében kialakult krízishelyzetben a gazdaság dinamizálásának a növekedése érdekében a bizalmi vagyonkezelési jogviszony alternatív megoldásként történő népszerűsítése (6.3.11. fejezet).	

2. táblázat.

SWOT analízis

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

⁷⁷ Petty és Cacioppo „kettős folyamat” modellje a meggyőzés két útját választja el egymástól. A jogviszony kommunikációs stratégiájához az úgynevezett főút kritériumait lehet hozzárendelni: egy adott személy figyelmes és gondos megfontolásai döntéshozatalt feltételeznek, amelynek során a befogadó megalapozott információk és érvek/ellenérvek felsorakoztatásának segítségével tájékozódik, majd hozza meg döntését (Petty – Cacioppo [1986] p. 3.).

14.2.4. Vízió és jövőkép

Magyarországon a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó törvény támogatja a jogviszony alapítását, alkalmazását. Szükségszerű lenne, hogy a jogalkotók, az állami döntéshozók és végrehajtók, tevékenységükkel elősegítsék a bizalmi vagyonkezelés intézményének magyarországi elterjedését, és előmozdítsák az ehhez szükséges ismeretek átadását a gazdaság és a civil szféra szereplői részére, továbbá hozzájáruljanak a bizalmi vagyonkezelés intézményének minél szélesebb körű megismertetéséhez, a bizalmi vagyonkezelés jog- és gazdasági intézményének elterjedéséhez. Az állam érdeke akkor nyilvánulhatna meg hatásosan ebben a pozícióban, ha a jogviszony alkalmazásának gyakorlati lehetőségei közül kiválasztanák azokat, amelyek hozzájárulnak a társadalmi és szociális felelősségvállaláshoz. Magyarországon aktuálissá vált a generációs vagyonátörökítés kérdése, amelyről a 6.3.1. fejezet szól. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása rentábilis alternatív megoldás lehetne, s a családi vállalkozások fenntartásával konjunktúrát idézne elő. A szociális felelősségvállalás – a 6.3.9. fejezetben tárgyaltuk – egy lehetséges formáját segítené elő a korlátozott cselekvőképességű személyek támogatása a jogviszony alkalmazásával, együttműködve a gyámhatósággal, bíróságokkal.

14.2.5. Célcsoport

A kommunikációs stratégia első és nélkülözhetetlen mozzanata a célcsoport azonosítása, szűkítése (Laube [2019] p. 5.). Nem egyszerűsíthető le annyira, hogy bárkinek hasznos a bizalmi vagyonkezelés használata, de van olyan jellemző célcsoport, akik többségben vannak a nagy halmazban. A célcsoport a fogyasztók, felhasználók azon csoportja, akiket a szolgáltatás, mint ügyfelet, igénybe vevőt elképzel, és akihez aktivitásait igazítja. Másképp: azon embereknek vagy vállalkozásoknak a rétege, amelyek érdekeltek lehetnek a jogviszonnyal a célirányos információk befogadására. Ehhez ismerni kell a potenciális érintetteket, és el kell végezni a szegmentálást, a célcsoport meghatározását. Determináns kérdés, hogy milyen kommunikációs eszközökkel lehet a célcsoportot elérni? Ezek lehetnek marketing és kommunikációs szakmai háttérű kampányok, amelyek felhasználják a piac- és közvélemény-kutatások eredményeit, kommunikáció és marketing szakemberek által írt pszichológiai

tanulmányokat és szociológusok értekezéseit is, hogy a különféle rétegek közönségei definiálásában és megismerésében. pontos adatok álljanak rendelkezésre.

Fel kell vázolni a potenciális vagyonrendelő személyiségét. Jellemzést kell készíteni arról, hogy milyen jellegű bizalmi vagyonkezelési gyakorlati alkalmazást lehet és érdemes érvényesíteni. Ismerni kell a szociodemográfiai adatokat, kort, nemet, iskolai végzettséget, anyagi helyzetet, habitusokat.

Szükségszerű széleskörű és szűkkörű felmérést, piackutatást végezni. A bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó kérdéseknek pontosaknak kell lenniük.

- Mi a cél a bizalmi vagyonkezeléssel?
- Mennyire fontos a vagyon átruházása?
- Mi a legfőbb érv a jogviszony alapítására?

A kérdőívek összesítéséből statisztikailag is képet lehet kapni arról, hogy a célközönségnek milyen szokásai vannak, s arról is, hogy a jogviszonytól mit várnának el.

Ha a válaszok tükrében úgy tűnik, hogy más korosztályt és társadalmi csoportot is érdemes megközelíteni, akkor keresni kell arról a rétegről is adatokat. A generációs vagyontranszfer esetében megszólítottak érezheti magát a hatvanadik életévét betöltött korosztály, hiszen ők szembesülnek a vagyonátörökítés kérdésével. A kérdőívek készítésénél figyelembe kellene venni a lemenő ági rokonságot, a gyerekeket is, hiszen a gyakorlati esetek azt feltételezik, hogy a fiatalabb korosztályt gyorsabban érik utol az újdonságok, hírek. S az ő akaratuk és képességeik is befolyásolják a vagyonátörökítés formáját.

Figyelní kell a közösségi médiát. Hasznos lehet social listening software használata ahhoz, hogy a közösségi oldalak zajából ki lehessen szűrni a releváns információkat. Ezeket a programokat be lehet állítani arra, hogy figyeljék, milyen véleményt nyilvánítanak és hogyan értékelik az érdeklődők a jogintézmény használatát.

Elemezni kell, hogyan érintkeznek az érintettek a jogviszonnyal. Szükségszerű annak a megfigyelése, hogy milyen reakciókat nyilvánítanak az érdeklődők a honlapokon, mire kattintanak rá. Érdekes figyelni arra, hogy a különféle blogokon, a közösségi médiában megemlítik-e a bizalmi vagyonkezelés alkalmazását, illetve a megosztott információk közül mi az, ami felkelti a közönség figyelmét. Mire reagálnak? Mit osztanak meg? Ezekből az adatokból használható információhoz lehet jutni arról, hogy valójában kik azok, akik érdeklődést tanúsítanak a jogviszony alkalmazásával kapcsolatban (Forgács [2000] pp. 145-178.).

14.2.6. Piaci helyzet elemzése

A célcsoport meghatározása után elemezni kell a bizalmi vagyonkezelés alternatíváit: generációs vagyontranszfer, öröklési jogi intézmények, házassági vagyoni szerződés, private banking és egyéb alapkezelők, korlátozott cselekvőképesség – gyámság, gondnokság, támogatott döntéshozatal, előzetes jognyilatkozat – és az összes bizalmi vagyonkezeléssel megoldható szolgáltatási lehetőséget.

A külföldi versenytársak ismerete elkerülhetetlen annak érdekében, hogy pontos információáramlás történjen a magyar jogviszony előnyeiről a potenciális ügyfeleknek – azaz szükséges a pozicionálni a jogviszonyt.

14.2.7. Szakmai szervezeti háttér meghatározása, vizuális megjelenítése

Bizalmi Vagyonkezelők Egyesületének tagjai tudásukra alapozva vélelmezésem és szakértői vélemények szerint képesek lennének szakértői csoportként professzionális módon képviselni a bizalmi vagyonkezelés ideológiáját a hazai és a nemzetközi jogi- és gazdasági szinten. Az eredményes tevékenységet elősegítené az állami szervek támogatása. A feltételezésem arra alapozom, hogy Magyarországon ez az egyetlen civil szervezet, amely lehetőséget ad a bizalmi vagyonkezeléssel foglalkozó személyeknek a közös részvételekre. Az egyesületnek jelenleg 10 tagja van, az egyesület elnökével folytatott interjúból alapozható meg az a megállapítás, hogy a professzionális működés menetéhez szükséges lenne az alulról induló kezdeményezés fejlesztéséhez a kötések vizsgálata és az állami szervek részéről a jogviszonyra vonatkozó intézményesülés elősegítése. A megjelenés és a közismertté válás előtt ki kell alakítani a

szervezeti háttér arculatát. Fontos, hogy legyen olyan vizuális jel, logó, amellyel azonnal azonosítani lehet a „képviselő szervezetet”. Így a potenciális érdeklődők azonnal asszociálnak a jogviszony adta lehetőségekre, a szolgáltatásokra. A népszerűsítést a megfelelő jelkép birtokában érdemes elkezdni kommunikálni.

14.2.8. Honlap

Napjainkban a honlap nélkülözhetetlen információforrás. Egy jól felépített, a Google keresőhöz optimalizált, illetve reszponzív weboldal jelentős hírértékkel szolgálhat az érdeklődők számára. A tartalommarketing eszközével élve számos potenciális ágenshez eljuthat az információ a jogviszony alkalmazásának módjairól, segítségével növelhető a bizalom a jogi konstrukció iránt. Hasznos tartalmakat lehet közzétenni a leendő vagyonrendelőnek objektív tájékoztatás céljából, s még ha fenntartással fogadják is az alkalmazást, társadalmi köztudatfejlesztést lehet végezni. Érdemes kifejező kulcsszavakat használni, hasznos tartalmat közvetíteni a potenciális vagyonrendelőknek, hogy megismerjék a jogviszony alternatív lehetőségeit, s igény esetén megfelelően képzett szakemberhez forduljanak.

14.2.9. Megjelenés helye, módja

Fontos meghatározni, hogy mely kommunikációs terek alkalmasak információk terjesztéséhez a célközönség számára. A bizalom elnyerésének érdekében szükségszerű az állami szintű elvi szponzoráció, amely segítségével a célcsoport számára hitelessé válik az „új” jogviszony tulajdoni jogi struktúrájának az elfogadása. Meg kell találni, hogy a célcsoport miként válik elérhetővé. Ebben a helyzetben nagyon fontos a célközönség szakszerű megszólítása. Abban az esetben, ha a megjelenés helyei és módjai közül a figyelem központjába kerülnek az újmédia által közvetített új tanulási stílusok, beszélhetünk digitális bennszülöttekről és digitális bevándorlókról (Aczél [2015] pp. 160-166.). A jogviszony ágenseinek esetében a bevándorlóknak azt a korosztályt lehet nevezni, akik elérték azt a kort, hogy foglalkozzanak a vagyonrendelés kérdéskörével, s információforrásként élnek a tömegkommunikációs médiumok nyújtotta lehetőségekkel. Digitális bennszülötteknek nevezhetők általában azok az ágensek, akik az esetleges kedvezményezett szerepkörbe kerülnek. Ez a tény a kérdőívben is igazolódik a 19.4. fejezetben.

McClure elemzését alkalmazva a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyra vonatkozóan (továbbiakban: BVK), a 3. táblázat mutatja be az ágensek lehetséges információs viselkedésének különbségeit (Aczél [2015] p. 161.). A rögzített eredményekhez a szakértőkkel és az érdekeltekkel készített interjúkat, a kérdőívet és a saját gyakorlati tapasztalatokat használtam fel.

<p>Vagyonrendelő (Digitális bevándorló és elsősorban tömegmédiát alkalmazó személy)</p>	<p>Kedvezményezett (Digitális bennszülött)</p>
<p>A BVK-ról származó információ birtokában megkeresi a törvényes hátteret, elolvassa a tömegkommunikációs médiumokban megjelent cikkeket.</p>	<p>Az első elérhető forrásból származó információt használja fel. Ezek lehetnek az internetes oldalakon található szakcikk, a közembereknek íródott cikkek, vagy videomegosztó portálok.</p>
<p>A BVK-ról megkérdezi a számára bizalmi szakértőknek ítélt véleményét. Ezek a szakértők lehetnek ügyvédek, könyvelők, bankárok.</p>	<p>Elfogadja az infotechnológiának köszönhető, bárhol és bármikor elérhető információkat. Szakértőkkel az elektronikus levelezési formákat alkalmazza.</p>

Vagyondrendelő	Kedvezményezett
A vagyondrendelés előtt időt szán a jogviszony megértésére, átgondolja az alkalmazás előnyeit és összehasonlítja az egyéb alternatív lehetőségekkel.	Szeretné gyorsan elsajátítani adott esetben a BVK-ról az információkat, felhasználva az internetes oldalakon megjelent anyagokat. A keresés közben meghatározó jelentősége lehet a jogviszonyról kialakított véleményében, hogy szakcikkeket vagy laikusoknak íródott, esetleg negatív hangulatú cikkeket olvas.
A BVK-ról található információt feltétellel fogadja el, a jogviszonyról általában hosszú ideig tartó tárgyalásokat folytat.	Az internetes oldalakon a BVK-ról talált információkat elfogadja, tartalmukat hitelesnek tekinti.
Meggyőződés esetén a szerződés előkészítéséhez összetett tendenciákat dolgoztat ki.	Nyitott az egyszerű meghatározásokra, a célirányos megközelítésre.
Előtérbe helyezi a tömegkommunikációs médiumokban megjelent nyomtatott szövegeket.	A nyomtatott, audio-, video- és multimédiás szövegek között nem tesz különbséget.

Vagyonrendelő	Kedvezményezett
Nyitott a szakirodalomból, könyvekből történő tájékozódásra.	Internetes felületeket, blogokat előtérbe helyezi a megválaszolandó kérdésekre vonatkozóan.
Ügyvédektől, szakemberektől kér tájékoztatást a jogszabályok közötti kapcsolatról.	Hipertext alkalmazását részesíti előnyben, amely átláthatóvá teszi a jogszabályok egymásra hivatkozásainak a rendszerét
Először önállóan dolgozza fel az információkat, ha meggyőződéssé válik a jogviszony alkalmazásának a lehetősége számára, akkor kezd együttműködni a családtagokkal és a szakemberekkel.	Előbb együttműködik, miáltal információhoz és jelentésekhez jut, majd ezt követően kezd önállóan dolgozni.

3. táblázat.

Az ágensek információs viselkedésének különbségei

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

14.3. Célszisztem

A 14.2.2. fejezetben a helyzetelemzésben a jelenlegi állapot és a 14.2.4. fejezetben a Vízión és jövőkép” fejezetben a jövőre vonatkozóan elérni kívánt célállapot (értékalapú jövőkép) közötti eltérések jelölik ki a stratégia célszisztemének kereteit. A stratégia célja a pillérenkénti SWOT

elemzés „erősségeire” építve a „gyengeségként” azonosított tényezők felszámolása, a „lehetőségek” kiaknázása a „kockázatok” elkerülése vagy minimalizálása mellett.

A kormányzatnak, a bizalmi vagyonkezelő cégeknek, a gazdasági társaságoknak, a civil szervezeteknek és a társadalom tagjainak ezért célszerű lenne elfogadni egy olyan stratégiai megközelítést, amely szabályozási, közpolitikai és támogatási eszközökkel biztosítja – az állami szerepvállalástól függetlenül is – a jogviszony fejlődését, hogy az a lehető legnagyobb mértékben szolgálja a gazdasági növekedést, a foglalkoztatást és a foglalkoztathatóságot, a társadalmi jólétet és esélyegyenlőséget, illetve az egyének, vállalkozások és a nemzetgazdaság szintjén értelmezett versenyképességet.

Tanulási folyamatról van szó. amikor a társadalom tagjainak meg kell és meg lehet ismerni egy olyan új jogviszonyt, amelynek nincsenek hagyományai a kontinentális jogrendszerben. A jogintézményre nagy szüksége van a gazdaságnak és a családoknak is, mivel hatékony megoldást kínál olyan helyzetekre, amelyeket a magánjog egyéb intézményeivel nem lehet megfelelő módon kezelni. A jog világa nem az innovatív, nem a gyors modifikációk stratégiájáról ismert, hanem inkább arról, hogy kisebb, nagyobb lemaradással követi a társadalmi változásokat és fejlődést.

A jogviszony megismeréséhez és elsajátításához a tömegmédia jelenségei mellett Don Tapscottnak (Aczél [2015] p. 161.), az nGenera Insight elnökének, valamint a New Paradigm nemzetközi gondolkodóközpont alapítójának és elnökének az újmédia normaképzése ad iránymutatást a jelen stratégia kialakításához. Tapscott üzleti stratégiáról, szervezeti átalakításról, üzleti és társadalmi információs technológiáról szóló könyvek szerzője, a netgeneráció információs normáit, a jellemző tanulási stílusait kutatta, s a generációváltás vizsgálata mentén mutatott rá a nemzedékek közötti különbségekre.

A jogviszony elfogadását elősegítő attitűdök akár a vagyonrendelők (digitális bevándorlók), akár a kedvezményezettek (digitális bennszülöttek) részéről a szabadság, a testreszabhatóság, a gyorsaság, az innováció és az együttműködés. A bizalmi vagyonkezelés jogintézménye olyan lehetőségeket hordoz magában, hogy a konstrukció szociális értelemben interpretált alkalmazásával az érintettek élete testreszabott módon válhat rendezhetővé, amire a tradicionális jogviszonyok alkalmazása nem képes. A mediatisztált személyes tanácsadás keretében a konfiguráció követelményei sokkal jobban teljesülnek, mint egy tömegmédián

keresztüli bizalomépítésben bármikor lehetséges lenne. A jogi hátterek megismertetése az újmédia felületeinek lehetőségeivel gyorsan és innovatív módon valósulhat meg. A valós idejű kommunikáció alkalmazása biztosítja, hogy gyors válasz érkezik a nyugtalanító kérdésekre. Az újmédia kommunikációs csatornáin a kritikai hozzáállás felértékelődik. Lehetőség nyílik arra, hogy az érdeklődők egy szakértőtől instant válaszokat kapjanak a jogviszonnyal kapcsolatos kérdéseikre, ami a jogéletben előremutató innováció lehet.

Fontos célkitűzés, hogy a jelenleg még fiatal generáció, amely adott esetben még nem feltétlenül rendelkezik vagyonnal, megismerje az alkalmazás lehetőségét, kellő információval rendelkezzen a jogviszonnyal, s alkalmazása gyakorlattá váljon számára a megfelelő gazdasági helyzetben.

Jogi szakirodalom a médiát csatornaként vagy eszközként kezeli annak érdekében, hogy jogi aktusok létrejöhessenek általa, tehát nem alapvető fontosságú színtérként. Technikai eszköz és felület biztosítása meghatározó követelmény. A kutatások alapján megfigyelhető, hogy a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó szakirodalomban még kevésbé használtak az újmédia által kínált feltételek. A jog és az újmédia kapcsolatának a témaköre tudományosan kevésbé van feldolgozva, kicsi a jogviszonyra vonatkozó irodalom, s nincsenek kihasználva az újmédia nyújtotta források.

14.3.1. Megvalósítás

Egyetlen jól előkészített, megalapozott helyzetelemzésen alapuló, helyes célokat kijelölő stratégia sem képes beváltani a hozzá fűzött reményeket, ha nem áll mögötte stabil, az érdekeit érvényesíteni képes, a kijelölt célokért egységesen kiálló, hatékonyan működő szervezeti vagy intézményi háttér.

A megvalósítás a megfogalmazott akciók kibontását jelenti, amely a stratégiához szorosan kapcsolódó feladat. Az egyes akciókhoz rendelt forrásokat, felelősöket és határidőket akkor lehet meghatározni, ha a kidolgozott stratégiát a nevezett minisztériumok, gazdasági társaságok, civil szervezetek elfogadják, s adottak a feltételek a szakértői csoport működésére. A szakértői csoport szerepét megfelelő állami támogatás mellett valószínűleg képes lenne felvállalni a STEP Hungary szervezete és a Bizalmi Vagyonkezelők Egyesülete, az elfogadás

esetében viszont a működési tervet kellene megváltoztatni, s a jelen kommunikációs stratégia adaptálása lenne szükség szerű.

Előremutató lépés lenne a szakértői csoport szervezetében a szükséges kommunikációs irányelvek kijelölése. A szakértői csoport, a STEP Hungary-vel együttműködve képes lenne konzultációkat folytatni a szakmai és civil szervezetekkel, iparági szereplőkkel, az érintett területek felelős vezetőivel, munkatársaival. Annak érdekében, hogy a kormány minden érintett szakterületének érdekei megjelenjenek, az egyes tárcákkal is folyamatosan egyeztetni kellene. A tárcák szakmai részanyagokat bocsájthatnának rendelkezésre, javaslataikkal hozzájárulhatnak a jelenlegi helyzet lehetőség szerinti legteljesebb megismeréséhez, a célok és eszközök helyes kijelöléséhez, valamint a megvalósításhoz szükséges (humán, pénzügyi és egyéb) erőforrások meghatározásához. A kommunikációs stratégia meghatározó tényezője, hogy összhang alakuljon ki a releváns hazai és uniós stratégiákkal, illetve az ex ante kondicionalitási irányelvekkel.

A szakértői csoportnak törekedni kell a hitelességre, amely Hovland szerint két komponensből áll: szakértelem és megbízhatóság (Aczél [2006] p.16.). A hitelesség attitűdváltoztatáshoz vezethet, amely a jogviszony megismertetésének és elfogadtatásának szempontjából szükség szerű előfeltétel. A jogviszonyról továbbított üzenet racionális és emocionális módon kell, hogy megérkezzen a befogadóhoz. A racionális értelmezés fókuszában a bizalmi vagyonkezelés alapítása mellett szóló érveknek és az érveléseknek (argumentáció) kell szerepelnie, míg az emocionális meggyőzésnek kognitív és pozitív érzést kell közvetítenie. Az érvelő, argumentatív szöveg abban különbözne a szakirodalomban található információktól, hogy egy bizonyos álláspontot is megfogalmaz, ezt igyekszik igazolni, indokolni (Adamik et al. [2005] p. 326.). A befogadók esetében törekedni kell arra, hogy a vagyonnal kapcsolatos tradicionális, a már meglévő nézethez való ragaszkodás mellett és helyett nyitott legyen egy új nézet és jogviszony elfogadására, amely egyidejűleg értékteremtéssel, és felelősségvállalással párosul.

14.4. Összefoglalás

A bizalmi vagyonkezelés társadalmi szintű megismertetésének kommunikációs stratégiája a vonatkozó szakirodalmat, a triadikus kutatásokat felhasználva készült, kiegészítve a magyarországi és nemzetközi személyes elméleti és gyakorlati tapasztalatokkal. A

kommunikációs stratégiához a szakirodalmi keretet Pfannenberger, Jörg – Tessmer, Anne – Wecker, Manuel: *Die Kommunikationsstrategie entwickeln. 111 Tools ready-to-use* továbbá Horváth Dóra – Bauer András (szerk.): *Marketingkommunikáció* című könyvek biztosították. A jogviszony a gazdaság fejlődésében, így a gazdaságpolitika alakításában is jelentős szerepet lenne képes betölteni, aminek előfeltétele a jogviszony befogadása az érintettek részéről. A pénzügyi szerveket megcélzó kommunikációt nem vizsgáltuk, hiszen ez elsősorban állami feladat lenne, de meg kell állapítani, hogy a jogviszony fogadására csak az üzletszerű bizalmi vagyonkezelési formában képesek. A nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelés esetén Magyarországon nem található egyetlen bank sem, amely megfelelő portállal rendelkezne és képes lenne bankszámlát nyitni, hogy a pénzt, az értékpapírokat vagy az egyéb vagyontárgyakat kezelje, amelyből következik, hogy a bankvilág felkészültsége még nem megfelelő.

A bizalmi vagyonkezelés sikeres jövője nem a szakembereken múlik elsősorban, hanem sokkal inkább attól függ, hogy a köztudatban elterjedjenek az új jogintézményben rejlő lehetőségek, amelyet a kommunikációs stratégia célirányos alkalmazása képes elősegíteni. Megfelelő információs eljárás hozzájárulhat a jogviszony ismertségének a növeléséhez, a bizalom építéséhez. Ehhez egy folyamatosan ellenőrzött és monitorozott rendszernek kellene működnie.

Jelen stratégia megfogalmazza az elvárásokat a bizalmi vagyonkezelés kommunikációjának szakmai megvalósításához, és keretet szolgáltat a végleges tervek kidolgozásához. Alapja lehet a jogviszony gyakorlati alkalmazásának a kommunikációs stratégiájának a kidolgozásához, mivel a különböző szakterületek alkalmazásához más és más törvények kapcsolódnak, különböző felügyeleti szervekhez tartoznak, s az érintetteket is különféle módon kell megszólítani.

A kommunikációs stratégia operatív programját elősegítené egy kampány, amelynek célja, hogy a jogviszony bemutatásával az érintett nyilvánosságot megszólítsa és az alkalmazásra motiválja. Országos kampányt lehetne megvalósítani, figyelembe véve a felhasználási területhez kapcsolódó kommunikációs eszközök és az alternatív lehetőségek kihasználását. Ezzel párhuzamosan a civil szervezetek, kamarák és minisztériumok feladata lenne a meghívók eljuttatása a lakossághoz, illetve az érintettekhez. A kommunikációs kampánynak kiemelt figyelmet kellene fordítania arra a nehézségre, hogy nagyon különböző gondolkodású, lakhelyű és életstílusú embereket kell megszólítani – egységes tudásanyaggal.

A disszertációban bemutatott médiaelméleti és kommunikációelméleti kutatásokra és a saját elméleti és gyakorlati tapasztalatokra és szakirodalomra épülő kommunikációs stratégia elősegítené a vizsgált jogintézményre vonatkozó társadalmi tudat- és közgondolkodás formálását, és ráirányítaná a potenciális ágensek figyelmét ezen jogviszony előnyeire.

15. KITEKINTÉS

„*A trust kakukk a civiljog fészkeben.*”

(Maurice Amos)⁷⁸

Az örökölhető javak körét a társadalom tulajdoni rendje determinálja, ebből következik az öröklés is, amely meghatározza, hogy a javak a tulajdonos halálát követően milyen szabályok szerint, kire szálljanak át. A hagyaték alatt az örökhagyó vagyonát lehet érteni, mivel a vagyon egy adott jogalanyt megillető jogokat és az őt terhelő kötelezettségeket jelenti. Nem képezik a hagyaték tárgyát az örökhagyó vagyonába tartozó, de kifejezetten a személyhez kötött jogosultságok és kötelezettségek, amelyek a jogosult halálával jellegüknél fogva megszűnnek (Fábián [2014] p. 8.). A hagyaték tehát az örökhagyót a halála pillanatában megillető polgári jogi, nem személyes jellegű vagyoni jogok és kötelezettségek. Nem képezik az örökhagyó hagyatékát a polgári jellegű, de nem vagyoni, hanem személyhez fűződő jogok és kötelezettségek, de a polgári jogi vagyoni jellegű jogok közül sem azok, amelyek az örökhagyót az élete végéig illetik meg, ezek közé tartoznak a tartási jog, a haszonélvezeti jog (Kecskés et al. [2014] p. 185.).

Az utóbbi években több olyan, a vagyontervezést és a vagyonátörökítést segítő intézmény is megjelent a magyar jogrendszerben, amelyek eddig csak külföldön működtek – több évszázados gyakorlattal. Az új Polgári Törvénykönyvben kivételes esetekre vonatkozóan megváltozott az utóöröklés szabályzata is. A bizalmi vagyonkezelés intézményének a bevezetésének az indoklása is egyértelművé teszi, hogy a generációs vagyontranszfer elősegítése érdekében született meg a törvény. A vagyonkezelő alapítványokról a 2019. évi XIII. törvény 2019. március 29-én lépett hatályba. Az vagyonátörökítést segíthetik továbbá a nyugat-európai gyakorlatban gyakran alkalmazott családi alkotmány és a *family office* szerződéses rendszerek is. Az új vagyonkezelési módszerek alkalmazásának az előfeltétele, hogy az érintettek felismerjék az intuíción és hagyományokon alapuló vagyonátörökítés korlátait, s megjelenjen az igényük arra, hogy professzionális eszközökkel és elvek alkalmazásával juttassák utódaikat örökös pozícióba. A magyar öröklési szabályoknak a polgári jogon belül ugyan kiemelkedő jelentősége van, azonban ezek a szabályok nem

⁷⁸ (Sándor [2019] p.68.)

nevezhetők rugalmasnak. Ennek oka, hogy az öröklési jog tartalma napjainkig a római jogi alapokra épül, amely a végrendeleti öröklési módot tekinti primér opciónak (Boóc [2019] pp. 71—72.). Magyarországon az új és innovatív módszerek és szabályok hozzájárulnak a vagyonátörökítés professzionalizációjához.

15.1. Családi alkotmány

A családi vagyon és tulajdon őrzésének fundamentális eleme a családi alkotmány – más néven családi charta vagy családi paktum. Olyan stratégiai dokumentum ez, amelyet a családtagok közösen fogalmaznak meg, elfogadnak és támogatnak. A családi alkotmány nem jogi dokumentum, azaz nincs semmiféle kényszerítő ereje. A kormányzás alapjaként szolgáló szerződést, amely a családi értékeket ápolja és védi, úgy kell megfogalmazni, hogy az minden családtag számára intelligibilis és akceptábilis legyen. Szükségszerű, hogy rögzítésre kerüljenek benne a családtagok és a vállalkozások által képviselt értékek, a vállalkozások jövőképei, célok, jogok, kötelezettségek és a felelősségi körök. A családi vállalkozás átvétele nem csak kiváltságot jelent, hanem egyidejűleg kötelezettséget is, az utódok nem csak vagyonelemeket örökölnék, hanem a felelősséget is. A családi vállalkozások létrejöttének oka az esetek túlnyomó részében a család anyagi hátterének biztosítása, így a családi alkotmány legfőbb célja a családi vagyon megőrzése, és annak gyarapítása, gyakorlatilag egyfajta útmutatás a család erkölcsi világméretű és értékrendjét illetően. Természetesen az írott formán kívül is léteznek alapszabályok, de a generációváltás során, valamint a vagyon növekedésével egyre inkább szükségessé válik a teljes alkotmány formalizálása.

A családi alkotmány etikailag az egész családot irányítja és egyidejűleg útmutatóként is szolgál. Mivel a családtagok, partnerek, részvényesek, a társaság vezetésének tagjai vagy a vagyonkezelő különböző érdekeket képviselhetnek, így az alkotmány megakadályozhatja a problémák és összeférhetetlenségek kialakulását a családban, mivel a konfliktusok általában negatív hatással vannak a közösségi és a gazdasági értékekre is. Szerencsés esetben a család felismeri, hogy a tulajdonosi szerep és a cégvezetői szerep nem feltétlenül ugyanaz, így ezen szerepeket is jól elkülönülten taglalja a dokumentum (Schween et. al. [2011] pp. 9-36.).

A családi alkotmány elkészítésekor a következő stratégiát kell alkalmazni:

- Családnak közös projektnek kell tekinteni az utódlást.
- Elemezni kell a vállalkozások kiinduló helyzetét.
- Közös célokat kell kitűzni a vállalkozással, egyéb ingatlan és ingóságokkal kapcsolatban, továbbá a jogi és az adóügyi kérdésekben.
- Meg kell határozni a tulajdonosi kört.
- Rögzíteni kell a társaság jövőbeni menedzsmentjének, vezetési és ellenőrzési struktúráját.
- Meg kell határozni a gazdasági életben a családra háruló szerepeket.
- Döntést kell hozni arról, hogy mikor és milyen lépésekben kell átadni a tulajdonjogot és az irányítást a kiválasztott érintettek részére.
- Dokumentálni kell, hogy a családi vállalkozói szférához a jövőben kik fognak tartozni, illetve milyen jogok és kötelezettségek kapcsolódnak ehhez a pozícióhoz.
- Fontos kérdés, hogy miként lehet biztosítani a családi kohéziót a következő generáció életében.
- Meg kell teremteni a feltételeket, hogy a család minden tagja elvégezhesse a kiosztott szerepeket, s át kell tekinteni, milyen előkészítő intézkedésekre van szükség az eredmény eléréséhez.
- A megoldáshoz az összes jogilag megkövetelt dokumentumnak – végrendelet, öröklési szerződés, házassági szerződés, szociális szerződés, meghatalmazás – kompatibilisnek kell lennie a családi alkotmánnyal.
- Meg kell határozni, hogy a családtagok milyen pénzügyi előnyöket és háttérrel várhatnak el a családi alkotmány érvénybe lépése után.

- Szükségszerű a családtagok közötti kommunikáció, amelyben megfogalmazzák a családi fórumok rendjét, összetételét, döntési mechanizmusait és az informális családi összefüggések rendjét.
- Meg kell határozni a családtagok nevelésére és oktatására vonatkozó feltételeket, valamint a tervezett utód, és a következő generáció lehetőség szerinti tanulmányi irányvonalát, figyelembe véve az adott személy identitását.

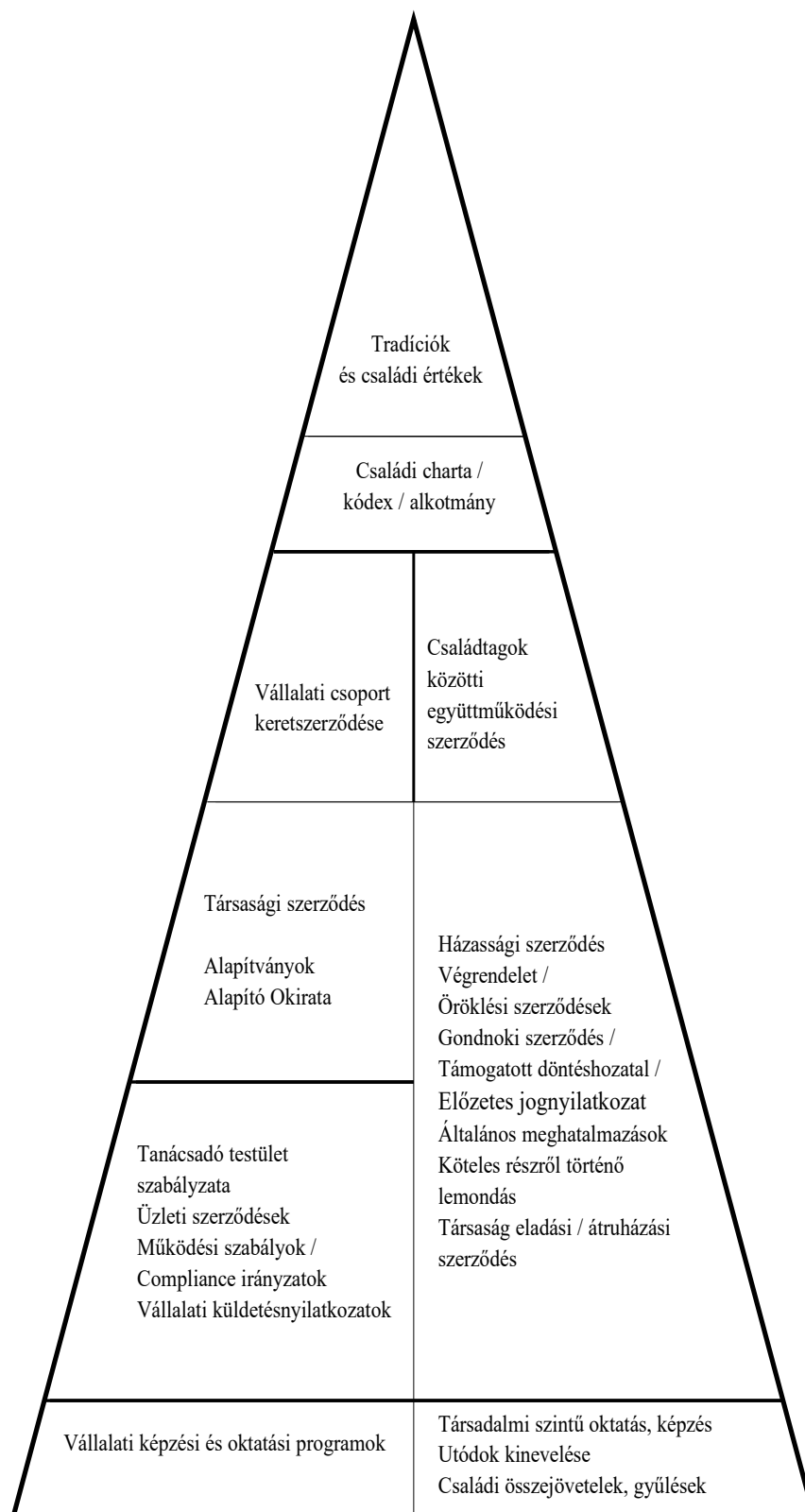
A családi alkotmány célja és előnyei:

- Konfliktusmegelőzés: A családi alkotmány megalkotásakor a régi és időszerű konfliktusokat szükségszerű szabályozni és a megoldások lehetőségét kell rögzíteni.
- Öröklési szabályozás: A családi alkotmány egyértelmű és jól előkészített öröklési szabályozás révén állandóságot teremt a többnyire közepes méretű családi vállalkozásban.
- Identifikáció: Az általánosan elfogadott családi alkotmány növeli a kohéziót a részvényesek körében a fejlesztési folyamat során és azt követően, tartósan is. Érzelmi hozzáadott értéket kínál.
- Irányítás: A világosan megfogalmazott családi alkotmány a családi vállalat vezetését is szolgálja az operatív irányítás területén, különösen akkor, ha külső vezetők irányítják a vállalatot.
- Ismeretek: A családi alkotmány nyílt megbeszélésen történő megfogalmazásakor nő az egyes részvényesek ismerete a saját vállalatukról, különösen azoknak a részvényeseknek jelent ez előnyt, akik korábban külső megfigyelőként vagy inaktív módon vettek részt a munkában.

A családi alkotmány elkészítésekor ajánlott egy olyan „családfelelős” kinevezése, aki gondnokként vagy szóvivőként biztosítja az írásban megállapított családi kódex életben tartását

és folyamatos fejlesztését. A családi alkotmány etikailag az egész családot irányítja és egyidejűleg útmutatóként is szolgál. Mivel a családtagok, partnerek, részvényesek, a társaság vezetésének tagjai vagy a vagyonkezelő különböző érdekeket képviselhetnek, így az alkotmány megakadályozhatja a problémák és összeférhetetlenségek kialakulását a családban, mivel a konfliktusok általában negatív hatással vannak a közösségi és a gazdasági értékekre is. Szerencsés esetben a család felismeri, hogy a tulajdonosi szerep és a cégvezetői szerep nem feltétlenül ugyanaz, így célszerű, ha ezeket a szerepeket is jól elkülönülten taglalja a dokumentum. A családi vállalkozások és vállalkozó családok lehetőség szerint több generációs projekteket készítenek elő. A tulajdonos család célja, hogy a lehető leghosszabb ideig ellenőrzést gyakoroljon családi vállalkozás felett. Ez akkor képes sikeresen működni, ha az alapítók elfogadják a generációs vagyontranszfer szükségszerűségét (Schween et. al. [2011] pp. 9-36.).

A családi alkotmány (14. ábra): a nyugat-európai gazdasági életben egyre szélesebb körben terjed, s a családi vállalkozások kialakítják a gazdasági és viselkedési szabályokat. A folyamat előkészítését és lebonyolítását külső szakember moderálhatja, aki a fejlesztési folyamatot és a technikai támogatást felügyeli. A családi alkotmány előkészíthető olyan módon is, hogy azt kiegészítse a bizalmi vagyonkezelés akár „nem üzletszerű formája”, amely jelentős előnyöket biztosít a családi vagyon megőrzésére. Bizalmi vagyonkezelés igénybevétele esetén érdemes a kereteket kijelölni a családi alkotmányban, így különösképpen tisztázni kell a vagyonrendelő, a vagyonkezelő és a kedvezményezettek jogait, kötelezettségeit, a vagyonkezelés elveit, a bizalmi vagyonkezelés családi vállalati életciklushoz kapcsolódó feltételeit, a jogviszony lehetséges felhasználási formáit.

14. ábra.

A családi alkotmány felépítése

Forrás: Saját szerkesztésű ábra. (Hennerkes – Kirchdörfer)

15.2. Family office

A családi alkotmány mellett a családi vállalatkormányzás nemzetközi gyakorlatában elterjedt a családi iroda, azaz a *family office*, amely kezeli a családi vagyon kulcsfontosságú területeit, ideértve olyan integrált pénzügyi szolgáltatásokat, amelyek az egyes családok terveinek megfelelően magában foglalja a pénzügyi-, befektetési-, adó-, biztosítási tanácsadást, ingatlan- és ingóbefektetések vizsgálatát és kezelését, az ezekkel összefüggő ügyvédi szolgáltatásokat, a könyvelői-, banki- és vagyonkezelési tevékenységeket egyaránt. A családtagoknak gyakran oktatási, szakmai és életmódbeli irányvonalat is nyújt. A *family office* szolgáltatás lehetővé teszi az érdekeltek és családjuk számára, hogy minden vagyonnal kapcsolatos feladatot megbízható partner segítségével intézzenek, mivel a vagyon kezelése szerteágazó ismereteket igényel, ehhez pedig szakértők támogatása szükséges. Tekintettel arra, hogy egy családot érintő vagyontervezési, strukturálási és kezelési tevékenység rendkívül szerteágazó ismereteket igényel, sok esetben bonyolult jogi, illetve adótanácsadói kérdéseket is eredményez. Ezeket a feladatokat külső tanácsadók segítségével lehet megoldani, úgy, hogy rendszerint egy pénzügyi tanácsadó cég és partnerei, szaktanácsadói vállalják a feladatot. Ennek következtében megfigyelhető a professzionalizáció, ugyanakkor a multi family office esetén a költséghatékonyság is.

A *family office* a *private banking* tevékenységeken túlmutató szolgáltatások megvalósítására alkalmas vagyonkezelési konstrukció.

A *private banking* tevékenységei:

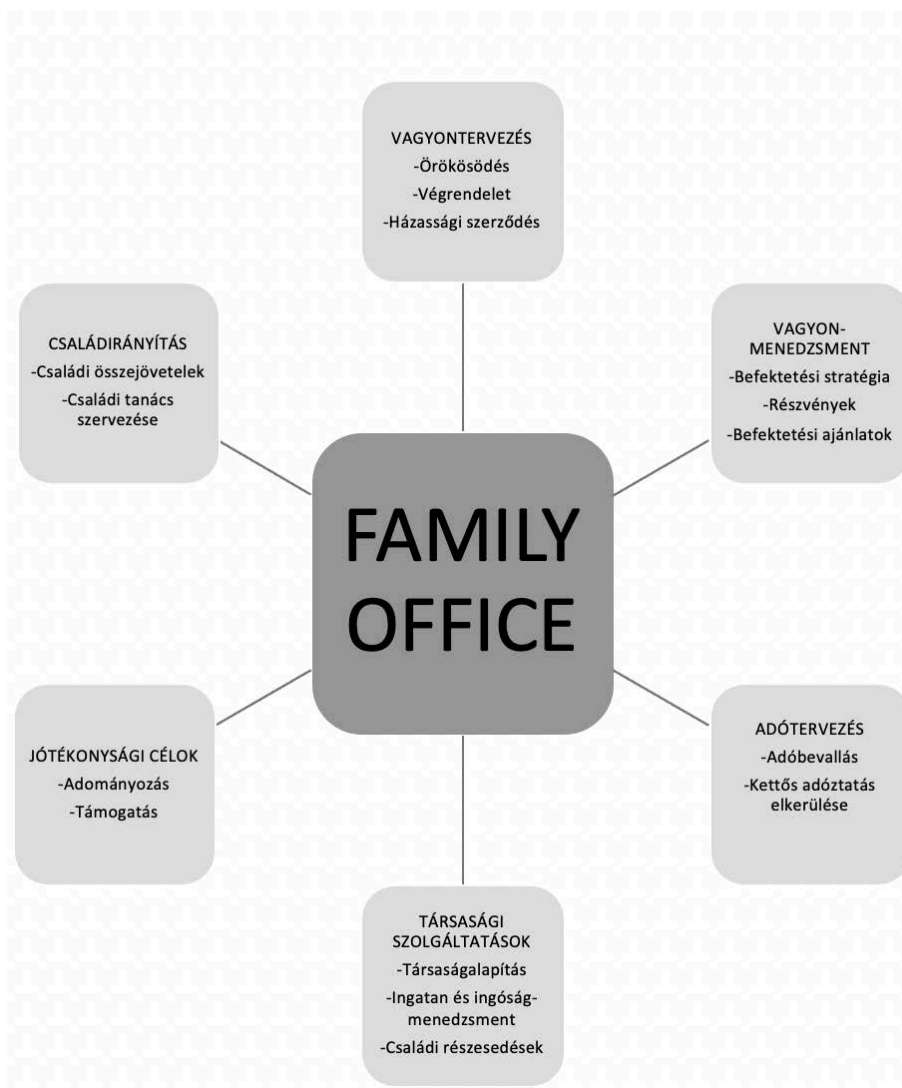
- Befektetési és pénzügyi tanácsadás, amely esetben az egyes befektetési döntéseket az ügyfél generálja a *private bankár* ajánlásai alapján.
- Portfoliókezelés esetében az ügyfél szabad kezet ad a bank szakemberének, hogy az előre meghatározott célok érdekében az ügyfél egyedi céljainak megfelelően kezelje a vagyont.
- Pénzügyi tervezés esetén az életpályához igazodóan hosszú távú tervek megvalósításához nyújt segítséget.

A family office ezeken túlmenően és ezt kiegészítve a következő szolgáltatásokat nyújtja:

- Könyvelési és számviteli szolgáltatások, amely esetekben az ügyfél kérésére a gazdasági tranzakciók elszámolása és nyilvántartása történik.
- Adótervezés, amely során a vagyonelemek megfelelő elhelyezésével az adó mértéke és felmerülésének időpontja előre tervezhető.
- Vagyonkezelés, amely a befektetési tanácsadáson, a portfóliókezelésen és a pénzügyi tervezésen túl magában foglalja azokat a jogi, döntéstámogatói szolgáltatásokat, amelyek a vagyon hosszú távú, biztonságos megőrzéséhez, esetleg gyarapításához kötődnek.
- Családi kockázatkezelés, amely során a meglévő és esetlegesen szükséges biztosítások feltérképezése, átalakítása, újak kötése történik.
- Ingatlankezelés, amely keretében a családi ingatlanok állagmegőrzésére, újrahasznosítására, fejlesztésére tesznek a tanácsadók javaslatot.
- Személyes családi ügyek kezelése, ahol mentális szakembereken túl, a tanácsadók nyújtanak segítséget felmerülő krízishelyzet esetén.
- Jótékonyági tervezés, amely segítségével az adományozás, a segítségnyújtás különböző formái közül a célnak leginkább megfelelő kiválasztása történik.
- Adminisztratív feladatok ellátása, a gazdasági és a velejáró információs folyamatok nyilvántartása, nyomon követése, információs rendszer működtetése.
- Autó/repülő/hajóflotta kezelése, a vagyon részét képező járművek gondozása, nyilvántartása.

- Személyes szolgáltatások, minden, ami a családi vagyon kezelése kapcsán felmerülő adminisztratív, jogi, gazdasági problémák megoldására szolgál.
- Minőségbiztosítás, amely elengedhetetlen részét képezi a magas színvonalú szolgáltatások nyújtásának (15. ábra).

Family Office formái a *Single Family Office*, amely egyetlen családot támogat, míg a *Multi Family Office* több család számára működik aktívan. A szolgáltatások széleskörűek, amelynek köszönhetően, a vagyonátörökítés előtt álló családok megbizonyosodhatnak arról, hogy a megfelelő tudással, szakértelemmel és tapasztalattal rendelkező személy vagy team gondoskodik vagyonukról, emellett pedig megfelelő, személyre szabott tanácsadásban és segítségnyújtásban is részesülhetnek.

15.3. Utóöröklés

Az új Polgári Törvénykönyv általános jelleggel tiltja az utóöröklést, kivételes jelleggel azonban érvényes az erre vonatkozó végrendeleti intézkedés. A 2013. évi V. törvény 7:28 § az utóörökös nevezéséről szól. Az egyik esetként a túlélő házastárs, a másikat a végrendelkezési képesség nélkül elhalálozó leszármazó esetében teszi lehetővé a jogalkotó. Ez abban az esetben érvényes, ha a leszármazó végrendelkezési képessége értelmi fogyatékosága miatt van érvényben. Ennek olyan esetekben praktikus a validálása, ha valaki az értelmi fogyatékos gyermeke számára szeretne anyagi biztonságot nyújtani, de egyidejűleg szeretné meghatározni, hogy gyermeke halálát követően ki örökölje a fennmaradó vagyont. Ennek a szabályozása végrendeletben történhet.

A végrendeleti öröklés fontos kérdésköre a vagyon átöröklésére vonatkozóan a házastársak közös végrendelete. Az utóöröklés az örökös halála esetén fennálló örökösnevezésként funkcionál. Az örökhagyó rendelkezhet utóörököséről abban az esetben is, ha házastársára hagyja a vagyonát, de nem kívánja, hogy a vagyon a házastárs törvényes örököseire háramoljon tovább. Megállapítható, hogy az utóöröklés kiszélesítésével a végrendeleti szabadság bár szélesebb körűvé vált, mint az 1959. évi 645. §, amely az utóöröklést tiltotta, ennek ellenére nem képes megközelíteni a bizalmi vagyonkezelési jogviszony széles körű alkalmazásának a lehetőségét. A bizalmi vagyonkezelési szerződésben a vagyonrendelő megnevezi a kedvezményezettet vagy a kedvezményezetteket, de egyidejűleg megnevezheti azt is, hogy halála esetén ki legyen a pótkedvezményezett. Ebben az esetben a hagyományos öröklési szabályok helyett a bizalmi vagyonkezelési szerződés válik érvényessé. A szerződésben meg lehet nevezni azt is, hogy kik válnak valamilyen oknál fogva kizárt személyekké (Boóc [2019] pp. 71- 81.).

Az utóöröklés és a bizalmi vagyonkezelés összehasonlítása esetén megállapítható egyfajta párhuzamosság. Ez olyan esetben mutatkozik meg, ha a kedvezményezett helyére valaki más kerül ugyanabban a pozícióban. Mivel a bizalmi vagyonkezelés maximális futamideje 50 év,

így vannak olyan esetek, amikor pótkedvezményezett vagy a pótkedvezményezett törvényes jogutódai lépnek a kedvezményezetti pozícióba, vagy más, a szerződésben előre meghatározott személy. Az utóöröklés és a bizalmi vagyonkezelés ebben az esetben hasonlóan működik, s a vagyon sorsát a vagyonrendelő vagy az utóöröklést elrendelő személy akarata determinálja.

15.4. Vagyonkezelő alapítvány

Az új Ptk. lehetővé tette a családi alapítványok létesítését, a 2019 óta hatályos XIII. törvény bevezetése óta a már létező vagy újonnan alapított alapítvány célja kiterjeszthető vagyonkezelési tevékenységre is. A bíróságnak ezt a tevékenységet nyilvántartásba kell venni. A vagyonkezelő alapítvány a német-osztrák jogokban ismert, vagyonkezelésre – legfőképp egy család vagyonának kezelésére – létrehozott alapítványokat honosítja meg. A vagyonkezelő alapítvány nem végezheti üzletszerű tevékenységként a vagyonkezelést, így nem nevezhető üzletszerű vagyonkezelő vállalkozásnak. Egyidejűleg azonban érvényesek a vagyonkezelő alapítványokra a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó szabályozások is. Lehetséges kedvezményezettek javára vagy közérdekű célra vagyonkezelő alapítványt létrehozni. A vagyonkezelő alapítvány önálló jogi személy (Sándor [2019] pp. 269-280.).

A vagyonkezelő alapítványt az alapító hozza létre, legalább 600 millió Ft értékű vagyon rendelkezésre bocsátásával. A kezelt vagyon tulajdonosa az alapítvány lesz, amely kezeli a saját vagyonát, valamint az általa bizalmi vagyonkezelésbe vett további vagyont. A vagyonkezelő alapítvány alapító okiratában a rögzíteni kell a vagyon felhasználásának a módját és célját. A kezelt vagyon operatív irányítását és a vagyonkezelés adminisztrációját a legalább öt tagból álló kuratórium látja el. A kuratori pozíciókat jellemzően a családi vagyonnal gazdálkodásért felelős családtagok töltik be. A kuratórium tevékenységét a legalább háromtagú felügyelőbizottság ellenőrzi, valamint a könyvvizsgáló és az alapítványi vagyonellenőr. Egyes stratégiai kérdésekben az alapító fenntarthat magának döntési jogosultságokat (Sándor [2019] pp. 269-280.).

A bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt és a családi alapítványokat is jellemzően a tőkeerős vállalkozó magánszemélyek hozzák létre a családok vagyonának generációk közötti szétforgácsolódásától való védelme és hatékony működésének fenntartása érdekében. A két jogintézmény olyan rugalmas szabályozási kereteket biztosít, ami eltérést enged az egyébként

kötött, rugalmatlan társasági, öröklési és házassági vagyoni jogi szabályokhoz képest. Így biztosítható, hogy a vagyon felosztása helyett megtörténjen a kedvezményezettek méltányos kielégítése, mindez a jogi tulajdonlás és irányítás egységének megtartása mellett.

A két jogintézmény közös jellemzője, hogy a meghatározott vagyonelemek tulajdonjoga átszáll egy független vagyonkezelő személyre. Ez a vagyonkezelő az alapító által meghatározott feltételek és korlátozások mellett kezeli a vagyont, az elérendő célok és kedvezményezetteként megjelölt családtagok, társaságok és más személyek érdekében. Ennek eredményeként, jogszerű vagyonrendelés mellett sem az alapító, sem leszármazóinak hitelezői nem tarthatnak igényt az átruházott vagyonelemekre. A jogi és gazdasági tulajdon szétválasztása alkalmas lehet a fokozott üzleti kockázattal járó tevékenységek kockázatainak izolálására, vagy a már megszerzett vagyon védelmének kialakítására is.

A jogintézmények alapvető különbsége, hogy amíg a bizalmi vagyonkezelői konstrukció legfeljebb 50 évre hozható létre, addig a családi alapítványok jogi személyként időbeli korlátozás nélkül fennmaradhatnak. Szintén jelentős eltérés, hogy a bizalmi vagyonkezelési szerződést a vagyonrendelő bármikor felmondhatja, míg az alapítványt az alapító nem szüntetheti meg, az csak a törvényben és alapító okiratban meghatározott esetekben szűnik meg.

15.5. Összefoglalás

A bizalmi vagyonkezelési szerződés és a vagyonkezelő alapítványok hazai bevezetésével Magyarországon – megelőzve Közép-Európa más jogrendszereit – megnyílt a lehetőség a magánvagyonok hatékony védelmére és fennmaradására. Ezzel más országok több száz éves gyakorlatának tapasztalatait beépítve olyan eszközöket is rendelkezésre bocsátott a hazai jogalkotó, amelyek elősegíthetik a Magyarországon különösen aktuális generációváltás sikeres megvalósítását. Emellett az üzleti életben felmerülő gazdasági, jogi vagy pénzügyi kérdések számos aspektusára adhatnak rugalmas és hatékony választ, így felhasználására széles körben mutatkozik lehetőség,

A bizalmi vagyonkezelési jogviszony és a vagyonkezelő alapítványok működését elősegítheti a családi alkotmány és a *family office* rendszere. Evvel a családi vállalkozások tulajdonosainak lehet segítséget nyújtani a vállalati felelősségvállalás kérdésében, s ez nemcsak az érdekeltek,

hanem a társadalom érdekeit is szolgálja. Ennek oka, hogy a jól kezelt családi vállalkozások alkotják a gazdasági vállalkozások jelentős részét. Az irányítási kódex megbízható keretet ad a családi vállalkozásoknak és környezetüknek, azaz az érdekelt feleknek az egyedi irányítási struktúrák értékeléséhez és optimalizálásához. A *family office* biztosítja a bizalmi vagyonkezelés mellett a komplex megoldásokat, a családban felmerülő problémarendszer teljes kiszolgálását.

Mindenkit megillet a magánszférájához, a vagyonának védelméhez és a legkedvezőbb adózáshoz való jog. Ezek biztosítása érdekében készült a kitekintés, s a fejezetben azokat a jogi eszközöket mutattuk be, amelyek alkalmazása elősegíti a család biztonságos jövőjét és Magyarország gazdasági konjunktúráját.

16. A HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA

„Felfedezni valamit annyit tesz,
mint látni, amit mindenki lát,
és közben arra gondolni,
amire még senki.”
(Szent-Györgyi Albert)⁷⁹

A disszertációban a hipotézisvizsgálatot mint tudományos módszert deduktívnak kell tekinteni, mivel a jogviszonyhoz kapcsolódó, egyidejűleg a kommunikáció- és a médiatudomány kérdéseit is érintő hipotéziseket állítottam fel. A hipotéziseket deduktív módon lehet tesztelni, illetve minden változóra méréseket végezni, s statisztikailag megvizsgálni a fennálló adatokat. A vizsgálat eredményei alapján lehetett megállapítani, hogy a feltételezett állítás beigazolódott-e vagy sem. A hipotéziseket és kutatási kérdéseket az adatgyűjtést megelőzően állítottam fel. (Neuendorf [2002] p. 13.).

A jelen értekezés az alábbi hipotézisek megválaszolására vállalkozik:

A bizalmi vagyonkezelés, illetve az ennek megfelelő nemzetközi elnevezés szerinti *trust* jogi és közgazdasági szempontok szerint pozicionált intézmény, amelynek egyidejűleg igazolható a nemzetközi kultúrtörténeti jelentősége.

A jogintézmény bemutatása a kultúrtörténeti résszel kezdődik, az 5. fejezetben. A magántulajdon kialakulása és a vagyonkezelés szinte párhuzamosan jelentek meg a történelem során. A jogtörténettel foglalkozó rész röviden prezentálja, hogy az idegen vagyon kezelésével kapcsolatban a történelem során milyen intézményesített formák jöttek létre a különféle jogrendszerekben. A *trust* intézményrendszerének kialakulása Angliához köthető. A bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatban a *trust* története azért determináns, mert a magyar szabályozás jelentős mértékben hasonlít az angolszász *trust* intézményéhez. A kultúra fogalomhoz

⁷⁹ (Szegedi Tudományegyetem
<https://u-szeged.hu/sztehirek/2020-junius/heureka-magyar?objectParentFolderId=25254>, (2020. 09. 10.))

hozzátartozik a gazdasági fejlődést meghatározó szerepkör is, így a *trust* jog- és gazdaságtörténeti fejlődése sajátos része a kultúra fejlődésének, egymással kölcsönhatásban állnak.

A jogviszonnyal kapcsolatos kultúrtörténeti háttér megismeréséhez magyar nyelven egy átfogó mű használható szakirodalomként. Sándor István [2017] *Bizalmi vagyonkezelés és trust. Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés*. A könyv a nemzetközi és a hazai bizalmi vagyonkezelés mellett átfogó ismeretanyagot nyújt a nemzetközi vagyonkezelési konstrukciókról és a vagyonkezelés egységesítésért tett kezdeményezésekről. Az első hipotézis a 5. fejezetben bemutatott jogtörténeti, gazdaságtörténeti és az ehhez kapcsolódó kulturális ismérvek alapján igazoltnak tekinthető.

A bizalmi vagyonkezelés Magyarországon hatályba lépett törvényi szabályozása és a társadalmi felelősségvállalás növekedése a poszt szocialista gazdaságban innovatív megoldásokkal segíti elő a generációs vagyontranszfer megvalósulását és elterjedését.

A második hipotézis igazoltnak fogadható el, igazolására a bizalmi vagyonkezelés esetében szükséges jogi és közgazdaságtani háttér értelmezése és a gyakorlati alkalmazásának megismerése szolgál, amelyet részletesen tárgyal a 6. fejezet. A társadalmi felelősségvállalás kérdésköréhez tartozik a 7.3. fejezetben a felelősség interpretálása is. A társadalmi felelősségvállalás (CSR – *corporate social responsibility*) a vállalatok profittermelése mellett a társadalmi, környezeti, szakmai környezetre irányuló magatartást jelenti, amelynek segítségével értéket hoznak létre, s amely létrehozott eredmény a generációs vagyontranszfer bizalmi vagyonkezeléssel történő áthidaló megoldásával a fenntartás és fennmaradás pozíciójába irányítható (CSR Europa).

A témakör bizalmi vagyonkezeléssel összefüggő legjelentősebb szakirodalma: B. Szabó, Gábor – Illés, István – Kolozs, Borbála – Menyhei, Ákos – Sándor, István; [2014, 2018]: *A bizalmi vagyonkezelés*.

A közmédia egyoldalú tájékoztatásának és disszonáns befolyásolásának hatására a bizalmi vagyonkezelés negatív konnotációt feltételez Magyarországon.

A disszertációban a médiaelméleti szempontok szerinti vizsgálathoz a tömegkommunikációs médiumokban és az internetes oldalakon megjelent, nem szakembereknek, hanem laikus publikumnak szóló cikkek tartalomelemzése a 10. fejezetben található. A kérdéskör feldolgozása médiaelméleti szempontok szerint történt (9. fejezet), azt vizsgálva, hogy milyen mértékben manipulatív a cikkek befolyása az olvasókra, s van-e dezinformáló hatásuk.

A médiahatás elméletek bemutatásához jelen értekezés olyan elméleti kutatók munkásságára támaszkodott, mint

- Harold Lasswell: Lövedékelmélet, amellyel *A világháború propagandatechnikái* [1927] című könyvében foglalkozott.
- Joseph Klapper: Szelektív érzékelés elmélet, *The Effects of Mass Communication (A tömegkommunikáció hatásai, [1949/1960]* címet viselő könyvében írta le a kutatásának az eredményét.
- Mihail Bahtyin [1975]: a kódolás-dekódolás modell, amely Stuart Hall: az *Encoding/decoding* [1980] művében szerepel.
- Edward S. Herman és Noam Chomsky *A Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media (Az egyetértés gépezet: A tömegmédia politikai gazdaságtana)* [1988], amely könyvben a framing elméletet mutatja be.
- Az újmédia jellemzőinek tartalmi vizsgálatához az elméleti keretet Aczél Petra - Andok Mónika - Bokor Tamás; [2015] *Műveljük a médiát* című könyvében a vonatkozó fejezetek biztosították.

A disszertáció determináns feladata annak a vizsgálata, hogy a jogviszony megfelelő módon, érthetően jut-e el a befogadókhoz. A médiahatás elméletekkel folytatott elemzések alapján a 9.4. és a 10.7. fejezetekben az összefoglalások igazolják a hipotézisben leírt állítást.

A szakszerű kommunikáció hiánya participációs problémaként értelmezendő, amely akadályozza a bizalmi vagyonkezelés népszerűvé válását és széleskörű alkalmazhatóságát Magyarországon.

A jelentős problémát jelent a bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatos kommunikáció hiánya, amely participációs problémaként jelentkezik. A probléma kifejtése a 8.3.1. fejezetben valósul meg. A bizonyításához a szakértőkkel készített interjúk is igazolást nyújtanak a 12. fejezetben. A szakemberekkel, azaz üzletszerű bizalmi vagyonkezelőkkel és ügyvédekkel folytatott interjúk igazolják a szakszerű kommunikáció kidolgozásának szükségességét. Kommunikációhoz értő szakmai tapasztalattal rendelkezők száma nagyon alacsony, s a médiumok nem kérik a segítségüket a témával kapcsolatos igényes, tömegkommunikációs médiumokban megjelenő cikkek elkészítéséhez. Kizárólag a szakirodalomról mondható el, hogy színvonalas módon közvetíti a szakemberek számára az ismereteket, a laikus közönség azonban így nem részesül a megismerés lehetőségéből. A disszertációban bemutatott médiaelméleti kutatások és a participációs modell alapján végzett vizsgálatok alapján a hipotézisem elfogadottnak, igazottnak tekinthető.

Az állítás igazolásához Horányi, Özséb (szerk.) [2007] *A kommunikáció mint participáció* című könyv nyújtott szakmai háttérrel.

Magyarországon kommunikációs stratégia kidolgozása szükségszerű a bizalmi vagyonkezelés népszerűsítése és a társadalmi közgondolkodás formálásának megváltoztatása érdekében.

A média a bizalmi vagyonkezelés gyakorlati alkalmazásai közül a vagyon kezelésének a haszonnal összefüggő és az adótervezéssel kapcsolatos prioritásait mutatja be. A bizalmi vagyonkezelés kommunikációjának a helyzetéről a szakemberekkel készült interjúk elemzésén keresztül bizonyítottam az állítást a 12. fejezetben.

A bizalmi vagyonkezelés társadalmi szintű megismertetésének a javasolt kommunikációs stratégiáját a 14. fejezetben prezentáltam, amely elkészítésével egyidejűleg igazottnak tekintem a hipotézis állítását.

A leírtak alapján elmondható, hogy a bizalmi vagyonkezelés korszerű intézményrendszert testesít meg napjainkban Magyarországon. Alkalmazása családi és összetársadalmi szempontok alapján is indokolt. Jelen disszertáció bizonyítéka annak, hogy a bizalmi vagyonkezelés jogintézménye, kiegészítve a kommunikáció- és médiaelméleti kutatás eredményeivel, új alternatívát kínálhat a globális elterjedéshez és virágzáshoz. A megismertetéssel és terjesztéssel nem kizárólag magyar állampolgárok részvételére lehetne számítani, figyelembe lehetne venni az ország lokalizációját, történelmi, politikai és gazdasági helyzetét. Magyarország már a szocializmus időszakában is megkülönböztetett szerepet élvezett, amely továbbra is kontinuitást feltételez napjainkig, így a külföldieknek is adott a bizalma és nyitottak arra, hogy a jogviszonyt Magyarországon alkalmazzák. Ezt erősítik a kedvező adózási feltételek. 1989 óta a világ legjelentősebb bankjai képviseltetik magukat Magyarországon. Állami segédlettel, kamarák, civil szervezetek, magyar és külföldi bankok összefogásával a bizalmi vagyonkezelés méltó jogintézménnyé válhat, amely munka előkészítéséhez tudatos és célirányos, szakértői szintű kommunikáció és médiatámogatás szükséges, s ehhez a disszertációban bemutatott kommunikációs stratégia fundamentumként szolgálhat.

17. KONKLÚZIÓ

*„A kereskedelmi alkalmazások területein a trust új és innovatív felhasználása
jövőbeli fejlődésének csak a kereskedelmi és az adózási struktúrákat
megtervező jogászok fantáziája szab határt.”*
(Randall Krebs)⁸⁰

A disszertáció tárgya a nemzetközi tendenciába illeszkedő bizalmi vagyonkezelés jogintézménye, amelyet húsz év dogmatikai előkészítő munka után kodifikált az új Polgári Törvénykönyv, és amely a nemzetközi szinten is sikeresen működő angolszász *trust* és a német jogterületen használt *Treuhand* vonásait jeleníti meg. A törvény kodifikálásának a primer célja volt Magyarországon, hogy biztonságos és korszerű alternatívát nyújtson a hagyományos öröklési szabályok és eljárások lassúságával összefüggő bizonytalanságával szemben. A jogviszony társadalmi és szociológiai elemei igazolják a törvény megalkotásának létjogosultságát és hiánypótló szerepét.

A nyolcvanas évek elején a piacgazdaság kialakulása megalapozta a magánszféra fokozatos térnyerését, amely a rendszerváltást követően a privatizáció során teljesedett ki⁸¹. A vállalkozó szellemű és a változtatásokra nyitott személyek számára lehetőség nyílt gazdasági

⁸⁰ (Krebs [2008/2] p. 17.)

⁸¹ Az 1990-es években a gazdasági átalakulás feltételezett velejárójaként megkezdődött a polgárosodás újra kezdődő folyamata. A kifejezés Szelényi Iván és Manchin Róbert tanulmánya alapján vált népszerűvé (Szelényi - Manchin [1990]). A szerzők megállapították, hogy a hetvenes évek közepén visszatért az 1945 és 1949 közötti években elindult, majd rövidesen megszakadt polgárosodási folyamat. Szelényi a polgárt a vállalkozóval azonosította, így a magántulajdonnal rendelkezőket tekintette a polgári osztálynak. A nyugat-európai polgári társadalmakban nem a vagyonosodó vállalkozók, az üzleti élet szereplői a polgárok, hanem a művelt, tanult, életvitelükben határozott kulturális mintákat, társadalmi értékeket és normákat képviselő és továbbörökítő rétegek tagjai. A megszakított polgárosodás, a meglévő tradíciók újraéledésének lehetősége a magántulajdon egyik várható társadalmi hatásaként jelent meg. Mindennek társadalmi visszhangja, a régiből kinövő új elit réteg kialakulását is elősegítette (Szalai [1989]), amely politikai színezetet kapott. A régi nomenklatúra önmentő akciója során saját pozícióit átmentette a kiépülő piacgazdaságba, ahol elfoglalta a vezető posztokat. Szelényi komprádor értelmiséginek nevezte a külföldi vállalkozók számára érdekeik megvalósítását segítő személyeket, akik az elvégzett munkájukért szintén jelentős vagyónra tettek szert. A kialakuló tőkésosztály másik két rétegének az új kispolgársághoz tartozó kis magánvállalkozókat és a korábbi vállalatvezetők, és az üzlettársaikból álló új burzsoákat tekinti (Laky [1990] pp. 45-61.).

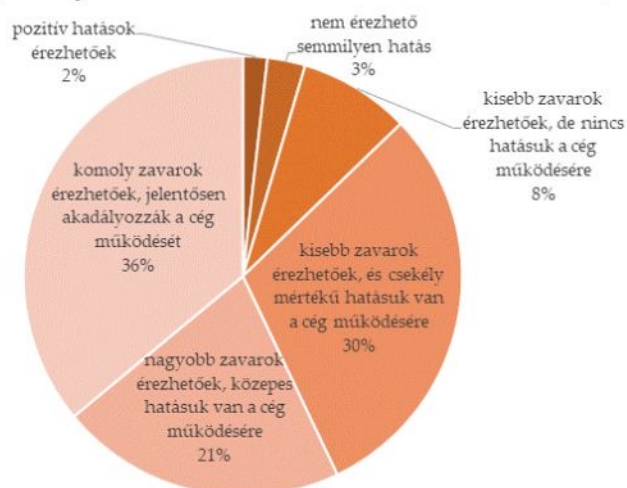
vállalkozások alapítására, s ezzel párhuzamosan megkezdődött a magánvagyonok felhalmozása is. 1999-ben a működő vállalkozások száma 580 ezer, 2003-ban 701 ezer volt, ebből 317 ezer társas vállalkozásént és 384 ezer egyéni vállalkozásént működött (Központi Statisztikai Hivatal [2006] p. 7.). Pontos statisztikai adatsor nem áll rendelkezésre arról, hogy napjainkig hány társaság működik ezek közül, az azonban feltételezhető, hogy az első vállalkozások alapítóinak jelentős része elérte a nyugdíjas kort. Ebből következik, hogy az elért gazdasági eredmények fenntartása érdekében szükségszerűvé válik a hagyományozási és vagyonátadási terv előkészítése. A 15.1. fejezetben röviden ismertetett családi alkotmány a legegyszerűbb forma, ugyanakkor hatásos intern megállapodás a családtagok, üzletpartnerek és részvényesek között. A 15.2. fejezetben bemutatott *family office* teljességre törekvő megoldásokat kínál a vagyonátörökítés operatív kivitelezésére. A 15.4. fejezetben bemutatott vagyonkezelő alapítvány is alternatíva a vagyon átörökítésére, amelynek pragmatikája hasonlóságot mutat a bizalmi vagyonkezelés szabályaival. A vagyonkezelő csak jogi személy lehet, mint az üzletszerű bizalmi vagyonkezelés szabályai azt előírják, s a vagyonkezelést csak egy vagyonrendelés esetében gyakorolhatja a vagyonkezelő alapítvány, mint a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelés esetében. A bizalmi vagyonkezelés szabályai szerint a vagyon nem önálló jogi személyiség, evvel szemben a vagyonkezelő alapítványnak önálló jogi személyisége van. A bizalmi vagyonkezelés legfeljebb ötven évre köthető és azt követően a kezelt vagyont át kell adni a kedvezményezett részére, a vagyonkezelő alapítvány időtartamára nincs megkötés. Így a bizalmi vagyonkezeléshez hasonlóan akár családi vagyonok több generáción átívelő kezelésére is alkalmas (2019. évi XIII. törvény a vagyonkezelő alapítványokról).

A bizalmi vagyonkezelési jogviszony gyakorlati felhasználásának opciói jelenleg Magyarországon elsősorban a generációváltás iránti igényben fogalmazódnak meg. Ám a nagyobb számú megvalósítás érdemi lépései még váratnak magukra. Ennek oka, hogy a tulajdonjog átruházása a vagyonrendelő és a vagyonkezelő között jön létre, az értékviszony viszont a vagyonkezelő és a kedvezményezett között manifesztálódik. Ez a tulajdonra vonatkozó joghelyzet a kontinentális jogrendszerben korábban nem alkalmazott konstrukció. A 7. fejezetben a jogviszonyhoz kapcsolódó interiorizált feltételek elemzése azért vált szükségszerűvé, mert a bizalom, a bizalomhiány, a bizalomvesztés és az akarat meghatározó pszichológiai felkészülést kívánnak a vagyonrendelőtől. Az együttműködés a bizalmi vagyonkezelés alkalmazásakor a jogviszony időtartama alatt a szerződésben kitűzött célok sikeres megvalósítása érdekében elengedhetetlen az ágensek között.

A jogintézmény nemzetgazdasági szempontok szerint is meghatározó szerepet képes betölteni gazdasági és társadalmi kohézió megvalósításában. Alkalmazásával a megfelelően előkészített generációváltás elősegíti az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést ösztönző gazdaságpolitika megvalósulását. Abban az esetben, ha a magyarországi gazdasági társaságok, családi vállalkozások az uniós szint elérésére törekednek, magas szintű képzettséget, fejlett technológiát és fokozott innovációt igénylő tevékenységeket kell prezentálniuk. A már meglévő vállalkozások gazdasági teljesítményének fenntartásával, átörökítésével és fejlesztésével a globalizáció és a technológiai fejlődés előmozdítható, amelyet a jogviszony alkalmazása facilitálhat.

A napjainkra kialakult koronavírus-járvány miatt különösen felelősségteljes feladat elgondolkodni a vagyonátörökítés aktualitásáról. A Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet megvizsgálta a hazai vállalkozások üzleti tevékenységét akadályozó tényezőket, valamint a vállalatok koronavírus-járvány gazdasági hatásaira adott reakcióit, válságkezelési eszközeit és az állami intézkedések alkalmazását. 2020 áprilisában összesen 2891 hazai vállalkozástól gyűjtöttek adatokat a témában. Az adatfelvétel április 1. és 30. között zajlott le, a koronavírus-járvány miatt bevezetett kijárási korlátozások időszakában. Az eredményekre hatással voltak a járványra és az ezzel összefüggő gazdasági leállásra vonatkozó benyomások, tapasztalatok. A Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet konjunktúravizsgálatának célja az volt, hogy felmérje a vállalatvezetők aktuális, rövid távú üzleti várakozásait (16. ábra) (Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet [2020]). A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása ebben a helyzetben is alternatív megoldást jelenthetne. A Semmelweis Egyetem kimutatása szerint a koronavírus-betegek száma 2020. április 31-ig a 40 év feletti korosztályban volt nagyon magas, az adott időszakban az összes beteghez képest 85 % (Semmelweis Egyetem [2020]). A vállalatok vezetőinek tájékoztatása alapján, ahogy az a 16. ábrán is látható, összesen 57 % vélekedett úgy, hogy a járvány okozta állapot nagyobb vagy komoly visszaesést jelent a működésükben. Bár a jogviszony önmagában a helyzeten nem képes változtatni, viszont szükség esetén érdemes elgondolkodni a 6.3.3. fejezetben ismertetett vagyonvédelem és vagyonelkülönítés lehetőségéről, illetve a 6.3.4.2. fejezetben bemutatott vállalati reorganizáció előnyeiről is, hiszen egy vagyonkezelő, a vállalat eredeti stratégiáját felhasználva, ugyanakkor új, innovatív ötleteket alkalmazva elősegítheti a vállalat működésének a gazdasági fellendítését.

A koronavírus-járvány hatása a hazai vállalkozások működésére, N=2852

16. ábra.

A koronavírus-járvány hatása a hazai vállalkozások működésére

Forrás: Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet [2020]

A jogviszony olyan széleskörű alkalmazásra ad lehetőséget, hogy csak a „jogászi fantázia és az adó- és illetéktörvények tudnak határt szabni” (Menyhei [2014] p. 30.). A bizalmi vagyonkezelés Magyarországon hatályos szabályrendszere gazdaság- és jogtörténeti, egyidejűleg kultúrtörténeti jelentőségű intézmény, amely igazodik a nemzetközi tendenciákhoz. Magyarország földrajzi elhelyezkedése és kulturális beágyazottsága okán kulcsszerepet játszhat az internacionális bizalmi vagyonkezelés gyakorlatában.

A disszertáció a jog- és a közgazdaságtudomány területére pozicionált bizalmi vagyonkezelést mint kommunikatív jelenséget mutatja be (Horányi [2003] pp. 9-10.). Az egyéni és társadalmi cselekvéseknek van kommunikációs vonatkozása, így a kommunikáció- és médiatudományi háttér a jogviszony esetén is meghatározó, hiszen társadalomformáló hatású. A kommunikáció- és a médiatudomány támaszkodik a jogtudomány, a közgazdaságtudomány kutatásainak eredményeire, s mivel kölcsönhatásban állnak egymással, így a disszertációban prezentált kvalitatív és kvantitatív kutatások eredményeit a jogviszony megismertetésének és befogadásának esetében is szükségeszerű alkalmazni társadalmi tudat- és közgondolkodás formálása céljából. Az értekezés elkészítésének időzítésével kapcsolatban megállapítható, hogy időszerűnek tekinthető a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó belföldi magánjogra hatni kívánó

tudományos feldolgozási igény kommunikációs szempontok szerinti megközelítése, mivel a törvény hatályba lépése óta bármennyire innovatív a jogviszony. nem érhető el az elvárt és szükséges popularitás.

A bizalmi vagyonkezelés kommunikációelméleti keretét az értekezésben a participációs modell határozza meg, mivel a participációs felfogás a jogviszonyra vonatkozó kommunikációt a problémamegoldásra való felkészültség perspektívájának tekinti. Az elemzés segítségével bemutatjuk a törvény hatálybalépése óta fennálló problémákat, amelyek elsősorban az angolszász és a kontinentális jogrendszer különbségéből fakadó tulajdonviszonyokra vonatkoznak. A jogviszony néhány éves múltja rövid időszak ahhoz, hogy a potenciális ágenseknek megfelelő ismereteik alakuljanak ki az alkalmazás lehetőségeiről. Nem készült eddig kommunikációs stratégia az érintett állami szervek, minisztériumok részéről sem, amely elősegítené és támogatná a jogviszony megismertetését, tehát hiányzik az érintettek felkészültsége a jogviszony befogadására és alkalmazásával a társadalmi felelősségvállalás erősítésére. A lehetséges vagyonrendelők nem szocializálódtak avval a társadalmi valósággal, hogy a jogviszony Magyarországon is létezik, s ezzel a jogi struktúra komplexebbé vált. Bár a *trust* és a *Treuhand* külföldön használatos intézményét sok magyar állampolgár ismeri és használja, a célirányos kommunikáció hiányában nem azonosítják a bizalmi vagyonkezeléssel. A jogviszonyról az emberek nem képesek kognitív ismereteket szerezni, így még ha előremutató lehetne is az alkalmazása, akkor sem élnek a lehetőséggel.

A bizalmi vagyonkezelés gyakorlatának interperszonális kommunikációs folyamat az indukálója, amely az ágens rádöbben a sajátvilág állapot változásainak megértésére a sajátvilág színterén. A vagyonrendelő ágensnek önmagának kell felismernie a jogviszony alkalmazásának az előnyeit. Ehhez olyan szakemberek nyújthatnak segítséget, akik a jogviszony opcióit ismerik: bizalmi vagyonkezelő cégek szakemberei, banki ügyintézők, ügyvédek, könyvelők és olyan civil szervezetek, amelyeket az ágens azért keres meg, mert a problémájának megoldásához segítséget remél. Ezért szakirodalmat, a tömegkommunikációs médiumokban megjelenő cikkeket olvas, vagy videomegosztó portálokon tekint meg a témára vonatkozó anyagot. Ha a vagyonrendelő ágens részére megfelelő ismereteket nyújtanak a szakemberek, és el tudják fogadtatni, illetve egyetértenek a jogviszony alkalmazásával, az egzisztenciával összefüggő változás jöhet létre a vagyonrendelő életében, amely a kialakult, vagy a jövőben alakot öltő problémák megoldásához vezethet.

A bizalmi vagyonkezelésről a laikus olvasóközönség számára megjelent cikkek száma az elmúlt hat évben nagyon csekély. A médiára a bizalmi vagyonkezelésről megjelent cikkek alapján, mint problémaforrásra lehet tekinteni, mivel a cikkek tartomelemzése alapján igazolódott, hogy negatív és a jogviszonyhoz nem közvetlenül kapcsolódó témákat közvetítenek. A jogviszonyról szóló cikkek elemzése azt verifikálja, hogy szükségeszerű lenne objektív, támogató médiamegjelenésekre, amelyek a befogadók empirikus tudását és véleményét formálják. Bár Stuart Hall kódolás-dekódolás modell alapján megállapítható (Hall [1980] p. 131.), hogy a médiatartalmat az olvasók nem egyformán értelmezik, ám a témára vonatkozó nyomtatott sajtóban és az internetes forrásokon található hírek jelentéstartalma annyira egyértelműen negatív hatású és szenzációhajhász, hogy nem lehet a poliszémia jelzőt használni rájuk. Napjaink médiakörnyezetében a médiahasználó szükségletei és a témakörhöz fűződő motiváltsága és emocionális kötődése határozza meg a tartalmak befogadását, s az érintettek véleményét. A bizalmi vagyonkezelésről megjelent cikkek nem képesek ösztönözni az olvasókat a jogviszony tényleges megismerésére. Az újmédia környezetében fontos szerepet játszik a közösségi média, amely biztosítja a problémaidentifikáláshoz szükséges felkészültségek – tudások, vélemények – megosztását és cseréjét. A jogviszonyhoz kötődően még nem alakult ki olyan közösségi színtér, ahol a médiahasználó sajátvilágának felkészültségei révén, más ágensekkel aktívan együttműködve részesülhetne a közösen létrehozott nyilvánosság problémamegoldó tudásmegosztásában, egyszerre tölthetne be prezentáló és participátor ágensi szerepet.

Silverstone megállapítása szerint a média mindenütt jelen van, és tapasztalatainkat alapvetően meghatározza (Silverstone, [2008]). A bizalmi vagyonkezelés témakörében a média jelenléte nem jellemző. A bizalmi vagyonkezelésről a jogi szakirodalom és az újmédia kapcsolatának a témaköre és a kölcsönhatásuk tudományos szinten még kevésbé van feldolgozva. Hiányzik a közembereknek szóló irodalom. A szakcikkek tudományos tartalommal jelennek meg, és szakembereknek szólnak. A problémát az okozza, hogy a közembereknek magáról a jogviszonyról – megfelelő kommunikáció hiányában – nincs ismeretük, így avval a lehetőségekkel sem élnek, amelyek jelenleg rendelkezésre állnak. A jogviszony megismerését segítheti elő a 14. fejezetben található kommunikációs stratégia alkalmazása. Az összeállított kommunikációs módszer nem alkalmazható általánosítva minden felhasználási területre, hiszen a különböző gyakorlati alkalmazások szerint az érintetteket különféle módon kell kezelni, egymástól eltérő problémákat kell megoldani. A rendelkezésre álló vagyon kezeléséhez különféle törvényi háttér tartozik, amelyet diszkrecionális módon kell alkalmazni.

A kutatás tárgyát képező jogintézmény az új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény egyik leginkább innovatív eleme a bizalmi vagyonkezelési szerződés bevezetése volt. Ez a jogintézmény atipikus szerződésként nem volt megtalálható a korábbi magyar joggyakorlatban. A jogalkotó megteremtette a bizalmi vagyonkezelés jogintézményét, és nem határozta meg azt, hogy milyen célból lehet alkalmazni, ezzel lehetőséget hagyva a jogkonstrukció sokoldalú, akár innovatívnak is tekinthető felhasználására.

A rendszerváltás óta kialakult társadalmi, gazdasági környezet rákényszerítette az embereket arra, hogy megtanulják a gazdasági összefüggéseket és sajátos gondolkodásmód alkalmazása vált szükségessé a személyes sorsukat meghatározó döntéseikben is. A gazdasági kultúra terjesztését több szempont befolyásolja, ezek közé tartoznak a nevelés, a szocializáció, amelyeknek a színtere a család, az iskola, a társadalmi környezet, továbbá a tömegkommunikáció. Az interdiszciplináris tartalommal bíró bizalmi vagyonkezelés is egyfajta speciális gondolkodásmódot és tulajdonviszonyt feltételez, amelynek befogadása és beépülése a köztudatba a gazdasági kultúra egy szegmensének tekinthető. Luhmann szerint a modern társadalom működését elősegítik az egymás mellett megtalálható részrendszerek. Ezek között nem hierarchia van, hanem kiegészítik egymást, s hozzájárulnak a társadalom komplexitásához és működőképességének biztosításához (Luhmann [2005] pp. 294-340.). Véleménye szerint a társadalmat nem emberek, hanem a kommunikációk alkotják, hiszen kommunikáció során az emberi értelem támogatja a kultúrateremtést. A kultúra fogalmát számos módon lehet értelmezni, Luhmann interpretációja szerint a kultúra az értékteremtéshez tartozó egység (Szajbély [2020] p. 13.). A disszertációban a jogviszony jogi- és gazdaságtudományi értelmezése és kultúrtörténete mellett kommunikáció- és médiaelméleti elemzések és kutatások eredményeinek bemutatására olyan módon és avval a céllal törekedtem, hogy igazolódjon, hogy a felsorolt társadalmi alrendszerek jogviszonyra vonatkozó részei a saját szerepkörüknek megfelelően komplex módon teremtik meg a bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó kultúrát. Ehhez a kultúrához tartozást akkor lehet tudatosítani az érintettekben, ha egyértelműen megfogalmazható a csatlakozás értelme. A bizalmi vagyonkezelés népszerűsítését és befogadását elősegítő kommunikációs stratégia az egyéni és a közösségi érdekek összekapcsolódásának módszerét prezentálja, amelynek alkalmazásával elfogadás, csatlakozás, s ezáltal értékteremtés valósítható meg. A jogviszonyra vonatkozóan a 2014 óta megjelent tájékoztató anyagok, könyvek kiegészítéseként az értekezésben prezentált kutatások eredményei hiánypótló szerepet töltenek be és szakirodalmi kútfőként interpretálhatók.

A disszertáció tárgyát képező bizalmi vagyonkezelés témakörének a befogadására a Budapesti Corvinus Egyetem hiteles színtér, mivel az alma mater a magyar és nemzetközi elméleti közgazdaságtan, az innovatív üzleti ismeretek és a modern magyar társadalomtudományok egyik legfontosabb központja. Ezen a méltó helyszínen szeretnék hozzájárulni bizalmi vagyonkezelői jogviszony történeti, jog- és gazdaságtudományi diszkussziója mellett a magyarországi implementációjának, elterjedésének lehetőségeihez az interdiszciplináris megközelítési szempontok szerint elkészült értekezéssel.

18. BIBLIOGRÁFIA

18.1. Jogszabályi háttér

A bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvény. Alapvető módosítások Törvény egyes törvényeknek az üzleti környezet jogi versenyképességének növelése érdekében szükséges módosításáról szóló 2017. évi LXI. törvény. Hatályos: 2017. 06. 23-tól és 2018. 01. 01-től

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1400015.tv>, (2019. 10. 20.)

<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1700061.TV>, (2019. 10. 20.)

A bizalmi vagyonkezelő vállalkozások pénzügyi biztosítékainak egyes szabályairól szóló 87/2014. (III. 20.) kormányrendelet.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1400087.KOR>, (2019. 10. 20.)

A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100211.tv>, (2019. 06. 21.)

A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0800047.tv>, (2020. 06. 21.)

A gondnokoltak és az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásáról szóló 2013. évi CLXXV. törvény

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300175.tv#ljb0id9aa4>, (2020. 06. 25.)

A hitbizományok megszüntetéséről szóló 1949. évi VII. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=94900007.TV&txtreferer=99100025.TV#>, (2019. 09. 22.)

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0400140.TV×hift=20170101&txtreferer=A1100190.TV>, (2019. 10. 17.)

A Magyar Nemzeti Bank által a pénzügyi közvetítőrendszer keretében, valamint a bizalmi vagyonkezelő vállalkozások tekintetében lefolytatott egyes engedélyezési és nyilvántartásba vételi eljárások igazgatási szolgáltatási díjáról szóló 14/2015. (V. 13.) rendelet.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500014.mnb>, (2019. 10. 20.)

A mágnások idősb fiainak az atyai rendelkezés szerint intézendő örökösödéséről szóló 1687. évi IX. törvénycikk.

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=68700009.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3Dhitbizom%25C3%25A1ny>, (2019. 09. 22.)

A nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet.

https://www.sztnh.gov.hu/jogforras/1979_13_torvenyereju_rendelet.pdf, (2020. 09. 05.)

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700053.tv>, (2020. 06. 30.)

A polgári törvénykezési rendtartásról szóló 1868. évi LIV. törvénycikk. 21 §.

<https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=86800054.TV&targetdate=&printTitle=1868.+évi+LIV.+törvénycikk&referer=1000ev>, (2019. 09. 22.)

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény.

<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900120.TV>, (2019. 10. 17.)

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény.

<http://jogiportal.hu/view/2013-evi-v-torveny>, (2019. 10. 20.)

A Polgári Törvénykönyv. Bevezető rendelkezésekről szóló 2009. évi CXX. törvény.

<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900120.TV>, (2019. 10. 17.)

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0000100.TV>, (2019. 09. 27.)

A támogatott döntéshozatalról szóló 2013. évi CLV. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300155.tv>, (2020. 06. 25.)

A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600081.TV>, (2020. 08. 27.)

A vagyonkezelő alapítványokról szóló 2019. évi XIII. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1900013.TV>, (2020. 08. 27.)

A veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet [2020. 06. 01.].

http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=218769.383443, (2020. 08. 27.)

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény.

<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99200038.TV>, (2019. 09. 22.)

Az elsőszülöttségről és az 1687. évi 9. tc. magyarázatáról szóló 1723. évi L. törvénycikk.

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=72300050.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D24>, (2019. 09. 22.)

Utóörökös nevezéséről szóló 2013. évi V. törvény.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300005.tv>, (2019. 06. 21.)

18.2. Nyomtatott forrásjegyzék

Ábrahám, Ambrus; [2014. 05. 14.]: A tárcza nem akadt fenn a céghálón. Népszabadság: Budapest. - (19.2.9. fejezet)

Aczél, Petra; [2006]: A meggyőzés, mint a kommunikáció működési elve: fogalmak, elméletek és hatások. In: Zimányi, Árpád (szerk); [2006]: Kontext – Filológia – Kultúra. Diamond Digitális Nyomda: Eger. ISBN 10: 9639417602, ISBN 13: 9789639417601

Aczél, Petra; [2015]: Médiaműveltség. In: Aczél, Petra (szerk.) – Andok, Mónika – Bokor, Tamás; [2015]: Műveljük a médiát. Wolters Kluwer Kft.: Budapest. ISBN: 9789632954943

Adamik, Tamás – A. Jászó, Anna – Aczél, Petra; [2005]: Retorika. Osiris Kiadó: Budapest. ISBN: 9789633894668

Adorján, Csaba – Lukács, János – Róth, József – Veit, József; [2017]: Számvitel speciális kérdései. MKVK OK Kft.: Budapest. ISBN: 9789639878457

Amos, Maurice; [1937]: The Common Law and the Civil Law in the British Commonwealth of Nations. 50 Harward law Review.

Andok, Mónika; [2015]: Átható médiakommunikáció. In: Aczél, Petra (szerk.) – Andok, Mónika – Bokor, Tamás; [2015]: Műveljük a médiát. Wolters Kluwer Kft.: Budapest. ISBN: 9789632954943

Andok, Mónika; [2015]: Médiahatások. In: Aczél, Petra (szerk.) – Andok, Mónika – Bokor, Tamás; [2015]: Műveljük a médiát. Wolters Kluwer Kft.: Budapest. ISBN: 9789632954943

Andok, Mónika; [2015]: Mi a média. In: Aczél, Petra (szerk.) – Andok, Mónika – Bokor, Tamás; [2015]: Műveljük a médiát. Wolters Kluwer Kft.: Budapest. ISBN: 9789632954943

Aronson, Eliot – Pratkanis, Anthony R.; [2012]: A rábeszélőgép. Élni és visszaélni a meggyőzés mindennapos mesterségével. Ab Ovo Kiadó: Budapest. ISBN: 9789637853036

B. Szabó, Gábor – Illés, István – Kolozs, Borbála – Menyhei, Ákos – Sándor, István; [2014]: A bizalmi vagyonkezelés. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest. ISBN: 9789632582511

B. Szabó, Gábor – Illés, István – Kolozs, Borbála – Menyhei, Ákos – Sándor, István; [2018]: A bizalmi vagyonkezelés. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest. ISBN: 9789632583853

B. Szabó, Gábor – Rybaltovszky, Péter; [2017]: A bizalmi vagyonkezelés társadalmi összefüggései. In: Menyhei, Ákos – Sándor, István (szerk.); [2017]: A trust bevezetése Magyarországon és a nemzetközi gyakorlat. Válogatott tanulmányok a STEP Hungary 2014., 2015. és a 2016. évi konferenciáján elhangzott előadások alapján. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest. ISBN: 9789632583259

Babbie, Earl; [2001]: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi kiadó: Budapest. ISBN: 9789634560005

Barbier, Frédéric – Lavenir, Catherine Bertho; [2004]: A média története. Osiris kiadó: Budapest. ISBN: 9789633896433

Belinszki, Eszter; [2000]: A kritikai kultúrakutatás a médiaelemzés gyakorlatában. Médiakutató: Budapest.

Beluszky, Tamás; [2000]: Értékek, értékrendi változások Magyarországon 1945 és 1990 között. Korall 2000 Ősz: Budapest.

Berelson, Bernard; [1952]: Content Analysis is Communications Research. Free Press: New York.

Boda, Zsolt; [2013]: Legitimitás, bizalom, együttműködés: kollektív cselekvés a politikában. Argumentum Kiadó: Budapest. ISBN: 9789634466949

Bokor, Tamás; [2015]: Médiaértés. In: Aczél, Petra (szerk.) – Andok, Mónika – Bokor, Tamás; [2015]: Műveljük a médiát. Wolters Kluwer Kft.: Budapest. ISBN: 9789632954943

Bokor, Tamás – Szabó, Dávid; [2018]: Újmédia - etika és integritás. Dialóg Campus Kiadó: Budapest.

Boóc, Ádám; [2019]: Megjegyzések a magyar öröklési jog néhány lényeges és aktuális problémájához. In: Gárdos-Orosz, Fruzsina – Menyhárd, Attila (szerk); [2019]: Az új Polgári törvénykönyv első öt éve. Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézet: Budapest. ISBN: 9789634180272

Bowen, Howard R; [1953]: Social responsibilities of the businessman. In: Carroll, Archie, B.; [1999]: Corporate Social Responsibility. Evolution of a Definitional Construct. Business & Society, Vol. 38, No. 3.

Carey, James W.; [2009]: Communication as Culture: Essays on Media and Society. Routledge: New York & London. ISBN 0203928911

Chomsky, Noam – Herman, Edward S.; [2016]: Az egyetértés-gépezet - A tömegmédia politikai gazdaságtana. L'Harmattan Kft.: Budapest. ISBN: 9789634140726

Creswell, John W.; [2009]: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Sage Publications Inc.: Los Angeles

Csabai, Károly; [2015. 06. 06.]: Végrehajtás a Hungária bizalmi vagyonkezelője ellen. Summás megközelítések. HVG: Budapest. 23. szám. - (19.2.2. fejezet)

Császi, Lajos; [1999]: Tévéerőszak és populáris kultúra: a krimi, mint morális tanmese. Replika. 35. szám: Budapest.

Csillag, István; [1999. 01. 12.]: Vállalkozások és változások. Beszélő: Budapest

Das, T. K. – Teng, B. S.; [2004]: The risk-based view of trust: a conceptual framework. Journal of Business Psychology. Vol. 19. No.1.

Davis Cross, Mai'a K.; [2013 January]: Re-thinking epistemic communities twenty years later. Review of International Studies, Vol. 39. No. 1.: Cambridge University Press

Demeter, Márton; [2012]: Lehetséges utak. In: Bajnok, Andrea – Korpics, Márta – Milován, Andrea – Pólya, Tamás – Szabó, Levente (szerk.); [2012]: A kommunikatív állapot. Diszciplináris rekonstrukciók: Horányi Özséb 70. születésnapjára. Typotex Kiadó: Budapest.

Domokos, Lajos; [1994]: A nyomtatott és az elektronikus újságírás elmélete. Teleschola könyvek. Domokos Press & PR Bt.: Budapest.

Domschitz, Mátyás; [2012]: Társadalmi tőke a kommunikáció participációs modelljével. In: Bajnok, Andrea – Korpics, Márta – Milován, Andrea – Pólya, Tamás – Szabó Levente (szerk.); [2012]: A kommunikatív állapot. Diszciplináris rekonstrukciók. Typotex Kiadó: Budapest. ISBN: 978-963-2796-71-0

Domschitz, Mátyás – Hamp, Gábor; [2007]: A kommunikáció színtereiről. In: Horányi, Özséb (szerk.); [2007]: A kommunikáció mint participáció. Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet - Typotex Kiadó: Budapest. ISBN 10: 9639664332, ISBN-13: 9789639664333

Eichler, Hermann; [1994]: Die Rechtsidee des Eigentums. Eine rechtsdogmatische und rechtspolitische Betrachtung. Duncker & Humblot Verlag: Berlin. ISBN: 9783428081448

Fazekas, Ildikó – Harsányi, Dávid; [2011]: Marketingkommunikáció érthetően. Szokratész Kiadó: Budapest. ISBN: 9637163530

Festinger, Leon; [2000]: A kognitív disszonancia elmélete. Osiris Kiadó: Budapest. ISBN: 9633796539.

Forgács, József; [2000]: Az érzelem és a stratégiai kommunikáció: az érzelem hatása a szóbeli kérések megfogalmazására és értelmezésére. Magyar Pszichológiai Szemle: Budapest.

Fodor, László – Kriskó, Edina; [2014]: A hatékony kommunikáció alapjai. Noran Libro Kft.: Budapest. ISBN: 9786155274671

Földesi, Tamás; [1960]: Az akaratszabadság problémája. Gondolat Kiadó: Budapest.

Fukuyama, Francis; [2007]: Bizalom. A társadalmi erények és a jólét megteremtése. Európa Könyvkiadó: Budapest.

Gálík, Mihály – Urbán, Ágnes; [2014]: Médiagazdaságtan. Akadémiai Kiadó Zrt.: Budapest. ISBN: 9789630594844

Goleman, Daniel; [1997]: Érzelmi intelligencia. Háttér Könyvkiadó: Budapest. ISBN: 9638128348

Greenberg, Daniel (gen.ed.); [2010]: Jowitt's Dictionary of English Law. Thomson Reuters Legal Limited: London. ISBN: 9781847036261

Gyenis, Ágnes; [2014. 04. 19.]: Jönnek a bizalmi vagyonkezelők. Menekülési útvonal. HVG: Budapest. 16. szám. - (19.2.4. fejezet)

Hahn, Veronika R; [2014. 04. 19.]: Mintaszerűen. HVG: Budapest. 16. szám. - (19.2.5. fejezet)

Hall, Stuart; [1980/2007]: Kódolás–dekódolás. In: Angelusz, Róbert, – Tardos, Róbert – Terestyéni, Tamás (szerk.); [2007]: Média–nyilvánosság–közvélemény. Szöveggyűjtemény. Gondolat Kiadó: Budapest.

Heller, Ágnes; [1994]: Általános etika. Cserépfalvi Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft.: Budapest. ISBN: 9638364351

Homoki Nagy, Mária; [2001]: A magyar magánjog történetének vázlata 1848-ig. JATE Press: Szeged. ISBN: 3159780000803

Horányi, Özséb (szerk.); [2007]: A kommunikáció mint participáció. Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet - Typotex Kiadó: Budapest. ISBN 10: 9639664332, ISBN-13: 9789639664333

Horányi, Özséb; [2007]: A kommunikáció participációra alapozott felfogásáról. In: Horányi, Özséb (szerk.); [2007]: A kommunikáció mint participáció, Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet - Typotex Kiadó: Budapest. ISBN 10: 9639664332, ISBN-13: 9789639664333

Horányi, Özséb; [2003]: A kommunikatív jelenség. In: Horányi, Özséb (szerk.); [2003]: Kommunikáció I. Bevezetés. General Press Kiadó: Budapest. ISBN:96394590406

Horányi, Özséb – Szabó, Levente; [2007]: A kommunikáció ágenséről. In: Horányi, Özséb (szerk.); [2007]: A kommunikáció mint participáció. Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet - Typotex Kiadó: Budapest. ISBN 10: 9639664332, ISBN-13: 9789639664333

Huoranszki, Ferenc; [2003]: „Szabad akarat és természeti törvény.” Világosság 5/6.

Kant, Immanuel; [1998]: A gyakorlati ész kritikája. Ictus Kiadó: Szeged.

Kelley, Harold H. – Stahelski, Anthony J.; [1970]: Social interaction basis of cooperators' and competitors' beliefs about others. Journal of Personality and Social Psychology, 16(1)

Kopátsy, Sándor; [2001]: Kádár és kora. C.E.T. – Gondolat Könyvek: Budapest. ISBN: 9639114391

Kopp, Mária – Skrabski, Árpád; [2008]: Kik boldogok a mai magyar társadalomban? In: Kopp, Mária (szerk.); [2008]: Magyar lelkiállapot. Esélyteremtés és életminőség a mai magyar társadalomban. Semmelweis Kiadó: Budapest.

Kotler, Philip; [1991]: Marketing management. Műszaki Könyvkiadó: Budapest.

Kotler, Philip – Keller, Kevin Lane; [2006]: Marketingmenedzsment. Akadémiai Kiadó: Budapest. ISBN: 9789630597784

Kőműves, Barbara; [2015]: A bizalmi vagyonkezelési szerződés sajátosságai, különös tekintettel a vagyonkezelő kiemelt szerepére. Állam- és Jogtudomány. LVI. évfolyam. 2015/2. Budapest.

Kőrös, András; [2013]: Házassági vagyoni jog. In: Kőrös, András; (szerk.) Az új Ptk. Magyarázata III/VI. Polgári jog – Családi Jog; [2013]: HVG-ORAC Kiadó: Budapest.

Krebs, Randall; [2008/2]: Flexible Friend. STEP Journal.

Krémer, Sándor; [2001]: Etikai alapvetés. JATEPress: Szeged.

Kumar, Nirmalya; [1996]: The power of Trust in Manufacturer-Retailer Relationships, In: Harvard Business Review on Managing the Value Chain: Boston, MA, Harvard Business Press.

Luhmann, Niklas; [1988]: Familiarity, Confidence, Trust: Problems and Alternatives. In: Gambetta, Diego (ed.); [1988]: Trust. Making and Breaking Cooperative Relations. Basil Blackwell: New York, Oxford

Lück, Wolfgang; [1991]: Wirtschaftsprüfung und Treuhandwesen. Schäffer-Poeschel Verlag: Stuttgart. ISBN: 3791005804.

M. László, Ferenc; [2016. 05. 14.]: A globális gazdaság kábítószere. NÉPSZABADSÁG: Budapest. - (19.2.6. fejezet)

M. László, Ferenc; [2016. 07. 04.]: Titkolózás állami segédlettel. NÉPSZABADSÁG: Budapest. - (19.2.7. fejezet)

Magyar Értelmező Kéziszótár; [1972]: Akadémia Kiadó: Budapest. ISBN: 9630540509

Magyar Nagylexikon, IV. kötet; [2001]: Magyar Nagylexikon Kiadó: Budapest. ISBN: 9630566117

Magyari Beck, István; [2001]: Kulturális Marketing és kreatológia. Semmelweis Kiadó: Budapest. ISBN: 9789633310380

Maxwell, John C.; [2014]: A vezetés 5 szintje. Üzlet Plusz Kft.: Budapest. ISBN: 9789631209440

Mayer, Roger C. – Davis, James H. – Schoorman, Davis; [1995]: An Integrative Model Of Organizational Trust. In: Academy of Management Review, Vol. 20, No. 3, July 1995.

McQuail, Denis; [2003]: A tömegkommunikáció elmélete. Osiris kiadó: Budapest. ISBN: 9789633895641

Mead, Georg Herbert; [1934]: Mind, Self and Society. UCP: Chicago. [1973]: A pszichikum, az én és a társadalom. Gondolat Kiadó: Budapest.

Menyhei, Ákos – Sándor, István (szerk.); [2017]: A trust bevezetése Magyarországon és a nemzetközi gyakorlat. Válogatott tanulmányok a STEP Hungary 2014., 2015. és a 2016. évi konferenciáján elhangzott előadások alapján. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest. ISBN: 9789632583259

Mezey, Barna; [2007]: Magyar jogtörténet. Osiris kiadó: Budapest. ISBN: 9789633896136

Mihályi, Péter; [1997]: Privatizáció és vagyonkezelés: Régi és új dilemmák. Közgazdasági Szemle, 44. évf., 03. sz. Budapest.

Nagy, Erzsébet Györgyi; [2018]: A bizalmi vagyonkezelés jogintézménye kultúrtörténeti szemszögből. In: András, Hanga – Lips, Adrián (szerk.); [2018]: Kommunikációs terek. Doktoranduszok Országos Szövetsége T3 Kiadó: Budapest. ISSN: 24987786, ISBN: 9789731962726

Nagy, Erzsébet Györgyi; [2018]: A bizalmi vagyonkezelési tevékenység jogi és közgazdasági megközelítése. In: Közgazdász Doktoranduszok és Kutatók IV. Téli Konferenciája, Konferenciakötet; [2018]: Doktoranduszok Országos Szövetsége: Budapest. ISBN 9789632697680

Nagy, Erzsébet Györgyi; [2020]: A cselekvőképességükben korlátozott személyek támogatása bizalmi vagyonkezeléssel. Tér-Gazdaság-Ember, 2020/1. 8.: Győr.

Nagy, Györgyi; [2017]: Ude Ulfkotte (2015): Megvásárolt újságírók. Hogyan irányítják a politikusok, a titkosszolgálatok és a pénztőke Németország médiáját? Kommunikációs terek 2017, DOSZ-T3 Kiadó: Budapest-Sepsiszentgyörgy. ISBN: 9789731962658

Nordhaus, William D. – Samuelson, Paul Anthony; [2009]: Közgazdaságtan. Akadémia kiadó: Budapest. ISBN: 9789630591607

Pete, Krisztián – P. Szilczl, Nóra; [2007]: A kommunikáció intézményeiről. In: Horányi, Özséb (szerk.); [2007]: A kommunikáció mint participáció. Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet - Typotex Kiadó: Budapest. ISBN: 10: 9639664332, ISBN-13: 9789639664333

Petty, Richard E. – Cacioppo, John P.; [1986]: Communication and Persuasion – Central and Peripheral Routes to Attitude Change. Springer-Verlag New York Inc.: New York. ISBN: 9781461293781

Rácz, Tibor; [2014. 09. 20.]: Bizalmi vagyonkezelés Magyarországon. Szürkeállomány? HVG: Budapest. 38. szám. - (19.2.3. fejezet)

Rácz, Tibor; [2015. 09. 26.]: Nehezen beinduló bizalmi vagyonkezelés. Rendelési rendellenességek. HVG: Budapest. 39. szám. - (19.2.1. fejezet)

Roberts, Donald F. - Maccoby, Nathan; [1985]: Effects of Mass Communication. In: Lindzey, Gardner. - Aronson, Elliot (eds.); [1985]: Handbook of Social Psychology. 2nd ed. Vol. 1. Random House: New York. ISBN: 9780898597202

Sándor, István; [2011]: A bizalmi vagyonkezelés. In.: Kodifikációs tanulmányok a polgári jog és a polgári eljárásjog témakörében. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért: Miskolc.

Sándor, István; [2013]: A bizalmi vagyonkezelés az új Ptk-ban, In.: Dr. Grad-Gyenge, Anikó (szerk.); [2013]: Egy új korszak hajnalán Konferencia-kötet az új Polgári Törvénykönyv tiszteletére. Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar: Budapest.

Sándor, István; [2017]: A bizalmi vagyonkezelés és a trust. Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest. ISBN: 9789632583242

Sándor, István; [2019]: A vagyonvédelem jogi eszközeinek legújabb nemzetközi tendenciái. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.: Budapest. ISBN: 9789632584522

Schivinski, Bruno – Dabrowski, Dariusz; [2013]: The Effect of Social-Media Communication on Consumer Perceptions of Brands. In: Working Paper Series A, Gdansk University of Technology, Faculty of Management and Economics, 2013. (12).

Schween, Karsten – Koeberle-Schmid, Alexander – Bartels, Peter – Hack, Andreas; [2011]: Die Familienverfassung Zukunftssicherung für Familienunternehmen. INTES Akademie für Familienunternehmen GmbH: Bonn-Bad Godesberg. ISBN: 9783981178371

S.N; [2014. 01. 14.]: Megbízhatóbb szerződések. Világgazdaság: Budapest - (19.2.8. fejezet)

Szajbély, Mihály; [2020]: Kultúra, populáris kultúra, populizmus. Élet és Irodalom. 2020. 09. 18. Budapest.

Szalma, József; [2015]: Felelősség a szerződésszegésért. Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXIII: Miskolc

Szelényi, Iván – Manchin, Róbert; [1990]: A családi mezőgazdasági termelés a kollektivizált gazdaságokban: három elmélet. In: Szelényi, Iván; [1990]: Új osztály, állam, politika. Európa kiadó: Budapest. ISBN: 9630751313

Szladits, Károly (szerk.); [1941]: A magyar magánjog. I. Általános rész. Személyi jog. Grill Károly Könyvkiadóvállalata: Budapest.

Taine, Hippolyte Adolphe; [1919]: Bonaparte Napoleon. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.T.: Budapest.

Tari, Annamária; [2010]: Y generáció. Jaffa Kiadó és Kereskedelmi Kft.: Budapest. ISBN:9789639971202

Terestyéni, Tamás; [2006]: Kommunikációelmélet. A testbeszédtől az internetig. AKTI–Typotex: Budapest. ISBN: 9639664243

Tuchman, Gaye; [1976]: Telling Stories. Journal of Communication. DOI: 10.1111/j.1460-2466.1976.tb01942.x.

Új magyar lexikon, 3. G – J; [1962]: Akadémiai Kiadó: Budapest. ISBN: 9630511770

Veress, József (szerk.); [2009]: Gazdaságpolitika a globalizált világban. Typotex Kiadó: Budapest. ISBN: 9789632790664

Végső, István; [2003]: Stróman. In: Századok, 2003. 1.szám.

Vékás, Lajos; [2010]: Bizalmi vagyonkezelés a francia magánjogban. In: Gazdaság és Jog 2010. 18. évf. 9-10. szám. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest. ISSN: 1217 2464

Vitányi, Iván; [1996]: Kultúra és közösség. MTA Szociológiai Intézet: Budapest.

Walden, Daniel – Depping, André (Hrsg.); [2015]: Die Bedeutung von CSR für die Unternehmensleitung. Springer Verlag: Berlin – Heidelberg. ISBN: 9783662441183

Wittgenstein, Ludwig; [2001]: Tractacus Logico-Philosophicus. Routledge Kiadó. ISBN: 9780415254083

Würdinger, Hans; [1951]: The german trust. In: Journal of Comparative Legislation and International Law. Cambridge University Press, 1951/3-4.: Cambridge.

18.3. Online forrásjegyzék

A magyar nyelv értelmező szótára – felelősség.

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/f-28F2F/felelosseg-29EB8/>, (2019. 10. 05.)

Aczél, Petra; [2008]: A manipuláció manipulációja: a médiahír. Képmás.

<http://aczelpetra.hu/A%20manipulacio%20manipulacioja.pdf> , (2019. 10. 07.)

Aczél, Petra; [2015]: Médiaműveltség. In: Aczél, Petra (szerk.) – Andok, Mónika – Bokor, Tamás; [2015]: Műveljük a médiát. Wolters Kluwer: Budapest.

http://buvosvolgy.hu/dokumentum/108/aczel_muveljuk_a_mediat.pdf, (2019. 10. 05.)

Angelusz, Róbert; [1998]: Kommunikáló társadalom. Gondolat Kiadó: Budapest. In: Bajomi-Lázár, Péter; [2006]: Manipulál-e a média. Médiakutató, 2006. XVIII. évf. 4. szám. ISBN: 9632812050

[https://mediakutato.hu/cikk/2017_04_tel/04_manipulale_a_media.pdf%20\(2019](https://mediakutato.hu/cikk/2017_04_tel/04_manipulale_a_media.pdf%20(2019), (2019. 08. 15.)

ATLO; Koronamonitor

<https://atlo.team/koronamonitor/>, (2020. 11. 09.)

Badó, Attila; [2018]: Vegyes jogrendszerek. In: Jakab, András – Fekete, Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Jogösszehasonlítás rovat.

<http://ijoten.hu/szocikk/vegyes-jogrendszerek>, (2019. 09.16.)

Bajomi-Lázár, Péter; [2006]: Manipulál-e a média. Médiakutató, 2006. XVIII. évf. 4. szám.

[https://mediakutato.hu/cikk/2017_04_tel/04_manipulale_a_media.pdf%20\(2019](https://mediakutato.hu/cikk/2017_04_tel/04_manipulale_a_media.pdf%20(2019), (2019. 08. 15.)

Berta, Judit – Korpics, Márta; [2019]: Közszerológati kompetenciafejlesztő tréner szakirányú továbbképzési szak. Együttműködés, csapatépítés. NKE: Budapest.

<https://nkerepo.uni->

[nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12479/Egyuttmukodes,%20csapatepites.pdf;jsessionid=75966771DC50C03532975C6960D80D0E?sequence=1](https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12479/Egyuttmukodes,%20csapatepites.pdf;jsessionid=75966771DC50C03532975C6960D80D0E?sequence=1), (2020. 06. 10.)

Béres, Dániel – Huzdik, Katalin – Dr. Kovács, Péter – Sági, Ákos – Dr. habil. Németh, Erzsébet; [2013]: Felmérés a felsőoktatásban tanuló fiatalok pénzügyi kultúrájáról.

<https://asz.hu/storage/files/files/Szakmai%20kutatás/2013/t353.pdf?ctid=743>, (2019. 10. 21.)

Béres, István – Horányi, Örséb; [2001]: Társadalmi kommunikáció. Elöljáróban. Osiris kiadó: Budapest. ISBN:0489005019642

https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_tarsadalmi_kommunikacio/pr01.html#id491720, (2020. 06. 02.)

Biblia, Lukács evangéliuma, 16. fejezet.

<http://mazsola.iit.uni-miskolc.hu/~drdani/biblia/bd/Lk/chap016.html>, (2019. 09. 08.)

Biblia, Mózes első könyve, 39.fejezet.

<https://abibliamindenkie.hu/uj/GEN/39/>, (2019. 09. 08.)

Bodzási, Balázs; [2018]: A bizalmi vagyonkezelés (trust) magyar szabályozását érintő módosítások. Fontes Iuris. Budapest.

http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/3377/1/Bizalmi_vagyonkezeles_Fontes_Iuris_u.pdf, (2020. 07. 10.)

Buzinkay, Géza; [2017]: A magyar sajtó és újságírás története a kezdetektől a rendszerváltásig.

https://books.google.hu/books?id=xKTcDQAAQBAJ&pg=PT450&lpg=PT450&dq=gazdasági+újság%C3%ADrás&source=bl&ots=hHA1rOd1Mj&sig=ACfU3U3L200A3-zVA9_6hwOzrKlp50nemw&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwji5dLsw8jlAhVlkosKHQAsB7A4FBDoATAIegQICRAC#v=onepage&q=gazdasági%20újság%C3%ADrás&f=false, (2019. 10. 30.)

Carroll, Archie B.; [1979]: A Tree-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. In: The Academy of Management review. Vol.4. No. 4.

https://www.jstor.org/stable/257850?seq=1#metadata_info_tab_contents, (2019. 09. 30.)

Churchill, Winston; [1942]: Autumn 1942 (Age 68)

<https://winstonchurchill.org/the-life-of-churchill/war-leader/1940-1942/autumn-1942-age-68/>, (2020. 09. 10.)

Clauss, Thomas – Breier, Matthias; [2020]: Umgang von Familienunternehmen mit der COVID-19-Krise. Wittener Institut für Familienunternehmen, Universität Witten/Herdecke.

<https://www.wifu.de/bibliothek/auswirkungen-der-covid-19-krise-auf-familienunternehmen/#>, (2020. 10. 30.)

Creed, Douglas W.E. – Miles Raymond E.; [1996]: Trust in Organisations: A Conceptual Framework Linking Organisational Forms, Managerial Philosophies, and the Opportunity Cost of Controls In: Kramer, R.M. –Tyler, T.R. (Eds.); [1996]: Trust in organisations: Frontiers of theory and research.

https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=t6glCgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA16&dq=Creed,+W.E.D.+and+Miles+R.E.,+1996,+Trust+in+organisations:&ots=1aJk4V18Ih&sig=uoUQulP6gJrC-2Ed_G1ZOd-XMMY&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false, (2019. 09. 30.)

Csabai, Károly; [2019. 08. 30.]: Nem szívesen adják ki vagyonuk tulajdonjogát a magyarok Menedzsment Fórum. - (19.2.16. fejezet)

<https://mfor.hu/cikkek/befektetes/nem-szivesen-adjak-ki-vagyonuk-tulajdonjogat-a-magyarok.html>, (2019. 08. 30.)

Családi Vállalkozások Országos Egyesülete; Bemutakozás.

<https://csave.hu/index.php/bemutakozas>, (2020. 09. 10.)

Csepeli, György; [2001]: Szociálpszichológia. Osiris Kiadó Kft.: Budapest. ISBN: 9789633898147

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_szocialpszichologia/ch05_s05.html, (2019. 10. 09.)

Csepeli, György; [2011]: A szervezkedő ember. A szervezeti élet szociálpszichológiája. Osiris Kiadó Kft.: Budapest.

https://books.google.hu/books?id=RQ6GCgAAQBAJ&pg=PT397&lpg=PT397&dq=Csepeli+A+szervezkedő+ember,+bizalom&source=bl&ots=k__i2HdV14&sig=ACfU3U2prc49Ivuf04pmLcXCbOAK5MEy8Q&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwidjOTorYLIhVmw4sKHTtPB4Q6AEwA3oECAkQAAQ#v=onepage&q=Csepeli%20A%20szervezkedő%20ember%20C%20bizalom&f=false, (2019. 09. 20.)

Csizmazia, Norbert – Sándor, István; [2012]: A bizalmi (fiduciárius) vagyonkezelés modelljei és a Ptk. reformja. In: Polgári Jogi Kodifikáció, IV. évfolyam 4. szám. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest. ISSN: 1585-1168

<http://ptk2012.hu/wp-content/uploads/2012/11/2002-4kodi.pdf> , (2019. 08. 20.)

CSR Europa.

<http://www.csreurope.org>, (2019. 10.11.)

Czakó, Ágnes; [2011]: Szervezetek, szerződések a társadalomban: Szervezetszociológiai jegyzetek. BCE Szociológia és Társadalompolitika Intézet: Budapest

https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7393/0010_2A_01_Czako_Agnes_Szervezetek_szervezodesek_a_tarsadalomban-Szervezetszociologiai_jegyzetek.pdf?sequence=1, (2019. 10. 01.)

Die Robert Bosch Stiftung; Robert Bosch.

http://www.stuttgart-buch.de/pdf/016-017_1902_ge.pdf, 2020. 06. 15.)

Demeter, Márton; [2018]: Trendek és mintázatok a nemzetközi, regionális és hazai kommunikációkutatásban. Jel-kép, 2018. 2. szám: Budapest.

https://communicatio.hu/jelkep/2018/2/JelKep_2018_2_Demeter_Marton.pdf, (2019. 09. 10.)

Dr. Kecskés, András; [2010]: A felelős társaságirányítás fejlődési tendenciái. Szabályozási koncepciók Európában és az Egyesült Államokban. Pécsi Tudomány Egyetem, Állam és Jogtudományi Kar, Gazdasági és Kereskedelmi Jogi Tanszék: Pécs.

<https://docplayer.hu/3670883-A-felelos-tarsasagiranyitas-fejlodesi-tendenciai.html>, (2020. 06. 30.)

Európai Bizottság; [2004. 05. 01.]: Magyarország az EU-ban.
https://ec.europa.eu/hungary/about-us/eu-presence_hu, (2020. 06.60.)

Európai Tanács; [2019. 16. 20]: A 2019–2024-es időszakra szóló új stratégiai menetrend.
<https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>, (2020. 08.22.)

Falus, Orsolya; [2014]: Az iszlám alapítvány – a waqf. In: Jogtörténeti Szemle, 2014/3.szám. ISSN:0237-7284
<https://majt.elte.hu/media/4a/b5/3b5b82e63bf3c80bf21b2c863a115da8514dbcee077de9821490b698427a/MAJT-Jogtorteneti-Szemle-201403.pdf>, (2019. 08. 21.)

Farkas, Jácint – Nagy, Erzsébet Györgyi; [2020]: A társadalmi akadálymentesítés. Az akadálymentesség teljesebbé válásának egyik lehetséges útja a bizalmi vagyonkezelés alkalmazásával. Jogelméleti Szemle, 2020/4. szám, Budapest. HU ISSN 1588-080X
http://jesz.ajk.elte.hu/2020_4.pdf, (2020. 12. 10.)

Fodor, László – Kriskó, Erika; [2014]: A hatékony kommunikáció alapjai. Noran Libró Kiadó: Budapest. ISBN: 9786155274671
<https://books.google.hu/books?id=8GnSDwAAQBAJ&pg=PT79&lpg=PT79&dq=interakt%C3%ADv+kommunikációs+modellek&source=bl&ots=o2Q7v28aEV&sig=ACfU3U2rPJGH9Vdy2deR3sDuHmaNOptlaQ&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwjD-7SeruHpAhWtzIUKHXdRBDwQ6AEwB3oECAoQAQ#v=onepage&q=interakt%C3%ADv%20kommunikációs%20modellek&f=false>, (2020. 05. 31.)

Galtung, Johan – Ruge, Mari Holmboe; [1965]: The Structure of Foreign News. Journal of Peace Research. Sage Publications.
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/002234336500200104>, (2019. 10. 20.)

Garton, Jonathan – Moffat, Graham – Bean, Gerry – Probert, Rebecca; [2015]: *Moffat's Trust Law, Text and Materials. Trust Introduced*. Cambridge University Press: Cambridge. ISBN: 9781107107105485.

[https://books.google.hu/books?id=W6QyCgAAQBAJ&pg=PA1&lpg=PA1&dq='the+development+from+century+to+century+of+the+trust+idea'+as+'the+greatest+and+most+distinctive+achievement+performed+by+Englishmen+in+the+field+of+jurisprudence'+\(Equity+\(2nd+edn,+1936\)\)+p+23+and+Selected+Historical+Essays+\(&source=bl&ots=qC4vK0yKl5&sig=ACfU3U3ukPA6qtgPdYeFkewlWb-rSPoXlg&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwj5zbG6lqjIAhWwtYsKHScmDgMQ6AEwAXoECAgQAQ#v=onepage&q='the%20development%20from%20century%20to%20century%20of%20the%20trust%20idea'%20as%20'the%20greatest%20and%20most%20distinctive%20achievement%20performed%20by%20Englishmen%20in%20the%20field%20of%20jurisprudence'%20\(Equity%20\(2nd%20edn%20C%201936\)%20p%2023%20and%20Selected%20Historical%20Essays%20\(&f=false, \(2019. 07. 12.\)](https://books.google.hu/books?id=W6QyCgAAQBAJ&pg=PA1&lpg=PA1&dq='the+development+from+century+to+century+of+the+trust+idea'+as+'the+greatest+and+most+distinctive+achievement+performed+by+Englishmen+in+the+field+of+jurisprudence'+(Equity+(2nd+edn,+1936))+p+23+and+Selected+Historical+Essays+(&source=bl&ots=qC4vK0yKl5&sig=ACfU3U3ukPA6qtgPdYeFkewlWb-rSPoXlg&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwj5zbG6lqjIAhWwtYsKHScmDgMQ6AEwAXoECAgQAQ#v=onepage&q='the%20development%20from%20century%20to%20century%20of%20the%20trust%20idea'%20as%20'the%20greatest%20and%20most%20distinctive%20achievement%20performed%20by%20Englishmen%20in%20the%20field%20of%20jurisprudence'%20(Equity%20(2nd%20edn%20C%201936)%20p%2023%20and%20Selected%20Historical%20Essays%20(&f=false, (2019. 07. 12.))

Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet; [2020. 08. 19.]: A koronavírus-járvány gazdasági hatásai a magyarországi vállalkozások körében – érintettség és válságkezelő intézkedések. <https://gvi.hu/kutatas/613/a-koronavirus-jarvany-gazdasagi-hatasai-a-magyarorszagi-vallalkozasok-koreben-erintettseg-es-valsagkezelo-intezkedesek>, (2020. 09. 06.)

Gál, Tamás; [2014]: *Mengyelejev és a kémia alapjai*. <https://cultura.hu/kultura/mengyelejev-es-a-kemia-alapjai/>, (2020. 08.15.)

Goedecke, Wolfgang – Kerl, Volkher – Scholz, Helmut; [1998]: *German Mortgage Banks*. Fritz Knapp Verlag, Frankfurt am Main. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/55/1/elias_janos.pdf, (2020. 10. 06.)

Herring, Susan C.; [2009]: *Web Content Analysis: Expanding the Paradigm*. In: Hunsinger, Jeremy – Allen, Matthew – Klastrup, Lisbeth (szerk.); [2010]: *The International Handbook of Internet Research*. Springer Verlag. https://www.researchgate.net/profile/Jeremy_Hunsinger/publication/225867794_Toward_Nomadological_Cyberinfrastructures/links/554b8c600cf29f836c96c332/Toward-Nomadological-Cyberinfrastructures.pdf, (2020. 08. 11.)

Hennerkes, Brun-Hagen – Kirchdörfer, Rainer; [2015. 11. 20.]: Streit vermeiden durch gemeinsame Werte.

<https://www.impulse.de/recht-steuern/rechtsratgeber/familienverfassung/2143419.html>,
(2020. 06. 18.)

Horváth, Dóra – Bauer, András (szerk.); [2013]: Marketingkommunikáció. Akadémiai kiadó, Budapest. ISBN: 9789630597227

https://mersz.hu/dokumentum/dj58m__37_, (2020. 08. 21.)

Hunyor, Erna Szófia; [2018. 07. 06]: Lemaradhat Európa, ha nem veszik át a fiatalok a cégeket.

<https://hirado.hu/belfold/gazdasag/cikk/2018/07/06/csaladi-vallalkozasok-a-generaciovaltas-kuszoben/>, (2019. 10. 10.)

Kane, Robert; [1996]: The significance of free will. Oxford University Press: New York.

<https://www.questia.com/library/7271018/the-significance-of-free-will>, (2019. 09. 24.)

K. Kiss, Gergely; [2016. 01. 06.]: Óriási eladási hullám indulhat Magyarországon - sokan becsukhatják a boltot.Napi.hu. - (19.2.20. fejezet)

https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/oriasi_eladasi_hullam_indulhat_magyarorszagon_sokan_becsukhatjak_a_boltot.607980.html, (2019. 08. 30.)

Kecskés, András; [2018]: A gazdasági jog optimuma – a jó gazdasági jog kérdésfelvetései a válság előtti jogalkotás tükrében. Polgári Szemle: Budapest. 14. évfolyam, 4-6. szám.

<https://polgariszemle.hu/archivum/157-2018-december-14-evfolyam-4-6-szam/gazdasagpolitika/987-a-gazdasagi-jog-optimuma-a-jo-gazdasagi-jog-kerdesfelvetesei-a-valsag-elotti-jogalkotas-tukreben>, (2020. 07. 25.)

Kecskés, László – Kőrös, András – Makai, Katalin – Orosz, Árpád – Osztovits, András – Petrik, Ferenc; [2013]: PTK magyarázata I/VI. Polgári jog – Bevezető és záró rendelkezések, Az ember mint jogalany, Öröklési jog. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft: Budapest.

<https://jogaszkepzes.kormany.hu/admin/download/f/fc/32000/Tanulmánykötet.pdf>, (2020. 07. 10.)

Kelemen, Katalin; [2018]: A common law jogrendszerek. In: Jakab, András – Fekete, Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia, Jogösszehasonlítás rovat. <http://ijoten.hu/szocikk/a-common-law-jogrendszerek>, (2019. 09.16.)

Kislexikon: Gazdasági tevékenység.
http://www.kislexikon.hu/gazdasagi_tevekenyseg.html, (2020. 09. 10.)

Kiss, Olga – Horváth, Ferenc; [2018]; „A Te kalandod az én pénzemmel?": A magánvagyon kezelés nem - pénzügyi kockázatai és a private banking fejlődésének hazai esélyei. SZTE GTK: Szeged.
http://acta.bibl.u-szeged.hu/5678/1/gtk_2006_135-156.pdf, (2019. 09.16.)

Korpics, Márta; [2016]: Család-érték-közvetítés. In: Pintér, Zsófia – Terendi, Viktória – Barna, Gábor (szerk.) – Kiss, Endre (szerk.): A házasság és a család. MTA-SZTE Vallási Kultúrákutató Csoport: Szeged. ISBN 978-963-306-503-7
http://real.mtak.hu/48003/1/SZTE_A_hazassag_es_a_csalad_beliv_jav_u.pdf, (2019. 08. 10.)

Központi Statisztikai Hivatal; [2006]: Vállalkozások demográfiája, 1999 - 2003. Központi Statisztikai Hivatal. ISBN: 9632159152
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/valldemog/valldemog03.pdf>, (2020.08.27.)

Kriston, László; [2019. 02. 24.]: Tékozló utódok ellen itt a bizalmi vagyonkezelés. Piac és profit. - (19.2.12. fejezet)
https://piacesprofit.hu/kkv_cegblog/tekozlo-utodok-ellen-itt-a-bizalmi-vagyonkezeles/, (2019. 09. 19.)

Külügyminisztérium; [1999. 03. 12]: Magyarország a NATO-ban.
https://2010-2014.kormany.hu/download/0/7b/20000/magyarorszag_a_NATO-ban.pdf, (2020. 06. 25.)

Laky, Teréz; [1992]: A privatizáció magyarországi sajátosságai és néhány érzékelhető társadalmi hatása. Szociológiai szemle, 1992/1.: Budapest.
<https://szociologia.hu/dynamic/9201laky.htm>, (2020. 08. 27.)

Laube, Tanja; [2019]; In 9 Schritten zur Strategie für Unternehmenskommunikation. Laube-Unternehmenskommunikation, Inning a. Ammersee

https://laube-unternehmenskommunikation.de/wp-content/uploads/Laube_Unternehmenskommunikation_Schritte_zur_Kommunikationsstrategie_2016.pdf, (2020. 08. 15.)

Lehota, József; [2001]; Marketingkutatás az agrárgazdaságban.

<https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/marketingkutas/ch02s09.html>, (2020. 08. 10.)

M. László, Ferenc; [2016. 05. 15.]: Magyarország kezd megtetszeni az offshore-lovagoknak. NOL. - (19.2.19. fejezet)

<http://nol.hu/gazdasag/magyarorszag-kezd-nagyon-megtetszeni-az-offshore-lovagoknak-1615609>, (2019. 08. 30.)

M. László, Ferenc; [2016. 07. 04.]: Magyarország megcsinálja, amit az offshore paradicsomok sem mernek. NOL. hu. - (19.2.21. fejezet)

<http://nol.hu/gazdasag/magyarorszag-megcsinalja-amit-az-offshore-paradicsomok-sem-mernek-1622269>, (2019. 08. 30.)

Magyar Nemzeti Bank; [2019. 03. 11.]: H-EN-III-134/2019. számú határozata a PRIMACTIVA Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. számára működési engedélyének visszavonása tárgyában.

http://alk.mnb.hu/data/cms2464304/keksz_17800518.pdf, (2020. 09. 10.)

Magyar Nemzeti Bank: Intézménykereső.

<https://intezmenykereso.mnb.hu>, (2019. 09.29.,)

Magyar Nemzeti Bank; [2019]: Pénzügyi stabilitási jelentés. Magyar Nemzeti Bank: Budapest. ISSN: 2064-8855

<https://www.mnb.hu/letoltes/penzugyi-stabilitasi-jelentes-2019-majus.pdf>, (2020. 07.12.)

Magyar Nemzeti Bank: Tájékoztató a bizalmi vagyonkezelési szerződésről.

<https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2016-evi-sajtokozlomenyek/tajekoztato-a-bizalmi-vagyonkezeloi-tevekenysegről>, (2019. 10. 17.)

Magyar Nemzeti Bank: Tájékoztató a bizalmi vagyonkezelési tevékenységről
<https://www.mnb.hu/letoltes/2-4-1-tajekoztato-a-bizalmi-vagyonkezeloi-tevekenysegrrol.pdf>,
(2019. 10. 19.)

Mason, Jennifer; [2002]: Qualitative Researching. SAGE Publications: London • Thousand Oaks • New Delhi. ISBN 076197427X, 9789637052071
http://www.sxf.uevora.pt/wp-content/uploads/2013/03/Mason_2002.pdf, (2020. 06. 28.)

Myat, Kornél; [2010]: Médiaelméletek és a késő-modern médiakörnyezet. Miért nem jók a modernista megközelítések a késő-modern médiakörnyezet vizsgálatához?
https://mediakutato.hu/cikk/2010_02_nyar/04_mediaelmelet, (2019. 10. 09.)

Nagy, Erzsébet Györgyi; [2017]: A bizalmi vagyonkezelési tevékenység. In: A 15 éves PEME XV. PhD - Konferenciájának előadásai, Elektronikus könyv. II.-kötet
<http://peme.hu/kategoria/phd-konferenciak/>, (2019. 10. 09.)

Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő; [2020]: Háziorvosi szolgáltatások.
http://www.neak.gov.hu/felso_menu/lakossagnak/szerzodott_szolgaltatok/haziorvosi_szolgaltok.html, (2020. 12. 01.)

Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő; [2020]: Közérdekű adatok.
http://www.neak.gov.hu/felso_menu/rolunk/kozerdeku_adatok/gazdalkodasi_adatok/statistikai_kiadvanyok, (2020. 12. 01.)

Onwuegbuzie, Anthony J. – Leech, Nancy L.; [2005]: On Becoming a Pragmatic Researcher: The Importance of Combining Quantitative and Qualitative Research Methodologies. International Journal of Social Research Methodology 8(5) doi: 10.1080/13645570500402447
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13645570500402447>, (2020. 08. 30)

Opten; [2020. 06. 02]: A hazai cégek 40 százaléka családi jellegű vállalkozás.
<https://www.opten.hu/kozlemenyek/a-hazai-cegek-40-szazaleka-csaladi-jellegu-vallalkozas>,
(2020. 09.10.)

Pascal, Blaise; [2013]: Pensées et Opuscules.

http://www.ppek.hu/konyvek/Blaise_Pascal_Gondolatok_1.pdf, (2020. 09. 10.)

Pfannenberger, Jörg – Tessmer, Anne – Wecker, Manuel; [2019]: Die Kommunikationsstrategie entwickeln. 111 Tools ready-to-use. Schäffer-Poeschel Verlag: Stuttgart. ISBN 9783791045566

<https://www.jp-kom.de/sites/default/files/jpkom-2019-die-kommunikationsstrategie-entwickeln-schaeffer-poeschel-leseprobe.pdf>, (2019. 06.28.)

Platon; [i.e. 381]: Az állam. 10. könyv.

<http://mek.niif.hu/03600/03629/03629.htm#164>, (2019. 06.30.)

Portfolio; [2020. 09. 10.]: Megérkezett a friss banki rangsor: sokan visszasírják még, amit most mutatunk.

<https://www.portfolio.hu/bank/20200910/megerkezett-a-friss-banki-rangsor-sokan-visszasirjak-meg-amit-most-mutatunk-448258>, (2020. 09.12.)

Portfolio; [2019. 05. 29.]: Újítanak a magyar szupergazdagok: egyre többen bízzák pénzüket bizalmi vagyonkezelőre.

<https://www.portfolio.hu/bank/20190529/ujitanak-a-magyar-szupergazdagok-egyre-tobben-bizzak-penzuket-bizalmi-vagyonkezelore-325915>, [2019. 05. 26.]

PwC; [2014, 2016]: Global Family Business Survey. Up close and professional: the family factor.

<https://www.pwc.com/familybusinesssurvey>, (2019. 07. 20.)

Regisztrált gazdasági szervezetek:

<http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/error.jsp>, (2019. 09.20.)

Répássy, Róbert; [2013. 12. 04]: Megkezdődött a bizalmi vagyonkezelésről szóló jogszabály általános vitája a Parlamentben. Kormányprotál.

<https://2010-2014.kormany.hu/hu/kozigazgatasi-es-igazsagugyi-miniszterium/igazsagugyert-felelos-allamtitkarsag/hirek/megkezdodott-a-bizalmi-vagyonkezelesrol-szolo-jogszabaly-altalanos-vitaja-a-parlamentben>, (2020. 08. 20.)

Rounds, Charles E. Jr. – Rounds, Charles E. III; [2018]: A Trustee's Handbook, Wolters Kluwer Legal & Regulatory U.S. ISBN: 9781454899723.

https://books.google.hu/books?id=e-SIDwAAQBAJ&pg=PA1353&lpg=PA1353&dq=Lex+Salica+Salmannus&source=bl&ots=vHu47awsTr&sig=ACfU3U3-wqW_SnkfHq_tWy3UbzSpSQu-pg&hl=hu&sa=X&ved=2ahUKEwi-0eGIlpLkAhWSo4sKHV2sCDMQ6AEwAnoECACQAQ#v=onepage&q=Lex%20Salica%20Salmannus&f=false, (2019. 08. 20.)

Schneider, Steven M. – Foot, Kirsten A.; [2004]: The Web as an Object of Study Published in New Media and Society, 6 (1).

<http://faculty.washington.edu/kfoot/Publications/Web-as-Object-of-Study.pdf>, (2020. 08.09.)

Seligman, Adam B.; [1997]: In: Sztompka, Piotr; [1999]: Trust. A Sociological Theory. Cambridge University Press: Cambridge.

https://books.google.hu/books?id=ZrwvSrK5I8AC&printsec=frontcover&dq=sztompka+trust+a+sociological+theory+Beck&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwjW_N_49_jkAhVEAxAIHYIwC28Q6AEIKTAA#v=onepage&q=sztompka%20trust%20a%20sociological%20theory%20Beck&f=false, (2019. 09. 30.)

Semmelweis Egyetem; [2020]: Koronavírus: nő a 40 év alattiak aránya a fertőzöttek között. WEB Beteg.

https://www.webbeteg.hu/cikkek/fertozo_betegseg/25561/koronavirus-es-negyven-even-aluliak, (2020. 09. 05.)

Silverstone, Roger; [2008]: Miért van szükség a média tanulmányozására. Akadémiai kiadó: Budapest.

<https://docplayer.hu/42416955-Roger-silverstone-miert-van-szukseg-a-media-tanulmanyozasara-akademia-kiado-budapest-2008.html>, (2020. 08. 29.)

Smith, Davis T.; [2014]: The Statute of Uses. A Look at Its Historical Evolution and Demise, in 18 Cas. W. Res. L. Rev. 40.

<https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4446&context=caselrev>. (2019. 08. 20.)

S.N.; [2015. 05. 14.]: A banktitok vége: forradalmi változások 2016. január 01-től. Kiszámoló: <https://kiszamolo.hu/a-banktitok-vege-forradalmi-valtozasok-2016-januar-1-tol/>, (2019. 09. 21.)

S.N.; [2018. 02. 19.]: A bizalmi vagyonkezelésnél is rizikós a túlzott kreativitás. Világgazdaság. - (19.2.10. fejezet)
<https://www.vg.hu/gazdasag/bizalmi-vagyonkezelesnel-rizikos-tulzott-kreativitas-831813/>,
(2019. 10. 30.)

S.N.; [2017. 04. 09.]: Csak főtevékenységként lesz végezhető a bizalmi vagyonkezelés. Origo. - (19.2.18. fejezet)
<https://www.origo.hu/jog/20140228-csak-fotevekenyseggkent-lesz-vegezhető-a-bizalmi-vagyonkezeles.html>, (2019. 08. 30.)

S.N.; [2015. 10. 08.]: Évszázados újdonság: Hogyan működik a bizalmi vagyonkezelés? MŰSOR-HANG Zrt.- Ready Business blog. - (19.2.11. fejezet)
<https://readybusinessblog.hu/profitaljon-tobbet/evszazados-ujdontsag>, (2019. 10. 30.)

S.N.; [2017. 02. 16.]: Magyar vagyonok külföldön – a NAV először a nagy pénzekre ugrik. 24.hu.: Budapest. <https://24.hu/fn/penzugy/2017/02/16/magyar-vagyonok-kulfoldon-a-nav-eloszor-a-nagy-penzekre-ugrik/>, (2019. 09. 28.)

S.N.; [2014. 12. 09.]: Mi fán terem a bizalmi vagyonkezelés? Haszon. - (19.2.13. fejezet)
<https://haszon.hu/befektetesi-tippek/31327-mi-fan-terem-a-bizalmi-vagyonkezeles.html>,
(2019. 08. 30.)

S.N.; [2016. 09. 07.]: Milyen a magyar stróman? HVG. - (19.2.22. fejezet)
https://hvg.hu/itthon/20160907_stromanok_meszaros_lorinc_orban_viktor, (2019. 08. 30.)

S.N.; [2017. 04. 09.]: Szétosztották a Puskás Stadion 150 milliárdos koncát. HVG. – (19.2.17. fejezet)
https://hvg.hu/gazdasag/20170409_Szetosztottak_a_Puskas_Stadion_150_milliardos_koncat,
(2019. 08. 30.)

S.N.; [2019. 05. 29.]: Újítanak a magyar szupergazdagok: egyre többen bízzák pénzüket bizalmi vagyonkezelőre. Portfólió. - (19.2.14. fejezet)

<https://www.portfolio.hu/finanszirozas/privat-bank/ujitanak-a-magyar-szupergazdagok-egyre-tobben-bizzak-penzuket-bizalmi-vagyonkezelore.325915.html>, (2019. 08. 30.)

S.N.; [2019. 03. 14.]: Vagyonkezelő alapítványok: Bűvésztrükk vagy családi mentőöv? HVG. - (19.2.15. fejezet)

https://hvg.hu/brandchannel/crystalgroup_20190313_Vagyonkezelő_alapítványok_Bűvésztrükk_vagy_családi_mentőöv, (2019. 08. 30.)

Szabó, Károly; [2001]: Az ezerarcú bizalom: a bizalom formáinak fejezetei- in: Cook, Karen S. (ed.); [2001]: Trust in Society. Russell Sage Publication: NewYork. In: Szociológiai Szemle; [2004],

<http://szociologia.hu/dynamic/0403szabo.pdf>, (2019. 10. 30.)

Statisztikai kiadványok; [2014]: Magyarország pénzügyi számlái.

<https://www.mnb.hu/letoltes/pszlakonyv-hu-2014.pdf>, (2020. 05. 26.)

Szalai, Erzsébet; [1989]: Az új elit. Beszélő.

<http://beszelo.c3.hu/cikkek/az-uj-elit>, (2020. 08. 27.)

Széchenyi, István;

https://www.citatum.hu/szerzo/Szechenyi_Istvan?r=6, (2019. 06. 21.)

Szegő, Péter; [2009. 04. 30.]: Igények és valóság: hogy áll a magyar gazdasági újságírás?

https://hvg.hu/gazdasag/20090430_gazdasagi_ujsagiras_vita, (2019. 10. 19.)

Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala;

<https://www.sztnh.gov.hu/hu>, (2019. 09. 20.)

Szilágyi, Péter; [2014]: Jogi alaptan. ELTE Eötvös Kiadó: Budapest.

https://docplayer.hu/12609802-Jogi-alaptan-szilagyi-peter.html#show_full_text, 2020. 08.10.

Tájékoztató oldal a koronavírusról; [2020. 03. 11.] A WHO világjárványnak minősítette a koronavírus-fertőzést.

<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/who-vilagjarvanynak-minositette-koronavirus-fertozest>,
(2020. 09. 10.)

Török, Soma; [2018]: Bizalmi vagyonkezelés. Jogi Fórum.

<https://www.jogiforum.hu/hirek/38707> (2019. 09. 21.)

Tóth, Judit; [2017]: Az akadálymentes jogalkalmazói kommunikációról. In: Magyar Jogi Nyelv; [2017]: 2.szám,

<https://joginyelv.hu/az-akadalymentes-jogalkalmazoi-kommunikaciorol/>, (2020. 09. 03.)

Warburton, Nigel; Bevezetés a filozófiába. A kanti etika,

https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_654_warburton/ch04s04.html
(2019. 09. 21.)

18.4. Az Országgyűlés Hivatala Közgyűteményi és Közművelődési Igazgatóság. Képviselői Információs Szolgálat gyűjteménye a bizalmi vagyonkezelésajtómegjelenéseiről és a tanulmányokról. (2014-2017)

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA

KÖZGYŰJTEMÉNYI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI IGAZGATÓSÁG

Képviselői Információs Szolgálat

Tel.: 441 4529, 441-6486; E-mail: infoszolg@parlament.hu

www.parlament.hu/infoszolg | intra.parlament.hu/infoszolg/

Összeállította: – Soltész Katalin, 2017. május 24.

Bizalmi vagyonkezelés

SAJTÓMEGJELENÉSEK, TANULMÁNYOK (2014-2017)

- [Miczán Péter: A bizalmi vagyonkezelés vagyonrendelő hitelezője általi felmondásáról](#) – 2014.
- [Sándor István: A bizalmi vagyonkezelés létjogosultsága és funkciói a magyar jogban](#) – Magyar Jog, 2014.
- [Sándor István: A bizalmi vagyonkezelés és a trust](#) – ptk2013.hu, 2014.
- [Menyhei Ákos: Vagyontervezés és a bizalmi vagyonkezelés](#) – Ügyvédek Lapja 2014/1.
- [Miczán Péter: A bizalmi vagyonkezelési jogállás és a bizalmi vagyonkezelés megszűnési okairól](#) – Themis. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, 2014/1.
- [Miczán Péter: A bizalmi vagyonkezelés megsértésével szerzett előny elvonásáról](#) – Themis. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata, 2014/2.
- [Miczán Péter: Az egyoldalú bizalmi vagyonkezelési jogviszonyról](#) – Iustum - Aequum – Salutare, 2014/3.
- [Jóárt Eszter: Diszpozitivitás a régi és az új Polgári Törvénykönyvben](#) – Magyar Jog, 2014/12.
- [Csak főtevékenységként lesz végezhető a bizalmi vagyonkezelés](#) – origo.hu, 2014. február 28.
- [Bizalmi vagyonkezelés: kinek kell illetéket fizetnie?](#) – adozone.hu, 2014. március 25.
- [Bemutatjuk az új Ptk. titkos befutóját!](#) – piacesprofit, 2014. december 5.
- [Dr. Andor Ágnes: A 2015-ös számviteli változások](#) – ado.hu, 2015. január 19.
- [Dr. Menyhei Ákos-Wessely Vilmos: A bizalmi vagyonkezelés](#) – Számvitel Adó Könyvvizsgálat, 2015/ 9.
- [Miczán Péter: A bizalmi vagyonkezelés nyilvánosságáról](#) – Iustum - Aequum – Salutare, 2016/4.

- [K. Kiss Gergely: Óriási eladási hullám indulhat Magyarországon - sokan becsukhatják a boltot](#) – napi.hu, 2016. január 6.
- [Mindent megkap a NAV az ügyfelek számláiról](#) – origo.hu, 2016. március 11.
- [M. László Ferenc: Magyarország kezd megtetszeni az offshore-lovagoknak](#) – nol.hu, 2016. május 15.
- [Újabb bizalmi vagyonkezelő indul](#) – vilaggazdasag.hu, 2016. május 23.
- [M. László Ferenc: Magyarország megcsinálja, amit az offshore paradicsomok sem mernek](#) – nol.hu, 2016. július 4.
- [Milyen a magyar stróman?](#) – hvg.hu, 2016. szeptember 7.
- [A magyar gazdagok halhatatlannak hiszik magukat](#) – portfolio.hu, 2016. október 27.
- [Czinkóczi Sándor: Megszünteti a kormány az ügyvédi sikerdíjat](#) – 444.hu, 2016. október 31.
- [Titokzatos pályázó tarol az állami milliárdos tendereken](#) – napi.hu, 2016. november 29.
- [Brókercsőd, adócsalás, bennfentes kereskedelem? Hívja a Fintha-Nagy ügyvédi irodát!](#) – atlatszo.hu, 2016. december 8.
- [Tombor András felé vezetnek a Népszava-eladás szálai, borulhat az üzlet](#) – atlatszo.hu, 2016. december 20.
- [Miczán Péter: A bizalmi vagyonkezelés egyes magánjogi kérdései](#) – 2017.
- [Szétosztották a Puskás Stadion 150 milliárdos koncát](#) – hvg.hu, 2017. április. 9.
- [Erőltetett menet! III.](#) – gondola.hu, 2017. május 1.
- [EU: Igazodás oda-vissza!](#) – gondola.hu, 2017. május 12.
- [Dr. Szeiler Nikolett: Többet egy csapásra – csomagban módosulnak a jogszabályok](#) – adozona.hu, 2017. május 19.

AZ ORSZÁGGYŰLÉSI KÖNYVTÁRBAN MEGTALÁLHATÓ TANULMÁNYOK

A bizalmi vagyonkezelési titokról / Miczán Péter == Gazdaság és Jog. - 24. évf. 11-12. sz. (2016.) p.20-27

A4/10533

Miczán Péter

A közvetlen képviseleten alapuló bizalmi (al)vagyonkezelésről / Miczán Péter == Gazdaság és Jog. - 24. évf. 2. sz. (2016.) p.14-21

A4/11043

Pongrácz Dóra

A bizalmi vagyonkezelés családjogi vonatkozásai / Pongrácz Dóra == Családi Jog. - 14. évf. 4. sz. (2016.) p.1-8

A4/4434

Rybaltovszki Péter

A bizalmi vagyonkezelés társadalmi hatásai / Rybaltovszki Péter == Ügyvédek lapja. - 55. évf. 3. sz. (2016.) p.15-18

A4/4128

Sándor István

A trusthoz hasonló bizalmi vagyonkezelési konstrukciók egyes közép- és kelet-európai jogrendszerekben / Sándor István == Állam- és Jogtudomány. - 57. évf. 2. sz. (2016.) p.40-64

A4/10533

Csőke Andrea

A bizalmi vagyonkezelés és a fizetéseképtelenségi eljárások / Csőke Andrea == Gazdaság és Jog. - 23. évf. 5. sz. (2015.) p.3-6

A4/10533

Dobrocsi Gábor

Jogi problémák az új Polgári Törvénykönyvben / Dobrocsi Gábor == Gazdaság és Jog. - 23. évf. 10. sz. (2015.) p.3-6

A4/4434

Ghira Márton

Második lépés : nemzetközi STEP konferencia Budapesten a bizalmi vagyonkezelésről / Ghira Márton == Ügyvédek lapja. - 54. évf. 4. sz. (2015.) p.33-34

A4/4128

Kömüves Barbara

A bizalmi vagyonkezelési szerződés sajátosságai, különös tekintettel a vagyonkezelő kiemelt szerepére / Kőműves Barbara == Állam- és Jogtudomány. - 56. évf. 2. sz. (2015.) p.3-19

A4/4769

Menyhei Ákos

A bizalmi vagyonkezelés / Menyhei Ákos == Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat. - 57. évf. 9. sz. (2015.) p.420-422

A4/3308

Miczán Péter

A bizalmi vagyonkezelés egyes polgári peres kapcsolódásai / Miczán Péter == Magyar Jog. - 62. évf. 11. sz. (2015.) p.628-638

A4/10533

Miczán Péter

A bizalmi vagyonkezelés választottbíróági eljárással való kapcsolódásai / Miczán Péter == Gazdaság és Jog. - 23. évf. 7-8. sz. (2015.) p.37-44

A4/11173

Miczán Péter

A bizalmi vagyonrendelő felelősségéről és helytállási kötelezettségéről / Miczán Péter == Iustum - Aequum - Salutare. - 11. évf. 2. sz. (2015.) p.195-217

A4/2924

Miczán Péter

A bizalmi vagyonkezelés a kötelmi jog dogmatikai térképén / Miczán Péter == Jogtudományi közlöny. - 70. évf. 2. sz. (2015.) p.100-110

A4/11390

Sándor István

Felelősségi és helytállási kérdések a bizalmi vagyonkezelési szerződésekben / Sándor István
== Glossa Iuridica. - 2. évf. 1-2. sz. (2015.) p.61-80

A4/2924

Sándor István

A bizalmi vagyonkezelés Liechtensteinben és egyes külföldi jogrendszerekben / Sándor István
== Jogtudományi közlöny. - 70. évf. 5. sz. (2015.) p.276-280

A4/2924

Sándor István

A bizalmi vagyonkezelési szerződés szabályozásának értékelése a külföldi minták alapján /
Sándor István == Jogtudományi közlöny. - 70. évf. 1. sz. (2015.) p.49-58

A4/3308

Boóc Ádám

Sándor István: A bizalmi vagyonkezelés és a trust. Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés.
[Könyvismertetés] / Boóc Ádám. In: Az ismertetett mű. == Magyar Jog. - 61. évf. 7-8. sz.
(2014.) p.469-472

polgári jog * magánjog * kötelmi jog * bizalmi vagyonkezelés * trust * könyvismertetés

A4/4769

Borók Tímea

A bizalmi vagyonkezelés jogintézményének adózási vonatkozásai. 1.r / Borók Tímea ==
Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat. - 56. évf. 4. sz. (2014.) p.167-168

A4/10705

Ciuca, Bogdan

Gondolatok a bizalmi vagyonkezelés intézményéről az új román polgári törvénykönyvben :
Polgári Törvénykönyv 773-791. szakaszai / Ciuca, Bogdan == Közjegyzők Közlönye. - 18. évf.
3. sz. (2014.) p.4-11

A4/2924 * A4/10.621

Gárdos Péter

Új és megújult szerződéstípusok az új Ptk.-ban / Gárdos Péter == . - 69.évf. 3.sz. (2014.) p.117-127.Jogtudományi közlöny

A4/4769

Honyek Péter

A bizalmi vagyonkezelés adózási vonatkozásai. 2.r / Honyek Péter. In: A tanulmány 1. része. == Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat. - 56. évf. 5. sz. (2014.) p.220-221

A4/4434

Menyhei Ákos

Vagyontervezés és a bizalmi vagyonkezelés / Menyhei Ákos == Ügyvédek lapja. - 53. évf. 1. sz. (2014.) p.30-32

A4/11173

Miczán Péter

Az egyoldalú bizalmi vagyonkezelési jogviszonyról / Miczán Péter == Iustum - Aequum - Salutare. - 10. évf. 3. sz. (2014.) p.117-142

A4/2924

Miczán Péter

A bizalmi vagyonkezelés egyes kötelmi jogi jellemzői / Miczán Péter == Jogtudományi közlöny. - 69. évf. 12. sz. (2014.) p.579-589

Az összeállítás egyéni kérésre, belső felhasználásra, az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült. Tartalma a szerzői jogok figyelembe vételével használható fel.

19. FÜGGELÉK

19.1. Kódolás az elemzéshez

Általános jellemzők:

Minden cikk külön sort jelent az Excelben.

A kérdések előtt látható a kérdések sorszáma. Ez található az Excelben az oszlopok fejlécében (A-O. kérdés).

A kódolás sorkihagyás nélkül történik.

A.1: A cikk címe

B.2: A cikk szerzője, forrása (aláírás).

C.3: Mikor jelent meg a cikk

Dátum formátum

Pl. 2019.06.01.

D.4.: Hol jelent meg a cikk?

1: Nyomtatott sajtó

2: Internetes portál

E.5: A nyomtatott sajtóban melyik újságban jelent meg a cikk?

1. HVG
2. Népszabadság
3. Világgazdaság
4. Népszava

F.6: Az internetes sajtóban melyik portálon jelent meg a cikk?

1. Portfolio
2. HVG
3. Vilaggazdasag.hu
4. Menedzsment Fórum
5. Ready Business blog
6. Piac és profit
7. Haszon
8. Origo
9. NOL
10. Napi.hu

G.7: Megjelenik-e közismert szereplő neve a cikkben?

1. Nem
2. Igen: (Név, pozíció)

H.8: Megjelenik-e a cikkben konkrét esemény ismertetése? Ha igen, a tények összefoglalása.

I.9: Milyen hangulatot sugall a cikk?

1. tájékoztató jellegű, pozitív hangulatú
2. rosszindulatú
3. pejoratív hangulatú
4. buzdító hangulatú

J.10: Megjelenik-e valamilyen konkrét szemantikai oppozíció a cikkben a bizalmi vagyonkezelés bemutatásakor. Mi az? (pl. asszimetrikus ellenfogalmak)

K.11: Milyen retorikai eszközöket, stilisztikai alakzatokat alkalmaz a cikk? Idézőjel (ironikus utalás jelölésére), megszólítás, felszólítás, retorikai kérdés, metafora, hasonlat, allegória stb. Jellemző idézetek a szövegből:

L.12: Milyen emocionális hangvételt alkalmaz a cikk szerzője? Gúny, irónia, cinizmus, drámai hang, kinyilatkoztató, ellenséges, felháborodás, gyűlölködő hangvétel, barátságos hangvétel, tárgyilagos, együttérző, panaszkodás, stb. + Jellemző idézetek a szövegből

M.13: A bizalmi vagyonkezelés melyik ágensét szólítja meg a cikk?

1. Vagyonrendelő
2. Vagyonkezelő
3. Kedvezményezett
4. Egyiket sem, általános leírás

N.14: Van -e utalás külföldi bizalmi vagyonkezelési konstrukcióra (*Trust, Treuhand*, stb.)?

1. Igen
2. Nem

O.15: Érezhető-e javaslat a bizalmi vagyonkezelés használatára?

1. Igen
2. Nem

P.16: Van-e jogi szempontú hiba a cikkben? Mi?

19.2. A bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatos nem szakmai publikációk

19.2.1. Nehezen beinduló bizalmi vagyonkezelés. Rendelési rendellenességek

Szerző: Rác Tibor

HVG 2015/39. szám, pp. 58-60.

Dátum: 2015/09/26.

Kulcsszó: Befektetés; gazdagok; vagyonkezelés

Földrajzi név: Magyarország

Műfaj: Cikk

Rovat: Trend

Az amúgy is csekély érdeklődést kiváltó hazai bizalmi vagyonkezelés népszerűségén a brókerbotrány csak tovább rontott.

Kétszer is meggondolják a vagyonosok a tavasz elején kirobbant brókerbotrányok hatására, hogy kire bízzák a pénzüket. Ezzel magyarázza Kalocsai Zsolt, az RSM DTM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. elnök-vezérigazgatója, miért alacsony az igény a szolgáltatás iránt. Hiszen, mint azt az elnevezése is mutatja, az effajta vagyonkezeléshez kell talán a legnagyobb bizalom az ügyfél részéről. Itt ugyanis nem egyszerűen arról van szó – mint például egy részvény- vagy befektetési jegy-adásvételi megbízás esetén –, hogy az ügyfél odaadja a brókernek a tranzakcióra szánt összeget, amelyet aztán az, ha ügyesen spekulál, megnövel, ha kevésbé ügyesen, akkor csökkent. Míg az effajta megbízások esetén az ügyfél pénzéből megvett értékpapír nem kerül a bróker tulajdonába, addig a bizalmi vagyonkezelő az e konstrukcióban vagyonrendelőnek hívott kliens vagyonát – legyen az vállalati részesedés, ingatlan, műtárgy, értékpapír, szellemi termék, esetleg egy yacht, bizonyos országokban pedig akár termőföld is – a sajátjaként igazgatja, s csak a kezelés hasznát adja át a tulajdonosnak, illetve az általa megjelölt kedvezményezettnek.

Márpedig ez a bizalmatlansággal, gyanakvással átszőtt mai magyar társadalmi viszonyok közepette a brókerbotrány nélkül is nehezen megvalósítható küldetésnek tűnik. Ezt bizonyítja, hogy a Buda-Cash, a Hungária és a Quaestor bebukása előtti közel egy évben sem kötöttek

bizalmi vagyonkezelési szerződések, noha az új polgári törvénykönyv 2014. márciusi hatálybalépése lehetőséget teremtett az angolszász országokban már évszázadok óta üzött iparág meghonosítására.

A hazai szabályozást – a sajátos magyar viszonyokhoz megint csak tökéletesen illő módon – a kritikusai azzal támadták, hogy tovább erősítheti a korrupciót, a szürke- és feketegazdaságot. Ám az eddigi tapasztalatok alapján alaptalanok voltak azok az aggodalmak, hogy a bizalmi vagyonkezelés strómanbiznisszé alakul, esetleg elősegíti a külföldön tartott pénzek Magyarországra vándorlását – védi a mundér becsületét Kalocsai, aki maga is készül belevágni ebbe az üzletágba, a tavaly októberben 70 millió forint alaptőkével gründolt Corvinus Bizalmi Vagyonkezelő Zrt.-n keresztül. Eddig azonban még nem folyamodott működési engedélyért a Magyar Nemzeti Bankhoz, mely eddig mindössze három kérelemre bólintott rá. Tovább ronthatja a bizalmi vagyonkezelés nimbuszát, hogy az erre ajánlkozó cégek egyike a Hungária-csoporthoz tartozott, melynek az engedélyét az MNB már visszavonta. Így ma csupán két céggel lehet bizalmi vagyonkezelésre szerződni: a Globeservvel és a Primus Trusttal. Pedig a bizalmi vagyonkezelés törvényes vagyonátcsoporthoz tartozik, illetőleg vagyonstrukturálásra ad lehetőséget, ezért is kedvelt Európa nyugati felén. „Miután megtörténik a vagyonátadás a bizalmi vagyonkezelőnek, előfordulhat, hogy a vagyonrendelő adóbevallása jelentős eltérést mutat a korábbihoz képest. Mégpedig törvényesen” – érvel Kalocsai. Hiszen ha egy ingatlan vagyonkezelésbe adása során a tulajdoni lapon feltüntetik, hogy kezelt vagyonba tartozik, nyomon követhető a vagyontárgyátadás.

Bizonyos érték alatt nem éri meg a vagyont bizalmi kezelésbe adni – villantják fel szakértők egy másik lehetséges okát e hazai intézmény göröngyös beindulásának. Ez a közgazdaságilag ésszerű alsó határ 200 millió forint körül van, ekkora vagyonnal azonban viszonylag nagyszámú hazai magánszemély – köztük nem egy politikus – rendelkezik. Az érdeklődés mégis csekély. Vannak már bizalmi kezelésre érett vagyonok, de ezek átadása csak a következő években várható. Piaci szakértők 10–15 évre teszik ennek az intézménynek a magyarországi meghonosodását.

A bizalmi vagyonkezelést a szerződési szabadság jellemzi, a két fél – a vagyonkezelő és a vagyonrendelő – lehetőségeit csupán az általuk szerződésbe foglaltak korlátozzák. Az is megegyezés tárgya, hogy mit vesznek vagyonkezelésbe, és milyen juttatás fejében – mondja a Globeservet ugyancsak 70 millió forinttal megalapító Német Zoltán. Azt elismeri, hogy a

bizalmi vagyonkezelés csökkentheti a bevallott vagyont, segítségével esetleg eltűnhetnek politikusok vagy állami cégek vezetőinek vagyonnyilatkozataiból ingatlanok vagy egyéb vagyonelemek, ám szerinte a „politikailag exponált körökkel” általában a bankok is óvatosabbak.

Vitás helyzetekben, mondjuk a vagyonkezelő csődje esetén, a vagyonrendelő hitelezői a bizalmi vagyonkezelésbe adott javakból nem követelhetnek. A bizalmi vagyonkezelő a vagyont a jogszabályi feltételeknek megfelelően elkülönítetten kezeli, illetve tartja nyilván, az egyes vagyonoknak külön adóalanyisága van.

A bizalmi vagyonkezelés adóvonzata egyelőre nem ismert, csak a bizalmi vagyonkezelővé válásnak, illetve a működésnek a módja. Így még nem tudni, hogy a szabályozás adóparadicsommá változtatja-e Magyarországot, mint például Liechtensteint, ahol a bizalmi vagyonkezelők által kezelt vagyon után csupán képletes mértékű adót kell fizetni. Viszont a bizalmi vagyonkezelőt is kötik a pénzmossási és az ügyfél-azonosítási szabályok. Akár a brit Virgin-szigeteki vagy ciprusi magánbankszámlákon elhelyezett készpénzt is lehet bizalmi vagyonkezelésbe adni – de csak ha a forrása ismert, és már adóztak utána. Gazdasági társaságok tulajdonában lévő összegek, illetve vállalati részesedések is vagyonkezelésbe adhatók, ám a pénzmossási, adózási, ügyfél-azonosítási kötelezettségek ekkor is fennállnak. Ha ezek nem teljesülnek, a pénzeket a vagyonkezelő valószínűleg nem fogadja be.

19.2.2. Végrehajtás a Hungária bizalmi vagyongazdálkodója ellen. Summás megközelítések

Szerző: Csabai Károly

HVG 2015/23, pp. 59-60.

Dátum: 2015. 06. 06.

Kulcsszó: Bróker; értékpapírpia; pénzügy; vagyongazdálkodás

Szervezet: Hungária Értékpapír Zrt.; Hungária Trust Bizalmi Vagyongazdálkodó Zrt.

Földrajzi név: Magyarország

Személy: Kecskés Lászlóné; Seres István

Műfaj: Cikk

Rovat: Pénzügyek

Alig 600 ezer forint ki nem fizetett bér miatt indult végrehajtás a brókerbotrányba belebukott Hungária Értékpapírt tulajdonló Seres–Kecskésné-páros bizalmi vagyongazdálkodó cége ellen. Az ön nyugalma, a mi befektetésünk. E szlogenrel próbált honlapján keresztül is ügyfeleket toborozni a tavaly június 11-én alakult Hungária Trust Bizalmi Vagyongazdálkodó Zrt. A céget az a Seres István és Kecskés Lászlóné gründolta, akik fő vállalkozása, a Hungária Értékpapír Zrt. a brókerbotrányok egyik főszereplője. Annak, hogy a páros a bizalmi vagyongazdálkodásba is belevágott, két magyarázata lehet: vagy nem sejtették, hogy alig fél éven belül mi vár rájuk, vagy valamilyen – eddig ismeretlen – okból biztosak voltak benne, nem derül fény arra, hogy a brókerházukkal tilosban járnak.

Bizalmi vagyongazdálkodási vállalkozásuk pikantériája, hogy e tevékenységre – a tavaly március 15-én elfogadott Polgári Törvénykönyvben megteremtett lehetőséggel élve – Magyarországon elsőként kaptak engedélyt, még hozzá attól a Magyar Nemzeti Banktól, mely idén március 6-án lecsapott a Hungáriára, ami április 22-étől már felszámolás alatt áll. A 70 millió forintos jegyzett tőkével elindított Hungária Trust a cégbírósi nyilvántartás szerint még létezik, ám honlapja már nem elérhető, két részvényese, Seres és Kecskésné vagyonát a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda április 2-án zár alá vette. Múlt kedden pedig végrehajtás indult a Hungária Trust ellen, mivel az nem fizette ki egyik munkavállalója, Benyovszky-Szücs Zsombor összesen 586 ezer forintra rúgó februári és márciusi bérét.

Ritkaság, hogy egy éppen csak meghonosodóban lévő intézménnyel kapcsolatos kockázatokkal ilyen gyorsan szembesüljön a közvélemény. Nem tudni, eddigi rövid működése alatt kötött-e bizalmi vagyonkezelői szerződést a Hungária Trust. De vélhetően a többi ilyen tevékenységű céggel már kapcsolatba kerültek, vagy még csak kacérkodók számára a megbízás előtti mérlegelés során előbbre sorolódik az a kérdés, mi lesz, ha a bizalmi vagyonkezelő bebukik. Ez azért is lényeges, mert e tevékenység – mint elnevezése is mutatja – a szokásosnál jóval nagyobb bizalmat feltételez annál, mint például amikor valaki megbízza brókerét vagy privátbankárát, hogy megtakarítását lehetőleg minél nagyobb haszonnal megforgassa. A bizalmi vagyonkezelők ugyanis a tulajdonukba is veszik az őket megbízók – szakzsargonban: vagyonrendelők – javait, legyen szó készpénzről, betétről, értékpapírról, ingatlanról, üzletrésről, műkincsről vagy pénzügyi követelésről, legfeljebb 50 évre. A vagyonrendelő a szerződésben meghatározza, hogy a bizalmi vagyonkezelő milyen elvek alapján menedzselje a neki átadott vagyont, például mekkora kockázatot vállaljon, kik legyenek a vagyon kedvezményezettjei (akár ő maga is), s azok mikor, mekkora összegű és milyen típusú juttatásban részesüljenek. A szerződés aláírása után aztán a bizalmi vagyonkezelő már mindenben egyedül dönt, a rábízott vagyonért a sajátjaként felel. Ha ez nem tetszik a megbízónak, akkor csak annyit tehet, hogy megszünteti vagy módosítja a kontraktust, megváltoztatva annak iránymutatásait.

A bizalmi vagyonkezelési vállalkozás tevékenységét a törvényben és kormányrendeletben szabályozott pénzügyi biztosítékok is garantálják – közölte az MNB a HVG azon kérdésére, mi lesz azoknak az ügyfeleknek a vagyonával, akik már leszerződtek a Hungária Trusttal, és átadták neki a vagyonukat. A törvény értelmében bizalmi vagyonkezelő csak részvénytársaság, kft vagy fióktelep lehet, amelynek folyamatosan legalább 70 millió forintos saját tőkét és a kezelt vagyon 20 százalékát kitevő (minimum 70 milliós, maximum 1,5 milliárdos) pénzügyi biztosítékot – bankgaranciát vagy felelősségbiztosítást – kell felmutatnia.

Csak hogy Magyarországon ma még nem lehet felelősségbiztosítást kötni a bizalmi vagyonkezelésbe adott javakra. A Nagy-Britanniában már több évszázada működő, idehaza azonban még csak babacipőben járó üzletág ugyanis egyelőre nem érte el a biztosítók ingerküszöbét: még nem látják kifizetődőnek, hogy arra külön terméket fejlesszenek ki. Többek között ez az oka Német Zoltán ügyvéd szerint, hogy több mint egy évvel a törvényi lehetőség megteremtése után – az Opten céginformációs szolgáltató adatai alapján – csupán tíz bizalmi vagyonkezelő jött létre (lásd táblázatunkat), melyek közül lapzártánkig mindössze három kapott

az MNB-től engedélyt. A Hungária mellett a Német által – ugyancsak 70 millió forinttal – alapított Globeserv Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. és a napokban a 75 millió forintos jegyzett tőkéjű Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt.

A hazai feltételek hiányának tudható be, hogy a tavaly októberben 70 millióval gründolt Corvinus Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. jelenleg együttműködő partnereket keres az üzletág őshazájában, Angliában, s csak akkor indul el, ha sikerrel jár – tájékoztatott a cég egyik közvetett társtulajdonosa, Kalocsai Zsolt, az RSM DTM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. elnök-vezérigazgatója.

„A bizalmi vagyonkezelés akkor lehet sikeres mind az ügyfelek, mind a szolgáltatók számára, ha legalább adósemlegességgel jár, magánszemélyeknek is. Amennyiben kedvező változást látnánk ebben az ügyben, alaposabban körüljárnánk a szolgáltatás elindításának lehetőségét” – indokolja Szabadi András, a Concorde Értékpapír Zrt. kommunikációs vezetője, hogy bár bizalmi vagyonkezelő cégüket már a Ptk. elfogadása előtt, tavaly februárban létrehozták, az mindmáig nem kezdte meg a működését. A technikai jelleget jelzi az is, hogy a Concorde e cégének alaptőkéje még mindössze 5 millió forint, azaz messze a törvényi minimum alatti. Ugyanakkor a brókerbotrányok miatt a potenciális ügyfelek kívárnak – osztja meg tapasztalatait Német. Ilyen körülmények között még nehezebb az amúgy is az átlagnál bizalmatlanabbnak tartott magyarokkal elfogadtatni, hogy csak akkor adhatják bizalmi kezelésbe a vagyonukat, ha annak tulajdonjogáról lemondanak. Ez a kezelési költségek miatt egyébként csak azoknak éri meg, akik legalább 100 millió forintnyi vagyon rövidebb-hosszabb idejű menedzselésére adnak megbízást. A Globeservnek aláírt szerződése még nincs, de azok már több érdeklődővel is előkészületben vannak, s Német azt várja, akár már az év vége előtt nyélbe üthetik az első kontraktust.

19.2.3. Bizalmi vagyonkezelés Magyarországon. Szürkeállomány?

Szerző: Rácz Tibor

HVG 2014/38, pp. 48-49.

Dátum: 2014. 09. 20.

Kulcsszó: Bank; banki szolgáltatás; befektetés; pénzügy; vagyonkezelés

Földrajzi név: Magyarország

Műfaj: Cikk

Rovat: Trend

Igény van rá, de ingoványos terepnek tűnik a bizalmi vagyonkezelés Magyarországon. Akár egy évtizedbe is beletelhet, mire kifejlődik ez az üzletág. Erősen támogathatja a korrupciót, valamint a fekete- és szürkegazdaságot – osztották meg a HVG-vel egyes, magukat megnevezni nem kívánó pénzpiaci szereplők a bizalmi vagyonkezelés magyarországi meghonosodásával kapcsolatos félelmeiket. Vészharangkongatásuk azonban korainak tűnik, hiszen azóta, hogy az új Polgári Törvénykönyv márciusi életbelépése megteremtette rá a lehetőséget, mindeddig egyetlen bizalmi vagyonkezelő sem jött létre. A Magyar Nemzeti Banknál csupán egyetlen engedélyezési folyamat indult el, ám a kérelmező személye nem ismert. Követőjének kilétét viszont lapunknak sikerült megtudnia: az RSM DTM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. a jövő hónapban szintén bizalmi vagyonkezelési licencért folyamodik. A bizalmi vagyonkezelők tulajdonba veszik az őket megbízó magánszemély vagy cég – szakzsargonban: a vagyonrendelő – vagyonát vagy annak egy részét, s a kezelés hasznát a tulajdonos által megjelölt kedvezményezettnek adják át. Ezen üzletág kialakulásához azonban „nagyon kiszámítható és stabil környezet” szükséges, figyelmeztet Baki Zoltán, a Gutmann Bank igazgatósági tagja, aki pedig már évek óta kardoskodik amellett, hogy Magyarországon is létrejöhessenek ezek az angolszász mintán alapuló intézmények. Márpedig az Orbán-kormány négy és fél éves regnálása alatt kialakult jogszabályi környezet – mindenekelőtt a visszamenőleges törvénykezés okán – messze nem ideális.

Noha a bizalmi vagyonkezelés magyarországi szabályozása semmilyen európai uniós egyezménybe, törvénybe nem ütközik, egyelőre nem ismert az angolszász jogban egyébként több száz éve működő, Magyarországon azonban nóvumként megjelenő tevékenység

adóvonzata, csak a bizalmi vagyonkezelővé válásnak, illetve a működésnek a módja. Így egyelőre nem tudni, hogy a szabályozás adóparadicsommá változtatja-e Magyarországot, mint például Liechtensteint, ahol a bizalmi vagyonkezelők által kezelt vagyon után csupán képletes mértékű adót kell fizetni.

Főleg a céges és magánvagyon elkülönítésére lehet alkalmas a bizalmi vagyonkezelés. Ám azt szinte lehetetlen megtippelni, hogy mekkora kereslet lesz erre a tevékenységre, mennyire fogadják el magyar cégek, magánemberek, hogy a tulajdonuk más kezébe kerüljön. Az üzletág megerősödéséhez szükséges időt a HVG által megkérdezett bankvezetők 5–15 évre teszik. Számos nemzetközi példa mutatja, hogy azokon a piacokon, ahol egy ilyen típusú intézmény megjelent, a törvényi keretek megteremtése után éveket kellett várni az elterjedésére – emlékeztetnek az OTP Banknál.

Valószínűleg megjelennek majd olyan bizalmi vagyonkezelők, amelyek egy-egy család vagyonát igazgatják, s olyanok is, amelyek több tíz vagy száz magánember, kisebb cég vagy esetleg politikusok megbízásából segítik őrizni a családi vagyont, intézik az öröklési ügyeket. Bálint Attila, a Friedrich Wilhelm Raiffeisen ügyvezető igazgatója azért nem számol e tevékenység gyors elterjedésével, mert – mint mondja – a „konstrukció olyan mértékű felhatalmazást, bizalmat és pénzügyi nagyvonalúságot feltételez, amelynek nem látom nyomát a magyar piacon”.

Sokan vetítik előre annak a veszélyét is, hogy ha a politikusok bizalmi vagyonkezelő tulajdonába adják felhalmozott javaikat, nehezebb lesz nyomon követni vagyoni helyzetük változását, ellenőrizni, milyen módon jutottak hozzá javaikhoz. Igaz, a politikusoknak az évente egyszer, minden év január 31-éig az Országgyűlésnek kötelezően benyújtandó vagyonnyilatkozatukban szerepeltetniük kellene, ha bizalmi vagyonkezelésbe adnák a vagyonukat, ennek elmulasztásához azonban nem kapcsolódik jogi szankció. Az MSZP-s Simon Gábor esete ugyanakkor talán többeket visszatart attól, hogy magyarázat nélkül hagyja, ha ingatlanjai, ingóságai egyik évről a másikra felszívódnának.

A bizalmi vagyonkezelés szabadsága attól függ, milyen tág teret szab neki a szerződés. „Rendkívül fontos lesz a vagyonkezelési szerződések tartalma, azon belül is az, hogy a vagyonkezelő mit tehet, és mit nem a tulajdonába adott vagyonnal” – véli Kalocsai Zsolt, az RSM DTM elnök-vezérigazgatója. Hozzáteve: arra még nincs jogszabályi előírás, hogy a

vagyongazdálkodó mennyit kérhet el a tevékenységéért. Mindössze az a kötelezettség ismert, hogy az engedélyeztetés során jól alátámasztott, részletes üzleti tervet kell benyújtania az MNB-hez, azt is bemutatva, hogy milyen típusú tevékenységet milyen áron kíván végezni. Köthet a vagyon értékének százalékában kifejezett vagy sikerdíjas megállapodást, majd a piac fogja beárazni e vagyongazdálkodók működését. De valószínűleg mindegyik egyedi díjstruktúrával fog működni.

Nagy-Britanniában, ahol évszázados hagyományai vannak a bizalmi vagyongazdálkodásnak, viszonylag jól kialakult szabályozása van e tevékenységnek, és a díjszabásának is. Nyilvánvalóan más díjstruktúrával működik egy olyan vagyongazdálkodó, amelyik egy család vagyonát felügyeli, mint amelyik több száz vállalkozását vagy alapítványét. Ám a bizalmi vagyongazdálkodáshoz számos szolgáltatói tevékenység kapcsolódhat, hiszen olyan speciális szolgáltatásokat is igénybe kell vennie, amelyekhez nem feltétlenül ért. Ha valaki például a francia Riviérán lévő ingatlanját adja bizalmi vagyongazdálkodásba azzal a feltétellel, hogy azt hasznosítani kell, akkor a vagyongazdálkodónak karbantartó céget, ingatlanost kell alkalmaznia – említ egy példát Kalocsai. Még nem tudni, hogy a Magyarországon bejegyzett bizalmi vagyongazdálkodókra nem belföldön, hanem más országokban – akár olyan offshore paradicsomokban, mint a Brit Virgin-szigetek – szerzett pénzeket is rábízhathatnak-e, és ha igen, milyen feltételekkel. Ez a nagyobb magyar családi vállalkozások, az „első generációs vagyonok” felhalmozói számára lehetőséget teremthet, de számos ehhez kapcsolódó szabály még nem végleges. Valószínűleg a gyakorlati tapasztalatokhoz is hozzá kell majd illeszteni néhány törvényt, szabályt.

19.2.4. Jönnek a bizalmi vagyonkezelők. Menekülési útvonal

Szerző: Gyenis Ágnes

HVG 2014/16, pp. 66-67.

Dátum: 2014. 04.19.

Kulcsszó: Adócsalás; adókedvezmény; vagyonkezelés

Földrajzi név: Magyarország

Műfaj: Cikk

Rovat: Pénzügyek

Bűnre csábít, de összességében nem nyújt az eddigieknél több lehetőséget adóeltitkolásra, vagyonskimmentésre a hamarosan igénybe vehető bizalmi vagyonkezelés.

Kitartónak tűnik a következő négy évre is felhatalmazást kapó Orbán-kormány abban, hogy hazaédesgesse a magyarok külföldre vitt százmilliárdjait. Az ezt célzó intézkedéssorozat legújabb állomása a bizalmi vagyonkezelés intézménye, amelyet Magyarországon először a március 15-étől hatályos új Ptk. tett lehetővé. A rendszer elsősorban az angolszász hagyományokra épülő úgynevezett *trust* szisztémát követi (lásd Mintaszerűen című írásunkat), ám a magyar regulák – a Fidesz–KDNP tempós törvényalkotása során immár megszokottan – helyenként felületesekre sikeredtek, így a játékszabályok pontos kialakítása ezúttal is a bíróságokra vár.

A konstrukció lényege, hogy a bármilyen vagyonnal (készpénz, betét, értékpapír, ingatlan, üzletrész, műkincs) bíró megbízó, vagyis a vagyonrendelő maximum 50 évre átengedi javai tulajdonjogát a bizalmi vagyonkezelőnek, aki az ő előzetes instrukciói alapján, ám a szerződés tartama alatt a saját belátása szerint dönt annak sorsáról. A megbízó nemcsak a vagyonkezelés elveit, a kockázatvállalás mértékét határozhatja meg előre, hanem azt is, hogy kik a vagyon kedvezményezettjei, s azok mikor, mekkora összegű és milyen típusú juttatásban részesülnek (a kedvezményezett maga a vagyonos megbízó is lehet). Jóllehet a tőke gondos forgatásáért az azzal sajátjaként rendelkező bizalmi vagyonkezelő felel, a megbízó a lejárat előtt is felmondhatja vagy módosíthatja a szerződést, például megváltoztatva az iránymutatásait. Menet közben azonban, a szerződéses feltételek átalakítása nélkül, nem utasíthatja a vagyonkezelőt, még akkor sem, ha vesztesre áll.

A tulajdonjogról és a folyamatos beleszólás lehetőségéről lemondó bizalmi vagyonkezelési megbízást a magyarok eddig csak külföldi vagyonforgatóknak – jellemzően offshore cégeknek – adhattak; hogy milyen nagyságrendben éltek a lehetőséggel, azt nem tudni. Az új szabályok ellenzői attól tartanak, hogy a bizalmi vagyonkezelés afféle „strómantörvény” lesz, amely megkönnyíti a Simon Gábor módjára százmilliókkal trükköző politikusoknak, hogy afrikai útlevel beszerzése nélkül is legálisan mentsék ki a vagyonukat. Szó sincs róla – tiltakozik Kalocsai Zsolt, az RSM DTM adótanácsadó cég vezérigazgatója –, a bizalmi vagyonkezelés nem egyenlő a vagyon elrejtésével, és nem feltétlenül biztosít adóelőnyt a kedvezményezetteknek, akik juttatásaik után az adótörvények alapján fizetnek. Mint mondja, a vagyon útja követhető a különféle nyilvántartásokból, például egy ingatlan tulajdoni lapján vagy a cégkivonaton. Arról nem beszélve, hogy az Európai Unió egyik pénzmosás elleni friss irányelve alapján két éven belül az összes tagállamnak törvénybe kell iktatnia, hogy minden 25 százalék feletti tényleges vagyoni részesedést kötelező bejelenteni egy erre kijelölt hatóságnak, s ez az időlegesen átengedett vagyonelemekre is érvényes lesz. De mivel a különféle jogszabályokat ezúttal sem sikerült összehangolni egymással, nem egyértelmű például az, vajon a politikusoknak fel kell-e tüntetniük vagyonnyilatkozataikban a bizalmi vagyonkezelésbe adott javakat. Abból kiindulva, hogy eddig sem jeleskedtek a nyilatkozat pontos kitöltésében, feltehető, hogy a bizalmi vagyonkezeléssel tovább csökken a bevallások hitelessége. Látszólagos menekülőutat villant fel a bizalmi vagyonkezelés az új Ptk. szerint az általuk okozott károkért a magánvagyonukkal is felelőssé tehető cégvezetők számára, ám a helyzet itt sem egyértelmű. A Ptk.-ban az áll, hogy a bizalmi vagyonkezelésbe adott javakból csak akkor követelhetnek a megbízó hitelezői, ha a vagyonrendelő eleve fedezetelvonó szándékkal adta ki a kezéből a vagyont – magyarázza Németh Sándor, a Szecskay Ügyvédi Iroda partnere. E szabályt azonban máris felpuhították, tágra nyitva a kaput a másik oldal, a hitelezők esetleges túlkapásainak: a vagyonrendelővel szemben végrehajtási eljárást indító, s a pénzükhöz más módon hozzá nem jutó hitelezők egyoldalúan felmondhatják a vagyonkezelői szerződést. Szakértők szerint ez megkérdőjelezi az egész rendszer létjogosultságát. A kedvezményezettek hitelezői viszont csak akkor követelhetnek a bizalmi vagyonkezelésben lévő javakból, amikor azok kiadása esedékes.

Pedig a bizalmi vagyonkezelés intézménye számos praktikus célt szolgál. Kitűnő módszer például a menedzserek ösztönzésére, ha meghatározott sikermutatók teljesülése esetén a cég bizalmi vagyonkezelője juttat nekik az eredményből. Lehetővé teszi a vagyon egyben tartását akkor, ha mondjuk a cégtulajdonos apa gyermekei nem akarják továbbvinni az üzletet, és félé,

hogyan elherdálnák azt. Hasonló logika mentén gondoskodhatnak a szülők felnőtté váló gyermekeik borsos tandíjáról, első lakásvásárlásáról, vagy „áttervezhetik” a Ptk. általános örökösödési szabályait. A bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon ugyanis nem része a hagyatéki eljárásnak, azt a lejáratkor – az örökösöket megelőzve – a kedvezményezettek kapják meg.

Máig nem tudni azonban, mikortól indulhat el a bizalmi vagyonkezelés – nem jelölték ugyanis még ki azt a hatóságot, amely az erre aspirálók bonyolult, külön törvényben szabályozott engedélyeztetését levezényli majd (véltetően az MNB lesz). Bizalmi vagyonkezelő rt, kft vagy fióktelep lehet, amelynek folyamatosan legalább 70 millió forintos saját tőkét és a kezelt vagyon 20 százalékára rúgó (minimum 70 milliós, maximum 1,5 milliárdos) pénzügyi biztosítékot kell felmutatnia. A vagyonkezelőnek a magyar cégtörténetben eddig páratlan struktúrában, minden egyes szerződést önálló adószám alatt és önálló számviteli egységként (cég a cégben alapon) kell nyilvántartania, mivel senkinek a vagyona nem keveredhet másokéval. A rábízott vagyont szakszerűen és óvatosan köteles kezelni, nem hozhat olyan hazardírozó döntéseket, amelyek nagyobb valószínűséggel fogyasztják, mintsem gyarapítanak a javakat. Utóbbiak forgatását profikra, brókercégekre, privátbanki részlegekre is átruházhatja.

A HVG értesülései szerint több pénzügyintézet, tanácsadó cég és ügyvédi iroda áll a startvonalon, várva, hogy bizalmi vagyonkezelőt alapíthasson. Az Erste Bank privátbanki ügyfelei például – mondta el a HVG-nek Kállay András, az üzletág vezetője – máris érdeklődnek az új szolgáltatás iránt, például különféle családi élethelyzetek megoldására. Ugyanakkor nem tudtak még átlépni azon a magyar befektető számára szokatlan érzelmi dilemmán, hogy ideig-óráig le kell mondaniuk a vagyonuk tulajdonjogáról.

19.2.5. Mintaszerűen

Szerző: Hahn Veronika, R.

HVG 2014/16, p. 67.

Dátum: 2014. 04. 19.

Kulcsszó: Adókedvezmény; jövedelem; jövedelemadó; vagyonkezelés

Földrajzi név: Nagy-Britannia

Műfaj: Cikk; keretes

Rovat: Pénzügyek

A bizalmi vagyonkezelés eredetije a több évszázada működő angol *trust* rendszer. Az erről – jellemzően határozott időre – kötött szerződést a szigetországban az e szisztémával teljesen ki nem játszható örökösödési adó enyhítésére is használják. A vagyonrendelő az elkülönített tulajdoni hányadot megvédheti attól is, hogy azt a házastársak esetleges válása során szét kelljen apróznia. Rendszeresen alkalmazzák fogyatékkal élő rokonok, leszármazottak hosszú távú gondozására is – ilyenkor az utóbbiak a kedvezményezettek, akik rendszeres juttatást kapnak a kezelésre adott javakból, illetve azok hozadékából. Mivel a kedvezményezett gyermek nem rendelkezik a pénzzel, hanem előre meghatározott ütemben és feltételekkel részesedik belőle, kivédhető az a kockázat, hogy elherdálja a tandíjra szánt összeget.

Az egymást követő brit pénzügyminiszterek igyekeztek büntetőadókkal „elbátortalanítani” a különböző vagyonkezelői *trust*okat, különösen az offshore stuktúrákat, azt feltételezve, hogy azokat adóelkerülésre próbálják felhasználni. Úgy tűnik, a költségvetés áll nyerésre: a mostani szabályozás szerint a bizalmi vagyonkezelőkre kivetett extra adómérték, az úgynevezett *rate applicable to trusts* alól csak a legkisebb *trust*ok mentesülhetnek. Ezeknél az első ezer font bevétel után osztalék esetében 10, más jövedelmek után 20 százalék adót rónak ki a *trust*ok kedvezményezettjeire általában érvényes 37,5, illetve 45 százalék helyett. A sérülékeny személyek, vagyis a szellemi vagy mozgásszervi fogyatékkal élők és a csonka családban nevelkedő (egyszülős) 18 év alattiak *trust*jaira speciális adókedvezmények vonatkoznak, de csak akkor, ha más kedvezményezett nincs.

Rovat: Az ügy

291

Rovat: Politika és Gazdaság

293

19.2.8. Megbízhatóbb szerződések

Szerző: S.N.

Világgazdaság

Dátum: 2014. 01. 14.

Műfaj: Cikk

Rovat: Jogi tanácsadó

2

JOGI TANÁCSADÓ

2014. JANUÁR 14., KEDD

HÍRSÁV

Új törvény a pénzügyi stabilitás helyreállítására

JANUÁR 13-ÁN hatályba lépett az új hitelintézeti törvény – hívta fel a figyelmet dr. Dékány Csilla, a Róti, Antal és Társai PwC Legal munkatársa. Az új jogszabály előkészítésének indoka között: egyrészt az új uniós előírásoknak való megfelelés, másrészt pedig egy legálisabb és átláthatóbb szabályozási struktúra kialakításával a jogalkalmazás megkönnyítése. A törvény a pénzügyi szektor stabilitásának helyreállítása érdekében a hitelintézetek számára pótlólagos felkötvefelvételi jogköröket, úgynevezett töképpuffereket ír elő. Ezen felül a globálisan vagy egyébként jelentős hitelintézetekre az MNB további töképpuffer-felkötvefelvételi jogköröket állapíthat meg, mivel az ilyen hitelintézetek finanszírozási válsága kimenetel kockázatot jelent. A fogyasztóvédelmi rendelkezések közül kiemelendő, hogy a 2012 április óta köztételen egyes jogalkotó-szerződések fűtődése bizonyos feltételek mellett egyszer ingyenesen megosztható, továbbá a fűtődés törlesztésének díjazása alapú jogalkotó-szerződés esetén fizetési kötelezettség nem keletkezik, illetve a törlesztések összegét az MNB által megállapított díjazási folyamaton kell forróna átvizálni.

Vételi jog kikötése megszűnik a kórt

Az új Polgári Törvénykönyv feloldja a vételi jog kikötéséhez kapcsolódó eddigi időkötést – hívta fel a figyelmet dr. Szatmári László, a DLA Piper nemzetközi ügyvétiroda vezető ügyvédje. A törvényben foglalt együttműködési irányvonal megállapodásban, vagy szerződésben a tulajdonosok körében is előre meghatározhatók, hogy amennyiben felfedezhető érdekellentét keletkezik, akkor az az egyeztetés útján történő tárgyalás jogának biztosítása érdekében – jogszabályi arra, hogy kiválasztják egyet, az a gyakorlatban egy egyszerű tulajdonos-szerződésben is jól bevált megoldást jelentett, de különösen fontos volt például a kockázati türelmetlenek esetében. A feleket megillető vételi jognak azonban komoly korlátja volt az öt éves időhatáron, amely a jellemzően hosszabb távú együttműködéseknél nem biztosította megfelelően a felek akaratának érvényesülését. Komoly előrelépés, hogy a törvényalkotó ezt elhárította, így a jövőben hosszabb időre megnyitja az út az ügyvezető jogszabályi kikötése előtt. Ugyancsak a gyakorlat igényeire reflektálva tartalmazza a törvény a vételi jog türelmi periódusát, az eladási jognak az alapvető szabályait, amelyet eddig sem volt tilos kikötni, de immár törvényben is elismert eszközként áll a tipikusan kisebbbéli befektető rendelkezésére.

Megbízhatóbb szerződések

PTK-MÓDOSÍTÁS A változások mindenre hatással lesznek

Március közepétől több ideig lehet kényes a hiba kijavítását, és bizonyos esetekben a gépjármű is perelhető.

Idén március 15-én hatályba lép az új Polgári Törvénykönyv. Az viszont talán kevésbé ismert, hogy az új törvények egyrészt az egyéni jogszabályok, másrészt a jogszabályok módosítását érinti majd az új jogszabály. A változások felsorolása is nehéz, ezért a száraz felsorolás helyett inkább néhány példát említek.

DR. NÉMETH SÁNDOR, a Széchenyi Egyetem jogi tanácsadója

A mindennapi életünkben és a gazdaságban is áthatnak a különböző szerződések. Az új Ptk. tükrözi, hogy erősödött a szerződéses jogrendszer, vagyis azt kívánja elérni, hogy a felek szerződéseiket ténylegesen, szerződéses módon teljesítsék. A szerződéses jogrendszer erősítését célzó jelentős jogszabályi módosítások között az új Ptk. esetében sem kerülhet el a bíróságok feladata, hogy a fennálló jogalkotó-szerződéseket ellenőrizze, és a szerződéses jogrendszerben a bíróságok szerepe erősödött. Az új Ptk. nem felelkezik meg a szerződéses jogrendszerben a bíróságok szerepének.

Itt sem. A nem vagyoni kártérítés helyére lép a szerződéses jogrendszer. Ha a gépjármű három év elteltével hibásodik meg, semmiféle szerződéses jogszabály nem vonatkozik rá. Az új Ptk. két módon is könnyíti hibás teljesítés orvoslását: egyrészt eléri ezt a három éves, ingyenes jogszabályi határidőt, tehát hosszabb ideig lehet például a hiba kijavítását kérni. Másrészt bizonyos körülmények között (ha az eladó kifejezetten fizetési kötelezettségét vállalta, vagy nem hajlandó a javításra. Emellett a törvény a szerződés-szerződés elvonását a bíróság felkötvefelvételi jogszabályi módosítását is.

Az új Ptk. nem felelkezik meg a szerződéses jogrendszerben a bíróságok szerepének.

Nem kerülhető el a bizonytalanság

MINDEN új jogszabályi hatályba lépéskor követően történik az új jogszabályi módosítások ellenőrzése, ami nyilvánvalóan nem kerülhető el. A bíróságok feladata, hogy a fennálló jogalkotó-szerződéseket ellenőrizze, és a szerződéses jogrendszerben a bíróságok szerepe erősödött.

Itt sem. A nem vagyoni kártérítés helyére lép a szerződéses jogrendszer. Ha a gépjármű három év elteltével hibásodik meg, semmiféle szerződéses jogszabály nem vonatkozik rá. Az új Ptk. két módon is könnyíti hibás teljesítés orvoslását: egyrészt eléri ezt a három éves, ingyenes jogszabályi határidőt, tehát hosszabb ideig lehet például a hiba kijavítását kérni. Másrészt bizonyos körülmények között (ha az eladó kifejezetten fizetési kötelezettségét vállalta, vagy nem hajlandó a javításra. Emellett a törvény a szerződés-szerződés elvonását a bíróság felkötvefelvételi jogszabályi módosítását is.

Itt sem. A nem vagyoni kártérítés helyére lép a szerződéses jogrendszer. Ha a gépjármű három év elteltével hibásodik meg, semmiféle szerződéses jogszabály nem vonatkozik rá. Az új Ptk. két módon is könnyíti hibás teljesítés orvoslását: egyrészt eléri ezt a három éves, ingyenes jogszabályi határidőt, tehát hosszabb ideig lehet például a hiba kijavítását kérni. Másrészt bizonyos körülmények között (ha az eladó kifejezetten fizetési kötelezettségét vállalta, vagy nem hajlandó a javításra. Emellett a törvény a szerződés-szerződés elvonását a bíróság felkötvefelvételi jogszabályi módosítását is.

Munkáltatók a visszaélések ellen

ADATVÉDELME Hatályban az új whistleblowing törvény

FEKETE-GYÖRGY ÁKOS, ügyvéd, Budapesti Egyetem jogi tanácsadója

A belső ellenőrzés hatékonyabbá válik, és a korrupció vagy pénzügyi visszaélések vizsgálata során a bíróságok szerepe erősödött. Az új Ptk. nem felelkezik meg a szerződéses jogrendszerben a bíróságok szerepének.

Itt sem. A nem vagyoni kártérítés helyére lép a szerződéses jogrendszer. Ha a gépjármű három év elteltével hibásodik meg, semmiféle szerződéses jogszabály nem vonatkozik rá. Az új Ptk. két módon is könnyíti hibás teljesítés orvoslását: egyrészt eléri ezt a három éves, ingyenes jogszabályi határidőt, tehát hosszabb ideig lehet például a hiba kijavítását kérni. Másrészt bizonyos körülmények között (ha az eladó kifejezetten fizetési kötelezettségét vállalta, vagy nem hajlandó a javításra. Emellett a törvény a szerződés-szerződés elvonását a bíróság felkötvefelvételi jogszabályi módosítását is.

Itt sem. A nem vagyoni kártérítés helyére lép a szerződéses jogrendszer. Ha a gépjármű három év elteltével hibásodik meg, semmiféle szerződéses jogszabály nem vonatkozik rá. Az új Ptk. két módon is könnyíti hibás teljesítés orvoslását: egyrészt eléri ezt a három éves, ingyenes jogszabályi határidőt, tehát hosszabb ideig lehet például a hiba kijavítását kérni. Másrészt bizonyos körülmények között (ha az eladó kifejezetten fizetési kötelezettségét vállalta, vagy nem hajlandó a javításra. Emellett a törvény a szerződés-szerződés elvonását a bíróság felkötvefelvételi jogszabályi módosítását is.

Itt sem. A nem vagyoni kártérítés helyére lép a szerződéses jogrendszer. Ha a gépjármű három év elteltével hibásodik meg, semmiféle szerződéses jogszabály nem vonatkozik rá. Az új Ptk. két módon is könnyíti hibás teljesítés orvoslását: egyrészt eléri ezt a három éves, ingyenes jogszabályi határidőt, tehát hosszabb ideig lehet például a hiba kijavítását kérni. Másrészt bizonyos körülmények között (ha az eladó kifejezetten fizetési kötelezettségét vállalta, vagy nem hajlandó a javításra. Emellett a törvény a szerződés-szerződés elvonását a bíróság felkötvefelvételi jogszabályi módosítását is.

DR. ZEMPLÉNYI KINGA, a DLA Piper nemzetközi ügyvétiroda ügyvédje

Módosul a Munka Törvénykönyve az új Ptk. miatt

Az új Polgári Törvénykönyv 2014. március 15-i hatályba lépése miatt szükséges volt a Munka Törvénykönyvének módosítása is, annak érdekében, hogy a két jogszabály összhangban legyen. A módosítás alapján az új Ptk. sérelméről vonatkozó rendelkezést alkalmazni kell munkaviszonyra. A sérelméről a nem vagyoni kártérítést helyettesíti majd és akkor állapíthatja ezt meg a bíróság, amennyiben bármelyik fél a másik személyiségi jogát megsérti.

Személyiségi jogok közé tartozik az egyéni bíráskodás módhoz való jog, személyes szabadság, becsület és jóhírnék, magánélet, személyes adatok védelme, valamint a képmás és a hangfelvételhez való jog.

A munkaviszony például a munkaviszonyra, a sérelméről a nem vagyoni kártérítést helyettesíti majd és akkor állapíthatja ezt meg a bíróság, amennyiben bármelyik fél a másik személyiségi jogát megsérti.

A sérelméről a nem vagyoni kártérítést helyettesíti majd és akkor állapíthatja ezt meg a bíróság, amennyiben bármelyik fél a másik személyiségi jogát megsérti.

A sérelméről a nem vagyoni kártérítést helyettesíti majd és akkor állapíthatja ezt meg a bíróság, amennyiben bármelyik fél a másik személyiségi jogát megsérti.

A sérelméről a nem vagyoni kártérítést helyettesíti majd és akkor állapíthatja ezt meg a bíróság, amennyiben bármelyik fél a másik személyiségi jogát megsérti.

A sérelméről a nem vagyoni kártérítést helyettesíti majd és akkor állapíthatja ezt meg a bíróság, amennyiben bármelyik fél a másik személyiségi jogát megsérti.

19.2.10. A bizalmi vagyonkezelésnél is rizikós a túlzott kreativitás

Szerző: S.N.

Világgazdaság

<https://www.vg.hu/gazdasag/bizalmi-vagyonkezelesnel-rizikos-tulzott-kreativitas-831813/>,

(2019. 10. 30.)

Dátum: 2018. 03. 19.

Műfaj: Cikk

A családi vagyon szétforgácsolódásának megakadályozására jó eszköz lehet a már hazánkban is elérhető bizalmi vagyonkezelés. A Deloitte Private szerint azonban érdemes óvatosnak lennie az adóelőnyökkel kecsegtető konstrukciókkal kapcsolatban – a „kreatív” megoldások sokszor az adóhatóság figyelmét is felkeltik.

Mindössze néhány éve lehetséges Magyarországon is bizalmi vagyonkezelést létrehozni – ez gyakorlatilag az angolszász „*trust*” jogintézmény hazai meghonosításaként fogható fel. A konstrukció lényege, hogy az alapító (vagyonrendelő) vagyona egy részét egy másik személy (vagyonkezelő) tulajdonába adja azzal a céllal, hogy a vagyonkezelő azt meghatározott feltételek esetén a kedvezményezett személyek részére átadja.

A jogintézmény kiválóan alkalmas különböző vagyongazdálkodási célkitűzések elérésére, különösen, ami a vagyon szétforgácsolódásának megakadályozását, a vagyon megvédését, illetve generációk közötti átadását illeti.

A kezdeti időszakban mind a cégek, mind a magánszemélyek érthető módon idegenkedtek az újszerű és szokatlan lehetőség használatától. Az időközben eltelt évek ugyanakkor elegendőnek bizonyultak ahhoz, hogy az óvatos érdeklődést követően sokan a tényleges megvalósítás felé mozduljanak el.

A Deloitte Private szakértői szerint a legtöbben a *trust* valamely hagyományos felhasználási területének megfelelő céllal hoznak létre bizalmi vagyonkezelést. A családon belüli vagyonkezelés és vagyontranszfer, illetve a magánvagyon jogi védelme talán a legjellemzőbb motivációs tényezők.

A magánszemélyek és magánvállalkozások jogi és adózási kérdéseivel foglalkozó szakértői csoport vezetői ugyanakkor arra figyelmeztetnek, hogy vannak, akik a kialakulatlan joggyakorlatból fakadó jogértelmezési bizonytalanságokat agresszív adótervezés céljára kívánják felhasználni.

„A bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó adózási szabályozás keretjellegű. A jogalkotó értelemszerűen nem szabályozhat minden esetet tételes rendelkezésekkel, ezért az egyes élethelyzetek adózási megítélése értelmezés kérdése lehet. Az ugyanakkor egyértelmű, hogy az alapvető szabályozói cél az adósemlegesség, a bizalmi vagyonkezelés főszabály szerint se hátránnyal, se előnnyel ne járjon az érintett személyek részére. Az ettől az elvtől eltérő értelmezés, még ha a szabályokból – némi kreativitással – akár ki is olvasható, komoly adózási kockázatot vonhat maga után” – mondta el dr. Baranyi Gábor, a Deloitte Private igazgatója.

Még nagy múltú jogintézmények esetén sem ritka, hogy a helyes adózási kezelés meghatározása kérdéseket vet fel. Az értelmezési bizonytalanságból fakadó kockázat ugyanakkor kezelhető, az adóhatóság kérésre tájékoztatást bocsát ki, sőt, a Nemzetgazdasági Minisztérium akár kötelező érvényű “állásfoglalás” útján is segítségére lehet az adózóknak. Nagy összeget érintő tranzakciók esetében mindenesetre feltétlenül szükséges a kérdések körültekintő vizsgálata – tette hozzá dr. Baranyi Gábor.

19.2.11. Évszázados újdonság: Hogyan működik a bizalmi vagyonkezelés?

Szerző: S.N.

MŰSOR-HANG Zrt.- Ready Business blog

<https://readybusinessblog.hu/profitalj-on-tobbet/evszazados-ujdontsag>, (2019. 10. 30.)

Dátum: 2015. 10. 08.

Műfaj: Cikk

A világ már legalább 800 éve ismeri a bizalmi vagyonkezelés intézményét, kisebb-nagyobb eltérésekkel számos fejlett gazdaságban használják ezt a befektetési formát. Az új Polgári Törvénykönyv életbelépésével Magyarországon is elérhetővé vált – a szakértők szerint ráadásul összességében nagyon jó szabályozást sikerült kialakítani.

Kik a szereplők?

A bizalmi vagyonkezelési szerződés a megbízási szerződések egyik fajtája. Az ügylet főszereplői:

Vagyonrendelő: ő az, aki a vagyonát képező dolgokat, jogokat, követeléseket rábízza a vagyonkezelőre.

Vagyonkezelő: a rábízott vagyont kezeli úgy, hogy ezzel a kedvezményezett érdekeit szolgálja. Kedvezményezett: ő az, aki a felhalmozott vagyon kezelésének „gyümölcsét” élvezi. A szerepkörök között nagy az „átjárás” lehetősége: az ügylethez nem szükséges 3 különálló szereplő, lehet egyazon személy a vagyonrendelő és a kedvezményezett, vagy akár a vagyonkezelő és a vagyonrendelő is.

Nemcsak rábizzuk: neki is adjuk a vagyont

Ami a bizalmi vagyonkezelés különlegességét adja más vagyonkezelési formákhoz képest, az az, hogy a vagyont nemcsak szimplán kezelésre adja át a vagyonrendelő, hanem konkrétan a tulajdonjogokat is átruházza. Magyarán az, aki a vagyont kezeli, tulajdonosává is válik annak. Ez első hallásra sokakat elrettenthet, ám a vagyonkezelés időtartamát, a vagyon sorsát, a kezelés és az ellenőrzés módját jól meg lehet határozni. Ha a szerződés életbe lép, onnantól a vagyonkezelő tulajdonosként hozhat döntéseket, sajátjaként kezelheti azt, ami

megkönnyíti a dolgát. Nincs megkötve a keze a döntéshozatalban – kiemelten fontos azonban, hogy mindezt csak és kizárólag a kedvezményezett érdekében teheti. Ráadásul a vagyon nem marad örökre az övé: a szerződést meghatározott időre (maximum 50 évre) köthetik meg.

Az egyik ebből él, a másik magának csinálja

A bizalmi vagyonkezelés történhet üzleti alapon: ilyenkor a vagyonkezelő meghatározott összegű díjért cserébe kezeli a rábízott vagyont. Az üzleti alapon működő vagyonkezelők működése engedélyhez kötött, amelynek kiadásához szigorú feltételeknek kell teljesülni, melyek között a megfelelő összegű biztosítékok is szerepelnek. Egyelőre csak néhány ilyen szereplő működik a magyar piacon.

A nem üzleti alapon működő vagyonkezelés esetében ilyen díjazás nem merül fel – egy családi vállalkozás például akár saját vagyonának vagyonkezelőjeként is felléphet.

Generációváltás bizalmi vagyonkezelővel

A bizalmi vagyonkezelés kiváló eszköz lehet például egy családi vállalkozás „átörökítésére”. Rengeteg sikeres magyar vállalkozás érkezik el mostanában a generációváltáshoz, a folyamatban fontos szerepe lehet a bizalmi vagyonkezelésnek, ami egyébként akár a végrendelet vagy a törvényes öröklés alternatívája is lehet. A bizalmi vagyonkezelés lényege ilyen esetben a vagyon megőrzése, egyben tartása, a későbbiekben a kedvezményezetteknek történő programozott, rendezett átadása – nem pedig a vagyon gyarapítása, a magas hozam elérése.

Van ennél biztosabb hely a vagyonnak?

Ha a bizalmi kezelésbe kapott vagyont megfelelően elkülönítik a kezelő saját vagyonától, kiválóan védhető lesz. Az így átadott vagyonhoz nem férhetnek hozzá a hitelezők (a vagyonrendelő, a kedvezményezett és a vagyonkezelő hitelezői sem). A vagyonrendelő nem utasíthatja a vagyonkezelőt, de a vagyonhoz nem férhet hozzá házastársa, élettársa sem.

Ahhoz, hogy a kezelésbe adott vagyonnak a tulajdonjogáról is hajlandó legyen lemondani valaki, komoly szemléletváltás szükséges – ez legalább annyira pszichológiai, mint jogi kérdés. Cserébe viszont egy komoly lehetőségeket rejtő eszköz vált elérhetővé sok évszázad után a magyar üzleti szereplők számára is.

19.2.12. Tékozló utódok ellen itt a bizalmi vagyonkezelés

Szerző: Kriston László

Piac és profit

https://piacesprofit.hu/kkv_cegblog/tekozlo-utodok-ellen-itt-a-bizalmi-vagyonkezeles/, (2019. 09. 19.)

Dátum: 2019. 02.24.

Műfaj: Cikk

Ha a cégvezető gyerekei nem alkalmasak a családi vállalkozás átvételére vagy szimplán nem érdekli őket a biznisz, vannak módjai a vagyonátörökítésnek úgy, hogy garanciákat és fékeket építhessen be az örökhagyó, s az örökösök ne kótyavetyélhessék el a vagyont és a céget. Erről is szó volt a Piac & Profit Generációváltás – Finisben című konferenciáján.

„Mindenki vár a csodára” – mondta **Dr. Magyar Csaba**, a TEP-vezérigazgató a Crystal Worldwide Zrt.-től, az Okleveles Adószakértők Egyesületének alelnöke.

Úgy látszik, a csoda megérkezett. „A bizalmi vagyonkezelés ingyenes és biztonságot nyújt, intézményét 2014-ben a polgári törvénykönyv (Ptk.) vezette be. A megállapodás a vagyonrendelő, a vagyonkezelő és a kedvezményezett között áll fenn. A nyugati világban még kisállattatásra is használják.” „Az MNB regisztrálja az ilyen szerződéseket és ad ki róluk igazolást. Kedvezőbbek a bizalmi vagyonkezelést érintő kitételek az adójogban, mint a magánalapítvány esetében. A vagyonátadásnak és vagyonkiadásnak része lehet a hozam is, ami úgy adózik, mintha osztalék lenne” – mondta Dr. Magyar.

A bizalmi vagyonkezelés arra is jó, hogy elfedje a valódi tulajdonosokat. „Ha valaki nem szeretne látszódni, az üzleti titkait így védheti. Ezzel kapcsolatban elhangzott néhol, hogy a strómanság intézményét legalizálták... De ez szabályozott keretek között történik” – tette hozzá Dr. Magyar Csaba.

Holdingstruktúra

Ahol több családtag rendelkezik üzletrésszel egy cégben, ott érdemes „kétszintű családi struktúrát létesíteni, ennek elvégzése legfeljebb fél évbe telik. Mindenki a saját kis holdingtársaságában tartja a vagyontárgyait, ami a testvérré vagy a testvér gyerekeire már nem tartozik. Mert nem kérhetem a gyerekeimet arra, hogy kössön vagyoneelosztási és házassági szerződést a párjával” – magyarázta Dr. Erdei Márton, a Deloitte Private szenior tanácsadója.

Kivásárolt üzlettársak

Ahol a cégalapítók vagy üzlettársak többen vannak, kérdés, hogy tisztítani akarja-e a cégvezető a tulajdonosi viszonyokat, hogy a gyerekei egész céget örököljenek és vezethessenek. „Megvettem a két társtulajdonos üzletrészét. Ez két év alatt zajlott le. Az utóbbi öt évben olyan kvalitású embereket vettem fel, akikben van utódlási lehetőség” – mondta Prohászka Ottó, a Tutti Kft. ügyvezető igazgatója.

Előttem az utódom?

Már a nyugdíj felé kacsingat a rendszerváltáskor az üzleti életbe lépett generáció, de a cégük átadásánál számos probléma felmerülhet. Az utódlást jól elő kell készíteni, és a folyamat cégjogi, illetve adózási meglepetésekkel is szolgálhat. Egy rendhagyó kettős interjúban a téma szakértőit kérdeztük a generációváltás kihívásairól.

19.2.13. Mi fán terem a bizalmi vagyonkezelés?

Szerző: S.N.

Haszon

<https://haszon.hu/befektetesi-tippek/31327-mi-fan-terem-a-bizalmi-vagyonkezeles.html>,

(2019. 08. 30.)

Dátum: 2014. 12. 09.

Műfaj: Cikk

Egy márciustól élő új vagyonkezelési lehetőséggel vállalkozók és magánszemélyek is jobb helyen tudhatják vagyonukat. Szeretné a megszokottnál kedvezőbb adózási feltételek mellett, szabadon eldönteni, kinek szánja a családi vagyont? Nem venné a lelkére, ha jól működő, sok munkával felépített vállalkozását „széthordanák” az örökösök, fittyet hányva az Ön munkájára csakúgy, mint az alkalmazottaknak járó felelősségre? Épp erre jó az amerikai „trust” vagy a népszerű osztrák alapítvány („stiftung”) mintájára idén márciustól bevezetett „bizalmi vagyonkezelés” intézménye.

Enyém, Tied? Övé!

A konstrukció meglehetősen egyszerű: legyen szó személyes, vagy cégvagyonról, azt annak eredeti tulajdonosa (hivatalos szóhasználatul élve a „vagyonrendelő”) átadja a „bizalmi vagyonkezelőnek”, maximum 50 évre. Utóbbi pedig az ő utasításai alapján jár el mind a hasznosítást, mind a kedvezményezettek körét és a nekik szóló kifizetéseket illetően. A vagyon új tulajdonosa a vagyonkezelő, aki természetesen külön nyilvántartásban vezeti az átvett ingóságokat és ingatlanokat. És persze kezeli a vagyont és a befektetéseket, mégpedig az átadó előzetes írásbeli elképzelései alapján.

A konstrukció óriási előnye a diszkréció. Ez azonban nemcsak azt jelenti, hogy a vagyonkezelő teljes titoktartási kötelezettséggel tartozik megbízója felé.

Kényelmes biztonságban

Hanem azt is, hogy az eredeti tulajdonost többé nem lehet „hivatalosan” összefüggésbe hozni az átadott vagyontárgyakkal – jogi értelemben annak új tulajdonosa a vagyonkezelő lesz (jó

tudni, hogy az átadott vagyonelemek vonatkozásában az átadónak utasítási joga sem lesz a későbbiekben).

Így az új forma arra is alkalmas, hogy „elfedje” a vagyon valódi tulajdonosának személyét. Például ahol valaki nem kívánja felfedni személyét, hiszen ez esetben csak a vagyonkezelő „látszik”. De egy kft. ügyvezetője is hiába felelős az új Ptk. szerint teljes magánvagyonával egyes céges kötelezettségekért, amennyiben előtte privát tulajdonban lévő értékeit egy ilyen konstrukcióban helyezi el, azt csak nagy nehézségek és idő ráfordítás árán lehet majd bevonni egy esetleges kártérítési ügyhöz.

Mondja meg, kinek és mit!

Másik fontos felhasználási terület az öröklés. A maximum 50 éves időtávra meg lehet határozni akár több generáció öröklési láncát is. Lehetőséget nyújt például arra az esetre is, ha nem várt események történnek, vagy csak a későbbi (akár második generációs) örökösök nem lennének képesek, vagy hajlandók mondjuk az alapító/tulajdonos által gründolt céget, projekteket tovább vinni. Kiskapu lehet az öröklésnél, ha valaki a vagyonkezeléssel az úgynevezett „köteles” (azaz a közvetlen családtagoknak automatikusan, akár a végrendelet ellenében is járó) részt akarja megúszni. Ez esetben csak hosszadalmas, költséges pereskedéssel lehet majd visszaszerezni a teljes vagyon jogszabály által előírt egyharmad részét, már amennyiben annak létéről sikerül pontos információkat szerezni.

Befutó ügyvédek

Vagyonkezelő bárki lehet: amennyiben nem professzionálisan csinálják (azaz legfeljebb 2 ügyfélnek, és a vagyonkezelésért elkért díj sem haladja meg évente a vagyon 1 százalékát), mindössze bejelentési kötelezettségnek kell eleget tenniük a Magyar Nemzeti Bank felé. Az ennél komolyabb, és minden bizonnyal jóval drágább „profi” cégeknek komoly felelősségbiztosítással és szakmai háttérrel kell rendelkezniük.

A legfontosabb, hogy mindenképpen megbízzunk az illetőben – a megtisztelő és jövedelmező posztra egyébként (önjelölt) bankárok mellett elsősorban ügyvédek lehetnek a befutók – akik, mint szerződéseinek megírói, már úgylis sok bizalmas információról tudnak

Vissza az adóval!

A további előnyök közül említést érdemes az adó- és illetékmentesség. A kezelésbe adott vagyon tulajdonos váltása után ugyanis nem kell illetéket fizetni. Ez komoly könnyebbség például olyan esetekben, ahol a vagyont nem a gyermekek öröklik vagy a házastárs kapja. Hanem például egy távolabbi rokon, netán egy új barát vagy barátnő, netán alkalmazott vagy üzleti partner – ebben az esetben ugyanis a fizetendő illeték mértéke az érintett ingóság 18 százaléka, ingatlan esetén 9 százaléka. A vagyonkezelés hozamából magánszemélynek kifizetett pénz részben mentes a személyi jövedelemadó alól is – mindössze az időközi vagyonnövekményből a szerződés időtartama alatt kifizetett pénz után kell 16 százalékos osztalékadót leperkálni.

19.2.14. Újítanak a magyar szupergazdagok: egyre többen bízzák pénzüket bizalmi vagyongazdálkodókra

Szerző: S.N.

Portfólió

<https://www.portfolio.hu/finanszirozás/privat-bank/ujitanak-a-magyar-szupergazdagok-egyre-tobben-bizzak-penzuket-bizalmi-vagyonkezelore.325915.html>, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2019. 05. 29.

Műfaj: Cikk

Egyre több magyar cégnél merül fel a cégutódlás problémája, így egyre nagyobb az igény hazánkban is a bizalmi vagyongazdálkodókra. Ezt támasztja alá, hogy a NAV adatai szerint az elmúlt években mintegy 120 bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony jött létre - hangzott el az Apelo Trust mai sajtóeseményén. A Corvinus Egyetem kapcsán ismertté vált vagyongazdálkodó alapítványi forma komplexitása, illetve jelentős költségvonzata miatt azonban a vagyonos magyar családok közül várhatóan csak a legfelső 30-50 fogja majd alapítványi formában kezelni a vagyonát, míg a becslések szerint akár további több száz, milliárdos vagyonnal rendelkező család választhatja a már 2014 óta elérhető bizalmi vagyongazdálkodást itthon.

Az Apelo Trust első évéről Antall György és Illés István alapítók mondtak el pár érdekességet és a főbb számokat:

2018 tavaszán kezdték el a vagyongazdálkodási tevékenységüket, úgy látják, jó időben jöttek ki a piacra ezzel a szolgáltatással és termékkel, a következő évekre nézve növekedéssel számolnak. Kezd bejönni a köztudatba a generációváltás és azzal kapcsolatban felmerülő problémák, így a cég tevékenysége is egyre több család számára válik vonzóvá.

A generációváltás lemenedzselése minimum 5 éves folyamat, fennállásuk egy éve alatt eljutottak arra, hogy már több mint 15 család vagyongazdálkodását végezzék.

Az aktívan kezelt vagyontömeg megközelíti az egymilliárd forintot. Ez alapvetően céges vagyonból áll össze, tehát nem egy likvid portfólió.

Az ügyfélkör nagyjából tudják tartani, tehát a portfólió 100 millió forinttól 50 milliárd forintos magánvagyonokat is magába foglalhat. A 100 millió jellemzően likvid vagyon, de az optimális vagyongazdálkodáshoz egy 600 millió-egymilliárd forintos családi vagyon szükséges.

Két üzletáguk van: az egyikben kifejezetten vagyonkezelőként járnak el, itt 5 család van, a maradék 10 esetei vagyonkezelést foglal magába, itt külső szakértőként adnak tanácsot.

A Portfolio kérdésére kitértek arra, hogy sok esetben a privátbanki szolgáltatókkal együtt dolgoznak, miután a cégutódlás és generációváltás problémája olyan jogi és egyéb kihívásokat vet fel, ahol már szükség van az ő szakértelmükre. Emellett a privátbanki szolgáltatók jobban fókuszálnak az ügyfél vagyonára és annak befektetéseire, míg egy bizalmi vagyonkezelő az illikvid vagyon kezelését is viszi.

A tavalyi, illetve a következő évekre nézve további növekedést látnak nemcsak a saját portfóliójukat nézve, hanem a piac egészére is. Ez utóbbit támasztja alá, hogy Magyarországon a privátbanki kezelt vagyon megközelíti a 4700 milliárd forintot, egy ügyfélszámlán átlagosan 108 millió forintnyi vagyon van, ráadásul a 3 milliárd forint feletti ügyfélvagyon 50%-kal nőhet a 2017-2022 közötti időszakban.

A családi vagyonkezelés iránti igény hazánkban is egyre nagyobb, ezt főként a generációváltás váltja ki. 2017-ban Magyarországon 29 500 családi vállalkozás volt, ezekből 2800 többgenerációs családi cég. Beszédes adat, hogy a vállalkozások közel 50%-ának volt utódlási terve 2017-ben, 66%-nak pedig nemcsak utódlási terve van, hanem már a generációváltás kapujában is állnak.

Illés István kitért arra is, hogy különbséget kell tenni a bizalmi vagyonkezelés és a vagyonkezelő alapítvány között:

A vagyonkezelői alapítvány sokkal komplexebb működéssel bír, mint a bizalmi vagyonkezelő intézménye, alapítvány esetében szükség van egy minimum 600 millió forintos vagyonra, könyvvizsgálóra, vagyonfelügyelőre, emellett pedig egy öt tagú kuratóriumra és egy 3 tagú felügyelőbizottságra is.

Ehhez képest a bizalmi vagyonkezelés intézménye egyszerűbb, itt csupán egy vagyonkezelő cégre van szükség, ami lehet családon belüli vagy külsős is.

A NAV adatai szerint az elmúlt években mintegy 120 bizalmi vagyonkezelési jogviszony jött létre, amely jól mutatja, hogy a bizalmi vagyonkezelés az előrejelzéseknél gyorsabban honosodik meg a magyar piacon. A nemrég beharangozott vagyonkezelői alapítvány komplexitása, illetve jelentős költségvonzata miatt azonban a vagyonos magyar családok közül várhatóan csak a legfelső 30-50 fogja majd alapítványi formában kezelteni a vagyonát, míg a

becslések szerint akár további több száz, milliárdos vagyonnal rendelkező család választhatja a már 2014 óta elérhető bizalmi vagyonkezelést - tette hozzá.

A konstrukciók közül a vagyonkezelői alapítvány a drágább, ennek felállítása és működtetése akár több 10 millió forintot is elvihet. Az eseti bizalmi vagyonkezelés 5 millió forint közeli felállítási költséggel bír, és további pár milliós költséggel üzemeltethető, de ez függ attól is, hogy a család maga el tudja-e látni ezt a feladatot. A konstrukciók közül az engedélyes bizalmi vagyonkezelés a legolcsóbb, 5 millió alatt megvan a felállítás, a működtetés havi pár százezer forint, ez évente 1-2 millió forintot jelent.

Mit lehet tudni az Apelso Trustról és a bizalmi vagyonkezelésről?

A *family office* modell még csak kialakulóban van Magyarországon, eddig nem volt még családi vagyonkezelő az országban, míg az Egyesült Államokban ez egy bejáratott modell.

Az ilyen vállalatok tulajdonképpen a gazdag emberek különböző, meglehetősen széles skálán mozgó vagyonelemeit összefogó intézmények. Nemcsak pénzeszközök menedzseléséről, hanem ingatlanokról és ingóságokról is szó van, sőt, adótanácsadást és egyes családtagokról való gondoskodást is vállalnak, például biztosítások, kórházi ellátás leszervezését. Egy ilyen szolgáltatás több évtizedes szerződést jelent.

A *family office*-nak három típusa van nyugaton: adminisztratív, amely nagyrészt kiszervezi szolgáltatásait, hibrid, amely a stratégiai kompetenciákat házon belül intézi, illetve átfogó, ahol minden funkció házon belül történik. Jellemző, hogy minél nagyobb vagyonnal foglalkozik egy ilyen szolgáltató, annál több funkciót oldanak meg házon belül.

Magyarországon a célcsoport a 300 millió forint feletti befektethető vagyonnal rendelkező családok, főleg azok a '90-es években vállalkozást felépítő vállalkozók, akik most mennek nyugdíjba.

Az Apelso adminisztratív típusú berendezkedést vesz fel. Házon belül oldják meg a jogi képviseletet, vagyonvédelmet, vagyonstrukturálást, jótékonysági célokat, valamint a családi cég ellenőrzése. Részlegesen kiszervezik az adminisztratív tevékenységeket, generációváltást. Teljesen kiszervezik a befektetéseket és az adóügyeket. A befektetés például úgy néz ki, hogy

a privátbankokat megversenyeztetik az ügyfélért. az Apeldo befektetési döntéseket viszont nem végez.

19.2.15. **Vagyonkezelő alapítványok: Bűvésztrükk vagy családi mentőöv?**

Szerző: S.N.

HVG

https://hvg.hu/brandchannel/crystalgroup_20190313_Vagyonkezelő_alapítványok_Buveszt_rukk_vagy_csaladi_mentoov, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2019. 03. 14.

Műfaj: Cikk

A „felső tízezer” összekacsintós pénzügyi megoldása juthatott sokak eszébe az újonnan létrehozható vagyonkezelő (családi) alapítványok hallatán, pedig jobb esetben az egész ország profitálhat belőle – véli a HVG BrandLabnek nyilatkozó szakértő. Szerencsére létezik egy másik, az átlagemberek számára is rendkívül hasznos vagyonvédelmi forma, amivel új pénzügyi kultúra alakulhat ki.

A magyar családok nagy kockázatkerüléssel kezelik pénzügyeiket, és az évtizedek alatt kiforrott, hagyományosnak tekintett módon igyekeztek megőrizni és gyarapítani vagyonukat: ingatlanba, kötvényekbe fektették, illetve ezeket öröklés vagy ajándékozás útján adták át egymásnak. Ezek a formák, noha megszokottak, mégis kockázatot hordoznak magukban: egy váratlan pénzügyi nehézség, rossz befektetés miatt teljesen szétforgácsolódhat a generációk által felépített kisebb-nagyobb vagyon, valamint a családi viszályok is felaprózhatják azt. Vagyonmegóvási céllal azonban már vannak új lehetőségek: a bizalmi vagyonkezelési (*trust*) szerződést 2014 óta itthon is meg lehet kötni, illetve ezentúl a jogintézmény vetélytársa, a családi vagyonkezelő magánalapítvány is elérhető lesz. Ám fontos tudni, hogy a két forma nem egyformán elérhető mindenki számára – ezt jártuk körül dr. Magyar Csabával, a Crystal Worldwide Zrt. vezérigazgatójával.

Célszerű a szakértő példájával kezdenünk, hogy miért is lehet sorsfordító a bizalmi vagyonkezelés egy átlagos család – és nem csak az elit – számára: egy idős szülő szeretné a lányára hagyni a lakását, akivel szemben sajnos végrehajtás áll fenn, tegyük fel egy bedőlt devizahitel miatt. Ha az idős szülő meghalna, akkor a lánya örökölné a lakást és megindulna a végrehajtás. Ehelyett bizalmi vagyonkezeléssel a szülő átadhatja a lakást a lányának, ami így átkerül az ő nevére. Ezzel egyidejűleg pedig a kiskorú unokákat kijelölheti kedvezményezettnek. A végrehajtó nem tehet semmit, mert a lány bizalmi vagyonkezelőként tulajdonolja az ingatlant, ami elkülönül a saját vagyonától. A rendeltetésszerű joggyakorlás

ilyenkor is fontos kritérium, ugyanakkor nem várhatjuk el az idős szülőtől, hogy jelen körülmények között ne cselekedjen racionálisan. Így egy gazdasági megroppanás esetén is biztosított az egyszerű állampolgárok családi vagyonának védelme. Noha trükközésnek tűnik, valójában az állam ezzel segítséget nyújt arra – értelemszerűen a jóhiszemű felhasználással –, hogy ne egy teljes családi vagyon tűnjön el a süllyesztőben valakinek az egyéni problémái miatt. A saját pénzügyi felelőssége megmarad az illetőnek, a követeléseket a saját vagyona felett ugyanúgy lehet érvényesíteni, a vagyonvédelemnek köszönhetően mégsem lehetetlenülnek el a későbbi generációk, ami kétségtelenül biztosabb környezetet jelent a szélesebb társadalmi rétegeknek.

Az Országgyűlés március 5-én szavazott az új alapítványi formáról, amit egyesek szerint elsősorban a Corvinus Egyetem finanszírozásának új alapokra helyezése érdekében hoztak létre, ám nem ez jelenti ennek a megoldásnak a legfontosabb érdekességét. Az új alapítványi forma újdonsága az, hogy nem pusztán közérdekű célra alapítható, hanem aktív vagyonkezelést is végezhet, azaz tevékenyen tovább növelheti a vagyont. A már öt éve létező – meglehetősen kihasználatlan – bizalmi vagyonkezeléshez hasonló ez a megoldás, annyi különbséggel, hogy nem szerződés alapján lesz egy bizalmi vagyonkezelő a vagyon tulajdonosa, hanem erre a célra egy jogi személyt vesznek bírósági nyilvántartásba. „Az alapítványi működés a magyarok szívéhez közelebb áll, jobban ismerik, ezért könnyebben befogadhatja majd a célcsoport” – foglalta össze dr. Magyar Csaba.

Melyiket válasszam?

Vélhetően „mindenki” számára a bizalmi vagyonkezelési szerződés a leghatékonyabb, ugyanis erre nem vonatkozik minimális vagyonméret, létre lehet hozni akár egy kerékpár átadására is. Ráadásul a működtetése nem igényel kiépült apparátust (a vagyonkezelő alapítványnak például 5 fős kuratóriummal kell rendelkeznie). Üzletszerű bizalmi vagyonkezelést végezni azonban szintén csak speciális feltételekkel lehet, viszont ha nem az, akkor csupán néhány egyszerű kritériumnak kell megfelelni, és lehet bizalmi vagyonkezelő egy családtag vagy akár egy barát is.

De ha nem az átlagembernek, akkor mégis kinek jó a vagyonkezelő alapítvány? – tehetjük fel a kérdést. Egy szempont mindenképp eldönti a kérdést: az alapítási tőkének legalább 600 millió forintnak kell lennie. Szakértőnk három lehetséges csoportot emelt ki:

- Közérdekű célra, akár állami feladatok ellátására is létrehozott alapítványok, amelyek aktív gazdasági tevékenységet folytatnak.
- Vagyonosabb magyar vállalkozók és családjuk.

- Vagyonos külföldiek, akik több országban szeretnék védeni vagyonukat, csökkentve ezzel otthoni kiszolgáltatottságukat.

Azon magyarok köre, akiknek igazán érdekes lehet a tervezett és szabályozott generációs vagyontranszfer, egy nem túl széles, de létező réteg Magyarországon. Az ilyen alapítványok életre hívása pont időszerű is, ugyanis az elmúlt években indult meg azoknak a vállalkozóknak a családjában a vagyonok átöröklítése, akik a rendszerváltozás idején indították be a családi vállalkozást. Ha nekik nem szimpatikus a bizalmi vagyonkezelés és van elég tőkéjük, akkor dönthetnek úgy, hogy inkább vagyonkezelő alapítványt hoznak létre.

Esetükben az alapítvány válik a családi céges vagyonok tulajdonképpeni kezelőjévé. Nem aprózódhat el az öröklés során a vagyon, ami egyedül az alapítási célok szerint használható fel, a hozamok pedig csak a családban kijelölt kedvezményezetteknek jár(hat)nak, azaz biztosítani lehet a családi cégek kiszámítható, hosszú távú működését.

Dr. Magyar Csaba szerint, ha az állam támogatni akarná az új vagyonvédelmi forma elterjedését szélesebb körben, akkor egyrészt alacsonyabbra kellene szabni 600 millió forintnál az alapítási küszöböt, másrészt a tartós befektetési szerződéshez hasonló adókedvezményeket kellene rendelni hozzá hozamkiadás esetén.

Diverzifikálni kell a portfóliót!

Vagyonvédelmi alapelv, hogy földrajzilag is diverzifikálni kell a portfóliónkat. Ha egy hazai vállalkozó egy magyar vagyonkezelő alapítványba szervezi ki minden vagyonát, akkor 100 százalékos lesz a hazai kitettsége. Nem érdemes tehát minden vagyont egy országba és egy jogi formába önteni, hasznosabb egynél több, értelemszerűen nem túl sok, formában, adott esetben több országban kezelni – véli a szakértőnk.

Az említett okból külföldieknek, például lengyel vállalkozóknak, biztosabb lehet a lengyel lehetőségek helyett/mellett egy magyar alapítvány vagy bizalmi vagyonkezelés a vagyon diverzifikálására. Az ilyen „offshore” megoldásokra is alkalmassá vált tehát Magyarország.

Az Európában legalacsonyabbnak számító társasági adó miatt egyébként is egyre népszerűbb lett hazánk a külföldiek és cégek számára. A bizalmi vagyonkezelés mellett az új alapítványi rendszer ezen még nagyobb lökést adhat – derült ki dr. Magyar Csaba elemzéséből. Amennyiben egyre több külföldi tartja megtakarításait magyar vagyonkezelési formákban, azt pedig Magyarországon kezdi el forgatni, azzal nem pusztán tőke jelenik meg, de egyben növeli az állami adóbevételeket is.

Az oldalon elhelyezett tartalom a Crystal Worldwide Zrt. megbízásából készült, a cikket egy független szerkesztőség írta, előállításában és szerkesztésében a hvg.hu szerkesztősége nem vett részt.

Már nem sokáig lesz az étlapon a dupla ír-holland szendvics

Míg az egyéni vagy vállalati szintű adóoptimalizálási praktikák a 21. század elejéig lényegében az állami és nemzetközi jogszabályok adta lehetőségek mentén alakultak, ma már inkább a jogalkotók kénytelenek az események után futni, hiszen az internet terjedésével megjelenő új, globális szolgáltatásokra egyre nehezebben alkalmazhatóak a 1800-as évek végén lefektetett közteherviselési szabályok.

2019. január. 15. 07:36 Crystal Group BRANDCHANNEL

Jobb lesz itthon adózni a külföldi jövedelem után

Egyszerre hoz adóügyi szigorítást és lazítást az idei év azok számára, akik nemzetközi üzleti érdekeltségekkel, illetve külföldi jövedelemmel (is) rendelkeznek: a január első napjától hatályos jogszabályváltozások összességében ugyanakkor az észszerűség, életszerűség irányába mutatnak, bizonyos esetekben pedig akár még megtakarítást is eredményezhetnek az eddigiekhez képest.

19.2.16. Nem szívesen adják ki vagyonuk tulajdonjogát a magyarok

Szerző: Csabai Károly

Menedzsment Fórum

<https://mfor.hu/cikkek/befektetes/nem-szivesen-adjak-ki-vagyonuk-tulajdonjogat-a-magyarok.html>, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2019. 06. 26.

Műfaj: Cikk

Még hozzá profiknak, annak érdekében, hogy az meghatározott feltételek teljesüléséig biztonságban legyen, hasznot hozzon, majd a kedvezményezettként megjelölt személy birtokába kerüljön. Ez a bizalmi vagyonkezelés, amit ugyan a törvény immár több mint öt éve Magyarországon is lehetővé tesz, egyelőre azonban alig száznál többen éltek e lehetőséggel.

Mindössze hat bizalmi vagyonkezelőt tart nyilván a Magyar Nemzeti Bank (MNB), s további egy cég kérelme áll felügyeleti engedélyeztetés alatt. Ennyien teljesítették az üzleti jellegű bizalmi vagyonkezeléshez szükséges, meglehetősen komoly tárgyi és személyi feltételeket. Egyebek mellett azt, hogy a bizalmi vagyonkezelőnek legalább háromféle szakemberrel – közgazdással, jogással, könyvvizsgálóval –, minimum 70-70 millió forint saját tőkével és pénzügyi biztosítékkal kell rendelkeznie. Mindezeket túl vannak elvárások az informatikai és nyilvántartási rendszerre vonatkozóan is, a kezelt vagyonelemről pedig auditált nyilvántartást kell vezetni. A bizalmi vagyonkezelő lehet kft, zártkörű részvénytársaság, külföldi cég fióktelepe vagy ügyvédi iroda.

A bizalmi vagyonkezelés lényege, hogy a tulajdonos – akár cég, akár magánszemély – a vagyonát egy vagyonkezelőre bizza, aki azt az általa meghatározott feltételek teljesülésekor adja csak tovább a megjelölt kedvezményezettnek, az esetek többségében az utódainak. A vagyon sorsának tervezhetőségében az első lépcső a végrendelet, a következő, ennél jobb megoldás pedig a bizalmi vagyonkezelés – érzékelteti blogjában Kalocsai Zsolt, az RSM DTM Hungary Adótanácsadó és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. Ha ugyanis működő vagyonelemről, cégekről van szó, a bizalmi vagyonkezelés biztosítja a folyamatos működést, hiszen rendelkezik a vagyonelemek sorsáról.

A bizalmi vagyonkezelés külföldön bevett módszer – őshazájában, Angliában például már több évszázada működik –, Magyarországon viszont csak a 2014. március 15-én hatályba lépett Polgári Törvénykönyv adott zöld utat e tevékenységnek. Egy bizalmi vagyonkezelő működhet üzletszerűen – ilyennek akkor tekinthető, ha egy évben legalább két megbízása van. Ez esetben a működéséhez engedélyt kell kérnie az ilyen intézmények felügyeletét ellátó MNB-től.

A nem üzleti jellegű bizalmi vagyonkezelés feltételei egyszerűbbek, nincs tőke és személyi követelmény, a vagyonkezelő és a vagyonrendelő is lehet ugyanaz, de egy évben csak egy ilyen szerződése lehet a vagyonkezelőnek. A közjegyzői okiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalt szerződést jelenteni és csatolni kell az MNB felé, a vagyonkezelő, a vagyonrendelő és a kedvezményezett adataival együtt.

Tipikus példája a bizalmi vagyonkezelésnek, amikor az üzleti életből érkezik valaki a politikába: külföldön jól megfigyelhető az a gyakorlat, hogy ha korábban nem is, de a politikai szerepvállalás idejére az összeférhetlenség elkerülésére az érintettek vagyonukat egy vagyonkezelőre bízják – hívja fel a figyelmet Kalocsai Zsolt.

Mészárosnak, Szijjnak és Vidának is van

Hiába teremtmődött meg azonban a jogszabályi háttér, alig alakultak bizalmi vagyonkezelők, pláne nem olyanok, amelyek üzletszerűen végeznék e tevékenységet. Pedig a Concorde Értékpapír Zrt. már 2014 februárjában – vagyis még a törvényi lehetőség megteremtődése előtt – létrehozta bizalmi vagyonkezelő cégét, elsőként az országban, ám azóta sem emelte meg 5 milliós alaptőkéjét, így nem is foglalkozhat még üzletszerűen e tevékenységgel. Mint ahogy az utána nem sokkal, 2014 júniusában létrejött FHT-First Hungarian Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. sem, amely ugyan még alakulása évének decemberében alaptőkéjét 5 millióról felemelte, de csak 52 millióra, így nem érte el az üzletszerű működéshez szükséges alsó limitet. Érdekes, hogy a cég tulajdonosa a biotechnológiai kutatással, fejlesztéssel foglalkozó Wood & Mallard Nanotechnológiai Fejlesztő Zrt., amely az Átlátszó 2018 októberi összesítése szerint Mészáros Lőrínchez köthető.

Ugyanerre a címre van bejegyezve a Fibona Trust Bizalmi Vagyonkezelő Kft., amely 3 millió forintos alaptőkéjével fő tevékenységként saját tulajdonú ingatlanok adásvételével foglalkozik. Rajta kívül még két kft. viseli a bizalmi vagyonkezelés nevet úgy, hogy nem kért felügyeleti engedélyt, így nem működhet üzletszerűen: az Első és a Louise-2009. Kettejük közül az utóbbi

az érdekesebb, mivel neki megvan a 70 milliós alaptőkéje, mégsem tette magát még üzemszerűvé. Egyetlen társaságról kell még megemlékezni, szó szerint: a 2014 decemberében gründolt Zalai Általános Bizalmi Vagyonkezelő Zrt.-t ugyanis 2017 decemberében törölték a cégjegyzékből.

Maradt tehát a cikkünk elején említett hat plusz egy (a 2018 novemberében alakult Capital Trust Zrt.) üzletszerűen működő bizalmi vagyonkezelő. Közülük kétségtelenül a 2017 júliusában létrehozott Minerva Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. a leghíresebb, az ugyanis a több céget tömörítő Minerva-csoport tagja. A bizalmi vagyonkezelőt az a Minerva Tőkealap-kezelő Zrt. gründolta, amely cégről 2016 tavaszán kiderült, hogy az MKB Bankot privatizáló egyik titokzatos tulajdonost, az akkor még 45 százalékban részvényes Metis Magántőkealapot menedzselte. Egészen 2017 júniusáig, amikor is a Metis kezelését a Mészáros Lőrinc érdekeltségei közé tartozó Konzum Befektetési Alapkezelő vette át. Majd ez év márciusában a Minerva-társaságok Mészáros tiszakécskei üzleti partnere, Szíjj László befolyása alá kerültek. A Minerva Bizalmi Vagyonkezelő egyébként szépen muzsikál, 2018-as évét csaknem tízszer magasabb, 213 millió forintos nettó árbevétellel zárta, mint a 2017-est, közel 155 milliós adózott nyereséggel, szemben a tavalyelőtt még csak 6 milliós profittal, így saját tőkéje 90 millióról közel 245 millióra gyarapodott. Eközben a cég befektetett eszközei 137 ezerről csaknem 51 millióra, forgóeszközei 80 millióról 228 millióra, pénzeszközei 20 millióról 122 millióra nőttek.

A 2017 májusában létrehozott Abraham Goldmann Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. néhány hete került reflektorfénybe, miután a Takarékbank elnök-vezérigazgatója, Vida József befolyása alatt álló cég június elején hivatalosan is megerősítette a G7 korábbi értesülését, miszerint megveszi a TV2-csoportot. Az Abraham Goldmann is MKB-tulajdonos: a Pantherinae Pénzügyi Zrt.-n keresztül közvetve 3,1 százaléknyi részvényt birtokol a minap a Budapesti Értéktőzsdére bevezetett hitelintézetben. Amint arról pedig [az Mfor.hu](http://Mfor.hu) már elsőként beszámolt, az Abraham Goldmann is él és virul, tavaly közel 362 millió forintos adózás, kamatfizetés és értékcsökkenési leírás előtti (ebitda) nyereséget ért el, háromszor nagyobb, mint 2017-ben.

Rajtuk kívül még két bizalmi vagyonkezelő folytat érdemi tevékenységet. Az egyik a 2014 novemberében indult Primus Trust, amely komoly szándékait jelzi, hogy 75 millió forintos jegyzett tőkéjét 2017 júniusában 100 millióra emelte. Valamint az is, hogy 2018-as bevételei 556 millióra rúgtak, ebből 89 millió származott belföldről, 63 millió az EU-ból és 404 millió az uniós kívülről. Adózott nyeresége 285 millió lett, amiből 150 milliót kivettek osztalékként a tulajdonosok. Saját tőkéje pedig immár közel 415 millió volt 2018 végén, szemben a két évvel korábbi 73 millióval.

Nem utalnak érdemi tevékenységre a 2015 júniusában alakult Trust Partners és a 2016 májusában 1900 Trustee néven alakult, majd 2017 áprilisától Airon Trust nevet viselő cég beszámolóit. Ám ebből még nem szabad messzemenő következtetéseket levonni – figyelmeztetnek szakértők –, hiszen a bizalmi vagyongazdálkodó hivatalos adataiból nem lehet látni, hogy például készpénzből milyen vagyonelemeket vásárolt. Feltételezve, hogy kettő, vagy több szerződés alapján dolgozik, már nem azonosítható, hogy a mérlegében elkülönítetten kimutatott elemek melyik vagyongazdálkodó kezelt portfóliójába tartoznak.

Inkább a jövő zenéje?

Mindenesetre érdekes a 2017 októberétől létező Apelo Trust esete. Bár megkapta az MNB engedélyét ahhoz, hogy üzletszerű működésbe fogjon, eddig mégsem emelte 6 millió forintos alaptőkéjét a törvényben előírt minimális 70 millió szintre. Pedig aktívan kezelt vagyontömege megközelíti az egymilliárd forintot – mondták el az alapítók, Antall György és Illés István egy május végi sajtóbeszélgetésen, amelyről az Mfor.hu is beszámolt. 100 millió forinttól 50 milliárd forintig is terjedő magánvagyonokat kezelnek. (A hatékony menedzseléshez 600 millió-s egymilliárd forintos közötti családi vagyon szükséges.)

A NAV adatai szerint az elmúlt években mintegy 120 bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony jött létre. Ez nem tűnik soknak, az Apelonál mégis felfutást várnak a következő években, a becslések szerint akár további több száz, milliárdos vagyonnal rendelkező család adhatja vagyonát bizalmi kezelésbe. Ezt egyrészt arra alapozzák a szakemberek, hogy – mint azt az Mfor.hu körképéből kiderült – Magyarországon a privátbanki kezelt vagyon 2018 végén megközelítette az 5 ezer milliárd forintot. Másrészt arra, hogy a 2017-ben Magyarországon tevékenykedett 29,5 ezer családi vállalkozás csaknem felének volt utódlási terve, kétharmada pedig a generációváltás előtt állt.

„A bizalmi vagyongazdálkodás racionális és komplex pénzügyi tervezési eszköz egy bizonyos vagyonméret felett a vagyongazdálkodó számára. Három éven belül akár több mint 2 ezer olyan család lehet, amely 3 milliárd forintot meghaladó vagyon felett diszponál. Azaz a vagyonos elit is lassan megéri mind tudatosság, mind tőkeerő tekintetében a szolgáltatásra” - jósolja Karagich István, a privátbanki elemzésekkel foglalkozó Blochamps Capital ügyvezetője.

19.2.17. Szétosztották a Puskás Stadion 150 milliárdos koncát

Szerző: S.N.

HVG

https://hvg.hu/gazdasag/20170409_Szetosztottak_a_Puskas_Stadion_150_milliardos_konc
at, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2017. 04. 09.

Műfaj: Cikk

A kiemelt kormányzati beruházként megvalósuló Puskás stadion építésébe kizárólag kormányközeli cégeket vett be a fővállalkozó Magyar Építő-ZÁÉV páros.

Az új Puskás Ferenc Stadion építésére kiírt közbeszerzési eljárás dokumentumaiból kiderül, hogy a nyertes Magyar Építő Zrt. és ZÁÉV Zrt. mely alvállalkozókat vonja be a nettó 150 milliárd - 142,85 milliárd a nettó vállalási ár + 7,15 milliárd forint a tartalékkeret - értékű munkába. A lista kizárólag kormányközeli ismert cégekből áll - derítette ki a napi.hu.

A Magyar Építő és a ZÁÉV alvállalkozói között szerepel például a kecskeméti székhelyű acélszerkezet-gyártó KÉSZ Ipari Kft., a Paár Attila érdekeltségében lévő West Hungária Bau (WHB) Kft., a jelenleg WHB-csoporthoz tartozó, korábban Tiborcz István közvetett tulajdonában lévő PBE Építő Kft., a Mészáros Lőrinc és Szíjj László résztulajdonában lévő CLH Hűtés- és Klimatechnikai Kft., a túlélésért küzdő Reneszánsz Kőfaragó Zrt., a Puskás stadion terveit korábban hárommilliárdért elkészítő Középülettervező (Köztí) Zrt. és egy kaposvári bt. is.

A Magyar Építőt 2015-ben vásárolta meg a Körösaszfalt Zrt., amelynek cégjegyzékben látható tulajdonosa a Duna Aszfalt Kft. és Szíjj László. Ugyanakkor a Magyar Építőben közös közvetlen irányítást szerzett másfél évvel ezelőtt a WHB, az Épkar Zrt.-vel együtt. Ez a cég újítja fel a Szépművészeti Múzeum román csarnokát 6,8 milliárd forintért, két új épületet húz fel a Nemzeti Közszolgálati Egyetemnek hatmilliárdért, 4,4 milliárdért épít másodmagával uszodát Kaposváron és dolgozik az egyik MNB-alapítványnak is.

A fővállalkozó páros másik tagja, a zalaegerszegi ZÁÉV Építőipari Zrt. is 2015-ben cserélt gazdát. Az új tulajdonosok egyike egy bizalmi vagyonkezelő cég, a Pannon Speed Pro Zrt.,

amelynek élén a ZÁÉV vezérigazgatója, Peresztegi Imre áll. A ZÁÉV szintén nem unatkozik mostanság. Ez a cég kapott megbízást a régi Puskás stadion bontására a Föld-Trans 2001 Kft.-vel nettó négymilliárd forintért, míg a WHB-vel 7,2 milliárdért építette fel az MTK új stadionját. A szombathelyi stadiont és sportcsarnokot a Swietelsky Magyarország Kft.-vel húzza fel 13,1 milliárdért, a kecskeméti Pallasz Athéné Egyetem új oktatási épületét pedig 11,9 milliárd forintért építi.

Nem kevésbé sikeres az alvállalkozóként bevont WHB Kft. sem. A Paár Attila tulajdonában álló cég többek között részt vesz a Budai vár felújításában, ők építik az ugrótornyot a budapesti úszó vb-re és felesben ők fejlesztik a Kerepesi úti Nemzeti Lovardát Mészáros Lőrinc gyermekeinek. A másik szerencsés alvállalkozó, a szintén a WHB csoporthoz tartozó PBE Építő Kft. A cég egyik tulajdonosa az a Green Investments & Solutions Kft., amely 2014 áprilisa és 2015 áprilisa között Tiborcz Istvánnak, Orbán Viktor vejének érdekeltsége volt, ezt követően került a WHB Befektetési Kft. birtokába. A győztes körhöz tartozik a CLH Kft.is, amelybe 2015 júniusában vásárolta be magát a Körösaszfalt, amely Szíjj László, Mészáros Lőrinc felcsúti polgármester és nagyvállalkozó, valamint Szíjj korábbi Duna aszfaltos üzlettársának, Varga Károlynak az érdekkörébe tartozik. A KÉSZ Ipari Gyártó Kft. - a KÉSZ Holding Zrt. tagvállalata. A cégcsoport egyik tagja építi a Market Építő Zrt.-vel közösen a Vasas új stadionját. Míg korábban együtt dolgoztak az FTC-stadionon is. De az Országház felújításába is bedolgozó Reneszánsz Kőfaragó Zrt-nek is sikerült megkaparintania egy darabot a milliárdos koncból. A Puskás stadion megvalósítása kiírt tenderre a fenti győztes pároson kívül a Strabag cégeinek konzorciuma tett még egy 5 milliárd forinttal drágább ajánlatot. A fővállalkozói szerződést március végén írták alá, a munka határideje 2020. február 27. Bár a Kiemelt Kormányzati Beruházások Központja Nonprofit Zrt. korábban azt mondta, hogy a 2020-as labdarúgó Európa-bajnokságon három csoportmérkőzésnek és egy nyolcaddöntőnek otthont adó, 67 ezer férőhelyes új stadionnak 2019 végére kell felépülnie.

19.2.18. Csak főtevékenységként lesz végezhető a bizalmi vagyonkezelés

Szerző: S.N.

Origo

<https://www.origo.hu/jog/20140228-csak-fotevekenyseggkent-lesz-vegezheto-a-bizalmi-vagyonkezeles.html>, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2014. 02. 28.

Műfaj: Cikk

A jogászszakma nagy érdeklődéssel várja a bizalmi vagyonkezelés napokban kihirdetett új jogintézményét, a tevékenység csak főtevékenységként végezhető és a vállalkozás vezetőjének és dolgozóinak büntetlen előéletűnek, foglalkozástól eltiltás hatálya alatt nem álló, megbízható személynek kell lennie. A vállalkozásban tovább kötelező legalább egy-egy közgazdászt, jogászt és könyvvizsgálót foglalkoztatni.

Az új jogintézmény mellett két új közhiteles nyilvántartás jön létre, a bizalmi vagyonkezelői nyilvántartásba bárki jogosult lesz betekinteni, a bizalmi vagyonkezelési jogviszony nyilvántartásba pedig a feljogosított, hatáskörükben eljáró hatóságok tekinthetnek bele.

A törvény tartalmaz továbbá ügyfélvédelmi rendelkezéseket is annak érdekében, hogy a vagyonrendelők széles körű tájékoztatást kapjanak az igénybe venni kívánt szolgáltatásról, valamint annak érdekében a vagyon kezelése az ügyleti céljaikat sikeresen szolgálja.

Változó kötelezettségek

A bizalmi vagyonkezeléshez kapcsolódóan változnak az egyes vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettségek, így a nyilatkozónak és a vele egy háztartásban élő hozzátartozónak a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyontárgyakról és a bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján fennálló kedvezményezetti jogállásról is nyilatkoznia kell.

Változnak továbbá többek között az adózási, számviteli, pénzügyi és az érintett vagyonelemek nyilvántartására (ingatlan-, iparjogvédelmi jogok) vonatkozó szabályok is.

A befektetők és az ügyfelek védelme érdekében az üzletszerűen végzett bizalmi vagyonkezelői tevékenység csak megfelelő személyi és tárgyi garanciákkal bíró

vállalkozásokra bízható. Feltétel többi között, hogy legyen erre irányuló engedély, illetve legalább 70 milliós pénzügyi biztosíték fenntartása.

A bizalmi vagyonkezelés bevezetése lehetőséget teremt a magyar jogban, egy olyan megoldás kialakítására a jövőben, amelynek révén egy meghatározott vagyontömeg (az úgy nevezett kezelt vagyon) megőrzésére, védelmére, kezelésére és/vagy gyarapítására a végletekig személyre szabott, ügyfelek igényeit maximálisan figyelembe vevő megoldás dolgozható ki.

Vagyon-elkülönítés

A jogszabály a vagyon-elkülönítés intézményével biztosítja, hogy a vagyonkezelő hitelezői, házastársa, élettársa, stb. ne támaszthassanak igényt a kezelt vagyonra, sem végrehajtás, sem felszámolási eljárás keretében.

A kezelt vagyont a vagyonkezelő saját vagyonától és egyéb kezelt vagyonoktól külön kell nyilvántartani, elkülönített számlán kell tartani és elkülönítetten kell kezelni. A kezelt vagyon nem része a vagyonkezelő hagyatékának.

A vagyonkezelés megszűnése

A bizalmi vagyonkezelés megszűnik, ha a kezelt vagyon elfogy, vagy a vagyonkezelő a szerződést felmondja, vagy a kezelt vagyonnak három hónapot meghaladó ideig nincs kezelője, illetve, ha a vagyonrendelő volt az egyetlen kedvezményezett, az ő halálával. A határozatlan időtartamra vagy az ötven évnél hosszabb határozott időre létesített vagyonkezelési jogviszony ötven év elteltével megszűnik.

A bizalmi vagyonkezelés nem szűnik meg a vagyonrendelő, a vagyonkezelő vagy a kedvezményezett halálával, vagy megszűnésével, vagy azáltal, hogy a vagyonrendelő a vagyonkezelő jogutódjává válik.

19.2.19. Magyarország kezd megtetszeni az offshore-lovagoknak

Szerző: M. László Ferenc

NOL

<http://nol.hu/gazdasag/magyarorszag-kezd-nagyon-megtetszeni-az-offshore-lovagoknak-1615609>, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2016. 05. 15.

Műfaj: Cikk

A Panama-dokumentumok ismét rávilágítottak arra, hogy az adóparadicsomok milyen fontos szerepet töltenek be a nemzetközi gazdaságban. Magyar Csaba adójogi szakértő szerint hiába harcolnak ellene, az offshore nem tűnik el, csak átalakul. Például Magyarországon üti fel a fejét.

– *Fel lehet mérni, mennyire van kitéve az offshore-nak a nemzetközi gazdaság?*

– Az amerikai Berkeley Egyetem professzora, Gabriel Zucman pár hónapja kiszámolta, hogy a világ országaiba kívülről érkező tőkebefektetések 40 százaléka adózási szempontból kétes megítélésű helyszínekről származik.

A legtöbb tőkét igénylő fejlődő gazdaságok adatai illusztrálják a legjobban ezt a tendenciát. Indiába a legtöbb befektető Mauritiusról, Kínába Hongkongból és Szingapúrból, Brazíliába Hollandiából és Luxemburgból érkezik. Oroszország legnagyobb befektetői között sok a ciprusi és a Brit Virgin-szigetektől származó cég. De ne feledkezzünk meg az USA-ról sem, számos amerikai vállalat tulajdonosa a Kajmán-szigeteken van bejegyezve.

– *Hogyan alakult ki az offshore-ozás?*

– A történelmi legendák szerint már az ókori föníciaiak is alkalmaztak hasonló praktikákat, de a gazdaságtörténészek szerint a gyökerek a XVI. századra nyúlnak vissza. A britek számos helyőrséget telepítettek a szigeteikre, amikor a spanyol armada a birodalmukat fenyegette. Hogy kedvet csináljanak a letelepedéshez, adó- és vámmentességet adtak a kivándorlóknak. Meglepve tapasztalták, hogy fellendült a kereskedelem.

Állítólag innen származik az offshore kifejezés is: a brit parton kívüli területek. Aztán a XX. században a londoni City üzletemberei felismerték, *mennyire jó, ha van egy olyan terület, ahol nincs adó, nem kell beszámolót készíteni*, a cégbíróság nem tartja nyilván a tulajdonosokat, ráadásul egy a brit birodalomhoz tartozó szigeten biztonságban volt a vagyon. Így aztán az egyik első klasszikus offshore-helyszín a Brit Virgin-szigetek lett. Az offshore cégeket a helyi szabályok szerint International Business Company-nak (IBC) nevezték, és külön jogszabály rendelkezik még most is róluk. Ezek a cégek helyben nem végezhetnek tevékenységet, csak az adott országon kívül, ezért van, aki meg innen eredezteti az offshore kifejezést. Később több trópusi sziget átvette ezt a szabályozást, annyira nem bíbelődtek az adaptációval, hogy szó szerint – gyakran a helyesírási hibákkal együtt – illesztették be a saját jogrendjükbe a Brit Virgin-szigetek törvényét.

– *Mikor vált ez a nemzetközi tőkebefektetések egyik motorjává?*

– A második világháborút követően. Sokat segített a felfutásában a kereskedelem átalakulása. A fogyasztói társadalom kialakulásával, az áruházláncok megjelenésével számos apró terméket értékesítettek hatalmas mennyiségben viszonteladók részére, így egyre macerásabb lett minden egyes tételt lekönyvelni. Ezzel szemben a hagyományos offshore helyszíneken az adminisztráció minimális.

Hasonló logika mentén választják az egzotikus helyszíneket manapság a nagy webshopok és az e-szolgáltatók is.

Közben növekedett a nyugati államok költségvetési pénzéhisége, egyre mélyebben akartak belelátni a vállalatok könyvelésébe, tovább nőttek az adminisztrációs terhek. A kör bezárult.

– *Nem az adók elől menekültek?*

– Persze a legfőbb szempont az adóoptimalizálás. Hiszen ezek a helyszínek a legtöbb esetben teljes adómentességet biztosítanak, azaz semmiféle elvonással nem sújtják az országukon kívül keletkezett, de náluk elszámolt bevételeket. Az egyedüli adókötelezettség, hogy évente egy fix összegű adót meg kell fizetni, amely jellemzően pár száz dollár szokott lenni.

– *Miért éri meg ezeknek az államoknak, ha ebből alig van adóbevételük?*

– A mennyiségre mennek. Ha megnézzük a klasszikus adóparadicsomokat, akkor láthatjuk, hogy több százezer cég telepedett meg náluk. Ráadásul ezek a cégek igénybe veszik a helyi

üggyvédek, bankárok munkáját, azaz munkahelyeket teremtenek. Ők viszont már adóznak, rájuk az adómentesség nem vonatkozik. Hozzá kell tenni, hogy ezeknek az országoknak ezenfelül legfeljebb a turizmusból és néhány egzotikus gyümölcs exportjából lenne bevételük.

– *Mit hoz az OECD-információcsere rendszere, melyhez egyre több ország csatlakozik?*

– Az OECD égisze alatt a világ számos országában 2016-tól és 2017-től bevezetik a banki adatok automatikus cseréjét. A rendszer lényege, hogy a csatlakozó országokban működő pénzügyi intézmények kötelesek azonosítani a tényleges tulajdonost, megnézik, melyik ország adózója az illető, majd az adatait elküldik az adott állam adóhatóságának. Az adóilletőség megállapítása során az elsődleges ismerv a tényleges tulajdonos állandó lakóhelye. Tehát nem Panama vagy Seychelle küld adatokat az ott bejegyzett cégek tulajdonosairól, hanem a cég számláját vezető pénzügyintézet. Például ha egy magyar tulajdonossal rendelkező panamai cég Svájcban rendelkezik bankszámlával, akkor 2018-ban a svájci adóhatóságon keresztül adatot küld a bank a magyar adóhatóságnak a 2017-es számlaegyenlegről. A pénzügyintézetek jelentéstételi kötelezettségével kapcsolatban egyébként számos kivétel létezik, de ettől még rengeteg olyan információ kerül majd a nemzetközi együttműködésben részt vevő országok adóhatóságaihoz, amiket korábban nagy nehézségek árán vagy egyáltalán nem tudtak megszerezni.

– *Miközben az USA komoly nyomást gyakorol az adóparadicsomokra, ehhez a rendszerhez nem csatlakozott. Miért nem?*

– Mert az Egyesült Államok saját jogszabályban, az úgynevezett FACTA-ban (Foreign Account Tax Compliance Act, a külföldi számlák adómegfelelésére vonatkozó törvény – a szerk.) mondta ki, hogy az amerikai adóhatóság az amerikai személyekről adatokat kérhet mindenkitől, aki a dollárforgalomban részt vesz. Ha ez nem történik meg, akkor az amerikai bankok 30 százalékos forrásadóval terhelik meg a pénzügymozgást. Ez hatott, a legtöbb bank beadta a derekát.

Ennek következtében az USA számos kétoldalú megállapodást kötött – többek között Magyarországgal is –, azaz maga is szolgáltat adatokat az Egyesült Államokban számlát nyitó külföldiekről,

bár a megállapodás szerint közel sem annyi adatot, mint amennyit Magyarországnak kell.

– *Mi a helyzet az offshore régióként nyilvántartott két szövetségi állammal, Nevadával és Delaware-rel?*

– Nemrég egy panamai ügyvéd azt fejtegette a blogjában, hogy a Panama Paperst követően szeretné látni a Delaware és Nevada Paperst is, mert azok is izgalmas információkat rejtenek. Delaware államban van bejegyezve jelenleg a Fortune 500-as listán található cégek fele. Egyes felmérések alapján pedig az ügyfél-átvilágítási szabályok nemzetközi összehasonlításban meglehetősen enyhék ebben az államban. Az amerikai bankrendszer ráadásul nem fogadta kitörő lelkesedéssel a FATCA-t. Sok adminisztrációval jár ennyi személyről adatot gyűjteni. A floridai bankszövetség például kategorikusan közölte, hogy ők nem fognak jelenteni, bár a szövetségi bíróságon elvesztették a pert.

– *Ezek a nemzetközi egyezmények az offshore alkonyát jelentik?*

– Az OECD-féle információcsere vagy a FACTA nehezíti az adóelkerülést, de *más szempontból nem jelenti az offshore végét.*

Fontos kiemelni, hogy számos offshore vállalkozásnál nem is történik pénzmozgás, lehet, hogy csak vagyónvédelmi okokból települtek ki ezekbe az országokba, nem is nyitnak számlát. Általában ilyen esetekben csak ingatlanokat vagy céges üzletrészeket tulajdonolnak.

– *Vagyonvédelmi szempontból miért jó egy távoli egzotikus országba települni?*

– Nézzünk egy konkrét példát. Ebből a szempontból sokáig nagy kedvenc volt a csendes-óceáni Cook-szigetek: a védelembe helyezni kívánt vagyont nagy előszeretettel bízták helyi bizalmi vagyongazdálkodókra (*trustee*). A helyi szabályozás szerint vitás ügyben bírósági keresetlevelet csak személyesen, helyben lehet beadni, külföldi bírósági ítéleteket pedig nem fogadják el. Csakhogy a Cook-szigetek több ezer kilométerre van a legközelebbi szárazföldtől, még repülővel sem volt egyszerű odautazni. Az odairányított vagyonok tehát az internet koráig nagy biztonságban voltak.

– *A nyugati országok offshore-ellenes erőfeszítései eredménytelenek?*

– Azt nem mondanám. Az információcsere jelentős vándorlást fog kiváltani: lendületet kapnak a midshore helyszínek. Az utóbbi években több állam komoly erőfeszítéseket tett, hogy lekerüljön a feketelistákról. Más országok mostanában váltak divatossá. Számos országgal kötöttek adóegyezményt, de továbbra is alacsony adókkal csábítják magukhoz a tőkét, és még mindig kevesebb az adminisztráció, mint a nyugati országban. A cégszámok egy része nyilvános, igaz, még mindig van rá lehetőség, hogy a nyilvántartásban ne a valódi, hanem a vele szerződő névleges tulajdonos és igazgató kerüljön be. Annyiban szigorodott a rendszer, hogy a helyi ügynököknek kötelességük nyilvántartani a tényleges tulajdonos adatait, és ha egy

másik ország, adóhatóság kéri, akkor meghatározott esetekben ki kell adnia. Ilyen népszerű midshore például Malajzia, Új-Zéland, Hongkong vagy Szingapúr. Érdekesség, hogy az utóbbi három helyszín évek óta vezeti a világbank Doing Business nevű jelentését, amely azt mutatja be, hogy melyek a leginkább vállalkozásbarát helyszínek.

– *A klasszikus offshore helyszíneknek számító Panama is tett ilyen lépéseket. Egyszerűen csak arról van szó, hogy a midshore államoknak jobb a PR-juk?*

– Fogalmazzunk úgy, hogy a Panamánál gazdagabb Hongkongnak – amely már Kínához tartozik – jobbak a tárgyalási pozíciói. De szintén midshore-nak számít az Egyesült Arab Emírségek, és tudjuk, a nyugati gazdaságnak igencsak szüksége van az olajjövedelmekből származó tőkére. A midshore-ban lévő cégek tulajdonosai nyugodtan alhatnak: mivel a hazai adóhatóság szemében a vállalkozásuk adójogi szempontból már nem számít offshore cégnek, így hiába szolgáltatnak róluk adatokat, nem kell a büntetéstől tartaniuk odahaza.

– *Nem vész el, csak átalakul?*

– *Az ideális megoldás az adózási utópia, vagyis egy egységes „világadórendszer” lenne, de láthatjuk, még az EU tagállamai sem tudtak az adózási kérdésekben egyezségekre jutni.*

Míg Magyarországon és Bulgáriában 10 százalék a társasági adó kulcsa, addig Németországban, Franciaországban, Olaszországban közel háromszoros az adóteher. Vannak olyan multinacionális cégek, melyek a Bahamákon, esetleg egy bonyolultabb tulajdonosi szerkezetben, úgynevezett ír–holland „duplaszendvicsben” optimalizálják az adóbevételeiket, de papírjuk van az anyaországuk adóhatóságától, hogy ez teljesen szabályos. Lehet, hogy azok az államok, melyek így elesnek az adóbevételeiktől, nem örülnek ennek, de nem sokat tehetnek. A nemzetközi adóverseny nemcsak néhány trópusi szigetország és a nyugati államok között folyik, hanem a nyugati országok között is, sőt, globálissá vált.

– *A magyar gazdaság mennyire „fertőzött”?*

– Nehéz megállapítani. Látjuk ugyan a cégnyilvántartásban, hogy hány magyar vállalkozásban érdekelt offshore helyszínen bejegyzett cég. De azt nem tudjuk, hogy hány ingatlant birtokolnak, vagy mennyi osztalék megy ki pontosan. Azt sem látjuk, hogy kik és mennyit üzletelnek ilyen vállalkozásokkal. Abból, ami nyilvános, az szűrhető le, hogy nemzetközi összehasonlításban még a középmezőnyben sem vagyunk. Ez annak is köszönhető, hogy az utóbbi években jelentősen csökkent a szja és a társasági adó. Ha valaki legálisan akar eljárni, akkor adóoptimalizációs szempontból manapság nem igazán éri meg offshore-ozni. Erre ott vannak az egyre népszerűbb midshore-ok, vagy az olyan onshore országok, mint Ciprus, Luxemburg, Málta, Hollandia.

– *Pénzmosásra alkalmas egy offshore cég?*

– *Pénzmosásra egy étterem is alkalmas lehet, nem kell ehhez egy egzotikus szigetre települni.*
Ráadásul ma már egy adójogi perben egyetlen bíróság sem fogadja el azt az érvet, hogy erre jött egy Magyarországon eddig soha nem járt külföldi üzletember, majd egy cukrászdában ránk bízta a táskájában behozott több tízmilliós vagyonát, hogy a nevünk alatt fektessük be egy cégbe. Hitelt érdemlő módon kell bizonyítani a NAV-nak, hogy miért és hogyan kaptunk pénzt külföldről.

– *Akkor mit keres 1400 magyar vállalkozás tulajdonosa a Seychelle-szigeteken?*

– Talán vagyonvédelmi okokból vannak ott, talán azért, hogy ne látszódjon a tulajdonos személye. Nem feltétlenül politikusokra kell gondolni, inkább az üzlettársaik vagy vetélytársaik elől „eltűnni” akaró vállalkozókra. Jó néhányan választották ezt a megoldást abban az időszakban, amikor az adóhatóság sok vagyongyarapodási vizsgálatot indított. Erre több ügynökség rá is mozdult, a neten hirdették az eladó offshore cégeket, „akciósan” vállalták társaságok alapítását. A kockázatokról és a mellékhatásokról már nem tájékoztatták az ügyfeleiket. Vannak olyanok is persze, akik nem akarják váláskor megosztani a vagyonukat a házastársukkal. Miközben kevesen tudják, hogy ma már idehaza is léteznek jó vagyonvédelmi megoldások.

– *Azért idehaza nehéz legálisan „elrejtőzni”, a cégbírószági adatok nyilvánosak.*

– Erre lehetséges megoldás a bizalmi vagyonkezelés intézménye, amelyet az új polgári törvénykönyv vezetett be. A tulajdonos átadhatja a céges üzletrészt egy általa választott személynek egy vagyonkezelési szerződés keretében. Innentől kezdve a valódi tulajdonos, pontosabban a kedvezményezett nem látszik a cégnyilvántartásban. A Magyar Nemzeti Bank viszont látja, ugyanis a szerződéskötés tényét a jegybanknak be kell jelenteni, de a szomszédja, a volt házastárs és üzleti ellenfele előtt rejtett marad. Üzletszerű bizalmi vagyonkezelői tevékenység esetén az MNB adja ki a működési engedélyt, és a bizalmi vagyonkezelő tartja nyilván ezeket az adatokat. Ez a jogintézmény egyben a családi vagyonkezelés legkorszerűbb eszköze: ha a családfő tart a tékozló gyerekeitől, a szerződésben kikötheti, hogy csak akkor kaphatják meg a kezelőnek átadott vagyont, ha kijárják az egyetemet, megházasodnak stb.

– *Miben különbözik a strómantól a bizalmi vagyonkezelő?*

– A stróman esetében jellemzően a hatóságok elleni bujkálás az elsődleges szempont, tehát jogellenes a motiváció. Strómant általában ügyvezetőként, nem pedig tulajdonosként szoktak alkalmazni a vezetői felelősség kijátszása miatt.

Ráadásul strómanra bízni a vagyont kockázatos, és jogilag nem kényszeríthető ki a vagyon visszaadása.

A bizalmi vagyonkezelő intézménye biztonságot ad, ráadásul legális és hatósági kontroll alatt áll. A bizalmi vagyonkezelés intézménye nem magyar találmány, az angolszász szabályozásból vettük át.

– *Tehát, miközben a nyugati államok harcolnak az adóparadicsomok ellen, egyre több elemét veszik át az offshore országok szabályainak?*

– Ne legyünk naivak, ha mi nem vezetjük be, akkor megteszi a szomszédos állam, és a külföldi befektető inkább ezt a másik országot fogja választani. Azt szoktam mondani, hogy a nemzetközi adótervezés elleni harc olyan, mint a vakondos játék a Vidám Parkban. A cél, hogy egy kalapáccsal leüssük a vakond fejet, de pont ezzel hozzuk működésbe a gépezetet: másutt fog felugrani a vakond.

– *A 2010 óta folyó adócsökkentés révén Magyarország is midshore-rá vált?*

– Túlzás lenne ilyet mondani, de az biztos, hogy hazánk felkerült a nemzetközi adótervezés térképére. A 10 százalékos társasági adó EU-s viszonylatban alacsony, az osztalék és az árfolyamnyereség bizonyos feltételek mellett adómentes, kedvező a jogdíjszabályozásunk. Bevezették a bizalmi vagyonkezelés intézményét, a külföldiek számára is elérhető a jövedelem eredetét nem vizsgáló stabilitási megtakarítási számla, és ne feledkezzünk el az EU-n belüli utazást a nem uniós polgárok számára lehetővé tevő letelepedési kötvényekről. De nem csak mi szálltunk be a nemzetközi adóversenybe, a bizalmi vagyonkezelést Csehország és Románia is bevezette, Cipruson és Máltán pedig több évtizedes hagyománya van. A letelepedési programokat pedig egymás után vezetik be az uniós országok.

– *Milyen befektetőket sikerül ezekkel az intézkedésekkel idevonzani?*

– Elsősorban oroszokat, de konferenciákon azt tapasztalom, hogy kínai és török befektetők is érdeklődnek a hazai lehetőségek iránt.

– Miért pont az oroszok?

– Eddig Ciprust kedvelték, de 2013-ban megégették magukat az ottani bankválsággal, új lehetőségeket keresnek. Vonzó, hogy uniós ország vagyunk, és bizonyos feltételekkel meg tudunk felelni az egyre szigorúbb orosz adózási szabályoknak. Nem utolsósorban számít a nosztalgia is.

Hajlamosak vagyunk elfeledkezni arról, hogy az uniós csatlakozásunkig Magyarországon is létezett offshore rezsim, amely rendkívül népszerű volt az orosz vállalkozók körében.

19.2.20. Óriási eladási hullám indulhat Magyarországon - sokan becsukhatják a boltot

Szerző: K. Kiss Gergely

Napi.hu

https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/oriasi_eladasi_hullam_indulhat_magyarorszagon_sokan_becsukhatjak_a_boltot.607980.html, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2016. 01. 06.

Műfaj: Cikk

Számtalan hazai kis- és közepes vállalkozás élén égető kérdéssé vált a generációváltás. Mivel sok esetben az utódlás nem megoldható, a vállalatok garmadával kerülhetnek eladósorba.

Fontos határköhöz érkezett a kkv- szektor: a rendszerváltás környékén alapított vállalkozások vezetői nagy számban érkeznek a nyugdíjkor küszöbére. Sokuk már ötvenes éveik derekára érve feladná a naphosszat tartó vesződséget, de nem kis számban vannak olyanok, akik még 70 felett is kényszerűen a cégvezetői székhez láncolják magukat - mivel nincs kinek átadni az irányítást.

Statisztikák nem készültek arról, hogy hány kis-, és középvállalkozásnál nem megoldott a generációváltás, ugyanakkor a tanácsadás területén dolgozók tapasztalatai alapján a probléma a társaságok körülbelül 60 százalékát érintheti - becsülte lapunknak Menyhei Ákos, a Primus Trust Bizalmi Vagyonkezelő Zrt. igazgatósági tagja.

Ez persze nem reprezentatív adat. Ám figyelembe véve, hogy 2013-ban a kkv-szektor regisztrált cégeinek száma 551 ezer volt, amely az összes Magyarországon bejegyzett cég 99,9 százalékát tette ki, ha csak a vállalkozások 10 százalékánál nincs megoldva az utódlás, már akkor is hatalmas cégtömeggel állunk szemben. Ez a kérdéskör nem szektor specifikus, de az egyik leginkább "fertőzött terület" az agrárgazat - tapasztalja a szakember.

Már az emberek felének nincs gyereke

A nyugat- európai országokban ugyancsak a gazdaság gerincét alkotják a kkv-k, ám ott a családi vállalkozások rendszerint több nemzedéket felölelő múlttal rendelkeznek. Nyugatabbra már az ötödik generációváltás megy végbe, a cégutódlásnak pedig megvan a kialakult metódusa. Ehhez képest idehaza a nyugdíjkor közelében lévő vállalatvezetők felkészületlenül szembesülnek ezzel a problémakörrel.

A cégátadás nehézségeinek számos vetülete van, s ennek csak az egyik oldala a népességfogyás, illetve a fiatalok kivándorlása. A tanácsadók szerint ugyancsak tetten érhető a generációs szakadék: az új vezetői nemzedék kevés motivációt érez arra, hogy egy kicsi, hagyományos szisztémájú cégnél legyen röghöz kötve. Egy fiatal menedzser szemszögéből sokkal trendibbnek tűnik egy mult cég londoni felhőkarcolójában dolgozni, mint egy Zala megyei lemezmegmunkáló üzem élén fáradozni napi 12 órát - példálózott Simonyi Tamás, a KPMG Corporate Finance közép-kelet-európai regionális vezetője.

Gyakori jelenség, hogy nincs olyan kompetens személy, aki válthatná a cégvezetőt - ez főként akkor kezelhető nehezen, amikor különleges szaktudásra és tapasztalatokra van szükség. Egy speciális környezetvédelmi technológiát, javarészt exportra szállító cég fejének még külső menedzsmentet sem könnyű találni, mert kevés a szakember - említett példát Horgos Lénárd, az M27 ABSOLVO magyarországi irodájának partnere.

A harmadik fő nehézség, hogy a hazai cégszerkezet kitermelte a "one man show" és a "kulcsembert" néven emlegetett jelenségeket. Magyarán: a kkv-knál gyakori, hogy minden döntési és kapcsolati szál az egyszemélyi tulajdonosnál, esetleg egy maroknyi csoportnál fut össze, távozásuk esetén pedig akár az ügyfelek is elhagyhatják a céget. Így még ha hajlana is egy utód a cég átvételére, távolról sem biztos, hogy a középvezetők vagy a piac elfogadják a személyét.

Kezdődhet az eladási hullám

Az A-terv persze mindig az, hogy a cégvezetőt az utóda váltsa a vezetői székben. Ha az átadásra nincs mód - és ez a gyakoribb eset -, akkor jöhet a társaság értékesítése, azonban az körvonalazódik, hogy kevés lesz a tényleges cégeladás.

A következő években számtalan hazai kkv kerül piacra. Mivel 2-3 év múlva ezzel párhuzamosan a Jeremie kockázati tőkealapok is értékesíteni akarják a részesedéseiket a portfólió cégekben, a túlkínálat miatt az árak a mélybe zuhanhatnak - vázolta Horgos. Az eladási trend pedig már megkezdődött. Úgy látja, bár vevők ugyan lennének - felmérések szerint a nagyvállalatok 40-50 százaléka tervez akvizíciókat a közeljövőben - a piacra kerülő vállalatok többsége kevésbé vonzó a vevőknek.

Már most sok céget próbálnak meg eladni, az értékesítések csupán harmada sikeres - mondta Simonyi. A szakmai és pénzügyi befektetők ugyanis nem materiális javakat, hanem jövedelemtermelő képességet, piacot akarnak vásárolni. A fő szempont, hogy milyenek az eladósorba került társaság ügyfelei, ha itt nincs elegendő potenciál, akkor a befektető csak szemezgethet: például csak a céges csapatot vagy az adatbázist viheti el.

Alapvetően tehát belső javak a mozgatórugók - hiszen gépekhez, vagy ingatlanokhoz a vevők más módon is hozzájuthatnak. Márpedig a hazai kkv-k értékét jellemzően az utóbbiak határozzák meg, s a tulajdonosok is ezek alapján húzzák - főként érzelmi alapon - magasra az árat, miközben a piac értékítélete szerint maga a cég csak ennek töredékét éri.

Jelenleg csak a (feltörekvő) középvállalkozások lehetnek értékes felvásárlási célpontok, azonban sajnos ezeknek is csak a kisebb hányada felel meg azon kritériumoknak, amelyeket a felvásárlással foglalkozó hazai vagy külföldi vállalatok támasztanak – érvelt Menyhei.

Távol a tőkepiactól

Az érintett vállalati közeg nem a kockázati-, és magántőke vadászterülete - hiszen az alapok a jövőbeni dinamikus növekedés reményében fektetnek be egy-egy cégbe. A "korosabb" kkv-k nagy részénél viszont nem a tőkeemelés, hanem inkább a tőke leszállítása válhat aktuálissá.

Szintén nem igazán várható, hogy a "reprivatizáció" új terepe a Budapesti Értéktőzsde lesz, hiszen az ígéretes terjeszkedés reménye nélkül e vállalati kör döntő része csak jelentős diszkontok mellett lenne képes a börzére lépni. Ennél pedig még a cégértékesítés is vonzóbb üzlet lehet.

Trükközésen nevelkedett generáció

A kkv-k értékelésénél kritikus kérdéskör a szabályos, transzparens működés - márpedig a legtöbb hiányosság épp itt mutatkozik. A leggyakoribb probléma a bejelentett jövedelmekkel való ravaszkodás. A bérköltséget nézve a bérjövelmet idehaza munkavállalónként 54-56 százalékos állami elvonás terheli, így a vállalkozások nagyobbik része inkább zsebbe is fizet. A csalás beépül a termékek és szolgáltatások árszínvonalába is, mert a zsebbe fizetés miatt a teljes költség nem vagy csak nehezen látható.

A másik problémakör a rekordmagas áfa, amely egyrészt csalásra, másrészt pedig számla nélküli fizetésre ösztönöz. Sajnos a jelenlegi szabályozás nem biztosít kiutat ebből az ördögi körből - fejtegette Menyhei.

A hazai kkv-k számottevő részének ugyanis van takargatnivalója. Az adómorál pedig nem az egyetlen gyenge pont, a sikkasztástól kezdve az ügyviteli és a kimutatás manipulációig a legkülönbélebb, gyakran hajmeresztő trükközési módokig terjedtek el - értékelt Simonyi.

Mindez komoly leértékelődést is hozhat. Hiába akarnak a tulajdonosok rendet rakni, számtalan társaságnál egy korrigált pénzügyi terv elkészítése után végül azt látni, hogy a valójában nem is állít elő nyereséget a szervezet - mondta Horgos. S míg egy magyar vevő megértőbb lehet a szürke működéssel szemben, a nemzetközi befektetők "szuperérzékenyek" a szabálytalanságokra és könnyen elállhatnak a vételtől.

Ha pedig kiderül egy társaságról, hogy alapvetően veszteséges, akkor valószínűleg még a magyar vevőknek sem lesz vonzó.

Mekkora lesz a tanácsadás szerepe?

A kkv-k 95 százaléka hallani sem akar arról, hogy átvilágítást rendeljen egy tanácsadócégtől, ugyanis rendszerint sokallja a mintegy 10 millió forintot felemésztő pluszkiadást - mondta Simonyi Tamás. Ám a potenciális vevők amúgy is kérni fogják az önvizsgálatot, így a cégek csak saját értéküket tudnák növelni, amennyiben elébe mennének a szándékoknak. (A vevők nagyobb vesztenivalót éreznek az eladóknál)

A jelenlegi jogi környezetben a jövedelemtermelő képesség jelentős csökkenése nélkül a vállalkozások kifehérítése nem végezhető el. Ahol a kifehérítési folyamat vége kecsesetebbnek tűnik, nem nélkülözhető az adó és jogi tanácsadók segítsége. Emellett a bizalmi vagyonkezelés 2014-ben bevezetett intézményének is az egyik legtipikusabb alkalmazási területe a generációváltás elősegítése.

A bizalmi vagyonkezelés rugalmas, feltételektől függő felosztási lehetőséget biztosít, ahol a vagyonrendelő meghatározhatja, hogy ki, mikor, milyen feltételektől függően, milyen formában részesedhet a rendelt vagyon hozamaiból vagy tőkerészből - ismertette Menyhei.

Azt azonban még nem tudni, hányan szánják majd rá magukat a felkészülésre. Az eladósorba kerülő kkv-k kisebb része fordulhat majd külső tanácsadóhoz, annak ellenére, hogy a sikeres dealhez már a cégeladási hullám fölcsapása előtt fontos megjelenni a piacon - figyelmeztetett Horgos. A felkészülési folyamat ugyanis hosszú - s nem csak a kifehérítéshez és a tárgyalásokhoz szükséges szakértelem, de a megfelelő vevő beazonosítása is nehézséget okoz. A cégvezetők többsége azonban továbbra is úgy gondolja, hogy egyedül is boldogul.

Ráadásul a tanácsadás önmagában nem szül csodákat. A vállalkozásokat ugyanis két csoportra lehet osztani: egy részük kisebb módosításokkal, a jogi háttér és az adminisztráció rendezésével akvizícióra alkalmassá tehető. Másik részük azonban vagy méreténél vagy a tulajdonos habitusánál fogva teljesen alkalmatlan arra, hogy felvásárolják.

Mi lesz a végkifejlet?

Nemzetközi szinten nézve a hazai vállalat-felvásárlási szegmens egy olcsó piac. Kicsi a tranzakcióméret és a hazai vevők kifejezetten alulárassák a kkv-kat, a vétel ugyanis nem létkérdés - hívta fel a figyelmet Simonyi. Vannak olyan "sötét" területek, mint az építő- vagy az élelmiszeripar, amelyeket a vevők messze elkerülnek, másutt a 25 százalék körüli hozamelvárás számít átlagosnak (a befektetett tőke megtérülésével számítva).

A bizonytalan hazai gazdasági és jogi környezet miatt ráadásul kockázati felárat kérnek, amely felnyomja a hozamelvárásokat. Ezt a szintet pedig csak kevés hazai kkv képes produkálni.

Horgos szerint egy cégeladásnál az áron felül vannak más szempontok is, amelyeket mérlegelnek a tulajdonosok - például akadnak vidéki vállalatvezetők, akik nem fogadnak el olyan ajánlatot, amely a cég megszűnésével járna, a tevékenység fennmaradása fontos számukra, mert ők a környék legnagyobb foglalkoztatói. Ám szociális érzékenység ide-vagy oda, a befektetők szemében e társaságok ettől még ugyanolyan keveset érhetnek, ha nem történt meg egy tudatos felkészülés.

A cégtranzakciók döntő részén az látszik, hogy a felvásárlók, a bekebelezett cég piaci konkurensei - e jelenség egyben a jövőt is előre vetíti. A KPMG és a Primus Trust szakértői szerint az elöregedett menedzsment miatt bajba kerülő szervezetek nagy részét, nem vásárolják fel, legfeljebb feldarabolják.

A M27 ABSOLVO szakértője szerint a cégek egy részét fogják csak eladni, ám lesznek olyanok, ahol az utódlást vagy az értékesítést nem tudják megoldani, így gyengül majd a piaci aktivitásuk és a versenytársaik benyomulnak majd a keletkező űrbe.

E folyamatok koncentrációt és egyben piactisztulást is hoznak. A kevésbé értékes cégek tömeges eltűnése a GDP-re nem fog különösebben hatni, ám hogy milyen humán vagy szociális problémákat okoz majd a jelenség, azt még nem lehet felbecsülni.

19.2.21. Magyarország megcsinálja, amit az offshore paradicsomok sem mernek

Szerző: M. László Ferenc

NOL. hu

<http://nol.hu/gazdasag/magyarorszag-megcsinalja-amit-az-offshore-paradicsomok-sem-mernek-1622269>, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2016. 07. 04.

Műfaj: Cikk

Két éve legálisan is lehet „strómankodni” itthon. Olyan garanciákat nyújtunk az anonimitás – igaz, részleges – megőrzésére, amelyeket sok offshore-állam sem tud.

Két éve él újra Magyarországon a bizalmi vagyonkezelő (*trust*) intézménye. A parlament részben a külföldön lévő vagyonok hazacsalogatására dolgozta ki azt a törvényes megoldást, amely révén a vagyonok, cégek, ingatlanok tulajdonosai a szélesebb nyilvánosság számára „láthatatlanná” válhatnak. Nem biztosítja azt, hogy az adóhivatal és más hatóságok előtt is rejtve lehet maradni, de a nyilvánosságtól megvéd.

Igény volt, amit onnan lehet tudni, hogy idehaza is népszerű az offshore. Csak olyan cégből 1432 van, amelynek tulajdonosa, a Seychelle-szigeteken van bejegyezve. Sokan még mindig biztonságosabbnak tartják, ha vagyonukat külföldön tartják. Még az óvatos becslések szerint is legalább ezermilliárd forint szunnyad külföldi számlákon.

Akik nem a magyar hatóságok, csak a nyilvánosság előtt szeretnének rejtve maradni, élhetnek a 2014-ben hatályba lépett új polgári törvénykönyv új lehetőségével. A konstrukció lényege, hogy a tulajdonos rábízza a vagyonát egy erre szakosodott cégre vagy személyre. Ők nem strómanok, hiszen a vagyonkezelővel szerződést kell kötni, a tulajdonosnak van lehetősége az ellenőrzésre, a vagyonkezelő felelősséggel tartozik a tevékenységéért, tehát például nem szerezheti meg magának a vagyont. A szerződésben rögzített napon vissza kell adnia.

Magyarországon 1949-ig létezett az ehhez hasonló hitbizomány, amelynek fő célja a nemesi vagyonok szétforgácsolódásának megakadályozása volt. Az egyik vagyonkezelésre szakosodott társaság, a Primus Trust igazgatósági tagja, Magyar Csaba szerint azt a formát Nyugaton nem csak az anonimitás iránti igény hívta életre. Lehet, hogy a családfő nem tudja

eldönteni, a gyerekei közül kire hagyja a vagyont, mert egyikük sem érdeklődik az üzlet iránt. Maradnak az unokák, ám amíg felnőnek, a kezelő irányítja a vállalkozást. A családfő még azt is kikötheti: akkor örökölhetnek, ha elvégezték a megjelölt egyetemet. Császár Katalin ügyvéd egy tanulmányában egy másik példát említett: az intézmény révén a szülők biztosíthatják fogyatékos gyerekük jövőjét azzal, hogy a vagyonkezelő havi apanázst folyósít.

Idehaza az egyik lehetőség az üzletszerű bizalmi vagyonkezelés, ez esetben engedélyt kell kérni a Magyar Nemzeti Banktól, szakembereket kell alkalmazni, 70 milliós biztosítékot és minimum 70 millió forint saját tőkét kell felmutatni. A vagyonkezelő cégeket az MNB felsorolja a honlapján, tehát bárki számára egyértelművé válik, mi az adott cég szerepe. Két év alatt mindössze három ilyen alakult, az MNB szerint további két engedélyezési eljárás van folyamatban. Ezek közül csak a már említett Primus Trust végez érdemi tevékenységet: kilenc cégben szereztek tulajdont.

A másik lehetőség a nem üzletszerű bizalmi vagyonkezelő, ennek kulcsa egy a jegybanknak bemutatott szerződés. Onnantól a dolog teljesen anonim. A jegybank lapunkkal azt közölte, még azt sem hozhatják nyilvánosságra, hány szerződés született eddig. Legfeljebb a hatóságoknak biztosítanak betekintést. Persze ebben is van logika. Ha az ország egyik leggazdagabb embere akar megvenni egy milliárdos céget, megbízottjáról az eladók nem tudják, hogy sok pénze van, így nem verik fel az árat. Tehát kiváló lehetőség – akár politikusoknak –, hogy eltitkolhassák igazi vagyonuk méretét.

19.2.22. Milyen a magyar stróman?

Szerző: S.N.

HVG

https://hvg.hu/itthon/20160907_stromanok_meszaros_lorinc_orban_viktor, (2019. 08. 30.)

Dátum: 2016. 09. 07.

Műfaj: Cikk

Ismeretlen tulajdonosi szálak, meglepően sikeres, pár hónapja bejegyzett, korábban névtelen cégek, külföldi háttér. Mind olyan tényezők, amik a strómanság indikátorai. A HVG e heti számában azzal foglalkozik, ki tekinthető történelmi távlatokban is strómannak, és ki az, akinek csak odasodort pár jelentősebb méretű céget a szél.

A HVG ezen a héten a strómanjelenség hátterét deríti fel. A cikk szerint a jelenkor politikai celebjai a strómanok lettek, bár maga a foglalkozás nem új keletű. A vagyonalcázó szalmazabembereket azonban nem az állami fizetési listákon kell keresni. Alapja kölcsönös bizalom, üzleti érdek, vagy egyszerűen a zsarolhatóság.

A zsidótörvények idején a kereszténynek minősülő „Aladárok” vették a nevükre az üzleteket, ma már azonban egészen másból adódik a kényszer és a titkolózás. A látványos vagyonosodás ugyanis nem tesz jót a politikai imidzsnek. A rendszerváltás idején a földtulajdonosokkal kötött zsebszerződések vették át a strómanság intézményének legfőbb elemeit. 1994-ben az állam által eladott Mahir kapcsán is előkerült a strómankodás, amikor egy Simicska Lajoshoz kapcsolható cég volt a felvásárló. A közelmúltban viszont már felmerült Liszkay Gábor, a Magyar Idők gazdája, később pedig Giró-Szász András, volt kormánybiztos neve is. Előbbi média-, utóbbi inkább tanácsadási strómanokdással kapcsolatban. Nem marad ki Mészáros Lőrinc sikertörténete, sőt a nemrég helyzetbe hozott, Dobolyi Alexandráé sem, akiből ellenzéki kötődései (Veres János volt pénzügy miniszter felesége) ellenére csinált nagykövetet a külügyminisztérium.

Egy 2014-es törvény egyenesen jogszabályba iktatja a strómanságot, amennyiben a bizalmi vagyongazdálkodást a „nemzetközi versenyképesség fejlesztésének” és a „középmezőny védelme” érdekében állónak nevezte. Pedig a strómanság büntetendő. Ha bizonyítható.

19.3. Youtube-on található felvételek a bizalmi vagyongazdálkodásról.

A felvételek letöltésének időpontja: 2020. 08. 16.

19.3.1. Az Angol Trust Gyökerei

Primus tudáscsatorna

47 megtekintés

2017. aug. 20.

3:41

<https://www.youtube.com/watch?v=90wk5KYJk1Y>

19.3.2. Angol Trust VS Magyar Bizalmi Vagyongazdálkodás

Primus tudáscsatorna

41 megtekintés

2017. aug. 20.

2:51

<https://www.youtube.com/watch?v=bs4P0zmNamM>

19.3.3. Az Angol Trust Fejlődése

Primus tudáscsatorna

85 megtekintés

2017. aug. 20.

5:38

<https://www.youtube.com/watch?v=eFTvuObJpCw>

19.3.4. Asset Tracing

Primus tudáscsatorna

100 megtekintés

2017. aug. 20.

3:29

<https://www.youtube.com/watch?v=MHxDXKwh8Q4>

19.3.5. A bizalmi vagyonkezelési szerződés

Primus tudáscsatorna

198 megtekintés

2017. aug. 2.

7:20

https://www.youtube.com/watch?v=_snZ96vHkro&t=12s

19.3.6. A bizalmi vagyonkezelésről

Primus tudáscsatorna

202 megtekintés

2017. aug. 2.

6:18

<https://www.youtube.com/watch?v=gEQgCjq6JM>

19.3.7. A Vagyonrendelő

Primus tudáscsatorna

33 megtekintés

2017. aug. 3.

5:56

<https://www.youtube.com/watch?v=StYlm7817js>

19.3.8. A Rendelt Vagyon

Primus tudáscsatorna

54 megtekintés

2017. aug. 3.

4:20

https://www.youtube.com/watch?v=KD0_w9Yc9-g

19.3.9. A Vagyonrendelés Adózásra, Helyi Adók

Primus tudáscsatorna

38 megtekintés

2017. aug. 3.

3:56

<https://www.youtube.com/watch?v=harWeq23wvs>

19.3.10. A Vagyondrendelés Adózása

Primus tudáscsatorna

77 megtekintés

2017. aug. 3.

5:52

<https://www.youtube.com/watch?v=eZFqlhBYIE0>

19.3.11. A Vagyondrendelés Adózása II. rész

Primus tudáscsatorna

27 megtekintés

2017. aug. 3.

4:00

<https://www.youtube.com/watch?v=fsNiZTGT7-A>

19.3.12. A Bizalmi Vagyondkezelő I. rész

Primus tudáscsatorna

76 megtekintés

2017. aug. 3.

4:58

<https://www.youtube.com/watch?v=1FmacsTJQVY>

19.3.13. A Bizalmi Vagyonkezelő II. rész

Primus tudáscsatorna

50 megtekintés

2017. aug. 3.

4:27

https://www.youtube.com/watch?v=mshf_JMxIuw

19.3.14. A Kezelt Vagyon Adózása

Primus tudáscsatorna

54 megtekintés

2017. aug. 3.

4:56

<https://www.youtube.com/watch?v=sm0w4r4AxDA>

19.3.15. Vagyonvédelem és a Bizalmi Vagyonkezelés

Primus tudáscsatorna

107 megtekintés

2017. aug. 2.

4:35

<https://www.youtube.com/watch?v=pX6zvftm24g>

19.3.16. Vagyongvédelem és a Bizalmi Vagyongkezelés II. rész

Primus tudáscsatorna

72 megtekintés

2017. aug. 2.

4:58

https://www.youtube.com/watch?v=oCXAR_ygC1g

19.3.17. A Kezelt Vagyon Védettsége

Primus tudáscsatorna

72 megtekintés

2017. aug. 3.

6:17

https://www.youtube.com/watch?v=qAKIJGV7H_4

19.3.18. A Bizalmi Vagyonkezelő Visszahívása

Primus tudáscsatorna

37 megtekintés

2017. aug. 20.

2:48

<https://www.youtube.com/watch?v=HnA69iBxEgs>

19.3.19. A Kezelt Vagyon Védettsége (2.)

Primus tudáscsatorna

36 megtekintés

2017. aug. 20.

5:43

<https://www.youtube.com/watch?v=C8ne93QFM9k>

19.3.20. A Vagyonkezelő Ellenőrzése

Primus tudáscsatorna

32 megtekintés

2017. aug. 20.

2:57

<https://www.youtube.com/watch?v=wwyqTxOeGpI&t=69s>

19.3.21. A Kezelt Vagyon

Primus tudáscsatorna

31 megtekintés

2017. aug. 3.

4:56

<https://www.youtube.com/watch?v=ojB9uwu8lPQ>

19.3.22. A Kezelt Vagyon Adózása

Primus tudáscsatorna

57 megtekintés

2017. aug. 3.

4:56

<https://www.youtube.com/watch?v=jfAvZYJq98M>

19.3.23. A Kezelt Vagyon Kiadása, Adózás I. rész

Primus tudáscsatorna

62 megtekintés

2017. aug. 3.

4:28

<https://www.youtube.com/watch?v=GZKTN3tURjo>

19.3.24. A kezelt vagyon kiadása, adózás II. rész

Primus tudáscsatorna

29 megtekintés

2017. aug. 3.

2:30

<https://www.youtube.com/watch?v=Nj6g9tQVP1M&t=10s>

19.3.25. A kezelt vagyon kiadása, adózás III. rész

Primus tudáscsatorna

23 megtekintés

2017. aug. 3.

2:45

<https://www.youtube.com/watch?v=mVBpiaC-Dko>

19.3.26. Vagyon és Adótervezés

Primus tudáscsatorna

110 megtekintés

2017. aug. 2.

5:28

<https://www.youtube.com/watch?v=RleKzq9bqgs>

19.3.27. Step Hungary Konferencia 2017 Tervezett családi vagyonvédelem

Primus tudáscsatorna

28 megtekintés

2017. dec. 29.

30:48

https://www.youtube.com/watch?v=rvm_oOXNvHc

19.3.28. Bizalmi vagyonkezelés (Trust) – Lehetőségek – Korlátok – Jogsabályi háttér

Dr. Rybaltovszky Péter

356 megtekintés

2016. ápr. 1.

2:40

<https://www.youtube.com/watch?v=x--u3tTP6-E>

19.3.29. Bizalmi vagyonkezelés – tudatosabbak lettek a befektetők

Szécsényi Bálint vezérigazgató Equilor Befektetési Zrt

209 megtekintés

2014. jún. 3.

2:27

<https://www.youtube.com/channel/UC3vpxalB1OZQ-h8qhISZKuA>

19.3.30. A bizalmi vagyonkezelésről családi vállalkozásoknak

Pál Attila

7 529 megtekintés

2018. nov. 22.

5:46

<https://www.youtube.com/watch?v=VvZ03BWvK70>

19.3.31. Egy húron pendülnek? A bizalmi vagyonkezelés, a magántőkealap és a vagyonkezelő alapítvány jellemzői

Dr. Magyar Csaba

43 megtekintés

2020. júl. 23.

18:23

<https://www.youtube.com/watch?v=fSVMZbbnRSA>

19.3.32. PwC's Academy bizalmi vagyonkezelés képzés

Dr. Illés István

226 megtekintés

2014. okt. 27.

2:59

[PwC Magyarország](#)

1,73 E feliratkozó

<https://www.youtube.com/watch?v=Z3TFITasq2Q>

19.4. Kérdőív

A kérdőív saját kérdések összeállítása, a diagramok a kérdésekre adott válaszok alapján összeállított saját forrás. Megtalálható:

<https://docs.google.com/forms/d/1Ibc3BxZqDocvhjZ9QK2hWHPgOdhWNyzypPBByCqamGs/edit>

BIZALMI VAGYONKEZELÉS

Doktori értekezés

em témája a BIZALMI VAGYONKEZELÉS. A kutatásaimat elősegítené, ha kitöltené és visszaküldené az alábbi kérdőívet. A válaszok név és személyes adatok nélkül érkeznek vissza. Nagyon köszönöm a segítséget.

A bizalmi vagyonkezelés egy olyan szerződéses jogviszony, amikor a vagyon tulajdonosa az ún. vagyonrendelő a tulajdonát képező vagyont átruházza egy vagyonkezelőre, aki a kedvezményezett érdekében kell, hogy a vagyonnal foglalkozzon, a kedvezményezett érdekében kell, hogy a vagyont kezelje a vagyonrendelővel kötött szerződés alapján.

Válaszok száma: 352

1. kérdés

Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (trust) magyarországi alkalmazhatóságáról?

350 válaszadó

3 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen: 140 40,3%

Nem: 209 59,7%

2. kérdés

Ha vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne -e bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt?

348 válaszadó

2 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	119	34,2%
Nem:	131	37,6%
Talán:	98	28,2%

3. kérdés

Ha a vagyonát kezelésbe adná, ki lenne Önnek a hiteles és megbízható vagyonkezelő?

Több válasz volt megjelölhető.

347 válaszadó

5 válaszadótól nem érkezett válasz.

Önmaga:	149	42,9%
Családtag:	106	30,5%
Ismerős:	25	7,3%
Professzionális vagyonkezelő:	163	47%
Egyik sem:	22	6,3%

4. kérdés

Ha vagyonát vagyonkezelőre bízna, kijelölne-e egy olyan, az Ön számára hiteles személyt (protektort), aki a vagyonkezelő munkáját ellenőrzi és döntéseit jóváhagyja?

347 válaszadó

5 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	273	78,2%
Nem:	74	21,3%

5. kérdés

Vagyonának melyik részét adná bizalmi vagyonkezelésbe tulajdonjog átruházással, a kedvezményezett javára?

Több válasz volt megjelölhető.

313 válasz

39 válaszadótól nem érkezett válasz.

Pénz:	127	40,6%
Ingatlan:	149	47,6%
Jármű:	73	23,3%
Gazdasági vállalkozás:	123	39,3%

6. kérdés

Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén?

349 válasz

3 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	194	55,6%
Nem:	94	26,9%
Nem tudom:	61	17,5%

7. kérdés

Ha vagyonával bizalmi vagyonkezelést hoz létre a házasság előtt, a kezelt vagyon nem része a házastársi vagyontörségnek. Átgondolná-e házasságkötés előtt a bizalmi vagyonkezelés alkalmazását?

344 válasz

8 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	162	47,1%
Nem:	112	32,6%
Talán:	70	20,3%

8. kérdés

Elképzelhetőnek tartja-e, hogy vagyonát bizalmi vagyonkezelésbe adja annak érdekében, hogy halála után örökösei ne tékozzák el, hanem az Ön rendelkezési szerint hasznosítsák akár több generáción keresztül?

348 válasz

4 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	168	48,3%
Nem:	100	28,7%
Nem tudom:	80	23%

9. kérdés

Van-e családjában cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképes vagy fogyatékos személy?

349 válasz

3 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	45	12,9%
Nem:	304	87,1%

10. kérdés

A cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos gyermeke jövőjét biztosítaná-e bizalmi vagyonkezelés segítségével?

344 válasz

8 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	197	57,3%
Nem:	35	10,2%
Nem tudom:	112	32,6%

11. kérdés

Ha Ön és jövőbeni örökösei különböző országokban élnek, képesek lennének-e az örökösök az örökölt vagyonról (ingatlan, gazdasági vállalkozás) megfelelő módon gondoskodni?

346 válasz

6 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	119	34,4%
Nem:	127	36,7%
Talán:	100	28,9%

12. kérdés

Offshore cégek alapításához igénybe vette-e szakember segítségét Magyarországon?

348 válasz

4 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	17	4,9%
Nem:	38	10,9%
Nem alapítottam offshore céget sohasem:	293	84,2%

13. kérdés

Befolyásolná-e a bizalmi vagyonkezelés alkalmazásának a lehetőségét a Quaestor, Buda-Cash, Fortress botrány?

348 válasz

4 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	247	71%
Nem:	101	29%

14. kérdés

A kitöltők neme és életkora

Több válasz volt megjelölhető.

349 válasz

3 válaszadótól nem érkezett válasz.

Férfi:	168	48%
Nő:	181	52%
20-40 éves:	96	27,5%
41-55 éves:	145	41,5%
56-70 éves:	98	28,1%
71 év felett:	10	2,9%

15. kérdés

A kitöltő legmagasabb iskolai végzettsége

349 válasz

3 válaszadótól nem érkezett válasz.

Általános iskola:	3	0,9%
Középiskola:	68	19,8%
Főiskolai / egyetemi diploma:	225	64,5%
Posztgraduális képzés:	52	14,9%

16. kérdés

A kitöltő családi állapota

349 válasz

3 válaszadótól nem érkezett válasz.

Házasságban élek, gyermeke(i)m van(nak):	185	53%
Házasságban élek, nincs gyermekem:	15	4,3%
Párkapcsolatban élek:	56	16%
Elváltam:	40	11,5%
Egyedülálló vagyok:	45	12,9%
Özvegy:	8	2,3%

17. kérdés

A kitöltő lakóhelye

347 válasz

5 válaszadótól nem érkezett válasz.

Főváros:	170	49%
Megyeszékhely:	51	14,7%
Város:	93	26,8%
Község / falu:	33	9,5%

18. kérdés

Mennyire fontos Önnek a vagyon?

349 válaszadó

3 válaszadótól nem érkezett válasz.

1: egyáltalán nem fontos, 5: nagyon fontos.

1:	7	2%
2:	11	3,2%
3:	103	29,5%
4:	136	39%
5:	92	26,4%

19. kérdés

A kitöltő vagyoni helyzete

333 válasz

19 válaszadótól nem érkezett válasz.

0 - 30 millió forint:	184	55,3%
31-100 millió forint:	100	30%
101- 200 millió forint:	25	7,5%
201 – 1 milliárd forint:	20	6%
1 milliárd forint felett:	4	1,2%

20. kérdés

Nyitott lenne-e egy kiscsoportos beszélgetés keretében megismerni a bizalmi vagyongazdálkodás előnyeit, lehetőségeit?

349 válasz

3 válaszadótól nem érkezett válasz.

Igen:	84	24,1%
-------	----	-------

Nem:	147	42,1%
------	-----	-------

Talán:	118	33,8%
--------	-----	-------

19.5. A kérdőív feldolgozásának eredményei

19.5.1. A bizalmi vagyonkezelés ismertsége

Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (*trust*) magyarországi alkalmazhatóságáról? (Gyakorisági táblázat)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1		,3	,3	,3
	Igen	140	40,0	40,0	40,3
	Nem	209	59,7	59,7	100,0
	Total	350	100,0	100,0	

4. táblázat.

A bizalmi vagyonkezelés ismerete

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.2. A minta szociodemográfiai jellemzőinek megoszlása (n=349)

<i>változó</i>	<i>attribútumok</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
nem			
	férfi	168	48
	nő	181	52
	<i>összesen</i>	<i>349</i>	<i>100</i>
életkor			
	20-40 év	96	27,5
	41-55 év	145	41,5
	56-70 év	98	28,1
	71 év felett	10	2,9
	<i>összesen</i>	<i>349</i>	<i>100</i>
lakhely			
	főváros	170	48,7
	megyeszékhely	51	14,6
	város	93	26,6
	község/falu	33	9,5
	n/a	2	0,6
	<i>összesen</i>	<i>349</i>	<i>100</i>
családi állapot			
	egyedülálló	45	12,9
	párkapcsolatban él	56	16
	házas (nincs gyerek)	15	4,3
	házas (van gyerek)	185	53
	elvált	40	11,5

	özvegy	8	2,3
	<i>összesen</i>	<i>349</i>	<i>100</i>
iskolai végzettség			
	általános iskola	3	0,8
	középiskola	69	19,8
	főiskola/egyetem	225	64,5
	posztgraduális képesítés	52	14,9
	<i>összesen</i>	<i>349</i>	<i>100</i>

5. táblázat.

A minta szociodemográfiai jellemzőinek megoszlása

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.3. A család/háztartás jelenlegi anyagi helyzetének az értékelése (n=349)

<i>Változó</i>	<i>Attribútumok</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
A család/háztartás jelenlegi anyagi helyzetének értékelése			
	0 - 30 millió forint érték	184	52,8
	31 millió - 100 millió forint érték	100	28,6
	101 millió - 200 millió forint érték	25	7,2
	201 millió - 1 milliárd forint érték	20	5,7
	1 milliárd forint feletti érték	4	1,1
	n/a	16	4,6
	<i>összesen</i>	<i>349</i>	<i>100</i>

6. táblázat.

A család/háztartás jelenlegi anyagi helyzetének az értékelése

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.4. A vagyoni helyzet és a vagyon fontosságának az összehasonlítása

Case Processing Summary

		Cases					
		Valid		Missing		Total	
		N	Percent	N	Percent	N	Percent
18. Mennyire fontos Önnek a vagyon? * 19. Vagyoni helyzete		349	99,7%	1	0,3%	350	100,0%

18. Mennyire fontos Önnek a vagyon? * 19. Vagyoni helyzete Crosstabulation

		19. Vagyoni helyzete						
			NT/NV	0-30 millió forint érték	31 millió - 100 millió forint érték	101 - 200 millió forint érték	201 - 1 milliárd forint feletti érték	Total
18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?	egyáltalán	Count	1	4	0	1	0	7
	nem fontos	% within	14,3%	57,1%	14,3%	14,3%	0,0%	100,0%
	fontos	18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?						
		% within	6,3%	2,2%	1,0%	4,0%	0,0%	2,0%
		19. Vagyoni helyzete						
		% of Total	0,3%	1,1%	0,3%	0,3%	0,0%	2,0%
		Count	0	10	1	0	0	11

	kevésbé fontos	% within 18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?	0,0%	90,9%	9,1%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		% within 19. Vagyoni helyzete	0,0%	5,4%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,2%
		% of Total	0,0%	2,9%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	3,2%
közepesen fontos	Count		5	49	38	4	5	2	103
	% within 18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?		4,9%	47,6%	36,9%	3,9%	4,9%	1,9%	100,0%
	% within 19. Vagyoni helyzete		31,3%	26,6%	38,0%	16,0%	25,0%	50,0%	29,5%
	% of Total		1,4%	14,0%	10,9%	1,1%	1,4%	0,6%	0,6%
	Count		7	67	41	12	8	1	136
fontos	% within 18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?		5,1%	49,3%	30,1%	8,8%	5,9%	0,7%	100,0%
	% within 19. Vagyoni helyzete		43,8%	36,4%	41,0%	48,0%	40,0%	25,0%	39,0%
	% of Total		2,0%	19,2%	11,7%	3,4%	2,3%	0,3%	3,9,0%
	Count		3	54	19	8	7	1	92
nagyon fontos	% within 18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?		3,3%	58,7%	20,7%	8,7%	7,6%	1,1%	100,0%

	% within	18,8%	29,3%	19,0%	32,0%	35,0%	25,0%	26,4%
	19. Vagyoni helyzete							
	% of Total	0,9%	15,5%	5,4%	2,3%	2,0%	0,3%	26,4%
Total	Count	16	184	100	25	20		349
							4	
	% within	4,6%	52,7%	28,7%	7,2%	5,7%	11%	100,0%
	18. Mennyire fontos Önnök a vagyon?							
	% within	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	19. Vagyoni helyzete							
	% of Total	4,6%	52,7%	1,1%	7,2%	5,7%	28,7%	100,0%

7. táblázat.

A vagyoni helyzetés a vagyon fontosságának az összehasonlítása

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.5. A vagyon fontosságának a nemek szerinti megoszlása

18. Mennyire fontos Önnek a vagyon? * 14. Nem Crosstabulation
% within

18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?

		14. Nem		
		férfi	nő	Total
18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?	fontos	57,1%	42,9%	100,0%
	kevésbé fontos	54,5%	45,5%	100,0%
	közepesen fontos	53,4%	46,6%	100,0%
	fontos	47,1%	52,9%	100,0%
	nagyon fontos	42,4%	57,6%	100,0%
Total		48,1%	51,9%	100,0%

8. táblázat.

A vagyon fontosságának nemek szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.6. A vagyon fontossága az életkor függvényében

Case Processing Summary

Cases							
Valid			Missing			Total	
	N	Percent	N	Percent		N	Percent
18. Mennyire fontos Önnek a vagyon? * 14. Életkora	349	99,7%	1	0,3%		350	100,0%

18. Mennyire fontos Önnek a vagyon? * 14. Életkora Crosstabulation

			14. Életkora				
			20-40 éves	41-55 éves	56-70 éves	71 év feletti	Total
18. Mennyire fontos Önnek a vagyon?	kevésbé fontos	Count	1	5	1	0	7
		% within Mennyire fontos Önnek a vagyon?	18,14,3%	71,4%	14,3%	0,0%	100,0%
		% within Életkora	14,1,0%	3,4%	1,0%	0,0%	2,0%
		% of Total	0,3%	1,4%	0,3%	0,0%	2,0%
	közepesen fontos	Count	2	3	3	3	11
		% within Mennyire fontos Önnek a vagyon?	18,18,2%	27,3%	27,3%	27,3%	100,0%
		% within Életkora	14,2,1%	2,1%	3,1%	30,0%	3,2%
		% of Total	0,6%	0,9%	0,9%	0,9%	3,2%
	fontos	Count	22	47	33	1	103
		% within Mennyire fontos Önnek a vagyon?	18,21,4%	45,6%	32,0%	1,0%	100,0%

	fontos	% within Életkora	14.22,9%	32,4%	33,7%	10,0%	29,5%
		% of Total	6,3%	13,5%	9,5%	0,3%	29,5%
		Count	34	54	44	4	136
		% within Mennyire fontos Önnek a vagyon?	18.25,0%	39,7%	32,4%	2,9%	100,0%
		% within Életkora	14.35,4%	37,2%	44,9%	40,0%	39,0%
		% of Total	9,7%	15,5%	12,6%	1,1%	39,0%
	nagyon fontos	Count	37	36	17	2	92
		% within Mennyire fontos Önnek a vagyon?	18.40,2%	39,1%	18,5%	2,2%	100,0%
		% within Életkora	14.38,5%	24,8%	17,3%	20,0%	26,4%
		% of Total	10,6%	10,3%	4,9%	0,6%	26,4%
		Count	96	145	98	10	349
		% within Mennyire fontos Önnek a vagyon?	18.27,5%	41,5%	28,1%	2,9%	100,0%
		% within Életkora	14.100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Total	% of Total	27,5%	41,5%	28,1%	2,9%	100,0%

9. táblázat.

A vagyon fontossága az életkor függvényében

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.7. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazása

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
1. Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (<i>trust</i>) magyarországi alkalmazhatóságáról?	350	100,0%	0	0,0%	350	100,0%
* 2. Ha vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne -e bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt ?						

1. Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (*trust*) magyarországi alkalmazhatóságáról?

* 2. Ha vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne -e bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt ? Crosstabulation

		2. Ha vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne -e bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt ?				
		NT/NV	Igen	Nem	Talán	Total
1. Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (<i>trust</i>) magyarországi alkalmazhatóságáról?	Count	1	0	0	0	1
	% within 1. Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (<i>trust</i>) magyarországi alkalmazhatóságáról?	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% within 2. Ha vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne -e bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt ?	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
	% of Total	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%

	Igen Count	2	73	33	32	140
	% within 1. Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (trust) magyarországi alkalmazhatóságáról?	1,4%	52,1%	23,6%	22,9%	100,0%
	% within 2. Ha vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne -e bizalma bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt ?	66,7%	61,3%	25,4%	32,7%	40,0%
	% of Total	0,6%	20,9%	9,4%	9,1%	40,0%
	NemCount	0	46	97	66	209
	% within 1. Hallott már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (trust) magyarországi alkalmazhatóságáról?	0,0%	22,0%	46,4%	31,6%	100,0%
	% within 2. Ha vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne -e bizalma bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt ?	0,0%	38,7%	74,6%	67,3%	59,7%
	% of Total	0,0%	13,1%	27,7%	18,9%	59,7%
	Total Count	3	119	130	98	350

% within 1. Hallott	0,9%	34,0%	37,1%	28,0%	100,0%
már a bizalmi vagyonkezelési szerződéses jogviszony (<i>trust</i>) magyarországi alkalmazhatóságáról?					
% within 2. Ha	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
vagyonnal (ingatlan, ingóság, pénz, gazdasági társaság) rendelkezik, lenne -e bizalma vagyonkezelési jogviszonyt létrehozni, öregedés, házasságkötés vagy tartós külföldi tartózkodás miatt ?					
% of Total	0,9%	34,0%	37,1%	28,0%	100,0%

10. táblázat.

A bizalmi vagyon kezelés alkalmazása

Forrás. Saját szerkesztésű táblázat

19.5.8. A bizalmi vagyonkezelés a fogyatékos támogatására

9. Van-e családjában cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos személy? * 10. A cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos gyermeke jövőjét biztosítaná-e bizalmi vagyonkezelés segítségével? Crosstabulation

% within

9. Van-e családjában cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos személy?

Case Processing Summary

				Cases					
				Valid		Missing		Total	
				N	Percent	N	Percent	N	Percent
9.	Van-e	családjában	cselekvőképtelen,	350	100,0%	0	0,0%	350	100,0%
	korlátozottan cselekvőképés	vagy	fogyatékos személy?						
	* 10. A cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés	vagy	fogyatékos gyermeke jövőjét biztosítaná-e bizalmi						
	vagyonkezelés	segítségével?							

9. Van-e családjában cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos személy? * 10. A cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos gyermeke jövőjét biztosítaná-e bizalmi vagyonkezelés segítségével? Crosstabulation

10.	A	cselekvőképtelen,	
	korlátozottan cselekvőképés	vagy	
	fogyatékos gyermeke jövőjét		
	biztosítaná-e bizalmi vagyonkezelés		
	segítségével?		Total

			NV	Igen	Nem	Nem tudom	
9.	Van-e	Count	1	0	0	0	1
családjában							
cselekvőképtelen,							
korlátozottan							
cselekvőképés	vagy	% within	9.100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
fogyatékos személy?							
Van-e							
családjában							
cselekvőképtelen,							
korlátozottan							
cselekvőképés	vagy	% within 10.	A16,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
fogyatékos személy?							
családjában							
cselekvőképtelen,							
korlátozottan							
cselekvőképés	vagy	% of Total	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
fogyatékos gyermeke							
jövőjét biztosítaná-e							
bizalmi vagyongazdálkodás							
segítségével?							
Igen Count			0	30	4	11	45
Van-e							
családjában							
cselekvőképtelen,							
korlátozottan							
cselekvőképés	vagy	% within 10.	A0,0%	15,2%	11,4%	9,8%	12,9%
fogyatékos személy?							
családjában							
cselekvőképtelen,							
korlátozottan							
cselekvőképés	vagy	% of Total	0,0%	8,6%	1,1%	3,1%	12,9%
fogyatékos gyermeke							
jövőjét biztosítaná-e							
bizalmi vagyongazdálkodás							
segítségével?							
Nem Count			5	167	31	101	304

	% within 10. A	9.1,6%	54,9%	10,2%	33,2%	100,0%
	Van-e családjában cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos személy?					
	% within 10. A	83,3%	84,8%	88,6%	90,2%	86,9%
	cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos gyermeke jövőjét biztosítaná-e bizalmi vagyonkezelés segítségével?					
	% of Total	1,4%	47,7%	8,9%	28,9%	86,9%
Total	Count	6	197	35	112	350
	% within 10. A	9.1,7%	56,3%	10,0%	32,0%	100,0%
	Van-e családjában cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos személy?					
	% within 10. A	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképés vagy fogyatékos gyermeke jövőjét biztosítaná-e bizalmi vagyonkezelés segítségével?					
	% of Total	1,7%	56,3%	10,0%	32,0%	100,0%

11. táblázat.

A bizalmi vagyonkezelés a fogyatékoság támogatására

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.9. Házassági szerződés kötése

14. Életkora * 6. Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén? Crosstabulation

% within 14. Életkora

		6. Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén?			
		Igen	Nem	Nem tudom	
14.					Total
Életkora	20-40 éves	55,2%	27,1%	17,7%	100,0%
	41-55 éves	55,9%	25,5%	18,6%	100,0%
	56-70 éves	57,1%	26,5%	16,3%	100,0%
	71 év feletti	40,0%	50,0%	10,0%	100,0%
Total		55,4%	26,9%	17,4%	100,0%

12. táblázat.

Házassági szerződés kötése

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.10. Házassági szerződés – életkort és nemet összehasonlító táblázat

14. Életkora * 14. Nem * 6. Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén? Crosstabulation

% within 14. Életkora

6. Házassági szerződés kötése			14. Nem		
gyakran bizalomhiányra utal.					
Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén?			férfi	nő	Total
Igen	14. Életkora	20-40 éves	45,3%	54,7%	100,0%
		41-55 éves	45,7%	54,3%	100,0%
		56-70 éves	50,0%	50,0%	100,0%
		71 év feletti	50,0%	50,0%	100,0%
		Total	46,9%	53,1%	100,0%
Nem	14. Életkora	20-40 éves	26,9%	73,1%	100,0%
		41-55 éves	54,1%	45,9%	100,0%
		56-70 éves	53,8%	46,2%	100,0%
		71 év feletti	80,0%	20,0%	100,0%
		Total	47,9%	52,1%	100,0%
Nem tudom	14. Életkora	20-40 éves	58,8%	41,2%	100,0%
		41-55 éves	44,4%	55,6%	100,0%
		56-70 éves	56,3%	43,8%	100,0%
		71 év feletti	100,0%		100,0%
		Total	52,5%	47,5%	100,0%
Total	14. Életkora				100,0%
		20-40 éves	42,7%	57,3%	100,0%
		41-55 éves	47,6%	52,4%	100,0%
		56-70 éves	52,0%	48,0%	100,0%
		71 év feletti	70,0%	30,0%	100,0%

Total	48,0%	51,7%	100,0%
-------	-------	-------	--------

13. táblázat.

Házassági szerződés – életkort és nemet összehasonlító táblázat

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.11. Házassági szerződés vagy bizalmi vagyonkezelési szerződés

6. Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén? * 7. Ha vagyonával bizalmi vagyonkezelést hoz létre a házasság előtt, a kezelt vagyon nem része a házastársi vagyontörségnek. Átgondolná-e házasságkötés előtt a bizalmi vagyonkezelés alkalmazását? Crosstabulation

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
6. Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén? * 7. Ha vagyonával bizalmi vagyonkezelést hoz létre a házasság előtt, a kezelt vagyon nem része a házastársi vagyontörségnek. Átgondolná-e házasságkötés előtt a bizalmi vagyonkezelés alkalmazását?	350	100,0%	0	0,0%	350	100,0%

			7. Ha vagyonával bizalmi vagyonkezelést hoz létre a házasság előtt, a kezelt vagyon nem része a házastársi vagyontörségnek. Átgondolná-e házasságkötés előtt a bizalmi vagyonkezelés alkalmazását?				
			NV	Igen	Nem	Talán	Total
6.	Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e	Count	1	0	0	0	1
		% within 6. Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%

házasági szerződés megkötésén?	% within 7. Ha vagyónával	16,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
	bizalmi vagyonkezelést hoz létre a házasság előtt, a kezelt vagyon nem része a házastársi vagyonszösségnek. Átgondolná-e házasságkötés előtt a bizalmi vagyonkezelés alkalmazását?					
	% of Total	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
Igen	Count	3	121	43	27	194
	% within 6. Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén?	1,5%	62,4%	22,2%	13,9%	100,0%
	% within 7. Ha vagyónával	50,0%	74,7%	38,4%	38,6%	55,4%
	bizalmi vagyonkezelést hoz létre a házasság előtt, a kezelt vagyon nem része a házastársi vagyonszösségnek. Átgondolná-e házasságkötés előtt a bizalmi vagyonkezelés alkalmazását?					
	% of Total	0,9%	34,6%	12,3%	7,7%	55,4%
Nem	Count	0	19	55	20	94
	% within 6. Házassági szerződés kötése gyakran bizalomhiányra utal. Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén?	0,0%	20,2%	58,5%	21,3%	100,0%
	% within 7. Ha vagyónával	0,0%	11,7%	49,1%	28,6%	26,9%
	bizalmi vagyonkezelést hoz létre a házasság előtt, a kezelt vagyon nem része a házastársi vagyonszösségnek. Átgondolná-e házasságkötés előtt a bizalmi vagyonkezelés alkalmazását?					

	% of Total	0,0%	5,4%	15,7%	5,7%	26,9%
	Nem Count	2	22	14	23	61
	tudom % within 6. Házassági	3,3%	36,1%	23,0%	37,7%	100,0%
	szerződés kötése gyakran					
	bizalomhiányra utal.					
	Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén?					
	% within 7. Ha vagyónával	33,3%	13,6%	12,5%	32,9%	17,4%
	bizalmi vagyonkezelést hoz					
	létre a házasság előtt, a					
	kezelt vagyon nem része a					
	háztársi					
	vagyonközösségnek.					
	Átgondolná-e					
	házasságkötés előtt a					
	bizalmi vagyonkezelés					
	alkalmazását?					
	% of Total	0,6%	6,3%	4,0%	6,6%	17,4%
	Count	6	162	112	70	350
Total	% within 6. Házassági	1,7%	46,3%	32,0%	20,0%	100,0%
	szerződés kötése gyakran					
	bizalomhiányra utal.					
	Elgondolkodna-e házassági szerződés megkötésén?					
	% within 7. Ha vagyónával	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	bizalmi vagyonkezelést hoz					
	létre a házasság előtt, a					
	kezelt vagyon nem része a					
	háztársi					
	vagyonközösségnek.					
	Átgondolná-e					
	házasságkötés előtt a					
	bizalmi vagyonkezelés					
	alkalmazását?					
	% of Total	1,7%	46,3%	32,0%	20,0%	100,0%

14. táblázat.

Házassági szerződés vagy bizalmi vagyonkezelési szerződés

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.12. Generációs vagyontranszferre fókuszálva az életkor és a nem összehasonlítása

14. Életkora * 14. Nem * 8. Elképzelhetőnek tartja-e, hogy vagyonát bizalmi vagyonkezelésbe adja annak érdekében, hogy halála után örökösei ne tékozzák el, hanem az Ön rendelkezési szerint hasznosítsák akár több generáción keresztül? Crosstabulation

% within 14. Életkora

8. Elképzelhetőnek tartja-e, hogy			14. Nem		
vagyonát bizalmi vagyonkezelésbe adja annak érdekében, hogy halála után örökösei ne tékozzák el, hanem az Ön rendelkezési szerint hasznosítsák akár több generáción keresztül?			férfi	nő	Total
Igen	14. Életkora	20-40 éves	32,7%	67,3%	100,0%
		41-55 éves	46,6%	53,4%	100,0%
		56-70 éves	48,7%	51,3%	100,0%
		71 év feletti	100,0%		100,0%
		Total	44,0%	56,0%	100,0%
Nem	14. Életkora	20-40 éves	50,0%	50,0%	100,0%
		41-55 éves	50,0%	50,0%	100,0%
		56-70 éves	55,6%	44,4%	100,0%
		71 év feletti	50,0%	50,0%	100,0%
		Total	52,0%	48,0%	100,0%
Nem tudom	14. Életkora	20-40 éves	59,1%	40,9%	100,0%
		41-55 éves	45,2%	54,8%	100,0%
		56-70 éves	52,2%	47,8%	100,0%
		71 év feletti	50,0%	50,0%	100,0%
		Total	51,2%	48,8%	100,0%
Total	14. Életkora				100,0%

	20-40 éves	42,7%	57,3%	100,0%
	41-55 éves	47,6%	52,4%	100,0%
	56-70 éves	52,0%	48,0%	100,0%
	71 év feletti	70,0%	30,0%	100,0%
Total		48,0%	51,7%	100,0%

15. táblázat.

Generációs vagyontranszferre fókuszálva a nem és az életkor összehasonlítása

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.5.13. Bizalmi vagyonkezelés a vagyon megőrzése céljából

11. Ha Ön és jövőbeni örökösei különböző országokban élnek, képesek lennének-e az örökösök az örökölt vagyonról (ingatlan, gazdasági vállalkozás) megfelelő módon gondoskodni?

* 8. Elképzelhetőnek tartja-e, hogy vagyonát bizalmi vagyonkezelésbe adja annak érdekében, hogy halála után örökösei ne tékozzák el, hanem az Ön rendelkezési szerint hasznosítsák akár több generáción keresztül? Crosstabulation

% within 11. Ha Ön és jövőbeni örökösei különböző országokban élnek, képesek lennének-e az örökösök az örökölt vagyonról (ingatlan, gazdasági vállalkozás) megfelelő módon gondoskodni?

		8. Elképzelhetőnek tartja-e, hogy vagyonát bizalmi vagyonkezelésbe adja annak érdekében, hogy halála után örökösei ne tékozzák el, hanem az Ön rendelkezési szerint hasznosítsák akár több generáción keresztül?			Total
		Igen	Nem	Nem tudom	
11. Ha Ön és jövőbeni örökösei különböző országokban	Igen	37,8%	46,2%	16,0%	100,0%
	Nem	65,4%	16,5%	18,1%	100,0%

élnek, képesekTalán	39,0%	23,0%	37,0%	100,0%
lennének-e az örökösök az örökölt vagyronról (ingatlan, gazdasági vállalkozás) megfelelő módon gondoskodni?				
Total	48,0%	28,6%	22,9%	100,0%

16. táblázat.

Bizalmi vagyonkezelés a vagyon megőrzése céljából

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

19.6. A félig strukturált interjúk kérdőíve

- Üzletszerű BVK-val kapcsolatban magyarok vagy külföldiek érdeklődnek – e aktívabban?
- Milyen igényt feltételez a „nem üzletszerű BVK-ra”, akarják-e a magyar állampolgárok használni?
- Érezhető-e a magyarok részéről az érdeklődés fokozódása a bizalmi vagyonkezelési szerződéssel kapcsolatban?
- Ha igen, miért, ha nem miért nem?
- Milyen problémákat lát, miért nem vált egy berobbanó jogintézménnyé, mint a 2000-es években az offshore cégek?
- Mi a következő fogalmakról a véleménye a BVK-val kapcsolatban?
- A bizalom – bizalmatlanság
- A felelősség – felelősségvállalás
- A kockázat
- Az akarat
- A meggyőzés – meggyőződés
- Mit gondol, a 2017-es törvénymódosítás után növekedett-e az ügyvédi réteg érdeklődése és/vagy ajánlása a BVK iránt?
- Mennyiben tudja betölteni a BVK a társadalmi elvárásokat, a társadalmi szerepét?
- Fogadtatás
- Megítélés
- Mit gondol, hogyan lehetne népszerűsíteni a jogviszonyt?
- Mi a véleménye a BVK kommunikációjáról állami szinten?
- Mi a véleménye a médiamegjelenésekről? Találkozott -e a közmédiában cikkekkel, amelyek a bizalmi vagyonkezelésről íródtak?
- Mi a véleménye a konferenciákról – ha egyáltalán részt vett, vagy tudomása van róla?
- Mi a véleménye a publikációkról?
- Összefoglalás, gondolatok összegezése